GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

KÜTAHYA İLİ UŞAKİZADE RIFAT EFENDİ (İFFET PAK-YÜKSEL KAPLAN) KONAĞI RESTORASYON ÖNERİSİ

Emine ÖZERDEM

YÜKSEK LİSANS
MİMARLIK ANA BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ŞUBAT 2021

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

İmza
Emine ÖZERDEM
19/02/2021

KÜTAHYA İLİ UŞAKİZADE RIFAT EFENDİ (İFFET PAK - YÜKSEL KAPLAN) KONAĞI RESTORASYON ÖNERİSİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Emine ÖZERDEM

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Şubat 2021

ÖZET

Bu tez çalışmasında, Kütahya ili merkez bölgesinde yer alan XIX. yy geleneksel konut mimarisi örneklerinden biri olan Uşakizade Rıfat Efendi konağı ve aynı avlu içerisinde bulunan Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan tekkesi konu edilmektedir. Çalışmanın amacı, yapıların mevcut durumunun belgelenmesi, konağın restitüsyonu ile özgün durumunun tespit edilmesi, koruma ilkeleri doğrultusunda konağın sürdürülebilir korunmasına yönelik restorasyon önerisi getirilmesidir. Çalışma kapsamında, yapıların günümüzdeki durumu ve zaman içindeki değişimleri belgelenmiş, yakın çevre araştırılmış, Kütahya ili Merkez ilçesinde bulunan konutlarla karşılaştırmalı çalışma yapılarak konağın özgün durumu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda yapının yeni işlev ile birlikte değerlendirildiği bir restorasyon önerisi sunulmuştur.

Bilim Kodu : 80106
Anahtar Kelimeler : Kütahya, konak, tekke, restorasyon
Sayfa Adedi : 561
Danışman : Doç. Dr. Özlem SAĞIROĞLU

RESTORATION PROPOSAL OF USAKIZADE RIFAT EFENDI (IFFET PAK - YUKSEL KAPLAN) MANSION IN KUTAHYA

(M. Sc. Thesis)

Emine ÖZERDEM

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

February 2021

ABSTRACT

In this thesis, Uşakizade Rıfat Efendi mansion one of the 19th century traditional residential architectural examples in the central district of Kütahya province and Gözüm Şeyh Sultan tekke (lodge) located in the same courtyard with the mansion are mentioned. The aim of the study is to document the current situation of the buildings, to determine the original state of the mansion with the restitution and to present a restoration proposal for the sustainable protection of the mansion in line with the conservation principles. Within the scope of the study, the current situation and changes that have occurred throughout the years of the buildings was documented, the immediate surroundings was investigated and the original state of Uşakizade Rıfat Efendi mansion was determined with a comparative study conducted between other residences in the central district of Kütahya. In accordance with the results obtained, a restoration proposal was presented in which the building was evaluated together with a new function.

Science Code : 80106
Key Words : Kütahya, mansion, lodge, restoration
Page Number : 561
Supervisor : Assist. Prof. Dr. Özlem SAĞIROĞLU

TEŞEKKÜR

Kütahya İli Uşakizade Rıfat Efendi (İffet Pak-Yüksel Kaplan) Konağı Restorasyon Önerisi konulu tez çalışmam boyunca kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösteren ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Özlem SAĞIROĞLU'na, gösterdikleri ilgi ve paylaştıkları belgeler için başta Gülnihal DEMİRTAŞ olmak üzere Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'ne ve Kütahya Belediyesi'ne, başta Nursen DURMUŞ olmak üzere Omurga Mimarlık ofisine, sağladıkları kolaylıklar için başta Onur YILDIRIM olmak üzere Artgo Mimarlık ofisine, Osmanlıca metinler konusundaki yardımları için Halil ÖLMEZ'e ve Ayşegül SARI'ya, mülk sahiplerinden Belgin PAK ve Fikret PAK'a, her zaman desteğim olan ailem Şükran ÖZERDEM, Halil İbrahim ÖZERDEM, Kerem Rıza ÖZERDEM'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET iv

ABSTRACT v

TEŞEKKÜR vi

İÇİNDEKİLER vii

ÇİZELGELERİN LİSTESİ xi

ŞEKİLLERİN LİSTESİ xiv

RESİMLERİN LİSTESİ xvi

HARİTALARIN LİSTESİ xxix

SİMGELER VE KISALTMALAR xxx

1. GİRİŞ 1

2. KÜTAHYA İLİNİN ÖZELLİKLERİ 3

2.1. Kütahya'nın Genel Özellikleri 3

2.1.1. Coğrafi konum 3

2.1.2. Topoğrafik ve jeolojik durum 4

2.2.3. Bölge iklimi 5

2.2.4. Bitki örtüsü 6

2.2.5. Bölge tarihçesi 7

2.2.6. İdari durum ve nüfus özellikleri 9

2.2.7. Ekonomik ve ticari durum 10

2.2.8. Aile yapısı 11

2.2.9. Altyapı 11

2.2. Kütahya'nın Yapısal Özellikleri 12

2.2.1. Kentin gelişimi 12

Sayfa

2.2.2. Tarihi kent merkezi ve sit alanları 14

2.2.3. Kent ve çevresindeki antik dönem yapıları 16

2.2.4. Anıtsal mimari örnekleri 19

2.2.5. Sivil mimari örnekleri 23

3. UŞAKİZADE RIFAT EFENDİ KONAĞI VE GÖZÜM (Özüm) ŞEYH SULTAN TEKKESİ HAKKINDA GENEL VE TARİHİ ARAŞTIRMA 27

3.1. Uşakizade Rıfat Efendi Konağı ve Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan Tekkesi Genel Özellikleri 27

3.1.1. Tarihi özellikleri 27

3.1.2. Yakın çevre analizleri 30

4. UŞAKİZADE RIFAT EFENDİ KONAĞI MEVCUT DURUMUNUN TESPİTİ 39

4.1. Uşakizade Rıfat Efendi Konağının Tespiti ve Tanımlanması 39

4.1.1. Yöntem 39

4.2. Uşakizade Rıfat Efendi Konağının Tanımlanması 40

4.2.1. Genel tanımlama 40

4.2.2. Dış tanımlama 43

4.2.3. İç tanımlama 59

4.2.4. Taşıyıcı elemanlar 166

4.2.5. Mimari elemanlar 173

4.3. Uşakizade Rıfat Efendi Konağının Fiziksel Durumu 193

4.3.1. İnsanların neden olduğu bozulmalar 193

4.3.2. Doğa etkisi ile bozulmalar 196

5. GÖZÜM ŞEYH SULTAN TEKKESİ MEVCUT DURUMUNUN TESPİTİ 199

Sayfa

5.1. Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan Tekkesinin Tespiti ve Tanımlanması 199
5.1.1. Yöntem 199
5.2. Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan Tekkesinin Tanımlanması 200
5.2.1. Genel tanımlama 200
5.2.2. Dış tanımlama 201
5.2.3. İç tanımlama 211
5.2.4. Taşıyıcı elemanlar 247
5.2.5. Mimari elemanlar 253
5.3. Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan Tekkesinin Fiziksel Durumu 263
5.3.1. İnsanların neden olduğu bozulmalar 263
5.3.2. Doğa etkisi ile bozulmalar 263
6. RESTİTÜSYON 267
6.1. Restitüsyon Kavramı 267
6.2. Restitüsyon İçin Kaynak Kullanımı 267
6.2.1. Karşılaştırmalı çalışma 269
6.3. Restitüsyonda Kaynak Kullanımı Üzerine Değerlendirme 293
6.3.1. İşlevsel restitüsyon 293
6.3.2. Fiziksel restitüsyon 294
6.4. Gözüm Şeyh Sultan Tekkesi Üzerine Değerlendirme 305
7. RESTORASYON 315
7.1. Yapının Mevcut Durumunun Değerlendirilmesi 315
7.1.1. Mimari özellikler 315
7.1.2. Yapısal durum 315
7.1.3. Çevresel faktörler 316

Sayfa

7.1.4. Sosyal faktörler 316
7.2. Restorasyon Projesinin Amacı 317
7.3. Restorasyon Yaklaşımı 318
7.4. Finansal Model 320
7.5. Uşakizade Rıfat Efendi Konağı'nın İşlevi 321
7.6. Mekan Kullanımı 324
7.7. Restorasyon Müdahaleleri 327
7.7.1. Sağlamlaştırma 336
7.7.2. Bütünleme 338
7.7.3. Temizleme 340
7.7.4. Yenileme 341
7.7.5. Çağdaş ek 342
7.8. Restorasyon Projesi Uygulama Aşaması 344
8. SONUÇ VE ÖNERİLER 347
KAYNAKLAR 349
EKLER 357
EK-1. Hüdavendigar Salnameleri 358
EK-2. Tescil Fişleri 362
EK-3. Tekkeye Ait Vakıf Kaydı 365
EK-4. Lügat-ı Remzi Sözlüğü 367
EK-5. Çizimler 368
EK-6. Yerel Sözlük 560
ÖZGEÇMİŞ 561

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 4.1. Batı cephesi tanımlama tablosu -1 52

Çizelge 4.2. Batı cephesi tanımlama tablosu - 2 53

Çizelge 4.3. Kuzey cephesi tanımlama tablosu 54

Çizelge 4.4. Doğu cephesi tanımlama tablosu -1 55

Çizelge 4.5. Doğu cephesi tanımlama tablosu -2 56

Çizelge 4.6. Güney cephesi tanımlama tablosu -1 57

Çizelge 4.7. Güney cephesi tanımlama tablosu -2 58

Çizelge 4.8. Odunluk iç tanımlama tablosu 138

Çizelge 4.9. Odunluk iç tanımlama tablosu 139

Çizelge 4.10. Depo iç tanımlama tablosu 140

Çizelge 4.11. Depo iç tanımlama tablosu 141

Çizelge 4.12. Hol iç tanımlama tablosu 142

Çizelge 4.13. Depo iç tanımlama tablosu 143

Çizelge 4.14. Taşlık iç tanımlama tablosu 144

Çizelge 4.15. Sofa iç tanımlama tablosu -1 145

Çizelge 4.16. Sofa iç tanımlama tablosu -2 146

Çizelge 4.17. Oda iç tanımlama tablosu 147

Çizelge 4.18. Oda iç tanımlama tablosu 148

Çizelge 4.19. Oda iç tanımlama tablosu 149

Çizelge 4.20. Oda iç tanımlama tablosu 150

Çizelge 4.21. Oda iç tanımlama tablosu 151

Çizelge 4.22. Depo iç tanımlama tablosu 152

Çizelge 4.23. Depo iç tanımlama tablosu 153

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 4.24. Oda iç tanımlama tablosu 154

Çizelge 4.25. Sofa iç tanımlama tablosu -1 155

Çizelge 4.26. Sofa iç tanımlama tablosu -2 156

Çizelge 4.27. Baş oda iç tanımlama tablosu 157

Çizelge 4.28. Oda iç tanımlama tablosu 158

Çizelge 4.29. Oda iç tanımlama tablosu 159

Çizelge 4.30. Hela iç tanımlama tablosu 160

Çizelge 4.31. Depo iç tanımlama tablosu 161

Çizelge 4.32. Oda iç tanımlama tablosu 162

Çizelge 4.33. Oda iç tanımlama tablosu 163

Çizelge 4.34. Depo iç tanımlama tablosu 164

Çizelge 4.35. Oda iç tanımlama tablosu 165

Çizelge 5.1. Tekke kuzey cephe tanımlama tablosu 208

Çizelge 5.2. Tekke batı cephe tanımlama tablosu..... 209

Çizelge 5.3. Tekke güney cephe tanımlama tablosu 210

Çizelge 5.4. Türbe iç tanımlama tablosu 236

Çizelge 5.5. Mescit iç tanımlama tablosu 237

Çizelge 5.6. Hol iç tanımlama tablosu 238

Çizelge 5.7. Mutfak iç tanımlama tablosu 239

Çizelge 5.8. Oda iç tanımlama tablosu 240

Çizelge 5.9. Oda iç tanımlama tablosu 241

Çizelge 5.10. Taşlık iç tanımlama tablosu 242

Çizelge 5.11. Depo iç tanımlama tablosu 243

Çizelge 5.12. Depo iç tanımlama tablosu -1 244

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 5.13. Depo iç tanımlama tablosu -2 245

Çizelge 5.14. Depo iç tanımlama tablosu -3 246

Çizelge 7.1. Mekan İşlev Tablosu -1 322

Çizelge 7.2. Mekan İşlev Tablosu -2 323

Çizelge 7.3. Fiziksel Müdahale Tablosu -1 328

Çizelge 7.4. Fiziksel Müdahale Tablosu -2 329

Çizelge 7.5. Fiziksel Müdahale Tablosu -3 330

Çizelge 7.6. Fiziksel Müdahale Tablosu -4 331

Çizelge 7.7. Fiziksel Müdahale Tablosu -5 332

Çizelge 7.8. Fiziksel Müdahale Tablosu -6 333

Çizelge 7.9. Fiziksel Müdahale Tablosu -7 334

Çizelge 7.10. Fiziksel Müdahale Tablosu -8 335

Çizelge 7.11. Fiziksel Müdahale Tablosu -9 336

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil **Sayfa**

Şekil 2.1. Kütahya kenti topoğrafik – jeolojik durum 5

Şekil 2.2.1927-2009 yılları arasında Kütahya ve Türkiye nüfusları 9

Şekil 2.3. Kütahya'nın gelişim yönleri 13

Şekil 2.4. Kütahya'nın gelişim yönlerini etkileyen faktörler 13

Şekil 2.5. Kütahya'nın mahallelere göre gelişim seyri 14

Şekil 2.6. Kütahya'daki tescilli sit alanlarının gösterimi 15

Şekil 2.7. Tarihi kent çekirdeinde mimari eserlerin dağılımı 16

Şekil 2.8. Kütahya ili arkeoloji haritası 17

Şekil 2.9. Kütahya kalesi planı 18

Şekil 2.10.Kütahya kalesi ve çevresi kent gravürü 18

Şekil 3.1. Yakın çevre analizi 31

Şekil 3.2. Nitelikli yapı analizi 32

Şekil 3.3. Arazi kullanım analizi 34

Şekil 3.4. Yapım tekniği analizi 35

Şekil 3.5. Kat yüksekliği analizi 36

Şekil 6.1. İç sofalı – tek bölümlü plan tipleri 270

Şekil 6.2. İç sofalı – iki bölümlü plan tipleri - 1 271

Şekil 6.3. İç sofalı – iki bölümlü plan tipleri - 2 272

Şekil 6.4. Kütahya ili cephe/çıkma örnekleri 274

Şekil 6.5. Kubbe strüktür detayı 281

Şekil 6.6. Yalının divanhane kısmı tavan planı rölövesi 283

Şekil 6.7. Sadullah Paşa yalısı kesiti 284

Şekil 6.8. Kavafyan konağı üst kat planı 285

Şekil **Sayfa**

Şekil 6.9. Latifoğlu konağı üst kat planı ve kesiti..... 286

Şekil 6.10. Osman İmamoğlu evi plan ve kesiti 288

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim **Sayfa**

Resim 2.1. Aizonai antik kenti 17

Resim 2.2. Kütahya Kalesi planı 19

Resim 2.3. Eski Hükümet Konağı görünümü 19

Resim 2.4. Eski Hükümet Konağı 1909 yılı 20

Resim 2.5. Kütahya Lisesi görünümü 20

Resim 2.6. Kütahya Lisesi 1932 21

Resim 2.7. Saray Camii görünümü 21

Resim 2.8. Yeşil Camii görünümü 22

Resim 2.9. Hatuniye Camii görünümü 22

Resim 2.10. Küpecik Camii görünümü 23

Resim 2.11. Gümüşeşik tekkesi görünümü 23

Resim 2.12. Macar Evi (Kossuth Müzesi) görünümü 24

Resim 2.13. Defterdar konağıgörünümü 25

Resim 2.14. Germiyan Sokak görünümü 25

Resim 2.15. Ahi Erbasan Sokağı görünümü 26

Resim 3.1. Yakupoğlu'nun Uşakizade Rıfat Efendi Konağı tablosu 28

Resim 3.2. Yeşil Camii kubbesi sol üstte bulunan Rıfat Efendi Konağı 1950 28

Resim 3.3. Ahi Erbasan Mezarlığı genel manzara ve sağda bulunan konak 1921 29

Resim 4.1. Yapının sokak girişleri 40

Resim 4.2. Ocak ve çeşme görünümü 41

Resim 4.3. Avlu duvarı görünümü 41

Resim 4.4. Batı cephesinin görünümü 43

Resim 4.5. Cumba ve ahşap payandanın görünümü 44

Resim **Sayfa**

Resim 4.6. Zemin kat pencerelerinin görünümü 45

Resim 4.7 Birinci kat pencerelerinin görünümü 45

Resim 4.8. Kuzey cephe görünümü 46

Resim 4.9. Güney cephe bodrum kat kapı ve pencereler 47

Resim 4.10. Güney cephe oda pencereleri 48

Resim 4.11. Doğu cephe görünümü 48

Resim 4.12. Güney cephe görünümü 49

Resim 4.13. Cephenin avludan görünümü 50

Resim 4.14. Cephe iskeleti 51

Resim 4.15. B01 odunluk tavanı ve döşemesi 59

Resim 4.16. B01 nolu mekanın ahşap kapısı 60

Resim 4.17. B01 odunluk pencereleri 60

Resim 4.18. B01 odunluk yığma taş rafları 61

Resim 4.19. B02 Odunluk tavanı ve döşemesi 61

Resim 4.20. B02 Odunluk avluya açılan kapı ve pencereler 62

Resim 4.21. B02 Odunluk kuyu aparatı 63

Resim 4.22. B03 Depo döşeme kirişleri 64

Resim 4.23. B03 Depo pencereleri 64

Resim 4.24. B03 Depo kapısı 65

Resim 4.25. B04 Depo penceresi 66

Resim 4.26. B04 Depo kapısı 66

Resim 4.27. B04 Depo duvar dolgusu 67

Resim 4.28. B05 Hol döşeme kirişleri 68

Resim 4.29. B05 Hol giriş kapısı 69

Resim **Sayfa**

Resim 4.30. B06 Depo döşeme kirişleri ve penceresi 69
Resim 4.31. B06 Depo mekanın ahşap iskeleti 70
Resim 4.32. Z01 taşlık ahşap kiriş kapısı 71
Resim 4.33. Z01 taşlık hela 72
Resim 4.34. Z01 taşlık kapı ve pencereler 72
Resim 4.35. Z01 taşlık mekanından bodrum kata inen merdivenler 73
Resim 4.36. Z01 taşlık merdivenlerde görülen bozulmalar 73
Resim 4.37. Z01 taşlık merdiven altı alanı 74
Resim 4.38. Kat merdiveni ve sahanlıktaki depo mekanı 75
Resim 4.39. Z01 taşlık tavanı 75
Resim 4.40. Z02 sofa ahşap giriş kapısı 76
Resim 4.41. Z02 sofa ahşap giyotin pencereleri 77
Resim 4.42. Z02 sofa ahşap sedir 77
Resim 4.43. Z02 sofa mekanı kapıları 78
Resim 4.44. Z02 sofa mekanı kapıları 79
Resim 4.45. Z02 sofadan ulaşılan depolar 79
Resim 4.46. Z02 sofa zemini ve tavanı 80
Resim 4.47. Z03 Oda kapıları 81
Resim 4.48. Z03 Oda pencereleri 81
Resim 4.49. Z03 Oda ahşap sedir 82
Resim 4.50. Z03 Oda dolapları 83
Resim 4.51. Z03 Oda dolap süsleme detayı 83
Resim 4.52. Z04 Oda kapıları 84
Resim 4.53. Z04 Oda mekanı avluya inen merdiven 85

Resim **Sayfa**

Resim 4.54. Z04 Oda mekanı birinci kata çıkan ahşap merdiven 85
Resim 4.55. Z04 Oda pencereleri ve mutfak evyesi 86
Resim 4.56. Z04 Oda zemini 87
Resim 4.57. Z05 Oda kapısı 87
Resim 4.58. Z05 Oda pencereleri 88
Resim 4.59. Z05 Oda pencereleri 88
Resim 4.60. Z05 Oda giriş kapısı ve dolap 89
Resim 4.61. Z05 Oda dolabı bezeme detayı 90
Resim 4.62. Z05 Oda giriş kapısı üstü 90
Resim 4.63. Z06 Oda kapıları 91
Resim 4.64. Z06 Oda pencereleri ve yüklük 92
Resim 4.65. Z06 Oda yüklük ve gusülhane 92
Resim 4.66. Z06 Oda tavan kaplaması 93
Resim 4.67. Z07 Oda kapısı 93
Resim 4.68. Z07 Oda kapısı ve penceresi 94
Resim 4.69. Z07 Oda mekanında alçı ile bezenmiş ocak 95
Resim 4.70. Z07 Oda mekanında kiler 95
Resim 4.71. Z07 Oda mekanı ahşap dolap ve rafları 96
Resim 4.72. Z07 Oda mekanı ocak duvarı 97
Resim 4.73. Z08 Depo girişi 97
Resim 4.74. Z08 Depo pencere ve mutfak evyesi 98
Resim 4.75. Z08 Depo raflar 98
Resim 4.76. Z09 Depo giriş kapısı 99
Resim 4.77. Z09 Depo penceresi 100

Resim **Sayfa**

Resim 4.78. Z09 Depo tavanı 100
Resim 4.79. Z10 Oda kapısı ve penceresi 101
Resim 4.80. Z10 Oda penceresi 102
Resim 4.81. Z10 Oda mekanı sedir 102
Resim 4.82. Z10 Oda ahşap yüklük 103
Resim 4.83. Selamlık merdiveni 104
Resim 4.84. Selamlık merdiveni 104
Resim 4.85. Selamlık merdiveni ve tavanı 105
Resim 4.86. 101 Sofa mekanı giriş kapısı 105
Resim 4.87. 101 Sofa pencereleri 106
Resim 4.88. 101 Sofa kapıları 106
Resim 4.89. 101 Sofa kapıları 107
Resim 4.90. 101 Sofa tavanı 108
Resim 4.91. 101 Sofa kubbe izleri 108
Resim 4.92. 101 Sofa kubbe izleri 109
Resim 4.93. 102 Baş oda kapıları 110
Resim 4.94. 102 Baş oda çift pencereleri ve köşe penceresi 110
Resim 4.95. 102 Baş oda pencereleri 111
Resim 4.96. 102 Baş oda sedir ve döşemesi 112
Resim 4.97. 102 Baş oda tavanı 113
Resim 4.98. 102 Baş oda tavan pervaz detayı 113
Resim 4.99. 102 Baş oda tavan bezeme detayı 114
Resim 4.100. 103 Oda haremlik merdiveni 115
Resim 4.101. 103 Oda kapıları 115

Resim **Sayfa**

Resim 4.102. 103 Oda pencereleri 116
Resim 4.103. 103 Oda tavan kaplaması 116
Resim 4.104. 103 Oda duvarı 117
Resim 4.105. 104 Oda giriş kapısı 117
Resim 4.106. 104 Oda pencereleri 118
Resim 4.107. 104 Oda pencereleri ve köşe penceresi 118
Resim 4.108. 104 Oda mekanı ahşap dolap ve giriş kapısı 119
Resim 4.109. 104 Oda tavan göbeği 120
Resim 4.110. 104 Oda tavanı 121
Resim 4.111. 105 nolu mekana giriş kapısı 121
Resim 4.112. 105 nolu mekanda ahşap dolap 122
Resim 4.113. 105 nolu mekan hela kısmı 122
Resim 4.114. 105 nolu mekanın tavanı 123
Resim 4.115. 106 Depo giriş kapısı 124
Resim 4.116. 106 Depo penceresi 125
Resim 4.117. 106 Depo tavanı 125
Resim 4.118. 107 Oda giriş kapısı 126
Resim 4.119. 107 Oda pencereleri 127
Resim 4.120. 107 Oda pencereleri 127
Resim 4.121. 107 Oda mekanı ahşap dolap 128
Resim 4.122. 107 Oda tavan detayı 129
Resim 4.123. 108 Oda kapı ve penceresi 130
Resim 4.124. 108 Oda pencere ve dolapları 130
Resim 4.125. 108 Oda mekanı ocak duvarı 131

Resim **Sayfa**

Resim 4.126. 108 Oda tavanı 132
Resim 4.127. 109 Depo girişi 132
Resim 4.128. 109 Depo merdivenleri 133
Resim 4.129. 109 Depo penceresi 134
Resim 4.130. 109 Depo duvarları 134
Resim 4.131. 110 Oda giriş kapısı 135
Resim 4.132. 110 Oda pencereleri ve sedir 136
Resim 4.133. 110 Oda pencereleri 136
Resim 4.134. 110 Oda ahşap yüklük 137
Resim 4.135. Uşakizade Rıfat Efendi konağı duvar problemleri görünümü 168
Resim 4.136. Bodrum kat ahşap dikme 169
Resim 4.137. Cephelerde ahşap payanda kullanımı 169
Resim 4.138. Yapının zemin malzemesi 170
Resim 4.139. Döşemeyi taşıyan ahşap kirişler 170
Resim 4.140. Zemin kat oda döşeme kaplaması 171
Resim 4.141. Birinci kat oda döşeme kaplaması 171
Resim 4.142. Oda kirişleri ve çatı konstrüksiyonu 172
Resim 4.143. Yapının çatısı 172
Resim 4.144. Odunluk korkuluklu ahşap pencere 173
Resim 4.145. Sofa mekanı iç pencereler 174
Resim 4.146. Zemin kat çift pencere görünümü 175
Resim 4.147. Birinci kat köşe penceresi görünümü 175
Resim 4.148. Bodrum kat hole açılan kapı 176
Resim 4.149. Ana giriş kapısı ve metal kilit sistemi 177

Resim **Sayfa**

Resim 4.150. Zemin kat sofaya açılan kapılar 178
Resim 4.151. Oda mekanı kemerli geçiş alanı 178
Resim 4.152. 107 oda kapısı görünümü 179
Resim 4.153. Ahşap merdiven görünümü 180
Resim 4.154. Haremlik merdiveni 180
Resim 4.155. Ahşap selamlık merdiveni görünümü 181
Resim 4.156. Ahşap merdiven görünümü 181
Resim 4.157. Bodrum kat merdiveni 182
Resim 4.158. Ahşap yüklük görünümü 182
Resim 4.159. Ahşap dolap görünümü 183
Resim 4.160. Birinci kat dolap gusülhane 183
Resim 4.161. Zemin kat dolap gusülhane 184
Resim 4.162. Bezemeli nişlerin görünümü 184
Resim 4.163. Ahşap kapaklı kiler görünümü 185
Resim 4.164. Ahşap kiler 186
Resim 4.165. Seben, Gökhaliler Köyü ev içi kiler kullanımı 187
Resim 4.166. Malatya kiler dolabı örnekleri 187
Resim 4.167. Kızılcahamam Başören Köyü kursak örneği 187
Resim 4.168. Sahanlık kotundaki depo mekanı görünümü 188
Resim 4.169. Malatya sabit kiler dolabı örneği 188
Resim 4.170. Alçı ile bezenmiş ocak 189
Resim 4.171. Yıkılmış ocak duvarı 190
Resim 4.172. Cephede çıkma oluşturmuş baca 190
Resim 4.173. Depo tavan görünümü 191

Resim **Sayfa**

Resim 4.174. Sofa kirişleri ve kaplaması 192
Resim 4.175. Baş oda tavan bezeme detayı 192
Resim 4.176. Altıgen formlu ahşap göbek 193
Resim 4.177. Odunluk ahşap dikme görünümü 194
Resim 4.178. Taşlık hela mekanı görünümü 194
Resim 4.179. Sofa tavanının 105 ve 106 nolu mekanlarda devam etmesi 195
Resim 4.180. Kapatılmış kapı izi görünümü 196
Resim 4.181. Baş oda tavan görünümü 196
Resim 4.182. Tavan kaplamasında oluşan sehim 197
Resim 4.183. Tavanda neme bağlı bozulma 197
Resim 4.184. Odada görülen bozulmalar 198
Resim 5.1. Tekke kuzey cephe görünümü 202
Resim 5.2. Tekke kuzey cephe pencereleri 202
Resim 5.3. Tekke kuzey cephe hasarlarının görünümü 203
Resim 5.4. Batı cephe görünümü - ön 204
Resim 5.5. Batı cephe görünümü – arka 204
Resim 5.6. Güney cephe görünümü - 1 205
Resim 5.7. Güney cephe görünümü - 2 206
Resim 5.8. Güney cephe ahşap malzemede bozulmalar 206
Resim 5.9. Güney cephe duvarı bozulmalar 207
Resim 5.10. Güney cephe mihrap ve pencere görünümü 207
Resim 5.11. Taşlık merdiveni 211
Resim 5.12. Taşlık giriş kapısı 212
Resim 5.13. Taşlıktan avluya çıkılan açıklık 212

Resim **Sayfa**

Resim 5.14. Depo mekanları ahşap giriş kapıları 213
Resim 5.15. Depo mekanına açılan ahşap pencere 213
Resim 5.16. Döşeme ve merdiven birleşim detayı 214
Resim 5.17. Ahşap giriş kapısı 214
Resim 5.18. Mekandaki pencere boşlukları 215
Resim 5.19. Ahşap kirişlemeli tavan 216
Resim 5.20. Döşeme 216
Resim 5.21. Depo duvarları 217
Resim 5.22. Ahşap hatıllı taş dolgu duvar 217
Resim 5.23. Ahşap dikmeler 218
Resim 5.24. Depoyu bölen ahşap dikme ve plakalar 218
Resim 5.25. Depo ile merdiven altı arasındaki ahşap dikmeler 219
Resim 5.26. Mezar duvarı 219
Resim 5.27. Tavanda oluşan bozulmalar 220
Resim 5.28. Ahşap sandukalar 221
Resim 5.29. Ahşap kafesli bölücü duvar 221
Resim 5.30. Türbe mekanında görülen bozulmalar 222
Resim 5.31. Mescitteki kapı ve pencereler - 1 223
Resim 5.32. Mescitteki kapı ve pencereler - 2 223
Resim 5.33. Ahşap mihrap 224
Resim 5.34. Mekanda görülen bozulmalar 225
Resim 5.35. Hol giriş kapısı 226
Resim 5.36. Kapatılmış pencere boşlukları 226
Resim 5.37. Oda girişleri 227

Resim **Sayfa**

Resim 5.38. Tavanda görülen bozulmalar 228
Resim 5.39. Ahşap giriş kapısı 228
Resim 5.40. Kapatılmış pencereler 229
Resim 5.41. Ocak ve ahşap pencereler 230
Resim 5.42. Ahşap yüklük 230
Resim 5.43. Duvarda görülen bozulmalar 231
Resim 5.44. Ahşap yüklük ve giriş kapısı 232
Resim 5.45. Çökmüş cephe duvarı 232
Resim 5.46. Ahşap tavan kaplaması 233
Resim 5.47. Mekanda görülen bozulmalar 233
Resim 5.48. Ahşap merdiven ve giriş kapısı görünümü 234
Resim 5.49. Giriş kapısı ve ahşap pencere 235
Resim 5.50. Ahşap kemerli pencere 235
Resim 5.51. Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan tekkesi duvar problemlerinin görünümü 248
Resim 5.52. Ahşap dikme görünümü 249
Resim 5.53. Bodrum kat zemin malzemesi 250
Resim 5.54. Döşemeyi taşıyan kirişler ve dikmeler 250
Resim 5.55. Döşeme tahtalarının görünümü 251
Resim 5.56. Döşemede görülen bozulmalar 251
Resim 5.57. Kırma çatı görünümü 252
Resim 5.58. Çatıda görülen bozulmalar 253
Resim 5.59. Kemerli özgün ahşap pencereler 254
Resim 5.60. Boyutları değiştirilmiş pencere 254
Resim 5.61. Basık kemerli ahşap pencere 255

Resim **Sayfa**

Resim 5.62. Pencerede oluşan hasarlar 255
Resim 5.63. Zemin kat ahşap kapıları 256
Resim 5.64. Bodrum kat ahşap kapıları..... 257
Resim 5.65. Taşlık ve avlu arasında bulunan açıklık..... 257
Resim 5.66. Ahşap merdiven görünümü 258
Resim 5.67. Ahşap merdiven 259
Resim 5.68. Ahşap raf görünümü 260
Resim 5.69. Ahşap yüklük görünümü 260
Resim 5.70. Ocak görünümü..... 261
Resim 5.71. Bodrum kat tavanı..... 262
Resim 5.72. Zemin kat tavanı 262
Resim 5.73. Çatıda oluşan hasarlar..... 264
Resim 5.74. Mimari elemanlarda bozulma 265
Resim 5.75. Tavanda bozulma 265
Resim 5.76. Döşemede bozulma 266
Resim 5.77. Cephede bozulma..... 266
Resim 6.1. Çift pencere görünümü 275
Resim 6.2. Kapatılmış kapı izi 276
Resim 6.3. Tek kanadı kırılmış ahşap kapı 276
Resim 6.4. Ocak görünümü..... 277
Resim 6.5. Birinci kat sofasındaki kubbe..... 278
Resim 6.6. Kubbe strüktürü..... 278
Resim 6.7. Kubbe strüktürü..... 279
Resim 6.8. Kubbe bağdadi çıtaları..... 279

Resim **Sayfa**

Resim 6.9. Kubbe çatlakları 280
Resim 6.10. Ahşap destek elemanları ve çatı strüktürü birleşimi..... 281
Resim 6.11. İstanbul Yalı Köşkü, Topkapı Sarayı, 18. yüzyıl..... 283
Resim 6.12. Lattenacci'nin yalının içine ait gravürü 284
Resim 6.13. Sadullah Paşa yalısı 285
Resim 6.14. Gelin odası kubbesi bezeme detayı ve kubbenin renklendirilmiş hali 286
Resim 6.15. Gelin odası oval kubbeli loca/hayat bölümü ve bezemeler..... 286
Resim 6.16. Latifoğlu konağı tavanı..... 287
Resim 6.17. Tartan konağı iç mekanı 287
Resim 6.18. Tartan konağı kubbe görünümü 288
Resim 6.19. Geleneksel Sivrihisar evi..... 289
Resim 6.20. Geleneksel Bitlis evleri kubbe kullanımı 289
Resim 6.21. Harran taş kubbeli evler..... 290
Resim 6.22. Erzurum tüteklikli örtü 291
Resim 6.23. Bayburt tüteklikli örtü 291
Resim 6.24. Tüteklikli örtü 292
Resim 6.25. Kayseri Güpgüpoğlu konağı tavanı 292
Resim 6.26. Kayseri/Gesi, Mimar Sinan evi, Tokana mekanı..... 293
Resim 6.27. Yeri, izi, boyutu, malzemesi belli olan ahşap kubbenin görünümü..... 299
Resim 6.28. Yeri, izi, boyutu, malzemesi belli olan pencereler..... 299
Resim 6.29. Yeri, izi, boyutu, malzemesi belli olan kapatılmış kapı..... 300
Resim 6.30. Yeri, izi, boyutu, malzemesi belli olan ocak görünümü..... 300
Resim 6.31. Edirne Sarayı Kum Kasrı'ndaki kışlık divanhanenin kesiti..... 302
Resim 6.32. Acıbadem Hünkar İmamı Köşkü divanhanesi..... 303

Resim **Sayfa**

Resim 6.33. Safranbolu, Asmazlar konağı divanhanesi 303

Resim 6.34. Muhibbüddin el-Muvakka Srayı "kāa"nın planı 304

Resim 6.35. Afgan tekkesi 307

Resim 6.36. Kırkağaçlı Emin Efendi tekkesi 307

Resim 6.37. Müftüoğlu konağı (solda) ve tekkesi (sağda) 308

Resim 6.38. Numaniye Eşrefoğlu tekkesi 309

Resim 6.39. Şeyh Salih Efendi türbesi 311

Resim 6.40. Ahi Evren türbe/zaviyesi 312

Resim 6.41. Paşam Sultan türbesi 312

Resim 6.42. Üryan Baba Manzumesi rölövesi ve ön odadan ana mekana girişi 313

HARİTALARIN LİSTESİ

Harita **Sayfa**

Harita 2.1. Kütahya ili haritası 4

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler	**Açıklamalar**
cm	Santimetre
m	Metre
m²	Metrekare

1. GİRİŞ

Tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Kütahya, zengin bir kentsel tarihi mirasa sahiptir. Selçuklu Devleti, Germiyanoğulları Beyliği ve Osmanlı Devleti zamanında yapılmış cami, medrese, okul gibi farklı işlevlerdeki birçok eser günümüze kadar korunarak gelmiştir. Şehir, bu anıtsal yapıların yanı sıra, sivil mimari mirasın ünik ve nitelikli eserlerini bünyesinde barındıran önemli bölgelerden biridir. Bu kültürel mirasın korunması ve kente kazandırılması için çalışmalar yapılmaktadır. Öte yandan birçok geleneksel konut yapısı da zamanla yok olmaktadır.

Bu çalışma, Mecidiye Mahallesi kentsel sit alanı içinde bulunan, Uşakizade Rıfat Efendi Konağı ve Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan Tekkesi'ni konu almaktadır. Konak kentin özgün ve nitelikli konut örneklerinden biri olup, üst örtüsünde bulunan ahşap bağdadi kubbe detayı ile dokuyu oluşturan konutlardan farklılaşmaktadır. Konutun bahçesinde bulunan tekke de geleneksel yapım sistemine sahip nitelikli bir yapıdır. Tekke ve konutun bir arada bulunduğu, geçmişe yönelik ilişkilendirilebildiği ve halen korunduğu az sayıdaki örnekten olması, her ikisini de ayrıca değerli kılmaktadır. Ancak yapılar uzun süreli terk sebebi ile kullanım dışı kalmalarından günümüzde oldukça kötü durumda olup, acilen müdahale gerektirmektedir. Bu sebeplerle yapılar tez çalışması kapsamında seçilmişlerdir.

Çalışmaya başlarken aynı döneme ait olan ve aynı parselde bulunan tekke ve konağın birlikte ele alınması amaçlanmış ancak tez sürecinde mülk sahipleri tarafından belediyeye yapılan başvurunun kabulü ile tekke parselden ayrılıp belediyeye bağışlanmıştır. Tez çalışması sürecinde Belediye tarafından restorasyon projesinin ihale edilerek hazırlatılması sebebi ile, tekkenin mevcut durumu belgelenmiş ancak restitüsyon ve restorasyon önerileri hazırlanmamıştır. Bu durum çalışmanın kısıtlılıkları kısmını oluşturmaktadır. Bununla beraber, konağa yönelik getirilen önerilerde tekke yapısı da dikkate alınarak bir bütün halinde değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında, gerekli izinlerin alınmasının akabinde öncelikle yapıların mevcut durumları belgelenmiştir. Belgeleme çalışmaları için öncelikle yapıların rölövesi alınmış, bu alım için geleneksel yöntem ve lazer tarayıcının kullanıldığı karma sistem uygulanmıştır. Bu aşamada yapılardaki değişme ve bozulmaların tespiti yapılıp, detaylı

fotoğraf alımı ve eskiz çalışmaları tamamlanmıştır. Alan çalışması kapsamında bölge ve kentle ilgili verilerin elde edilebilmesi için kentte bulunan yapılar incelenmiş, yakın çevreye yönelik analizler tamamlanmıştır. Sözlü bilgi kapsamında gerekli röportajlar tamamlanmış, bilgiler elde edilmiştir.

Yapıların restitüsyon ve restorasyonuna yönelik çizimler, elde edilen sözlü yazılı belgeler ile; kamu kurum ve kuruluşlarından elde edilen belgeler, eski fotoğraf ve arşiv belgeleri kapsamında oluşturularak sunulmuştur. Konağın restorasyon kararları ise, parseli ayrılmış olmasına rağmen, tekke ile birlikte bir bütün olarak verilmiş; konak ve tekkenin ayrılma kararının gelecekte bozularak, tekrar bir araya gelmeleri önerilmiştir.

Tüm bu çalışma, tez kapsamında 7 bölümde, aşağıdaki sıra ile sunulmaktadır.

İlk bölümde tezin konusu, amacı ve kapsamı belirtilmiştir.

İkinci bölümde, Kütahya ili tarihi, fiziksel ve sosyal yapısı ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde, konak ve tekkenin tarihi ve yakın çevresinin analizleri yer almaktadır.

Dördüncü bölümde konağın ve beşinci bölümde tekkenin bugünkü durumunun tespiti için, yerinde yapılan ölçüm ve görsel veriler doğrultusunda belgeleme yapılmaktadır. Yapıların mekân ve elemanları, iç tanımsal analizlerinde, cepheleri ise dış analiz çizelgesinde incelenmiş, değişme ve bozulmalar belgelenmiştir.

Altıncı bölümde, yapıdaki izler ve karşılaştırmalı çalışma doğrultusunda, yapıdaki değişim ve müdahaleler saptanarak restitüsyona ön hazırlık yapılmış ve restitüsyon çalışmasının süreci anlatılmıştır.

Yedinci bölümde konutun mevcudiyetini koruyabilmesi amacıyla, sürdürülebilir müdahale ve uygun işlevin belirlenmesine yönelik çalışmalar ile geliştirilen restorasyon önerileri yer almıştır.

Sonuç bölümünde ise, çalışmanın sonuçları ve değerlendirilmesi yapılarak çalışma özetlenmiştir.

2. KÜTAHYA İLİNİN ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde tez konusu kapsamında Uşakizade Rıfat Efendi konağı ve Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan tekkesinin seçildiği Kütahya ili merkez ilçesi özellikleri anlatılmıştır.

2.1. Kütahya'nın Genel Özellikleri

Kütahya ili genel özellikleri; coğrafi konum, topoğrafik ve jeolojik durum, iklim özellikleri, bitki örtüsü, tarihçe, idari durum, nüfus özellikleri, ekonomik ve ticari durum, aile yapısı, altyapı altında özetlenmiştir.

2.1.1. Coğrafi konum

Kütahya, Ege bölgesinin İç Batı Anadolu bölümü içinde yer almaktadır (Harita 2.1). Ege bölgesinin bu bölümü, İç Anadolu bölgesi ile asıl Ege bölümü arasında bir eşik durumundadır. Kütahya ve çevresi, gerek fiziki coğrafi şartları gerek beşeri iktisadi coğrafya şartları bakımından Ege, Marmara ve İç Anadolu bölgeleri arasında bir geçiş teşkil etmektedir [1].

Kütahya, kuzeyden ve kuzeybatıdan Bursa, kuzeydoğudan Bilecik, doğudan Eskişehir, güneydoğudan Afyonkarahisar, güneyden Uşak, güneybatıdan Manisa, batıdan ise balıkesir illeri ile çevrilidir. Kütahya'nın 12 ilçesi vardır. Bu ilçeler; Altıntaş, Aslanapa, Çavdarhisar, Domaniç, Dumlupınar, Emet, Gediz, Hisarcık, Pazarlar, Simav, Şaphane ve Tavşanlı'dır.

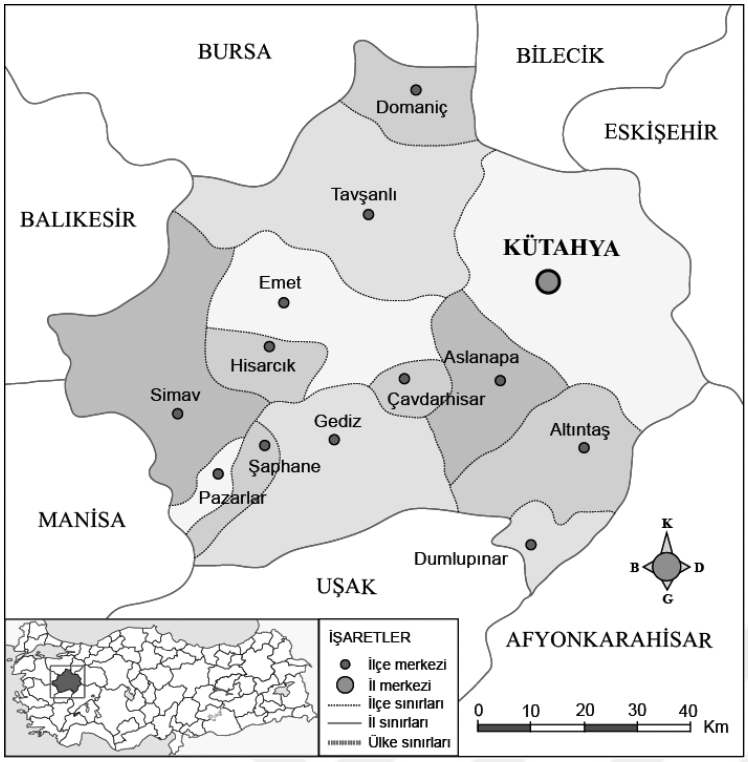

Harita 2.1 Kütahya ili haritası [2]

2.1.2. Topoğrafik ve jeolojik durum

İç Batı Anadolu eşiği üzerinde yer alan bu bölgenin yüzey şekillerini, üzerinde dağ ve tepe dizilerinin yer aldığı çeşitli yükseltilerdeki yaylalar ve bunların içinde gelişmiş ovalar oluşturmaktadır (Resim 2.1). Gerek dağ ve tepe dizileri, gerekse çukur sahalar, eşiğin gidişine uygun olarak kuzeybatı-güneydoğu istikametinde uzanmaktadır. Kütahya yaylalarında farklı yükseltilerde iki kademe görülmektedir. Bunlardan alçak yaylalar 1000 -1250 m, yüksek yaylalar ise 1250 – 1450 m civarındadır. Kütahya, Tavşanlı, Simav, Gediz, Örencik, Altıntaş, Aslanapa ovaları bölgenin alçak kısımlarını oluşturmaktadır. Kütahya ovasının güneyinde Yellice dağı, kuzeyinde Yeşildağ, doğusunda Türkmen dağı, güneyinde Murat dağı ve Şaphane dağı, batısında Eğrigöz dağı ve bunların uzantısındaki tepeler, bölgenin yüksek kısımlarını oluşturan dağ ve tepe dizileridir [1].

Yellice dağına yaslanmış olan Kütahya'nın çekirdek yerleşimini kuzey – güney doğrultusunda ikiye bölen Kapan deresi, ovada Felend çayı ile birleşerek Porsuk ve Sakarya nehirlerine ulaşmaktadır [3].

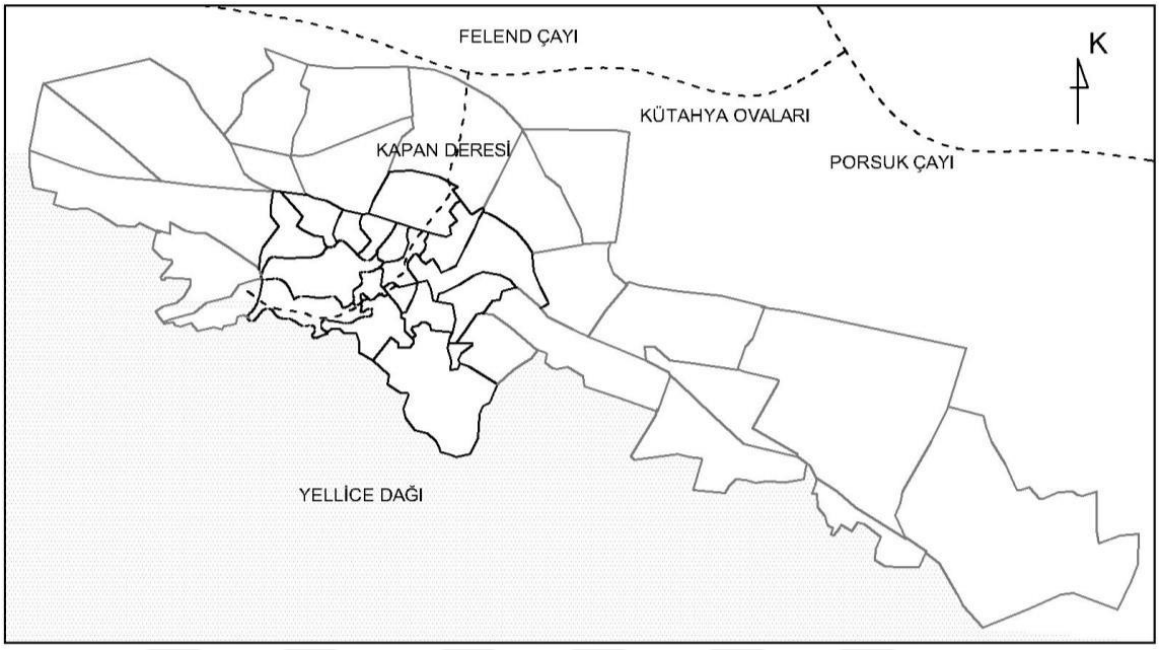

Şekil 2.1. Kütahya kenti topoğrafik – jeolojik durum [3]

2.1.3. Bölge iklimi

Bölge, sıcaklık şartları bakımından daha çok İç Anadolu bölgesini andırmakla beraber, İç Anadolu bölgesinde bulunan step ikliminin dışında kalır. Karasallık bakımından asıl Ege bölümüne, iklim tipi, yağış rejimi, kuraklık süresi bakımından Marmara bölgesine, nemin yıl içindeki seyri bakımından Marmara ve İç Anadolu bölgelerine yakınlık göstermektedir [1]. Bir başka ifade ile kent, yarı kurak nemli ve yarı kurak az nemli iklim kuşağında yer almaktadır [4].

Kütahya'da yıllık sıcaklık ortalaması 10,7 °C'dir. Sıcaklık değerlerine bakıldığında, aylara göre farklılıklar göstermesine rağmen, sıcaklık Aralık, Ocak, Şubat ve Mart aylarında 0°C'nin (-3,3°C) altına düşmektedir. Mart ayından itibaren devamlı artan sıcaklıklar Ağustos ayında en yüksek seviyeye ulaşır (28,3 °C). Bu aydan itibaren azalışa geçen sıcaklık değerleri Aralık ayında -1,1 °C'ye kadar düşer. En sıcak aylar, Temmuz ve Ağustos, en soğuk aylar Ocak ve Şubattır [5].

Ortalama yıllık yağış miktarı 562,8 mm'dir [5]. Yağışlar her yerde aynı değildir. Yağışın bu farklı dağılışı üzerindeki en büyük rolü yükselti oynamaktadır. Bölgenin en yağışlı

kısımları yüksek dağlar iken, en az yağış alan yerler olarak, alçak yaylalar kesimiyle ovalık sahaları dikkat çekmektedir [1].

2.1.4. Bitki örtüsü

Bulunduğu konum itibariyle farklı iklimlerin etkilerine açık olan Kütahya bitki örtüsü, Akdeniz, Karadeniz ve İç Anadolu bölgelerinin özellikleri taşımaktadır [1]. İl sınırları içerisindeki bitki örtüsünü orman ve bozkır olarak ikiye ayırmak mümkün olmakla birlikte, Kütahya çevresinde orman veya çalılar sahanın yüzde elliye yakınını örtmektedir [4].

İlde özellikle Kütahya ovası çevresinde yaygın olan ormanların egemen ağaç türleri, karaçam, meşe ve ardıçtır [6]. Orman alanlarının %48'ini karaçam, %25'ini karışık orman, %14'ünü meşe, %6'sını ardıç, %5'ini kızılçam, %1'ini kayın, sedir, kızılağaç, kestane, kavak, köknar gibi ağaçlar oluşturmaktadır [1].

İlin bitki örtüsü, yarı nemli ormanlar sahası, kuru ormanlar sahası, Akdeniz maki elemanlarının sokulduğu ve toprak şartlarının yarattığı step sahası olarak gruplandırılabilir [1].

Kuru ormanlar kent ve çevresinin esas bitki örtüsünü oluşturmaktadır. Bu ormanlar dağların 1500 m yüksekteki kısımları haricinde, bölgenin büyük çoğunluğunda bulunmaktadır. Bu karakterdeki ormanlar daha çok yüksek yaylalarda görülmekte ve karaçam, meşe türleri (saçlı meşe, mazı meşesi ve Lübnan meşesi) ve ardıç türlerinden oluşmaktadır. Yellice ve Gümüşdağı çevresindeki yüksek yaylalar üzerinde karaçam, bu dağların kuzeyinde saçlı meşe, güneyinde mazı meşesi ve Lübnan meşesi oluşturmaktadır. Doğudaki yüksek yaylalarda bulunan karaçam ormanları, sapsız meşelerle karışık orman karakteri kazanmaktadır [1].

Yarı nemli ormanlar Yellice dağının kuzeyinde ve 1500 m'nin üstünde kesimlerde, bölgenin bitki örtüsüyle kaplı olan yerlerde bulunmakta ve kayın, kestane, ıhlamur, fındık, gürgen, titrek kavak, akçaağaç gibi ağaçlardan oluşmaktadır. Ancak bu alanlar kent merkezine yakınlığından dolayı büyük oranda tahrip edilmiştir [1].

Marmara ve Ege yolu ile Akdeniz iklim tesirinin sokulduğu Bektaşlar köyünde bir Akdeniz elemanı olan kızılçam bulunmaktadır. Kızılçamın alt katmanlarında ise maki elemanlarından akçakesme, sakız ağacı ve katran ağacı bulunmaktadır [4].

Kütahya ve çevresinin step ve bozkırları, otsu bitki örtüsü ile kaplıdır. Bunlar genelde karaçam ya da meşe ormanlarının tahribi ile biçimlenmişlerdir. Orman üst sınırlarındaki yüksek yaylalar da otsu bitkiler ile kaplıdır [4].

2.1.5. Bölge tarihçesi

Anadolu'nun eski şehirlerinden birisi olan Kütahya'nın kuruluş tarihi tam olarak bilinmemektedir. Kotiaeoion, Kotiaion, Cotyaeium, Cotyaeum ve Cotyaium isimleri ile eski kaynaklarda rastlanan şehrin varlığı M.Ö. VI. yy.'a kadar indirilebiliyorsa da ilk kuruluşu hakkında kesin bilgiler yoktur [7].

Kütahya'daki ilk siyasi hâkimiyeti frigler kurmuştur. Friglerin hâkimiyeti, Pers kralı Kyro'un Kütahya'yı almasına kadar devam etmiştir. Uzun müddet Perslerin elinde bulunan Kütahya, Makedonya kralı Büyük İskender tarafından alınmış, ölümünden sonra kumandanlarından Antigonos'un idaresine geçmiştir. Daha sonraları Britanya ve Bergama devletlerine bağlı kalan Kütahya, Bergama kralının ölümü üzerine Roma İmparatorluğu'na bağlanmıştır [8]. Roma devrinde önemini koruduğu anlaşılan şehrin, takibata uğrayan Hristiyanların buraya sığınmaları üzerine tahsilatı kesilmiş, bu sebeple şehir bir süre ihmale uğramıştır. Bizans döneminde piskoposluk merkezi olarak görülen Kütahya'nın öneminin arttığı anlaşılmaktadır. Şehre hâkim tepede burçlarla güçlendirilmiş, iki kat sur içindeki 'şato' (iç kale)'nun, bu dönemde yapıldığı kabul edilmektedir [7].

1071 Malazgirt Zaferi ile Anadolu'nun fethi başlamış, 1078 yılında Kutalmış oğlu Süleyman şah Anadolu Şelçuklu Devleti'ni kurmuştur. Kütahya, I. Haçlı seferlerine kadar Selçukluların hâkimiyetinde kalmış, Kılıç Arslan zamanında haçlı mağlubiyeti ile kaybedilmiştir. Haçlılar ele geçirdikleri yerleri yaptıkları bir anlaşma gereğince Bizans'a bıraktıkları için, Kütahya da Bizans hakimiyetine geçmiştir. Kütahya'nın bir daha ayrılmamak üzere Anadolu Selçuklular'ın eline geçtiği tarih kesin olmamakla birlikte, Alaeddin Keykubat zamanında olup, Yoncalı Hamamı kitabesinde yazan 1233 tarihinden önce olduğu düşünülmektedir [9]. Kütahya'nın Türkler hakimiyetine girmesini takip eden

yıllarda bu bölgeye Türkmen yerleşmesi gerçekleşmiş ve Anadolu'nun Moğollar tarafından istilası sebebi ile bu oran daha da artarak üç yüz bin civarında olmuştur [8].

Batı Anadolu'da gittikçe kuvvetlenen Germiyanlıların 14. yüzyılın başında bağımsız oldukları ve Kütahya'daki imar faaliyetlerinin erken devrinin onlara ait olduğu görülmektedir [7]. Şehir, Germiyanoğulları zamanında tarihinin en parlak devirlerinden birini yaşamış, iktisadi ve fikri bakımdan büyük gelişmelere sahne olmuştur. Beyliğin merkezi olması sebebi ile Kütahya'da birçok mimari eser inşa edilmiş, şair edip ve fikir adamları bu şehirde toplanarak eserler yazmışlardır. Kütahya, bu dönemde her bakımdan Anadolu'nun en önemli merkezlerinden olmuştur [9].

1381 yılına kadar Germiyan idaresinde görünen Kütahya, bu tarihte çeyiz olarak verilmiş, ilerleyen yıllarda geri alınmış ve 1429 yılında ise kesinlikle Osmanlı mülküne katılmıştır [7]. Kütahya Osmanlı hakimiyetine geçtikten sonra sancak merkezi, kısa süre sonra da şehzade sancak merkezi olmuştur. 1451-1542 yılları arasında eyalet merkezi olan şehir, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman devirlerinde, Anadolu tarafında yapılan seferlerde hem bir toplantı yeri hem de bir yol uğrağı olmuştur. 1542 yılında Anadolu eyalet merkezi Ankara'ya taşınmış, 1566 yılında Kanuni Sultan Süleyman'ın vefatı ve tahta oğlu Selim'in geçmesi ile eyalet merkezi tekrar Kütahya olmuştur [8].

17. yüzyılın başında Osmanlı devleti ve Mısır valisi Mehmet Ali Paşa arasında çıkan olaylarda Kütahya işgal edilmiş, yabancı devletlerin araya girip uzlaşma sağlaması ve Kütahya Barışı'nın imzalanması üzerine işgal kalkmıştır. 1848'de başlayan Macar Milli hareketinin Avusturya ve Rusya tarafından kanlı bir şekilde bastırılmasıyla, bu hareketin lideri Kossuth Lajos ve beraberindekiler 1849 yılında Osmanlı'ya sığınmışlar, yapılan baskılara rağmen geri iade edilmemişlerdir. Kütahya'da kışlalara ve ikametgâhlara yerleştirilen mültecilerin ihtiyaçları Osmanlı Devleti tarafından karşılanmıştır [8].

Kütahya, Kurtuluş Savaşı sırasında Çerkez Ethem olayının ortasında kalmış, 15 Ocak 1921'e kadar süren olaylarda hükümet kuvvetleri tarafından yağmadan kurtarılmıştır. 17 Temmuz 1921 ile 30 Ağustos 1922 arasında Yunan işgalini yaşayan şehir, Büyük Taarruzda kurtarılan ilk şehirlerden olmuştur. Kurtuluş Savaşı hazırlıkları sırasında Atatürk, 6 Ağustos 1920 yılında kısa bir süre Kütahya'ya gelmiştir [7].

Kütahya, 8 Ekim 1923 tarihinden itibaren il olmuştur. Cumhuriyetin ilanı ile başlayan ekonomik gelişmelere paralel olarak, yeni yerleşim alanları geleneksel yerleşimin dışına genişlemeye başlamıştır. 1932 yılında açılan demiryolu-tren garı, 1954 yılında açılan Şeker ve Azot fabrikaları ve organize sanayi gelişim akslarını belirleyen en önemli etkenler olmuştur [10].

2.1.6. İdari durum ve nüfus özellikleri

Kütahya ili Türkiye'nin düşük yoğunluklu kentleri arasında görülmektedir [11]. İl oluşu cumhuriyetin kabul edildiği tarihlere rastlayan Kütahya'nın nüfusu, 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımı sonuçlarına göre 303.641 olup, bu rakam o tarihteki toplam Türkiye nüfusunun (13.648.270) yaklaşık olarak %2,22'sine tekabül etmektedir. Daha sonraki yıllarda yapılan nüfus sayımlarında ortaya çıkan sonuçlar dikkate alındığında Türkiye nüfusuna oranı sürekli bir şekilde düşüş göstermiştir (Şekil 2.2).

Nüfus Sayımı	Köy Nüfusu	Kent Nüfusu	Toplam Nüfus	Türkiye Nüfusu	Türkiye Nüfusuna Oranı (%)
1927	251.191	52.450	303.641	13.648.270	2,22
1935	292.377	55.305	347.682	16.158.018	2,15
1940	303.896	55.994	359.890	17.820.950	2,02
1945	235.713	58.912	384.625	18.790.174	2,05
1950	360.328	62.487	**422.815**	20.947.188	2,02
1955	275.692	55.286	**330.978**	24.064.763	1,38
1960	294.781	72.972	367.753	27.754.820	1,33
1965	310.997	87.084	398.081	31.391.421	1,27
1970	329.758	110.209	439.967	35.605.176	1,24
1975	333.802	136.621	470.423	40.347.719	1,17
1980	335.058	162.031	497.089	44.736.957	1,11
1985	343.885	199.499	543.384	50.664.458	1,07
1990	336.021	241.999	578.020	56.473.035	1,02
1997	334.469	308.648	643.117	62.865.574	1,02
2000	338.034	318.869	**656.903**	67.803.927	0,96
2007	233.655	350.255	**583.910**	70.586.256	0,83
2008	218.811	347.073	565.884	71.517.100	0,79
2009	213.079	358.725	571.804	72.561.312	0,78

Şekil 2.2. 1927-2009 yılları arasında Kütahya ve Türkiye nüfusları [12]

Cumhuriyet sonrası nüfus hareketleri incelendiğinde, Kütahya nüfusundaki ilk keskin düşüşün 1950-1955 yılları arasını kapsadığı görülmektedir. İl nüfusundaki bu azalışın sebebi o döneme kadar Kütahya'ya bağlı olan Uşak'ın, Kütahya'dan ayrılarak il statüsü kazanmasıdır. Sonraki yıllarda görülen azalmaların nedeni ise çevre illere yapılan göçlerdir. Bu bağlamda son yıllarda nüfusunda düşüş görülen Kütahya'nın komşu illere göç vermesindeki en önemli sebep, Kütahya'dan göç alan komşu illerin gelir düzeyinin yüksekliğidir [12].

2.1.7. Ekonomik ve ticari durum

Kütahya yüzölçümünün %29'unu tarım alanı, %53'ünü orman ve fundalık alan, %7'sini çayır-mera, %11'ini diğer araziler oluşturmaktadır. İlin ekonomisi tarım, sanayi, madencilik ve hizmet sektörlerine dayanmaktadır [13].

İldeki tarım arazilerinin %75,8'ini tarla arazisi, %0,2'sini meyve ve bağ alanı, %0,1'ini sebze oluşturmaktadır. Tarım arazilerinin %11,6'sı nadasa bırakılmakta ve %8,2'si fiilen kullanılmamaktadır. Tarım arazilerinin 80,733 hektarı sulanmakta olup, sulu tarım arazisinin toplam tarım arazisi içindeki payı %29'dur [13]. İldeki tarla arazilerinde tahıllardan buğday ve arpa, sanayi bitkilerinden şeker pancarı, yağlı tohumlardan haşhaş, meyvelerden vişne, ceviz ve kestane üretimi yaygındır [14].

Kütahya maden çeşitliliği fazla olmakla birlikte, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından (MTA) yapılan çalışmalar sonucunda, önemli metalik maden ve endüstriyel hammadde kaynakları ile linyit oluşumları ortaya çıkarılmıştır. Bunlar başta bor ve kaolen olmak üzere gümüş, krom, alunit, antimuan, bakır-kurşun-çinko, demir, manganez, manyezit, çimento hammaddeleri, feldispat, jips, florit ve kum-çakıl olarak sayılabilir [15].

Kütahya ili endüstriyel hammadde kaynakları ve metalik madenler dışında gerek jeotermal alanlar gerekse de linyit bakımından zengin potansiyele sahiptir. Simav, Eynal, Çitgöl, Naşa ilde ortaya çıkarılan 11 adet jeotermal alandan bazılarıdır. Gediz Abde jeotermal alanında bulunan 7 adet, Muratdağı, Yoncalı ve Emet jeotermal alanlarının da bulunduğu 6 adet, Yeniceköy, Dereli ve Göbel jeotermal alanlarında 4 adet kaynak tespit edilmiştir. Bu alanların bir kısmı kaplıca olarak kullanılmakta, bir kısmında ise planlama sürmektedir [15].

İlin toprak sanayii için de elverişli seramik toprakları bulunmaktadır. Şehrin simgesi olan çinicilik sanayii, tuğla-kiremit üretimi yapan keramik sanayii ve porselen tesisleri kaynağını seramik toprağından almaktadır [14].

Cumhuriyet döneminden bu yana şehirde sanayi alanında da gelişmeler yaşanmıştır. İlk büyük sanayi tesisi olarak 1926'da açılan Sümerbank Seramik Fabrikası uzun yıllar tek

işletme olarak kalmıştır. 1948-1954 yılları arasında şehirde dört kiremit ve tuğla fabrikası bulunmaktadır. 1954 yılında Kütahya Şeker Fabrikası, Tunçbilek Termik Santrali, Kütahya Azot Fabrikası, 1970 yılında ise Kütahya Porselen açılmıştır [16].

2.1.8. Aile yapısı

Kent Cumhuriyet döneminde Osmanlı döneminden gelen geleneklere bağlı büyük ailelerin geleneksel Kütahya evlerinde birlikte yaşadıkları bir yapıya sahiptir. Endüstrileşme ile birlikte kent nüfusunun artması sonucunda yeni yapılaşma ihtiyacı doğmuş ve ekonomik sıkıntılar nedeniyle büyük konaklar bölünerek bir kısmı kiraya verilmeye başlanmıştır. Aileden evlenerek ayrılanlar yeni evlerde yaşamaya başlamıştır. Büyük aile yapısı bu dönemle birlikte değişmeye başlamıştır [3].

2.1.9. Altyapı

Bulunduğu konum itibariyle bir eşik durumunda olan Kütahya ve çevresi batıda, Tavşanlı üzerinden Bursa'ya (Marmara Bölgesi) ve Balıkesir'e (Ege kıyıları), güneybatıda Çavdarhisar (Aizonai) ve Gediz (Kadoi) üzerinden Ege Bölgesi'ne, güneydoğuda Afyon üzerinden Konya'ya ve Akdeniz kıyılarına, kuzeydoğudan da Eskişehir'e bağlanmaktadır [1]. Şehirde demiryolu, karayolu ve havayolu taşımacılığı kullanılmaktadır. Büyük metropol ve limanlara ortalama 3 saatlik mesafede bulunan kent, havayolu ile İstanbul'a 45 dakika uzaklıktadır. Kütahya'ya en yakın liman 200 km uzaklıktadır.

Kent merkezi bazı altyapı olanakları açısından şanslı iken, tarihi kent dokusunun yoğun nüfusla karşı karşıya kalması nedeniyle bazı altyapı tesisleri zaman içinde yetersiz kalmıştır. Zaman içinde artan konfor gereksinimleri de var olan altyapının yetersizliğine ilişkin algıyı güçlendirmiştir. Tarihi konutların bulunduğu alanlarda yer alan dar ve bozuk sokaklar ve kaldırımlar, binaların üzerinden sarkan elektrik ve telefon kabloları, sokaklardaki elektrik direkleri ve teller teknik altyapıya ilişkin sorunlardandır [17].

Kentte var olan bazı altyapı yetersizlikleri, o bölgedeki kullanıcıların belirlenmesinde de etkili olmaktadır. Yetersiz altyapının ekonomik olarak iyi durumda olan kullanıcının oradan uzaklaşmasına, yerini daha yoksul kesimlerin almasına neden olduğu söylenebilir.

2.2. Kütahya'nın Yapısal Özellikleri

Kütahya ilinin yapısal özellikleri; kentin gelişimi, antik dönemlerden kalan sit alanı, tarihi kent merkezi ve sit alanları, anıtsal yapılar ve sivil mimari yapılar başlıkları altında toplanarak bu bölümde sunulmuştur.

2.2.1. Kentin gelişimi

Kent merkezinin bugünkü konum ve yayılma alanları incelendiğinde; Türk devri iskanı, kalenin doğu eteklerinde ilk çekirdeğini oluşturmuştur (Şekil 2.3). Burada Kapan deresinin ikiye böldüğü alanda, Balıklı ve Paşam Sultan mahalleleri ile biraz daha kuzeye doğru Pirler ve Servi mahalleleri en eski kale dışı yerleşmelere işaret etmektedir. Yerleşmenin diğer kolunun vadi içinden Sultanbağı Mahallesi'ne uzandığı, böylece Saray-Sultanbağı mahalleleri arasında, Kapan deresinin etrafında geliştiği anlaşılmaktadır. Kale içinde bulunan Maruf mahallesinin zamanında önemli bir yerleşmeye sahip olduğu anlaşılmakla birlikte bugün tek tük evler de terkedilmiştir [7].

Hıdırlık tepesi ve gerisindeki yükselti nedeni ile güneye doğru gelişemeyen şehir, kuzeydeki ova yönünde, ovadaki doğu-batı doğrultulu yamaç boyunca yayılmıştır. Bu gelişme biçimi, kentin çok sayıda su kaynağından yararlanmasını sağlamıştır. Servi ve Pirler mahallesinin kuzeybatısındaki Cemalettin, Cedid ve Lala Hüseyin Paşa mahalleleri, tarihi kent çekirdeğinin dışında gelişen ilk mahallelerdir [18].

Cumhuriyet döneminde kuzey istikametinde bağlık bahçelik olarak gelişen şehir, sanayileşmenin başlamasıyla doğu-batı istikametine yayılmıştır. Demiryolu-azot fabrikası-askeri alanlar ve Yellice sırtları arasında sıkışmış yerleşmenin ¾'üne yakın bölümünün sit alanı olarak belirlenmesi üzerine, yeni gelişme alanları bunun dışına kaydırılmıştır (Şekil 2.4). Şehir, bu sınırlar arasında kalan boşluklarda, kuzeydoğuda İstanbul yolu, güneydoğuda Afyon yolu boyunca, batı ve güneybatıda eğimli kesimlere doğru gelişmektedir. Şehrin batı yönündeki gelişmesi, daha çok eğimli alan üzerinde ve kuzeybatıda sanayi bölgesini çevreleyen gecekondulaşma şeklindedir. Bu gecekondu bölgelerinin en önemlileri, Evliya Çelebi mahallesi ve Sultanbağı mahallesi'nin dış kesimindedir [18].

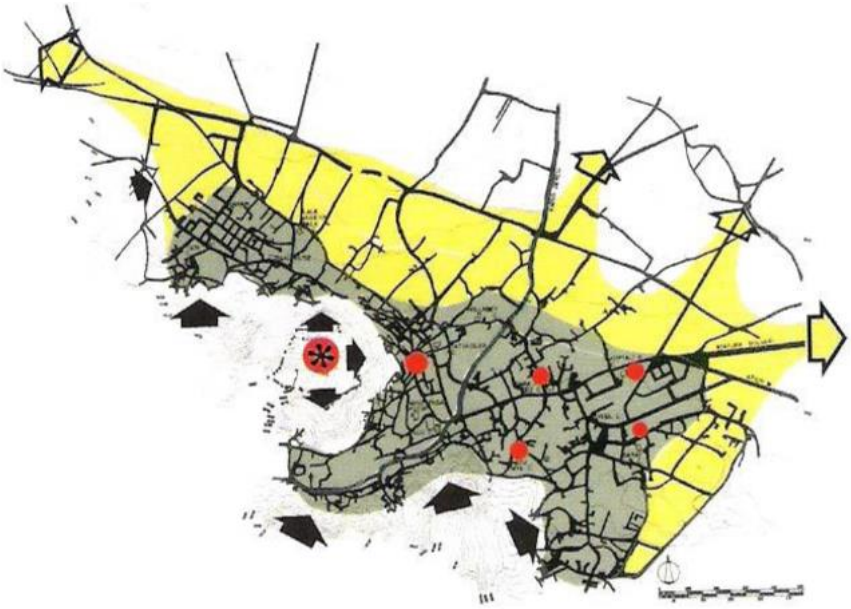

Şekil 2.3. Kütahya'nın gelişim yönleri [19]

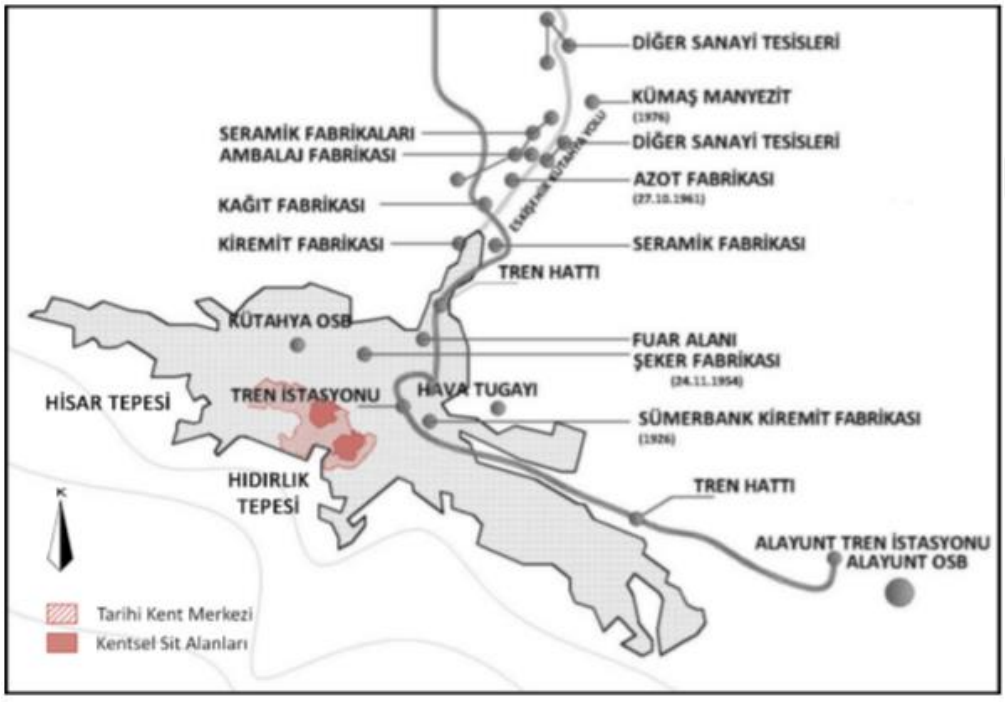

Şekil 2.4. Kütahya'nın gelişim yönlerini etkileyen faktörler [20]

Şehrin tarihi karakteristik dokusunun günümüze gelmiş örnekleri sur dışında ama onun çevresinde yer alan yerleşmelerde görülmektedir (Şekil 2.5). Ticari ve dini merkez etrafında spontane sokaklar üzerine sıralanan bitişik ve ayrık evlerin oluşturduğu yerleşme, sokak dokusu boyunca lineer olarak gelişmiştir. Genellikle bir cami etrafında gelişen yerleşme grupları mahalleleri meydana getirmiştir. Hemen hemen her mahallede hamamlar

mevcuttur. Yerleşme dokusu içinde fonksiyonlarına göre farklı boyutlarda olmasına rağmen gerek yerleşme biçimleri ile gerekse yükseltileri ile kentin estetiğini belirleyen bir bütün oluşturmaktadır [21].

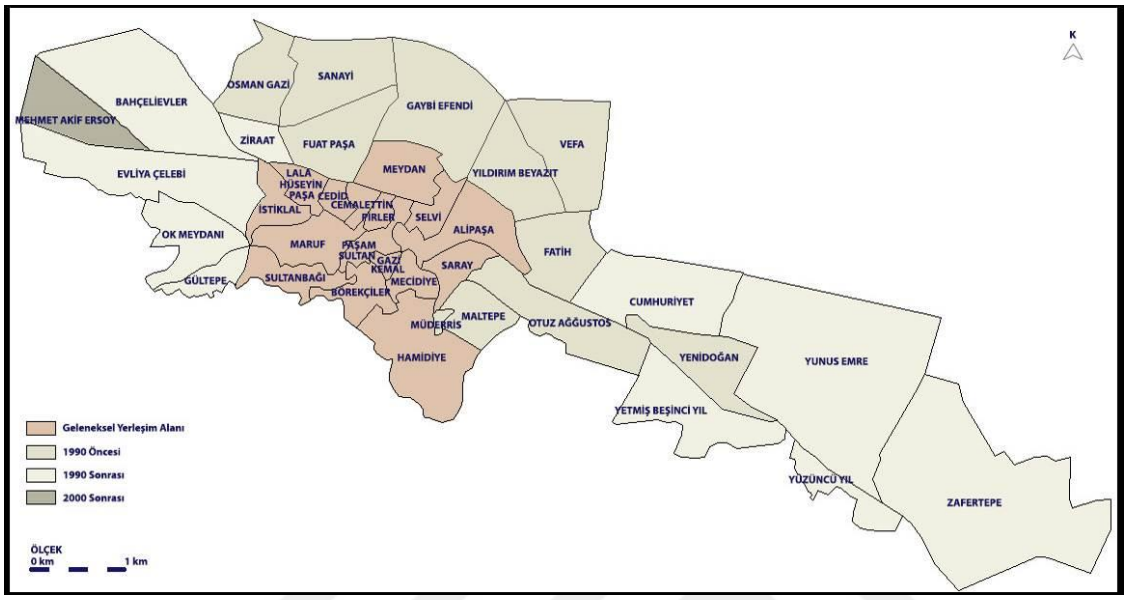

Şekil 2.5. Kütahya'nın mahallelere göre gelişim seyri (Bayartan[18]'den yeniden yeniden düzenlenmiştir)

2.2.2. Tarihi kent merkezi ve sit alanları

Kütahya'nın tarihi kent merkezi, Kütahya Kalesi'nin yer aldığı Hisar tepesi ve güneydoğusundaki Hıdırlık tepesi ile bu tepelerin eteklerinde yay biçiminde kurulmuş olan çekirdek yerleşim alanından meydana gelmektedir. Bu alanlar günümüzde Koruma Amaçlı İmar Planı ile koruma altında bulunmaktadır [20].

Kütahya tarihi merkez bölgesiyle ilgili ilk sit kararı 14.07.1979 tarihinde verilmiştir. Tarihi kentsel sit alanı ile birlikte, üç adet arkeolojik sit alanı ve doğal sit alanı saptanmış, ancak yapılan itirazlar üzerine tescilli yapılar listesi gözden geçirilmiştir. Yapılan düzenlemeler ile kentin sit alanları, Kültür ve Turizm Bakanlığı taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nun 13.07.1984 tarih ve 292 sayılı kararı ile daraltılmıştır [17].

Sit alanlarına bakıldığında, Kütahya Kalesi ve çevresi arkeolojik ve doğal sit alanı, Hıdırlık tepesi II. derece arkeolojik sit alanı içinde yer almaktadır. Kentsel sit alanının iki parçaya

bölünerek, ikisi arasında kalan alanın etkilenme geçiş alanı olduğu görülmektedir (Şekil 2.6).

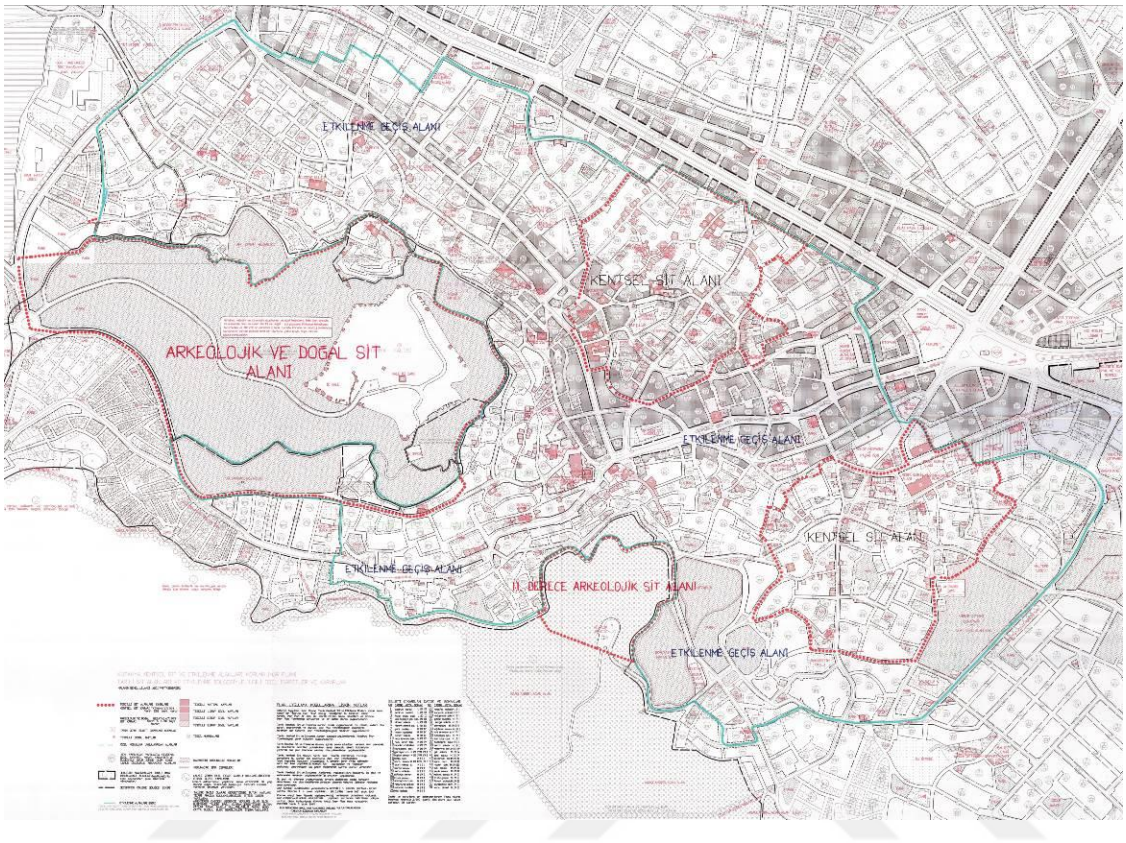

Şekil 2.6. Kütahya'daki tescilli sit alanlarının gösterimi [17]

Sınırları içinde Balıklı, Pirler, Alipaşa, Cemalettin, Paşam Sultan mahalleleri bulunan kentsel sit alanında çok sayıda tescilli anıtsal ve sivil mimari yapı bulunmaktadır (Şekil 2.7). Balıklı Camii, Karadonlu Can Baba Tekke ve Türbesi, Şeyh Salih Efendi Tekke ve Türbesi, Balıklı Hamamı, Darülkurra, Pirinç Hanı ve Bedesten alandaki anıtsal yapılardır.

Hıdırlık Tepesi'nin doğusunda yer alan diğer kentsel sit alanı sınırları Mecidiye, Saray ve Alipaşa mahallelerini kapsamaktadır. Bu alanda yer alan anıtsal yapılar; Adalet Sarayı, Kütahya Lisesi, Saray Camii, Hatuniye Camii, Bülbül Camii, Küpecik Camii ve Gümüşeşik Türbesidir.

Kale dışı yerleşmelerin çekirdeğini oluşturan Gazi Kemal ve Börekçiler Mahalleleri sit sınırları dışında, etkilenme geçiş alanında yer almaktadır. Oysa bu alanda Kütahya'nın en önemli dini ve sosyal yapıları yer almaktadır. Ekilenme geçiş alanı içinde bulunan tescilli yapılar; Ulu Camii, Ulu Camii Sakahanesi, Vacidiye Medresesi, Dönenler Mevlevihanesi,

Eğdemir Hamamı, Şengül Hamamı, Şengül Mescidi, Kurşunlu Camii, İshak Fakih Külliyesi, Kaditler Camii, Paşam Sultan Türbe ve Zaviyesi, II. Yakup Çelebi külliyesi, Pekmezpazarı Mescididir. Ayrıca Halit [Macar] evi, Nuri Bilge evi ve İsmail Çakır evi sit alanı dışında kalan tescilli sivil mimari örneklerindendir.

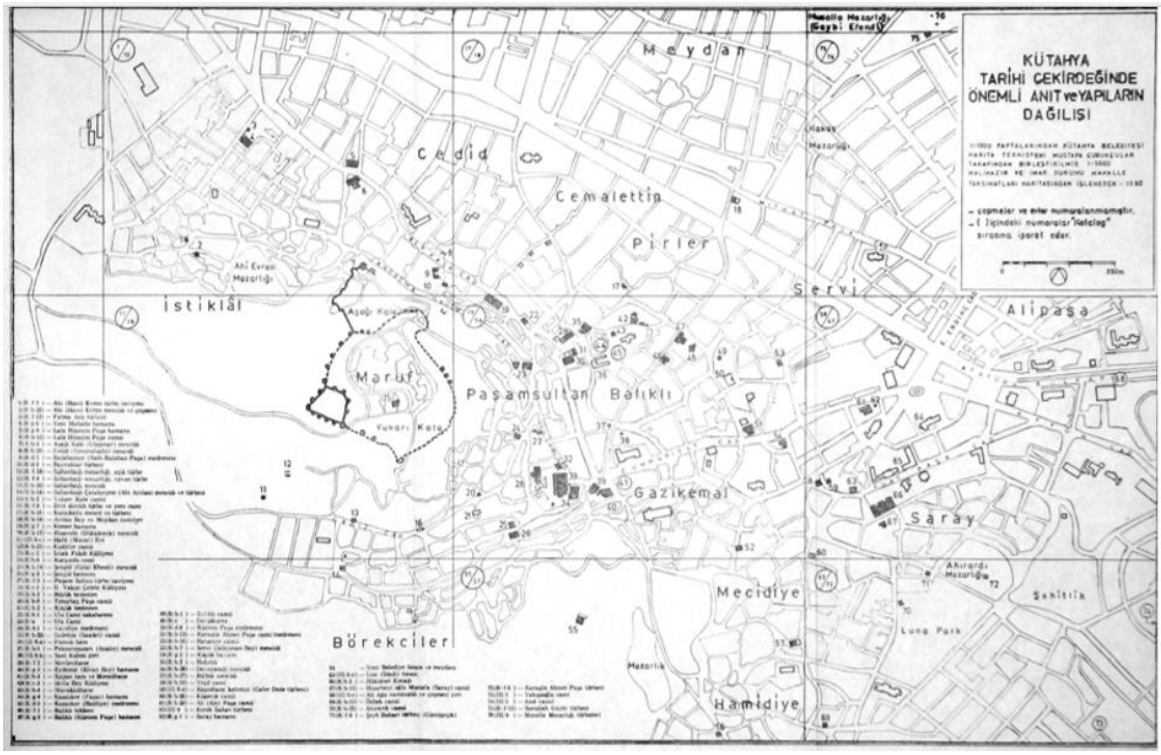

Şekil 2.7. Tarihi kent çekirdeğinde mimari eserlerin dağılımı [7]

2.2.3. Kent ve çevresindeki antik dönem yapıları

Kütahya'da Türk devri öncesinden mimari kalıntıya rastlanmamaktadır (Şekil 2.8). Kent merkezinde yer yer çeşme olarak kullanılmakta olan mezar stellerinin ise merkezden mi yoksa çok yakınında bulunan antik kentlerden mi buraya getirtilmiş olabileceği kesinlik kazanmamıştır [7].

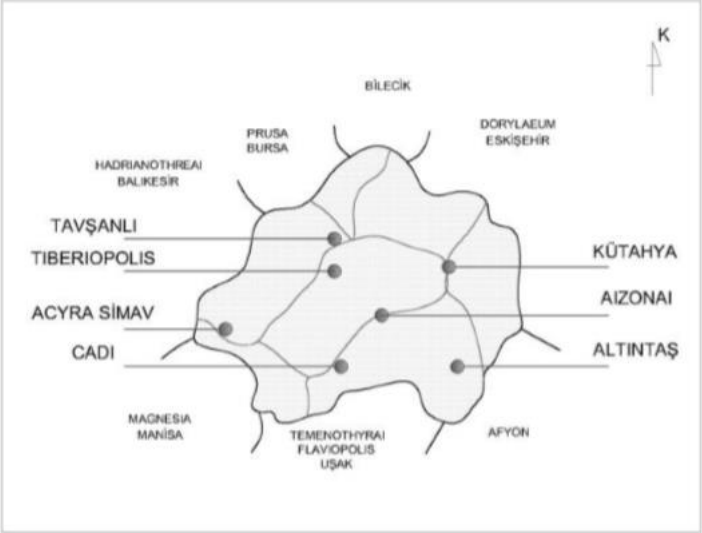

Şekil 2.8. Kütahya ili arkeoloji haritası [3]

Aizonai antik kenti: Kütahya ilinin Çavdarhisar ilçe merkezinde, Kütahya'ya 50 km uzaklıktadır. Aizonai kenti, antik Frigya'ya bağlı olarak yaşayan Aizanitis'lerin antik yerleşim merkeziydi (Resim 2.1). Antik kent, 1824 yılında Avrupalı gezginlerce yeniden keşfedilmiş, 1830-1840'lı yıllarda incelenmiş ve tamamlanmıştır. 1926 yılında M.Schede ve D.Krencher başkanlığında Alman Arkeoloji Enstitüsü'nce ilk kazılar yapılmıştır. 1970 yılından bu yana her yıl düzenli olarak kazı çalışmaları devam etmektedir [22].

Kalıntılar arasında Anadolu'daki en iyi korunmuş Zeus Tapınağı, on beş bin kişi kapasiteli tiyatro ve tiyatroya bitişik nizamda yapılmış on üç bin beş yüz kişilik stadyum, iki hamam, dünyanın ilk ticaret borsası, sütunlu cadde, Kocaçay üzerinde ikisi ayakta kalmış beş köprü, iki agora, gymnasium, Meter Steyneu kutsal alanı, nekropoller, antik bir bent, su yolları, kapı yapıları bulunmaktadır [22].

Resim 2.1. Aizonai antik kenti [22]

Kütahya kalesi: Antik dönemden itibaren yerleşmelerin bulunduğu düşünülen tepe üzerinde bir iç kale, hisar ve Osmanlı döneminde aşağıdaki suyu da almak üzere inşa edilen aşağı kale kısımlarından meydana gelmektedir (Şekil 2.9) [7].

Şekil 2.9. Kütahya kalesi planı [3]

Kalenin eski durumu hakkında kesin bilgi mevcut değildir. Kalede, Ch. Texier'in anlattığı lahit kitabesi dışında hiçbir döneme ait kitabe bulunmamaktadır (Şekil 2.10). Kütahya'dan geçen bütün gezginlerin, şehre hakim bu önemli kalenin burçlarının sıklığı ve sarp yamaçlar üzerinde kurulu olmasının dikkatleri çektiği görülmektedir [7].

Şekil 2.10. Kütahya kalesi ve çevresi kent gravürü [23]

Yukarı ve iç kalede yuvarlak burçlar arasında, sadece bir burç kare planlıdır. Osmanlı dönemi eki olan Aşağı kale ise tamamen kare planlıdır. Yukarı kalede bir cami ve Aşağı kaledeki Ulupınar Mescidi dışında, fazla bir yapı kalmış değildir. Bunun dışında, Kale Camiinde, Hisar kahvesine götüren yol üzerinde iki çeşme kalıntısı bulunmaktadır (Resim 2.2). Kaledeki en geç yapı ise 1973 yılında İç kaleye eklenen daire planlı döner gazinodur [7].

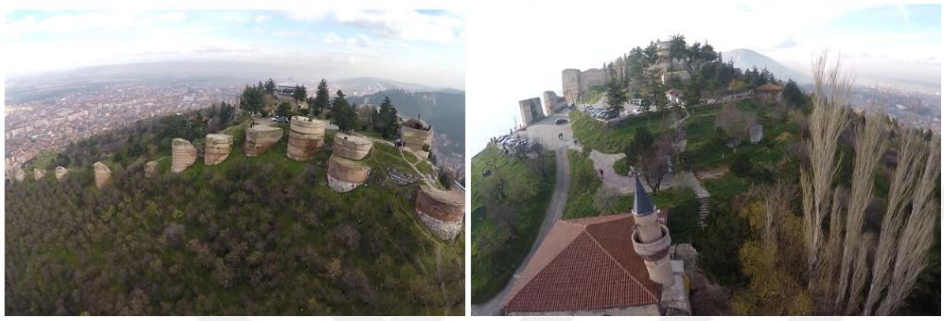

Resim 2.2. Kütahya kalesi görünümü [24]

2.2.4 Anıtsal mimari örnekleri

Tez kapsamında incelenen Uşakizade Rıfat Efendi konağı ve yakın çevresini de içine alan, Hıdırlık tepesinin doğusundaki kentsel sit alanında bulunan anıtsal yapılar aşağıda verilmiştir.

Adalet Sarayı [Eski Hükümet Konağı): 1907 tarihinde Kütahya Mutasarrıfı olan Giritli Ahmet Fuad Paşa tarafından yaptırılmıştır (Resim 2.3 – Resim 2.4). Uzunçarşılı, yapının daha önce bu alanda bulunan Germiyanoğulları Beyliği sarayının yerine inşa edildiğini aktarmaktadır [9].

Resim 2.3. Eski Hükümet konağı görünümü [24]

Resim 2.4. Eski Hükümet konağı 1909 yılı [25]

Kütahya Lisesi: Okulun yapımına 1884 yılında Mutasarrıf Tevfik Paşa zamanında başlanmış, 1890 yılında sancak lisesi olarak hizmete açılmıştır. Kesme taş ile inşa edilen yapı, Taş Mektep olarak da anılır. Dikdörtgen planlı olan Kütahya Lisesi, bodrum üzeri iki katlı olarak inşa edilmiştir (Resim 2.5 – Resim 2.6) [26].

Resim 2.5. Kütahya Lisesi görünümü [17]

Resim 2.6. Kütahya Lisesi 1932 [26]

Saray Camii: Saray Mahallesi'nde eski Hükümet Konağı'nın arkasındadır. Yapının kitabesinde 1487/88 tarihinde yapıldığı kayıtlıdır. Yapı; kare planlı, tek kubbeli, düzgün kesme taş arası tuğla hatıllıdır (Resim 2.7). Osmanlı döneminde Kütahya'nın üç Cuma camisinden biridir. Sonuncusu 1957'de olmak üzere birçok kez tamir görmüştür [7].

Resim 2.7 Saray Camii görünümü [17]

Yeşil Camii (Recep Ağa Mescidi): Hükümet Caddesi'nde yanmış olan hapishanenin batısındadır. Düzgün kesme taşla inşa edilen yapı, kare planlı ve üzeri merkezi bir kubbe ile örtülmüştür. Kesme taştan yapılmış on iki gen gövdeli ve köşklü minaresi Kütahya'da tektir. Yapıya giriş batı cephesinden sağlanmakta olup, giriş açıklığının önünde iki sütuna

oturan kubbeli bir bölüm yer almaktadır. Ana mekânın içi, kubbe kilidinden zemine kadar adeta boş yüzey bırakılmadan ağır bir süsleme ile bezenmiştir (Resim 2.8) [7].

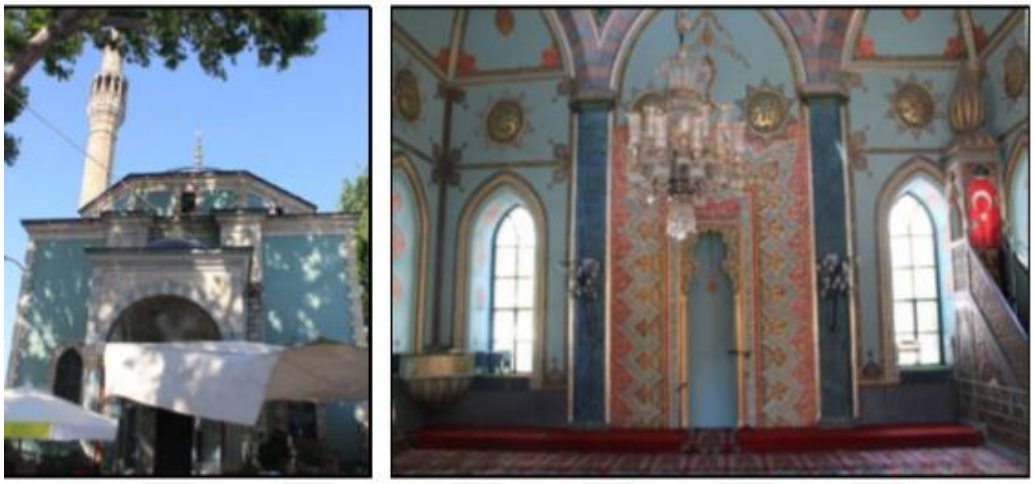

Resim 2.8. Yeşil Camii görünümü [17]

Hatuniye Camii: Hatuniye Sokak'ta bulunan caminin 16. yüzyılın sonlarında yapıldığı düşünülmektedir. Planı asimetrik bir düzene sahiptir. Tek kubbeli ana mekana, bugün sandukalı türbe halindeki kubbeli kare mekan eklenmiştir. Yapının tamamı kesme taş ve minaresi tuğla inşa edilmiştir (Resim 2.9) [7].

Resim 2.9. Hatuniye Camii görünümü [17]

Küpecik Camii: Hamidiye Mahallesi Müderris Caddesi'nde olan yapı, 1911-1912 yıllarında inşa edilmiştir. Yapı kısmen kagir, ahşap tavanlı ve iki katlıdır (Resim 2.10). Merdivenle çıkılan üst kat bugünkü cami kısmıdır. Alt katının eskiden sıbyan mektebi olduğu söylenmektedir [7].

Resim 2.10. Küpecik Camii görünümü [17]

Şeyh Buhari (Gümüşeşik) Türbesi: Yapı, 1839 yılında yapılmıştır. Kare planlı türbe kısmı taş örgülü, kubbesi ise tuğla ile inşa edilmiştir (Resim 2.11). Türbede üç sanduka vardır [7].

Resim 2.11. Gümüşeşik tekkesi görünümü [17]

2.2.4 Sivil mimari örnekleri

Dönem bakımından geleneksel Kütahya evleri; 17. yüzyıl evleri, 18. yüzyıl hayatlı ev planına sahip orta dönem evler, 19. ve 20. Yüzyıl iç sofalı plan tipine sahip son dönem evler olmak üzere üç döneme ayrılmaktadır. Son dönem geleneksel konutların çoğunun konak şeklinde olduğu dikkat çekmektedir. Günümüzde, Kütahya'daki geleneksel konut dokusunu oluşturan yapılaşmaların özellikle 17. yüzyıl sonrası yapılmış olduğu görülmektedir. Şehirdeki çok sayıdaki konut örneği arasından en çok bilinenler, aşağıdaki özellikleri ile verilmiştir.

Macar Evi (Kossuth Müzesi): Yapı, Börekçiler Mahallesi Gediz Caddesi'nde bulunmaktadır. 18. yüzyılda yapılmış olan yapı, 19. yüzyılda Macaristan'dan gelen siyasi mültecilere ikametgah olarak tahsis edildiğinden bu ad ile anılmaktadır. Üç katlı olan yapının zemin katı bodrum mahiyetinde olup, depo mekanları bulunmaktadır. Orta kat kışlık odaların, üst kat ise daha ferah odaların bulunduğu yaşam alanlarıdır. Yapının iki tarafında, temelden saçağa kadar yükselen kagir ana duvar mevcuttur. Diğer duvarlar ise zemine yerleştirilmiş taş kaideler üzerine oturan ahşap direk ve kirişlere bindirilmiştir (Resim 2.12). Ara duvarlar ahşap çatkılı ve kerpiç dolguludur. Yapı, günümüzde müze olarak kullanılmaktadır [27]

Resim 2.12. Macar Evi (Kossuth Müzesi) görünümü

Defterdar Konağı: Börekçiler Mahallesi Sultanbağı Caddesi'inde bulunan konak, 20. yüzyılın başlarında yapılmıştır. Haremlik – selamlık bölümlerinden oluşan planı, Kütahya'da bu plan tipinin ilk örneklerindendir. Yapı üç katlıdır, alt katta bazı geçit ve boşluklar depo olarak kullanılmaktadır (Resim 2.13). Orta kat asma kat biçiminde, üst kat ise avluya bakan geniş sofanın etrafına dört oda ve iki köşk şeklinde düzenlenmiştir. Yapının caddeye bakan ve iki yan duvarı kalın ve kagirdir. İç ve ara bölmeler ise ahşap çatkılı ve kerpiç dolguludur [27].

Resim 2.13. Defterdar Konağı görünümü

Germiyan Sokak: Pirler Mahallesi'nde yer alan arnavut kaldırımlı sokak, 19 yy. sivil mimarlık örneklerinden olup, konut mimarisi bakımından Anadolu'nun ahşap mimari özelliklerini taşımaktadır. Bitişik nizamda yapılan konaklar, iki veya üç katlı, çıkmalı, ahşap evlerden oluşur (Resim 2.14) [24].

Kentsel sit alanı içinde bulunan sokakta, koruma ve restorasyon çalışmaları devam etmekte ve bu kapsamda yenilenen Germiyan Konağı yöresel yemek kültürünün devam ettirildiği kafe/restoran olarak, Vakıf Konağı lokanta, Irvasa Konağı el sanatları üretim ve satış atölyesi olarak kullanılmaktadır [24].

Resim 2.14. Germiyan Sokak görünümü [24]

Ahi Erbasan Sokağı: Kütahya'nın ilk yerleşim alanları olan kalenin doğu eteklerine paralel gelişen Ahi Erbasan Sokağı; Hıdırlık tepesinin eteklerinde, tarihi çekirdeğin güneyinde ve Arkeolojik - Doğal Sit Alanları arasında "Etkilenme Geçiş Alanı" olarak tespit edilen alan içerisinde bulunmaktadır. Planlama çalışmasında "Karakteri Korunacak Sokak" olarak

tanımlanmıştır. Sokağın girişinde Eğdemir Hamamı ve sokakta 12 adet tescilli sivil mimarlık örneği vardır (Resim 2.15) [10].

Resim 2.15. Ahi Erbasan görünümü

3. UŞAKİZADE RIFAT EFENDİ KONAĞI VE GÖZÜM [ÖZÜM] ŞEYH SULTAN TEKKESİ HAKKINDA GENEL VE TARİHİ ARAŞTIRMA

Bu bölümde; tez konusu kapsamında seçilen Uşakizade Rıfat Efendi konağı ve Gözüm Şeyh Sultan tekkesi ile ilgili yapılan tarihi araştırmalar sonucu elde edilen yazılı ve sözlü kaynaklar ile yapıların yakın çevre analizlerine yer verilmiştir.

3.1. Uşakizade Rıfat Efendi Konağı ve Gözüm [Özüm] Şeyh Sultan Tekkesi Genel Özellikleri

Uşakizade Rıfat Efendi konağı ve Gözüm Şeyh Sultan tekkesi genel özellikleri; tarihi özellikler ve yakın çevre analizleri altında özetlenmiştir.

3.1.1.Tarihi özellikleri

Konak ve tekkenin 19. yüzyılın ikinci yarısında Uşakizade Ahmet Rıfat Efendi tarafından yapıldığı düşünülmekte olup, konağın adı buradan gelmektedir [28]. Dadaş, Batur, Yücesoy (2001 : 475) tarafından yapılan Osmanlı Arşiv Belgelerinde Kütahya Vakıfları isimli çalışmada 28 Nisan 1873 (27 Safer 1290) tarihli Gözüm Şeyh Zaviyesi Vakfı adına oluşturulmuş bir vakıf kaydına rastlanmıştır [29]. Bu belge, yapılarla ilgili ulaşılan en erken tarihli kayıttır (Bkz: EK3).

Ahmet Rıfat Efendi'nin, konağı yaptırdığı dönemde, rüyasında evinin yakınında kabirleri bulunan Özüm Şeyh ve Vacide Sultan'ın kendisinden kabirlerini örtmesini istediklerini gördüğü ve iki kabrin üzerini kapatacak şekilde bir örtü yapsa da, ikinci rüyasında "Üzerimizi daha düzgün ört" ikazını aldığı, yaptırdığı örtünün de yıkıldığını görünce müştemilatı ile birlikte tekkeyi yaptırdığı rivayet edilmektedir [30].

Geleneksel Kütahya evlerini resmettiği kitabında Yakupoğlu (1991:77), konak ile ilgili hatıralarını yazmıştır;

Mecidiye Mahallesi'nde Mutasarrıf Fuat Paşa merhumun tahrirat katibi meşhur Rıfat Efendi Konağı. Üst katın ortasında odalarının kapılarının açıldığı ahşap kubbeli geniş bir divanhanesi olup meşhur düğünlerin yapıldığı yerdir. Rıfat Efendi merhum, son günlerinde cümle kapısının sağındaki odada yatıyordu. Pek küçüktüm. Onun, yatağında Mevlevi külahıyla oturduğu ve benimle konuştuğu, ziyaretimden hoşnut olduğu hafızamdadır [31].

Resim 3.1. Yakupoğlu'nun Uşakizade Rıfat Efendi Konağı tablosu [31]

Resim 3.2. Yeşil Camii kubbesi sol üstünde bulunan Rıfat Efendi Konağı 1950 [32]

Resim 3.3. Ahi Erbasan Mezarlığı genel manzara ve sağda bulunan konak 1921 [33]

Kaynaklarda Ahmet Rıfat Efendi'nin, Uşak'ın Sivaslı kazasından Kütahya'ya göç ettiği, Mevlevi tarikatına bağlı Mevlevi şeyhi olduğu, Eskişehirli Hasan Dede'den hilafet aldığı ve 1893-1908 yılları arasında Kütahya mutasarrıflığı yapan Ahmet Fuat Paşa'nın kalem müdürlüğü, il daimi encümen azalığı ve belediye başkanlığı gibi görevler yaptığı belirtilmektedir [28, 30].

Sözlü kaynaklarda konağın, Kütahya'da bulunan iki mevlevi dergahından biri olup, diğerinin Dönenler Mevlevihanesi olduğu, birinci kat sofasında sema törenlerinin yapıldığı, ancak Ahmet Rıfat Efendi'nin şeyh ünvanı ile yapmadığı bilgisine ulaşılmıştır [34]. Tekkenin ise misafirhane olarak kullanıldığı bilinmektedir. Bununla birlikte tekkenin türbe bölümünün önce yapılıp, müştemilat kısmının gelen misafirlerin konaklayabilmesi için sonradan eklendiği de düşünülmektedir [17]. Tekkede bulunan izler de bu düşünceyi desteklemektedir.

Osmanlı devlet memurlarının sicil kayıtlarının bulunduğu defterler olan sicill-i ahval kaydına göre Ahmet Rıfat Efendi 1852/53 Kütahya doğumludur. Kütahya Hüdavendigar Vilayeti salnameleri incelendiğinde Ahmet Rıfat Efendi'nin liva tahrirat katipliği, il genel meclisi (meclis-i idare-i liva) katipliği gibi görevlerde çalıştığı görülmektedir. İlk salname 1870 yılına ait olup, 1870-1877 arasındaki 7 yıllık dönemde Liva Tahrirat Kalemi katibi olarak görev yapmıştır [35, 36]. İl genel meclis başkatipliğine 1878'de başlamış ve 1904 yılına kadar aynı görevde kalmıştır [37, 40]. Bu dönemlerde Osmanlı devlet memurlarına verilen mülki rütbeleri ile ismi geçmektedir. 1877 yılında mülki sani, 1898, 1901 ve 1904'de mülki rabia rütbesi ile adı yazılmıştır [38 - 40]. 1907 yılındaki son salnamade ise il genel meclisi azalığına seçildiği ve gümüş liyakat madalyası aldığı görülmektedir [41].

Belgelerde, Ahmet Rıfat Efendi'ye, sonraki yıllarda da rastlanmış olmakla birlkte, meclise yazılan 5 Mart 1920 tarihli telgrafta yer alan isimlerden biri olup, "Azadan Uşakzade Rıfat" şeklinde geçmektedir [42].

Ulaşılan diğer kaynaklar ise, Ahmet Rıfat Efendi için yapılan şikayetleri ve aralarında nüfuz mücadelesi olduğu anlaşılan Hocazade Rasih Efendi ile karşılıklı şikayetleri konu almaktadır. Bu şikayetlerden biri olan, 7 Mayıs 1903 tarihinde Hocazade Rasih Efendi tarafından Hüdavendigar Valiliği'ne yazılan yazıda; ''Meclis-i idare katibi Rıfat, muhasebe katibi Süleyman ve mahkeme-i seriyye başkatibi Ali Efendiler ayin bahanesiyle halkı evlerinde toplayıp, yerelde de mutasarrıfın desteğini alarak istediklerini icra ediyorlar'' diyerek şikayet edildiği görülmektedir. Bu şikayetin ardından olayın soruşturulması isteniyor ancak bir sonuç alınamıyor [43]. Belgelerden anlaşılan, Ahmet Rıfat Efendi ile Hocazade Rasih Efendi arasındaki bu mücadele uzun yıllar boyunca devam etmiş ve halkı da etkilemiştir.

Ahmet Rıfat Efendi'nin ölüm tarihi bilinmemekle beraber, mezarı vasiyeti üzerine avluda, tekkenin yanındadır. Mezarın başında mezar taşının olduğu öğrenilmiş ancak araştırma sırasında, yüzeyi otlarla ve yığıntılarla kaplanmış olan avluda, buna rastlanmamıştır [34].

3.1.2. Yakın çevre analizleri

Uşakizade Rıfat Efendi Konağı ve Gözüm Şeyh Sultan Tekkesi, Kütahya Kalesi'nin doğu kesiminde bulunan Mecidiye Mahallesi Behdi Sokak'ta, kentsel sit alanı içinde konumlanmaktadır. Mecidiye Mahallesinin ismi tahrir defterlerinde (kadastro belgeleri) geçmemektedir [18]. Ancak Gözüm Şeyh Zaviyesi Vakfı adına oluşturulmuş vakıf kaydında tekkenin Bölücek Mahallesi'nde olduğu yazılıdır [29]. Bu sebeple, mahallenin isminin değiştiği düşünülmektedir.

Konağın kapı numarası 2'dir. Kuzeyinde 6 numaralı konut bulunmaktadır. Avlunun doğusunda yer alan tekkenin kapı numarası 40'dır. Tekkenin doğu cephesi 38 numaralı yapı ile bitişiktir. Yapıların mahalle içindeki durumu; kat yüksekliği, yapı durum analizi, yapım tekniği analizi, arazi kullanım analizi, yakın çevre analizi ve nitelikli yapı analizi paftaları aracılığı ile anlatılmıştır.

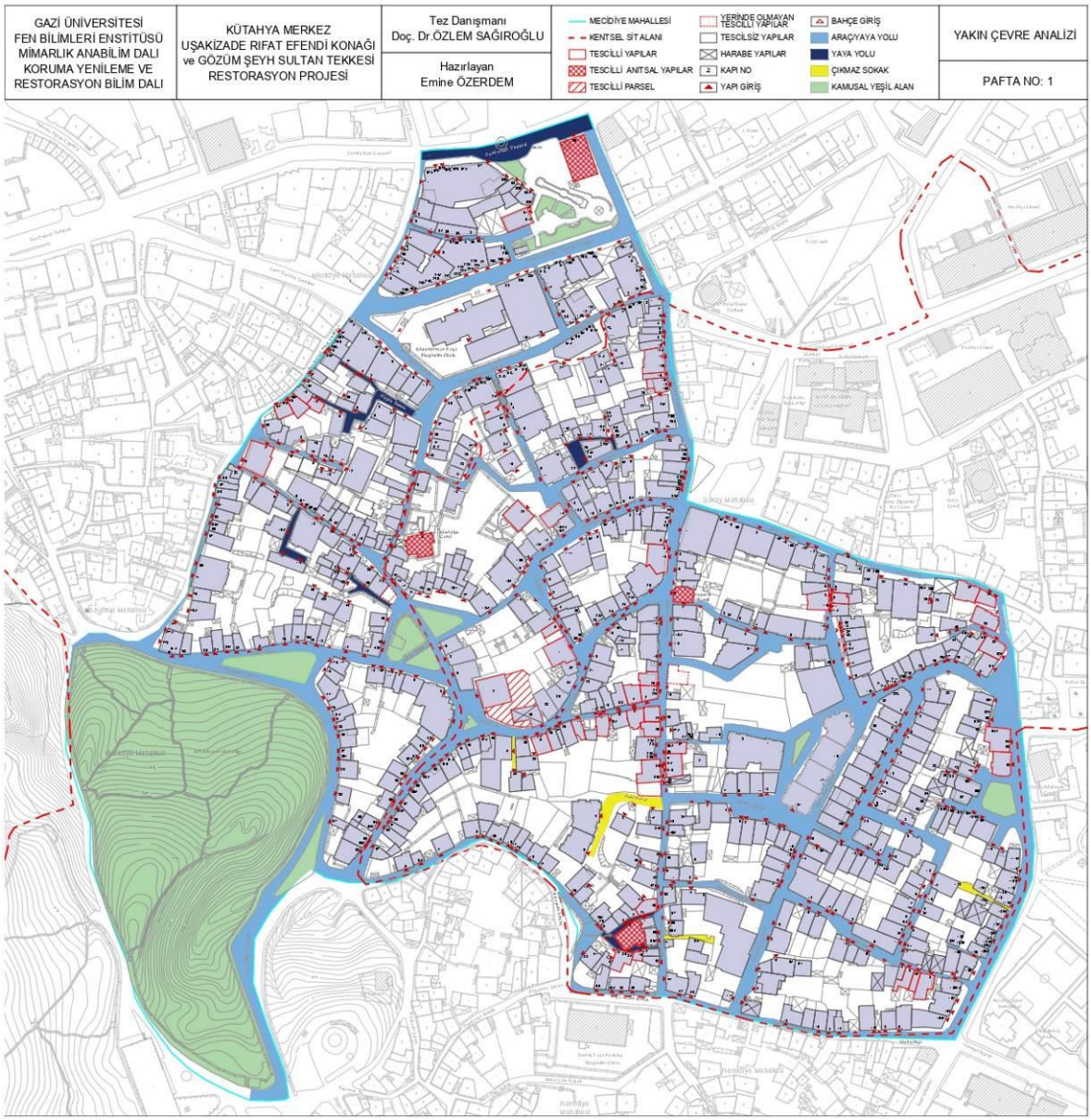

Şekil 3.1. Yakın çevre analizi

Yakın çevre analizlerine göre; yapılar ada kenarlarına konumlandırılmıştır. Yapı girişleri sokak üzerinde, yapılara ait açık alanlar ise ada içlerinde kalmaktadır. Alanda yolların birleştiği, ayrıldığı veya kesiştiği noktalarda yeşil açık alanlar oluşturulmuş ve niteliğine göre donatılmıştır. İncelenen bölgede bulunan en büyük açık alan, güneybatıda yönündeki Ahi Erbasan mezarlığıdır (Şekil 3.1). Ayrıca, bölge sınırlarına komşu Ahmet Yakupoğlu ve Gökçimen parkı bulunmaktadır.

Kent merkezi ticari akslarından biri olan Cumhuriyet Caddesi araç trafiğine kapalı olup, caddeyi dik kesen yolların bağlandığı Org. Asım Gündüz Caddesi'nde yoğun araç trafiği bulunmaktadır.

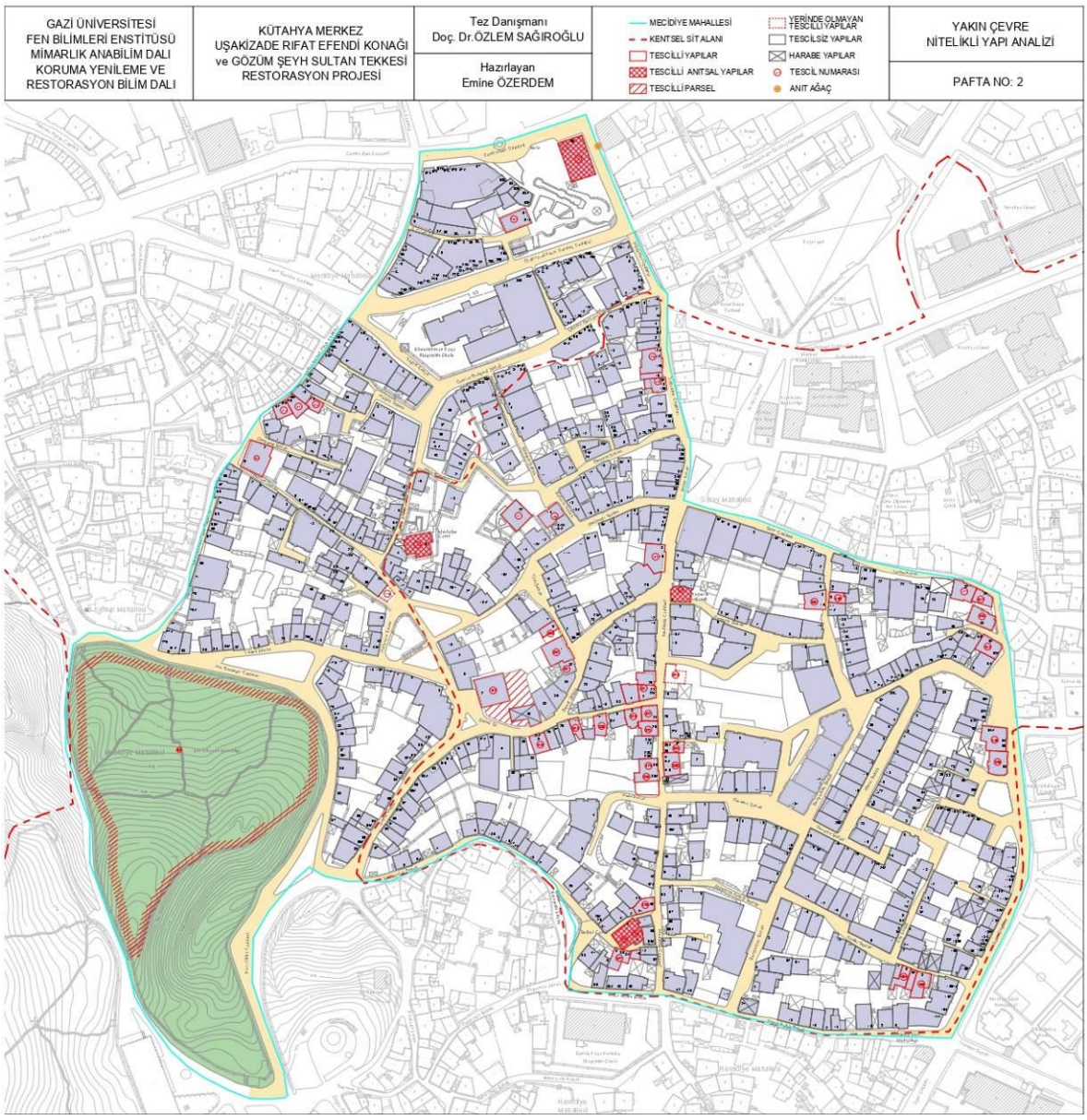

Şekil 3.2. Nitelikli yapı analizi

Mecidiye Mahallesi sınırları kentsel sit alanı ve etkilenme geçiş alanı içerisinde yer almaktadır. Bu bölgede geleneksel dokuyu oluşturan tescilli anıtsal yapılar, tescilli sivil mimarlık örneği yapılarla birlikte, yeni yapılaşma da mevcuttur (Şekil 3.2). Bazı sokaklarda geleneksel dokunun kısmen korunabildiği ancak bunların bakımsızlık, çevresel şartlar gibi problemler sebebi ile bozulduğu görülmektedir. Alanda bulunan 37 adet tescilli

sivil mimarlık örneğinden 2 adet tescilli yapı yıkıldığı için günümüze ulaşamamıştır. Ayrıca 325 ve 403 envanter numaralı tescilli yapıların kısmen yıkıldığı görülmektedir. Çalışmaya konu olan Uşakizade Rıfat Efendi konağı I. grup ve Gözüm (özüm) Şeyh Sultan tekkesi ise II. grup tescilli sivil mimari yapılardandır.

Alandaki yeni yapılaşmalarda geleneksel dokuya referans veren çıkma, payanda gibi öğeler kullanılsa da, özellikle etkilenme geçiş alanında yeni yapılaşmanın doku ile uyumsuz olduğu ve geleneksel dokunun değiştiği görülmektedir. Bölgedeki geleneksel yapıların terk edilmesinin yapıların bozulmasına, ilerleyen zamanlarda yıkılmasına neden olduğu ve onların yerini alan yeni yapıların ise ölçek, kat yüksekliği gibi özelliklerinin sokak siluetini bozduğu gözlemlenmiştir.

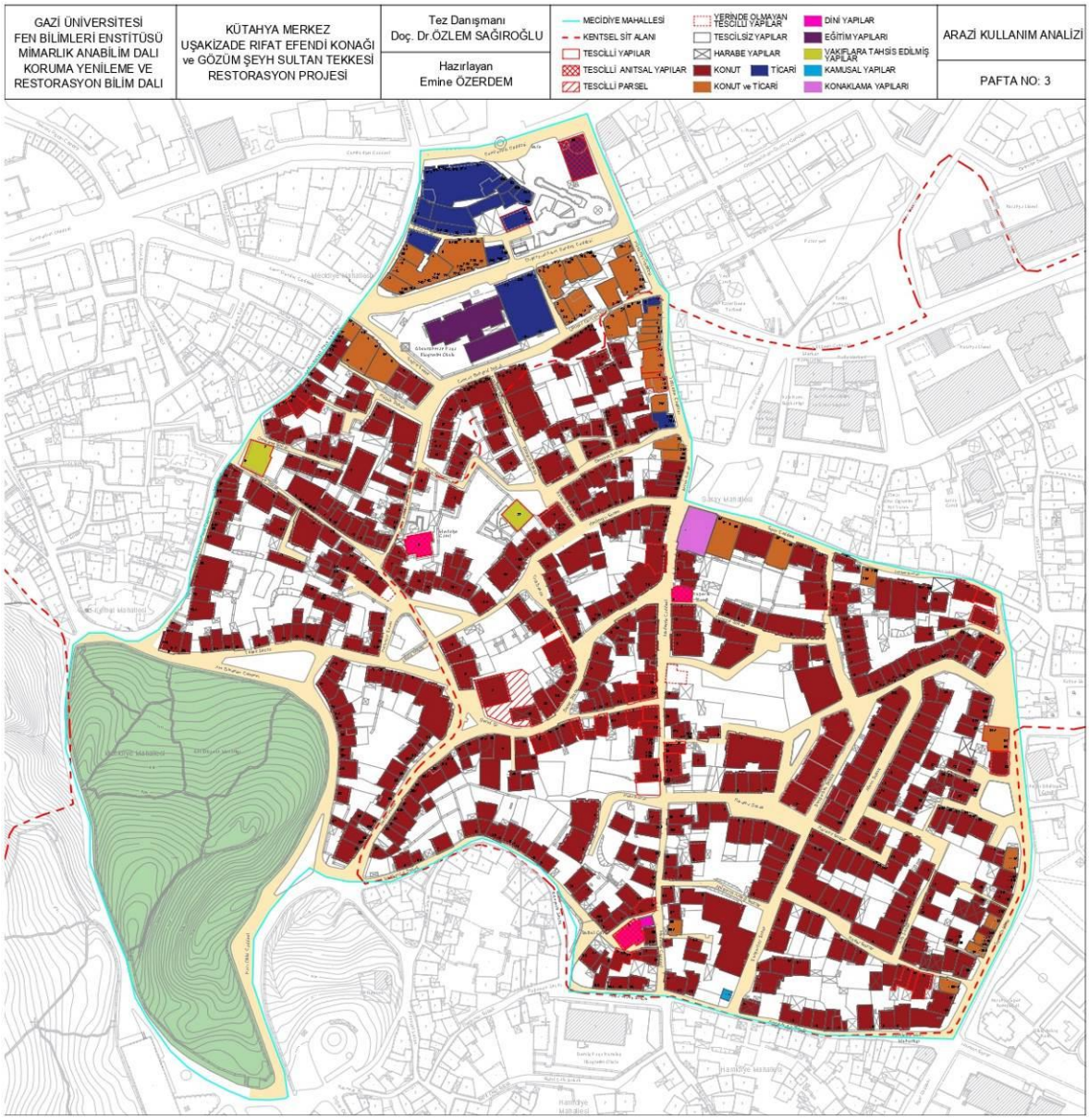

Şekil 3.3. Arazi kullanım analizi

Bölgedeki yapıların büyük çoğunluğu konut işlevi taşımaktadır. Bu konut yapılarının bir kısmı metruk haldedir. Ayrıca, Taşköprü Caddesi'nde yoğunlaşan zemin katları ticaret kullanımında olup, üst katları konut olarak düzenlenmiş karma kullanımlı geleneksel yapılar da bulunmaktadır (Şekil 3.3).

Cumhuriyet ve Org. Asım Gündüz Caddesi arasında kalan alan yoğun ticari kullanıma sahiptir. Kentin yeni ticari bölgesinde yer alan bu alanda, karma kullanımlı veya tamamı ticari işlevli yapıların yoğunlukta olduğu görülmektedir.

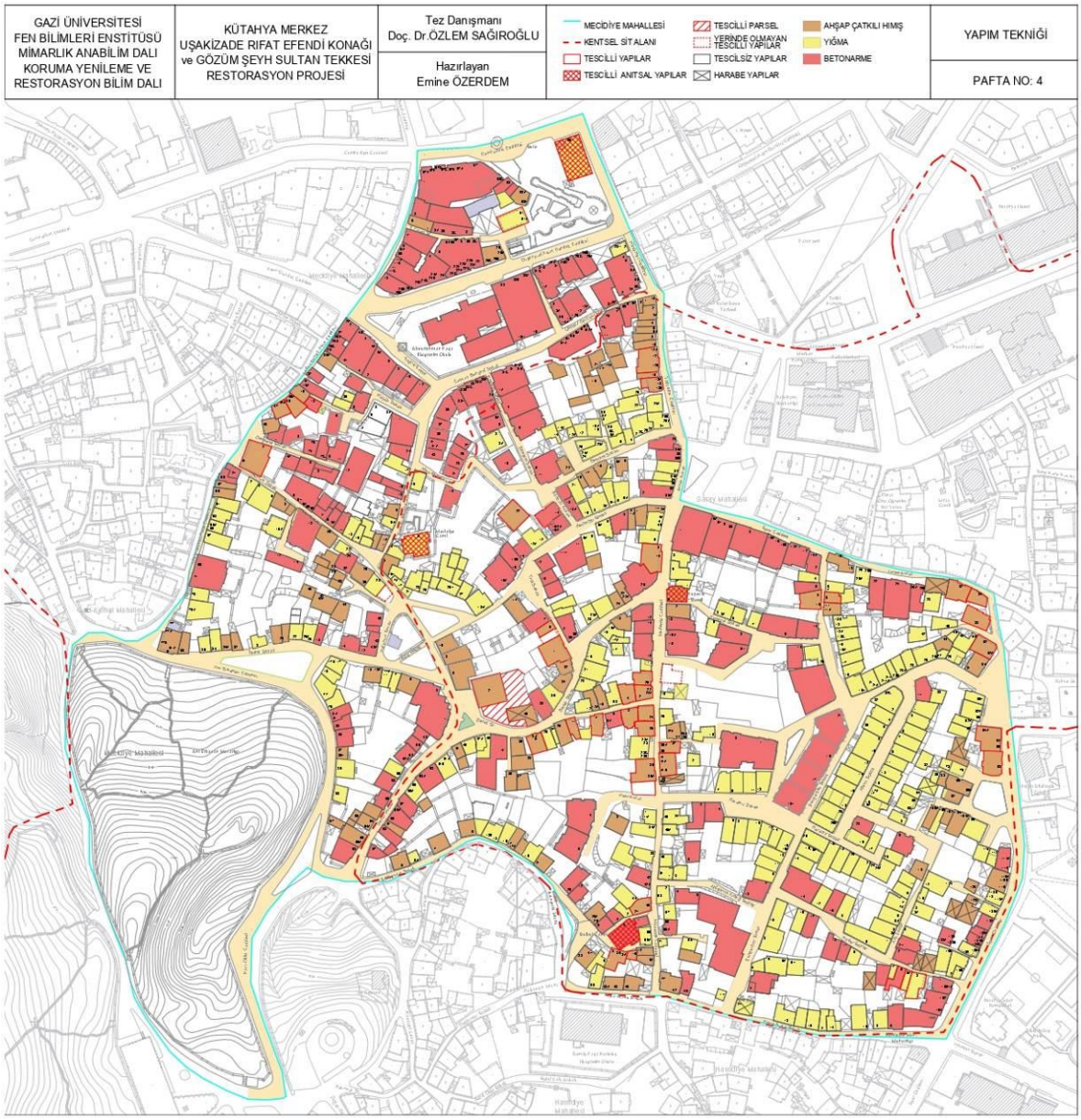

Şekil 3.4. Yapım tekniği analizi

Alanda bulunan yapıların yapım sistemleri yığma, ahşap çatkılı hımış ve betonarme olarak üç gruba ayrılmıştır (Şekil 3.4). Ahşap çatkılı hımış yapılarda dolgu malzemesi olarak kerpiç ya da tuğla kullanılmıştır. Küçük Hamam, Hatuniye Camii, Bülbül Camii yığma taş, Küpecik Camii zemin katı yığma taş birinci katı ise ahşap karkas tekniğinde inşa edilmiştir.

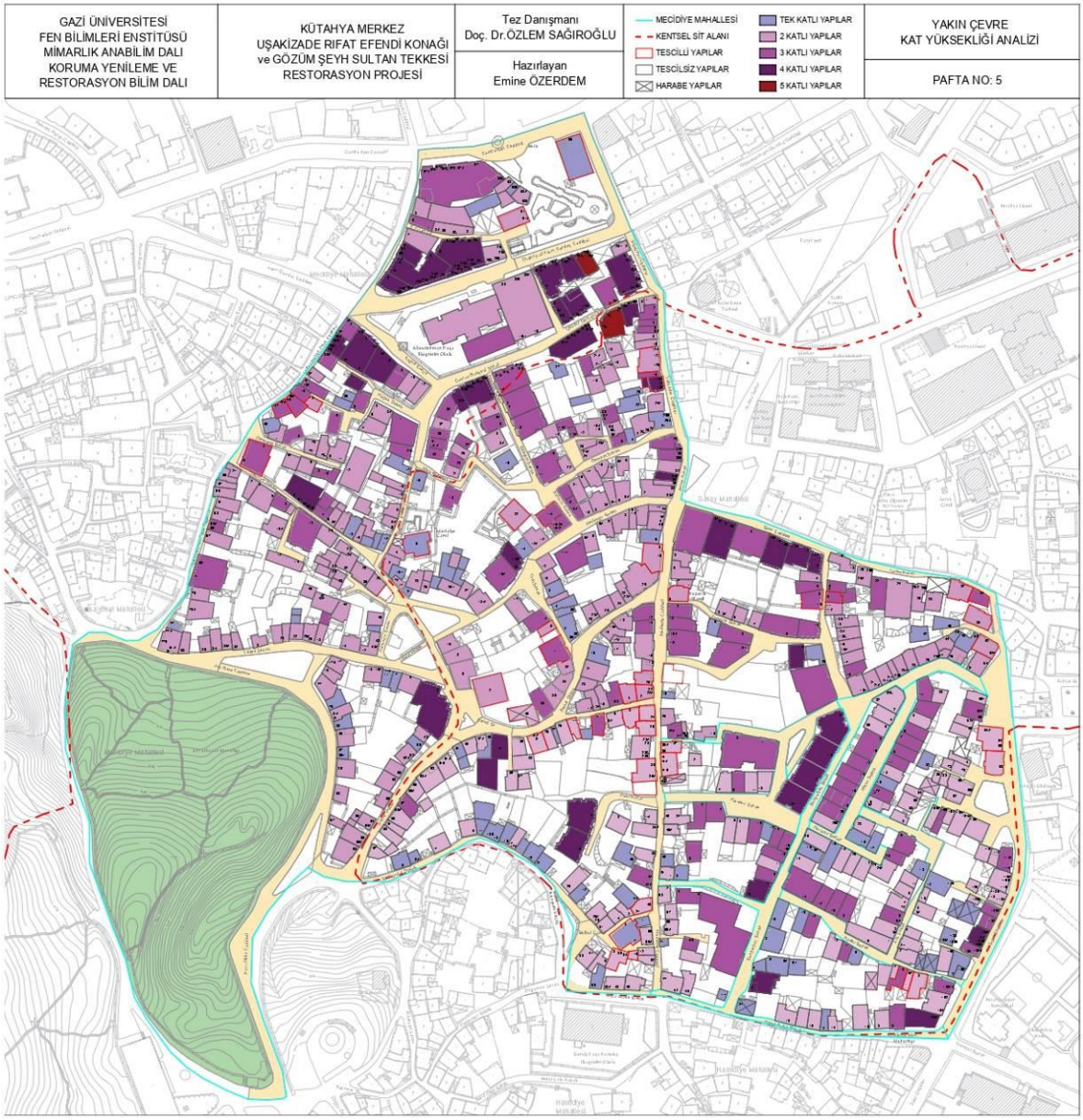

Şekil 3.5. Kat yüksekliği analizi

Tek katlı yapılar genel olarak geleneksel nitelik taşımayan konut yapılarıdır. Geleneksel yapıların çoğu 2-3 katlıdırlar. 4 ve 5 katlı yapıların ise betonarme olarak inşa edilmiş yeni yapılar olduğu görülmekle birlikte, 5 katlı olanların alanın kent merkezine yakın olan kısmında yoğunlaştığı tespit edilebilmektedir. Alandaki anıtsal yapıları oluşturan, Küçük Hamam, Hatuniye Camii, Bülbül Camii tek katlı, Küpecik Camii ise iki katlı olarak varlığını sürdürmektedir (Şekil 3.5).

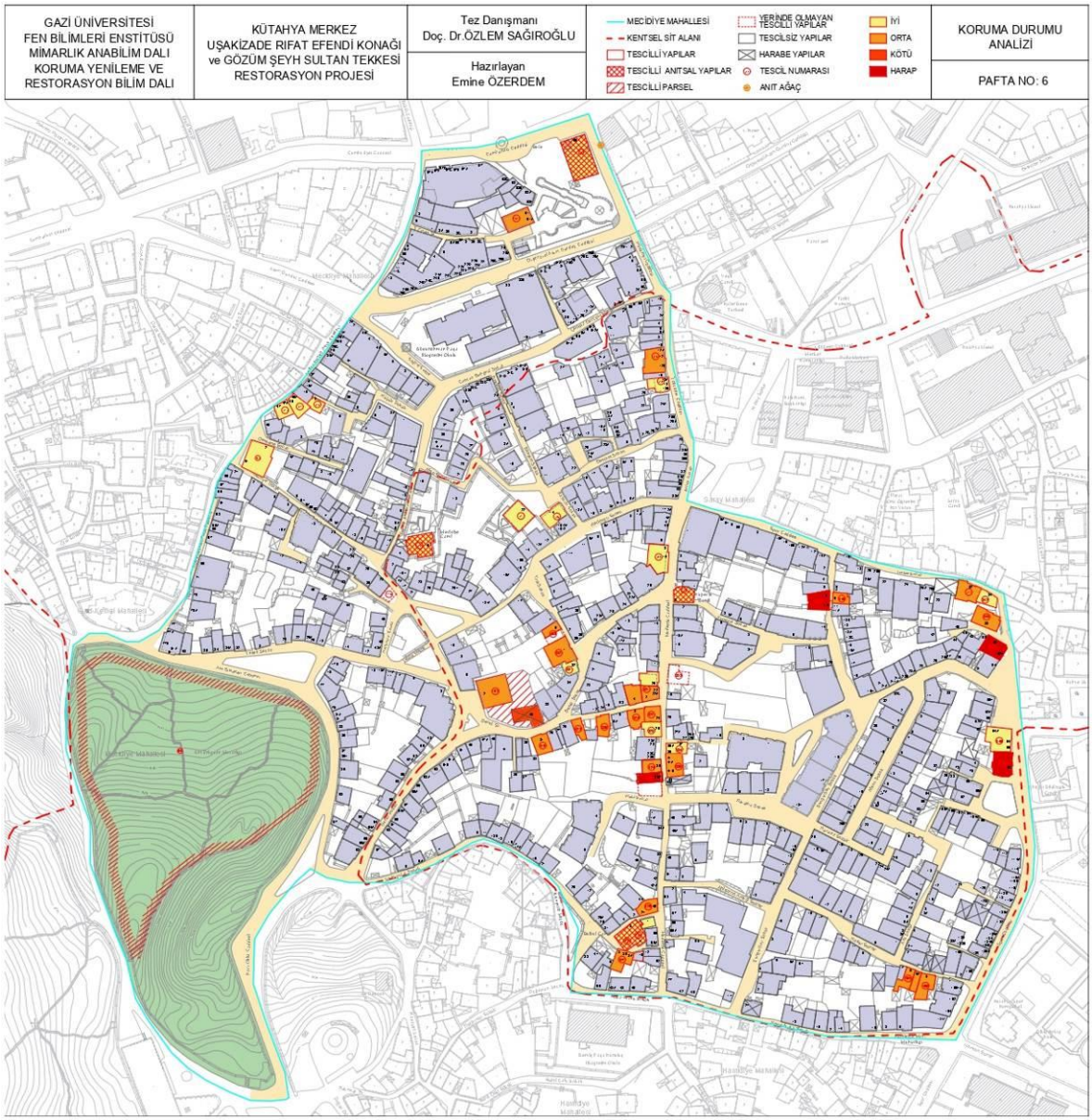

Şekil 3.6. Koruma durumu analizi

Alanda bulunan tescilli yapıların bir kısmı günümüze gelememiş olup, 403 envanter numaralı yapı tez süreci devam ederken kısmen yıkılmıştır (Şekil 3.6). Yapılarda meydana gelen malzeme kayıpları, yüzeysel bozulmalar, taşıyıcı sistemde bozulma gibi hasarların en büyük sebebi kullanıcılarının olmamasıdır. Bazı konutlar kullanıcıları tarafından onarılarak kullanılmaya devam ederken, bazı konakların da restore edilip kiralayan vakıf tarafından kullanıldığı görülmektedir.

4. UŞAKİZADE RIFAT EFENDİ KONAĞI MEVCUT DURUMUNUN TESPİTİ

Bu bölümde tez kapsamında seçilen Uşakizade Rıfat Efendi konağının mevcut durum analiz çalışmalarına yer verilmiştir. Bu kapsamda yapının plan özellikleri, cephe özellikleri, cephe elemanları, yapı elemanları, mimari elemanları tanımlanmıştır. Yapıdaki hasar tespiti yapılıp, bozulmaların nedenleri bu başlık altında verilmiştir.

4.1. Uşakizade Rıfat Efendi konağının tespiti ve tanımlanması

4.1.1. Yöntem

Yapının restorasyon ve yeniden işlevlendirme önerisinin hazırlanabilmesi için öncelikle gerekli olan mevcut durumunun tespitidir. Bu tespit için seçilen alandaki eskiz Rölöve çizimleri oluşturulmalıdır. Rölöve, bir binanın mevcut durumunun ölçekli çizimlerle anlatımıdır. Bunun yanında rölöve bir yapının, kent dokusunun veya arkeolojik kalıntının yakından incelenmesi, belgelenmesi, mimarlık tarihi açısından değerlendirilmesi ve restorasyon projesinin hazırlanabilmesi için bir araçtır [74].

Uşakizade Rıfat Efendi Konağı'nın plan ve detay ölçümleri haftanın bir günü 2 kişilik gruplar ile gidilerek, 4 haftada bitirilmiştir. Cepheler ve kesit ölçümleri 2 kişilik ekiple 1 günde tamamlanmıştır. Yapının ölçüm işleminde iki şerit metre (5 m ve 50 m), bir adet lazer metre (trovex markalı) aleti, çekül, ip, su terazisi, tebeşir, milimetrik blok not, fotoğraf makinesi ve lazer tarama cihazı kullanılmıştır. Rölöve için geleneksel yöntem ve lazer tarayıcının birlikte kullanıldığı karma sistem uygulanmıştır. Geleneksel yöntemle plan ölçümleri, lazer tarayıcı ile kesit ve detay ölçümleri yapılmıştır.

Rölöve ölçümü kapsamında öncelikle krokiler hazırlanmıştır. Bu krokiler üzerine ardışık (running) ölçü alımı saat yönünde tamamlanarak kaydedilmiş, sonrasında çapraz ölçüler alınarak üçgenleme yöntemi ile plan ölçümleri bitirilmiştir. Cephe ve kesit ölçümleri için Faro marka lazer tarama cihazı kullanılmıştır. Lazer tarayıcı ile belgeleme farklı istasyonlarda toplanan nokta bulutlarının, Faro Scene programında birleştirilmesi ve elde edilen verilerin Autocad programına aktarılması ile yapılmıştır. Taşıyıcı olmayan dolap,

kapı, pencere gibi mimari elemanların ölçümleri krokiler üzerine işlenmiş ve fotoğrafları çekilmiştir. Yapıdaki değişim ve bozulmalar tespit edilip, krokiler üzerine not alınmış ve fotoğraflanmıştır. Çatı ve detaylı cephe fotoğrafları drone ile çekilmiştir.

2019 yılı içinde alınan ölçümlerin bilgisayar ortamına aktarımı gerçekleştirilmiş, kullanılan Autodesk Autocad 2018 yazılımında rölöve çizimleri tamamlanmıştır. Bu çizimler, vaziyet planı, ölçülü kat planları, tavan izdüşüm planları, kesitler, cepheler ve detaylardan oluşmaktadır (Bkz: EK5).

4.2. Uşakizade Rıfat Efendi konağının tanımlanması

4.2.1. Genel tanımlama

Konak, bodrum üzeri iki kattan oluşmaktadır. Bodrum katın batı cephesine bakan tarafı gömülü, komşu avlu yönündeki kuzey cephesi kot farkından dolayı kısmen gömülü, güney ve doğu cepheleri ise açıktır. Dörtgen planlı yapının bodrum katı 180.2 m^2, zemin kat 235.4 m^2, birinci kat 256.6 m^2'dir. Yapının sokaktan iki ayrı girişi bulunmaktadır. Batı cephesinde bulunan bu girişlerden biri zemin katı taşlığına geçilen ana giriş, diğeri ise üzerinde sundurma bulunan çift kanatlı ahşap kapı ile sağlanan avlu girişidir (Resim 4.1).

Resim 4.1 . Yapının sokak girişleri

Avlu kapısından girildiğinde sağ tarafta ocak ve çeşme yer almaktadır. Bunları da kaplayan bir alanın üstü örtülerek yarı açık bir mekân elde edilmiştir (Resim 4.2). Oluşturulan bu mekân sert zemin olup, avlu genel olarak topraktır. Ağaçların avlunun her yerine dağılarak konumlandığı görülmektedir. Avlu duvarının bazı bölümleri aşınmış ve duvarın üstü yer yer ahşap, metal sac ve kiremitlerle kapatılmıştır (Resim 4.3).

Resim 4.2. Ocak ve çeşme görünümü

Resim 4.3. Avlu duvarı görünümü

Yapının avludan sağlanan üç ayrı girişinden ikisi bodrum kata, diğeri ise zemin kata çıkmaktadır. Güney cephesindeki haremlik girişi ve ahşap merdiven ile zemin kata ulaşılmaktadır. Bodrum kat iki bölümden oluşmaktadır. Samanlık, odunluk ve ahır olarak kullanıldığı düşünülen mekanların bulunduğu bölüme doğu cephesindeki çift kanatlı ahşap kapı ile geçilmektedir. Bir hole bağlanan üç depo mekanından oluşan bodrum katın diğer bölümüne ise güney cephesinden girilmektedir. Bu iki bölüm arasında geçiş bulunmamaktadır. Bodrum kata ait duvar yığma kagir olarak, ahşap hatıllı duvar tekniğinde inşa edilmiş ve içten sıvanmıştır. Tavanları yaklaşık 10 x 18 cm boyutlarında ahşap kirişli olup, kaplama tahtası ile kapatılmamıştır.

Konağın zemin katı taşlığında hela ve bodrum kata inen merdivenler bulunmaktadır. Taşlıktan çift kanatlı ahşap bir kapı ile yaşam alanı olan dikdörtgen planlı sofaya geçilmektedir. Sofanın sağında ve solunda 6 adet oda ve 2 adet depo yer almaktadır. Odalar, hem sofaya hem de kendi aralarında geçişi sağlayacak şekilde kurgulanmıştır. Kuzeye sağır cephe veren, batı cephesi ve sofaya açılan birer tane penceresi bulunan mekan, konağın en az açıklığa sahip odasıdır. Ocak, kiler dolabı ve açık rafların bulunduğu mekanın aş pişirmek için kullanılan mutfak olarak kurgulandığı anlaşılmaktadır. Bu iki odanın arasındaki kuzey cepheye bakan mekanların, yiyecek içecekleri saklamak-depolamak için oluşturulmuş ambar, sütlük, kiler gibi işlevlerde kullanıldığı düşünülmektedir. Depolar ve haremlik merdiveninin çıktığı odalar dışındaki mekanlarda yüklük olarak da kullanılan, ahşap dolap ve raflar bulunmaktadır. Dolapların bazılarında lambalık nişleri de mevcut olup, dolabın bir bölümü gusülhane işlevi görmüştür.

Sofadan veya haremlik girişindeki odadan üst kata doğrudan ulaşılabilmektedir. Birinci kat plan şeması alt katı tekrarlar niteliktedir. Zemin kattan farklı olarak yapının köşe odalarında, kuzey cephesi dışında, her iki yönde konsol şeklinde taşma yapılarak cumba oluşturulmuştur. Birinci kat sofa giriş kapısının sağında hela, solunda depo mekanı bulunmaktadır. Diğer depolama alanı kuzey cephesinde, zemin kat depolama alanlarının doğrultusundadır. Tavan süslemesinin her iki kat odalarına kıyasen daha özenli olduğu ve dolap bulunmayan odanın baş oda olduğu düşünülmektedir.

Yapının tavan ve zemin döşemeleri, merdivenler, odalarda bulunan gömme dolap ve sabit sedir gibi bölümleri ahşaptır. Çatısı alaturka kiremit olup, özgün değildir. Yapı uzun yıllar kiracı tarafından kullanılmış, günümüzde ise metruk haldedir.

4.2.2. Dış tanımlama

Uşakizade Rıfat Efendi Konağı'nın dış tanımlamasında; sırasıyla batı, kuzey, doğu ve güney cephesi ve cephe elemanları ele alınmıştır.

Batı cephe

Konağın ana girişinin bulunduğu cephe olup, 2 katlı ve cumbalıdır (Çizelge 4.1 - Çizelge 4.2) (Resim 4.4). 104 nolu odaya ait cumba ahşap payanda ile desteklenmektedir (Resim 4.5). Yapıya giriş 1,70 - 2,20 m ebatlarında çift kanatlı ahşap bir kapıdan sağlanmaktadır. Kapı özgünlüğünü korumakla birlikte, ahşapta renk değişimi ve kapı kanadında sehim meydana geldiği görülmektedir. Cephenin yol kotu üzerinde bitkilenme oluşmuştur.

Resim 4.4. Batı cephesinin görünümü

Resim 4.5. Cumba ve ahşap payandanın görünümü

Batı cephesinin komşu avluya bakan duvarı sağır bırakılmış ve ahşap çatkılı kerpiç dolgu tekniği ile inşa edilmiştir. Cephenin geri kalanı bağdadi duvardır. 2011 yılında yapılan kısmi onarımda, yapının çatısı yenilenip batı cephesi sıvanmış ancak bu yapının aslına uygun bir onarım olmamıştır. Çatlak ve sıva kaybı olan bazı bölümlerde kaplama çıtalarının açığa çıktığı görülmektedir.

Z05 nolu mekandan sokağa açılan 0,80 - 1,76 m boyutlarında 3 adet pencerede ve Z10 nolu mekana ait 0,80 - 2,40 m boyutundaki pencerede korkuluk yer almaktadır (Resim 4.6). Cephede köşe odalardaki cumba yan pencereleri, hela mekanına ait 2 adet pencere ve depo mekanına ait 1 adet pencere yer almaktadır. Birinci kat pencerelerinde bozulma ve yok olma görülmektedir. Çerçeveleri dışında yok olan pencereler ahşap plakalarla içten kapatılmıştır (Resim 4.7).

Resim 4.6. Zemin kat pencerelerinin görünümü

Resim 4.7. Birinci kat pencerelerinin görünümü

Kuzey cephe

Komşu avluya bakan kuzey cephesi, kot farkından dolayı kısmen gömülüdür ve yapının en hareketsiz cephesidir. (Çizelge 4.3). Cephedeki sıva kayıpları ile strüktür açığa çıkmıştır. Cephe, ahşap çatkılı kerpiç dolgu, ahşap hatıllı yığma ve bağdadi duvar teknikleri ile inşa edilmiştir (Resim 4.8).

Resim 4.8. Kuzey cephe görünümü

Z07 ve 108 nolu odaların ocak bulunan duvarlarında ahşap hatıllı yığma tuğla tekniği kullanılmıştır. Bu cephede diğer cephelerdeki gibi çıkma yapılmamış olmakla birlikte, 110 nolu mekanın duvarından çıkma yapılarak tuğla baca oluşturulmuş ve ahşap payandalarla desteklenmiştir.

Depo mekanlarına ait üç adet pencere bulunmaktadır. 107 nolu odadan açılan üç adet pencere boşluğunda, 0,80 - 1,76 m boyutlarında, içte ve dışta olmak üzere çift pencere kullanılmıştır. Bu pencerelerin camları kırılmış, ahşap elemanları eksilmiş ve ahşapta renk değişimi gözlenmektedir. İç mekanı dış etkilerden korumak için, pencereler içten kapatılmıştır. 110 nolu mekana ait pencerelerin malzeme kaybı ve bozulmaya uğradığı görülmektedir.

Doğu cephe

Bodrum kat odunluk girişinin bulunduğu cephedir (Çizelge 4.4 - Çizelge 4.5). Çift kanatlı ahşap giriş kapısının boyutları 1,57 - 1,98 m olup, kapının her iki yanında bulunan 0,71 - 1,00 m boyutlarındaki pencereler demir korkuluklarla kapatılmıştır (Resim 4.9).

Resim 4.9. Güney cephe bodrum kat kapı ve pencereler

Zemin ve birinci kat odalarında 0,80 - 1,76 m boyutlarında, dışta giyotin içte normal pencere olacak şekilde çift pencere kullanılmıştır. Dış pencere camlarının, ahşap elemanlarının kırıldığı ve yok olduğu görülmektedir (Resim 4.10).

Birinci kat odalarından her iki yanda köşe odalarından yapılan çıkmalar ve kullanılan farklı tip pencerelerle cephe hareketlendirilmiştir (Resim 4.11).

Resim 4.10. Güney cephe oda pencereleri

Resim 4.11. Doğu cephe görünümü

Zemin kat sofa mekanından bahçeye açılan 2 adet 1,12 - 2.18 m ve 1 adet 1,12 - 2,76 m boyutlarında basık kemerli, bölmeli ahşap pencereler kullanılmıştır. Birinci kat sofa mekanında ise 2 adet 1,12 - 2,00 m ve 1 adet 1,12 - 2,82 m boyutlarında basık kemerli,

bölmeli ahşap pencereler mevcuttur. Sofa mekanlarında kullanılan bu pencerelerin de bazı camları kırılmıştır. Ayrıca cephedeki tüm ahşap malzemede, çevre şartları ile renk değişimi olduğu görülmektedir. 105 nolu odadan yapılan çıkma duvarında, soba borusu deliği açılmıştır. Cephede görülen tüm değişme ve bozulmalara rağmen doğu cephe için, konağın en iyi durumdaki cephesi denilebilir.

Cephe sıvasının döküldüğü yerlerde, iskelet açığa çıkmıştır. Bodrum kat ahşap hatıllı yığma, zemin kat ahşap çatkılı kerpiç dolgu ve birinci kat bağdadi tekniğindedir. Yapının ahşap karkas üzerine yükseltilen kırma çatısı, alaturka kiremit kaplıdır.

Güney cephe

Konağın avlu girişinin bulunduğu güney cephesi, 3 katlı ve cumbalıdır (Çizelge 4.6 - Çizelge 4.7) (Resim 4.12).

Resim 4.12. Güney cephesi görünümü

Cephede bodrum kat depo mekanlarına geçiş sağlayan ahşap kapı 0,85 - 1,65 m

boyutlarında ve zemin kata bağlanan ahşap kapı ise 1,10 - 2,20 m boyutlarındadır (Resim 4.13). Malzeme kayıpları görülen özgün olmayan bodrum kat pencereleri ahşap plakalarla kapatılmıştır. Z05 nolu mekandan avluya açılan 0,80 - 1,76 m boyutlarındaki 3 adet pencereden birinin boyutları değiştirilmiştir. Z04 nolu mekandan açılan ikisi 0,80 - 1,76 m ve diğeri 0,80 - 1,56 m boyutlarında olan 3 adet pencereden birinde malzeme kayıpları görülmektedir. Z03 nolu mekana ait pencere boşluklarında, içte normal ve dışta giyotin tip olmak üzere ikişer adet pencere kullanılmıştır. Birinci kata ait pencereler çerçeveleri dışında yok olmuş ve ahşap elemanlarla içten kapatılmıştır. Çıkma pencereleri 0,80 1,76 cm boyutlarında ve çerçeveleri 5 cm genişliğindedir. 103 nolu mekana ait 2 adet 1,10 - 2,30 m boyutlarında ahşap kemerli pencereler mevcuttur.

Cephedeki kapı, pencere gibi mimari elemanlarda; sonradan eklenmiş özgün olmayan pencereler, boyutlarının değiştirilerek özgünlüğün kaybedilmesi, bozulma, malzeme kaybı gibi sorunlar tespit edilmiştir. Pencerelerin camlarında veya duvarlarda açılan baca delikleri vardır. Bunun yanında kablo, boru gibi sonradan eklenmiş tesisat malzemeleri bulunmaktadır.

Resim 4.13. Cephenin avludan görünümü

Bodrum katın ahşap hatıllı yığma, zemin katın ahşap çatkılı kerpiç dolgu, birinci katın ise bağdadi duvar tekniğiyle inşa edildiği, yüzeylerde sıva uygulandığı görülmektedir. Sıva kaybı sonucu, cephenin ahşap iskeleti ve kerpiç dolgusu açığa çıkmıştır (Resim 4.14). Birinci katta uygulanan bağdadi sıva büyük ölçüde kaybolmuş, bunun yanında ahşap çıtalar yerlerinden ayrılmış ve kopmuştur. Bağdadi çıta kalınlığının 4-5 cm arasında değiştiği gözlenmiştir. Strüktürü oluşturan dikme ve payandalar, ahşap çıtaların olmadığı yerlerde dış etkilere maruz kalıp bozulmaya uğramışlardır.

Güney cephesi yapının en fazla hasar gören cephesidir. Özellikle birinci kat duvarları ve mimari elemanları daha fazla etkilenmiştir. Konağın uzun süredir kullanılmaması ve bakımsızlığın yanında, bu cephenin yapının en fazla güneş alan cephesi olması bozulmayı hızlandırmıştır.

Resim 4.14. Cephe iskeleti

Çizelge 4.1. Batı cephesi tanımlama tablosu - 1

BATI CEPHESİ TANIMLAMA TABLOSU

BATI CEPHESİ

Bu cephe iki katlıdır. Bağdadi duvar ve ahşap çatkılı duvar tekniğiyle inşa edilmiştir. Özgün olmayan alaturka kiremit kaplı kırma çatıya sahiptir.
Cephenin komşu bahçesine bakan bölümünde pencere kullanılmamıştır.
Üst kat pencere camları kırılmış, pencereler ahşap elemanlarla kapatılmıştır.
Cephe kısmi bir onarım geçirmiş, aslına uygun olmayacak şekilde sıvanmıştır. Sıvada dökülme ve çatlamalar görülmektedir.
Avlu duvarında yığma tekniği kullanılmıştır. Duvarın üstü ahşap çıta ve kiremitlerle kaplanmıştır. Çift kanatlı ahşap avlu kapısının üstünde sundurma vardır.

Zx : Zemin Numaraları
Dx : Duvar Numaraları
Px : Pencere Numaraları
Kx: Kapı Numaraları

T : Taş
A : Ahşap
S : Sıva
Ç : Çimento

T. : Toprak
B : Boya
S.I : Sac levha
M.T : Moloz taş

TU : Tuğla

X : Boy(m)
Y : En(m)
Z : Yükseklik(m)

A : İyi
B : Orta
C : Kötü

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●	●							●		15.30	0.21	7.50	Bağdadi duvarda çatlaklar ve sıva dökülmeleri bulunmaktadır. Özgün olmayan pencereler vardır. Zeminde bitkilenme görülmektedir.		●		
	K1			●	●					●				1.70	0.02	2.20	Ahşap kapı özgündür. Kapıda paslanma görülmektedir.		●		
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur.Pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P2			●	●					●				0.62		0.70	Ahşap pencere özgün değildir.			●	
	P3			●	●					●				0.40		1.10	Ahşap pencere özgün değildir.			●	
	P4			●	●					●				1.10		2.80	Malzeme kaybı var, pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur.Pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur.Pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur.Pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur.Pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P5			●	●					●				0.80		2.40	Ahşap pencerede bozulma mevcuttur.		●		

Çizelge 4.2. Batı cephesi tanımlama tablosu - 2

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME											ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY												
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1	P6			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencerede özgündür.	●			
	P6			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencerede özgündür.	●			
	P6			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencerede özgündür.	●			
	P7			●	●					●		●		0.25		0.50	Ahşap pencere özgün değildir.			●	
D2				●				●				●		3.81	0.20	3.98	Çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.	●			
D3				●	●							●		15.82	0.55	2.12	Yığma taş avlu duvarında sıva dökülmesi mevcuttur. Duvarın bazı bölümleri sac levha ile kapatılmıştır.		●		
	K2			●	●					●				1.80		2.15	Ahşap kapı özgündür. Yol kotunun yükseltilmesi sonucu kapının bir kısmı kotun aşağısında kalmıştır.		●		

Çizelge 4.3. Kuzey cephesi tanımlama tablosu

KUZEY CEPHESİ TANIMLAMA TABLOSU

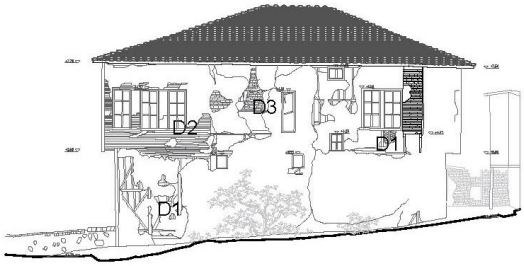

KUZEY CEPHESİ

Bu cephe üç katlı olup, bodrum katın bir kısmı gömüktür. Cephe komşu avluya bakmaktadır. Köşelerdeki odaların pencere açıklıklarında içte ve dışta olarak çift pencere kullanılmıştır. Pencere elemanlarında bozulma ve malzeme kayıpları mevcuttur. Ocaklık cepheden çıkma yaparak oluşturulmuş ve ahşap payandalarla desteklenmiştir.
Sıvasının dökülmesiyle cephenin iskeleti ortaya çıkmıştır. Cephe özgün olmayan alaturka kiremit kaplı kırma çatıya sahiptir.

Zx : Zemin Numaraları
Dx : Duvar Numaraları
Px : Pencere Numaraları
Kx: Kapı Numaraları

T : Taş
A : Ahşap
S : Sıva
Ç : Çimento

T. : Toprak
B : Boya
S.I : Sac levha
M.T : Moloz taş

TU : Tuğla

X : Boy(m)
Y : En(m)
Z : Yükseklik(m)

A : İyi
B : Orta
C : Kötü

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	TU	M.T	T.	S	A	TU	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●				●		15.37	1.00	2.43	Duvarda çatlaklar ve sıva dökülmeleri vardır.			●	
	P1			●	●					●				0.53		0.65	Ahşap pencerede özgün değildir		●		
	P1			●	●					●				0.53		0.65	Ahşap pencerede özgün değildir		●		
	P2			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.		●		
	P2			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.		●		
	P3			●	●					●				0.65		0.80			●		
	P4			●	●					●				0.65		1.95	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur.			●	
	P5			●	●					●				0.62		0.80	Ahşap pencerede özgündür.	●			
D2				●	●					●				3.00	0.22	3.64	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri bulunmaktadır.			●	
	P2			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.		●		
	P2			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.		●		
	P2			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.		●		
D3				●		●	●					●		2.41	1.00	8.14	Duvarda çatlaklar ve sıva dökülmeleri bulunmaktadır.			●	

Çizelge 4.4. Doğu cephesi tanımlama tablosu - 1

DOĞU CEPHESİ TANIMLAMA TABLOSU

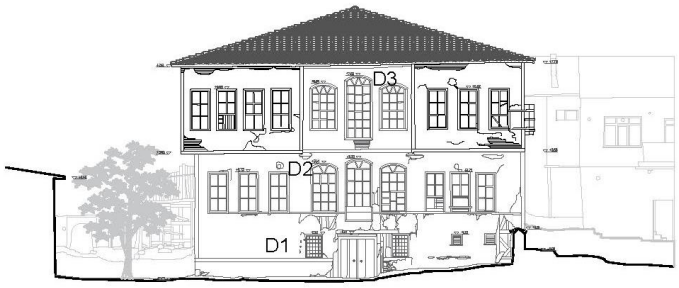

DOĞU CEPHESİ

Bu cephe üç katlıdır. Ahşap hatıllı yığma, ahşap çatkılı kerpiç dolgu ve bağdadi duvar teknikleri kullanılmıştır.

Odunluk girişinin olduğu bu cepheden bodruma çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir. Bodrum kat pencere camları önü parmaklıklıdır. Cephede, zemin ve birinci kat oda pencereleri dışta giyotin içte normal pencere olarak çift penceredir. Dış pencere camlarının, ahşap elemanlarının kırıldığı veya yok olduğu görülür. Cephede soba için deliklerin açıldığı ve sıva dökülmeleri sonucu cephe iskelet elemanları görülmektedir.

Cephe, özgün olmayan alaturka kiremit kaplı kırma çatıya sahiptir. Yapının en iyi durumda olan cephesi denilebilir.

Zx : Zemin Numaraları
Dx : Duvar Numaraları
Px : Pencere Numaraları
Kx: Kapı Numaraları

T : Taş
A : Ahşap
S : Sıva
Ç : Çimento

T. : Toprak
B : Boya
S.I : Sac levha
M.T : Moloz taş

TU : Tuğla

X : Boy(m)
Y : En(m)
Z : Yükseklik(m)

A : İyi
B : Orta
C : Kötü

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1			●	●			●					●		15.21	0.25	2.18	Taş duvar özgündür. Yüzeyde çatlak ve dökülmeler vardır.		●		
	K1			●	●					●				1.57		1.98	Ahşap kapı özgündür.		●		
	P1			●	●					●				0.71		1.00	Ahşap pencere özgündür. Parmaklıkta paslanma vardır.		●		
	P1			●	●					●				0.71		1.00	Ahşap pencere özgündür. Parmaklıkta paslanma vardır.		●		
	P2			●	●					●				0.50		0.50	Ahşap pencere özgündür.		●		
	P2			●	●					●				0.50		0.50	Ahşap pencere özgündür.		●		
D2			●	●			●					●		15.21	0.23	3.75	Duvar özgündür. Yüzeyde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.		●		
	P3			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.	●			
	P3	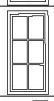		●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.	●			
	P3	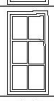		●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.	●			
	P4	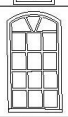		●	●					●				1.12		2.18	Basık kemerli ahşap giyotin pencere özgündür.		●		
	P4	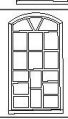		●	●					●				1.12		2.18	Basık kemerli ahşap giyotin pencere özgündür.		●		

Çizelge 4.5. Doğu cephesi tanımlama tablosu - 2

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY				X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I							
	P5			●	●					●				1.12		2.76	Basık kemerli ahşap giyotin pencerede müdahaleler vardır.		●		
	P3			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür. Malzeme kaybı vardır.			●	
	P3			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür. Malzeme kaybı vardır.			●	
	P3	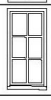		●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.			●	
D3			●	●			●					●		15.21	0.22	3.63	Duvar özgündür. Yüzey sıvası dökülmüştür. Malzeme kayıpları vardır.		●		
	P3			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P3			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür. Malzeme kaybı vardır. Ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P3			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür. Malzeme kaybı vardır.			●	
	P3			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür. Malzeme kaybı vardır.			●	
	P6	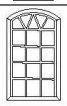		●	●					●				1.12		2.00	Basık kemerli ahşap giyotin pencere özgündür.		●		
	P6	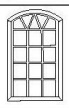		●	●					●				1.12		2.00	Basık kemerli ahşap giyotin pencere özgündür.		●		
	P7			●	●					●				1.12		2.82	Basık kemerli ahşap giyotin pencere özgündür.		●		
	P3			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P3			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P3			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür. Malzeme kaybı vardır.			●	

Çizelge 4.6. Güney cephesi tanımlama tablosu - 1

GÜNEY CEPHESİ TANIMLAMA TABLOSU

GÜNEY CEPHESİ

Bu cephe üç katlıdır. Bodrum kat yığma, zemin kat ahşap çatkı arası kerpiç dolgu, birinci kat bağdadi duvar tekniğiyle inşa edilmiştir. Cephe,özgün olmayan alaturka kiremit kaplı kırma çatıya sahiptir.
Cephede zemin ve bodrum kattan bahçeye açılan iki adet kapı bulunmaktadır.
Birinci katta yapılan çıkmaları destekleyici ahşap payandalar kullanılmıştır. Çıkmalardan bulunan pencere camları kırılmış, sadece çerçeveleri kalmıştır. Pencereler dış etkilere karşı tahtalarla içten kapatılmıştır. Zemin katta bulunan bir pencere boyutu değiştirilmiştir.
Cephede ve pencerede soba borusu delikleri açıldığı ve cephe sıvasının büyük oranda döküldüğü görülmektedir.
Birinci katta dökülen sıva dökülmesi sonucu bağdadi çıtaları açığa çıkmıştır.

Zx : Zemin Numaraları
Dx : Duvar Numaraları
Px : Pencere Numaraları
Kx: Kapı Numaraları

T : Taş
A : Ahşap
S : Sıva
Ç : Çimento

T. : Toprak
B : Boya
S.I : Sac levha
M.T : Moloz taş

TU : Tuğla

X : Boy(m)
Y : En(m)
Z : Yükseklik(m)

A : İyi
B : Orta
C : Kötü

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1			●	●			●					●		15.21	0.23	2.18	Taş duvar özgünlüğünü korumaktadır. Duvarda pencere boşlukları açılmıştır. Yüzeyde çatlak ve dökülmeler mevcuttur.		●		
	K1	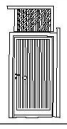		●	●					●				1.10		2.20	Ahşapta renk değişimi mevcuttur.	●			
	K2			●	●					●				0.85		1.65	Ahşap kapı özgündür.		●		
	P1			●	●					●				0.55		0.55	Ahşap pencere özgün değildir.			●	
	P2			●	●					●				0.45		0.22	Ahşap ile kapatılmış olan pencere özgün değildir.			●	
	P3			●	●					●				0.50		0.50	Ahşap pencere özgündür.		●		
	P3			●	●					●				0.50		0.50	Ahşap pencere özgündür.			●	
D2				●				●				●		15.21	0.21	3.75	Duvar özgünlüğünü korumaktadır. Yüzeyde çatlak ve dökülmeler vardır.			●	
	P4			●	●					●				0.80		0.48	Ahşap pencere boyutları değiştirilmiştir Ahşapta renk değişimi vardır.	●			
	P4	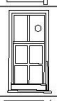		●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür. Camında soba borusu boyutunda boşluk vardır.	●			
	P4			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.	●			
	P4			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.		●		
	P4			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.		●		

Çizelge 4.7. Güney cephesi tanımlama tablosu - 2

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D2	P4			●	●					●				0.80		1.56	Ahşapta malzeme kaybı, renk değişimi ve bozulmalar vardır.			●	
	P4			●	●					●				0.80		1.76	Çift pencere kullanılmıştır. Ahşap pencere özgündür. Dış pencere çerçeveleri kalmıştır.			●	
	P4			●	●					●				0.80		1.76	Çift pencere kullanılmıştır. Ahşap pencere özgündür. Dış pencere çerçeveleri kalmıştır.			●	
	P4			●	●					●				0.80		1.76	Çift pencere kullanılmıştır. Ahşap pencere özgündür. Dış pencere çerçeveleri kalmıştır.			●	
D3				●				●				●		15.21	0.21	4.00	Duvar yüzey sıvası dökülmüştür. Ahşap malzeme kaybı vardır.			●	
	P5	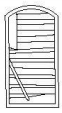		●	●					●				1.10		2.30	Basık kemerli ahşap pencere özgündür. Malzeme kaybı var, pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P5			●	●					●				1.10		2.30	Basık kemerli ahşap pencere özgündür. Malzeme kaybı var, pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P4			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür. Malzeme kaybı var, pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P4			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur.			●	
	P4	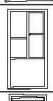		●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencerede malzeme kaybı var.			●	
	P4			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur. Pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P4			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur. Pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P4	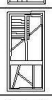		●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur. Pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P4			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur. Pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	

4.2.3. İç tanımlama

Uşakizade Rıfat efendi konağı bodrum üzeri 2 kattan oluşmaktadır. Depo ve odunluk mekanlarından oluşan bodrum kat, yığma kagir ve ahşap çatkı tekniği ile inşa edilmiştir. Depo mekanlarına güney cephesinde bulunan tek kanatlı ahşap kapı ile geçilmekte, odunluk mekanlarına ise doğu cephesindeki çift kanatlı ahşap kapıdan girilmektedir. İç tanımlama çizelgeler ile belgelenmiştir (Çizelge 4.8 - 4.35).

M B01 Odunluk

Yapının kuzey ve doğu yönüne cephe oluşturan odunluk, 37 m^2 alan kaplamaktadır. Mekanın zemini sıkıştırılmış gerendir. Kütahya evlerinde sıva harcı içinde de kullanılan geren, bir çeşit killi topraktır [30, 44] (Bkz. EK 6). 2,29 m yüksekliğindeki tavanı, açıkta bırakılmış dörtgen kesitli ahşap döşeme kirişleri ile oluşturulmuştur. Kirişler mekanın ortasında bulunan 0,20 m ve 0,17 m çapındaki ahşap dikmelerle desteklenmiştir (Resim 4.15).

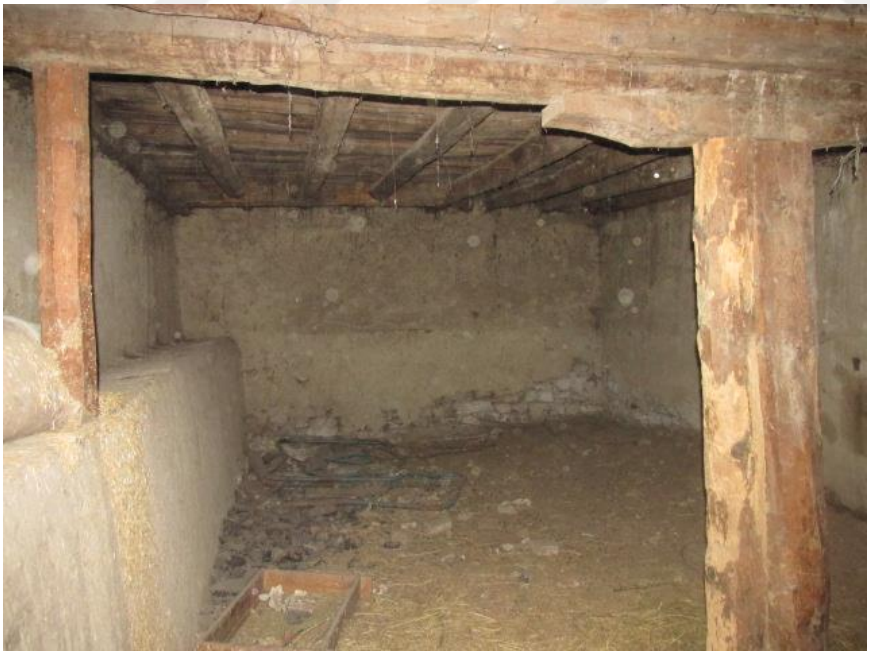

Resim 4.15. B01 odunluk tavanı ve döşemesi

Tek kanatlı 0,83 - 1,75 m boyutlarında özgün ahşap kapı, B02 nolu mekana açılmaktadır (Resim 4.16). Mekanın doğu duvarında 0,50 - 0,50 m boyutlarında demir korkuluklu özgün pencereler bulunmaktadır (Resim 4.17).

Resim 4.16. B01 nolu mekanın ahşap kapısı

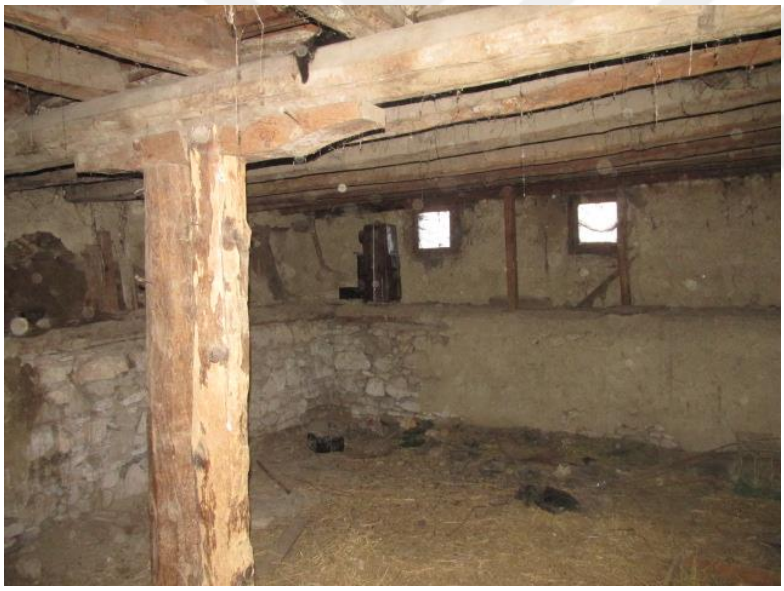

Resim 4.17. B01 odunluk pencereleri

Mekanın kuzey duvarının bir kısmı ve batı duvarının tamamı yığma olup, diğer duvarlarında 1 m yığma duvar üzerine ahşap çatkılı hımış duvar örülmüştür. Bu uygulama ile doğu yönündeki duvarda 0,55 m, güney yönündeki duvarda 0,42 m ve kuzey yönündeki duvarın bir bölümünde 0,52 m genişliğinde taş raflar ortaya çıkmıştır (Resim 4.18). Yığma duvarlar ahşap hatıllarla güçlendirilmiştir. Mekanda duvar sıvasında çatlama ve dökülmeler, ahşapta renk değişimi, örümcek ağı oluşumu gibi bozulmalar görülmektedir.

Resim 4.18. B01 odunluk yığma taş rafları

M B02 Odunluk

Girişi doğu yönündeki cephe duvarında bulunan mekan, 61,8 m^2 alana sahiptir. Mekanın zemini sıkıştırılmış geren olup, 2,39 m yüksekliğindeki tavanı açıkta bırakılmış dörtgen kesitli ahşap döşeme kirişleri ile oluşturulmuştur (Resim 4.19).

Resim 4.19. B02 Odunluk tavanı ve döşemesi

1,57 - 1,98 m boyutlarında çift kanatlı ahşap kapının her iki yanında 0,71 - 1,00 m ebatlarında içten muhdes elemanlarla kapatılmış demir korkuluklu ahşap pencereler bulunmaktadır (Resim 4.20).

Resim 4.20. B02 Odunluk avluya açılan kapı ve pencereler

Mekanın batı cephesi duvarında ebatları 0,68 ve 1,59 m olan ahşap kapıdan geçilip, 7 basamaklı merdiven ile zemin kat taşlığına ulaşılmaktadır. Kuzey yönündeki duvarda B01 nolu mekana açılan bir kapı mevcuttur. Mekanın orta bölümünde sonradan eklenildiği düşünülen uzunlamasına konumlanan, mekan tavanındaki yükün taşınmasına destek olmak için 3 adet 15 x 15 cm ebatlarında ahşap dikme bulunmaktadır. Mekanda, üstü kapatılmış bir kuyu ve kuyunun su çekme aparatı görülmektedir (Resim 4.21).

Resim 4.21. B02 Odunluk kuyu aparatı

Mekanın duvarları özgündür. Batı duvarı yığma tekniğinde inşa edilmiştir. Kuzey, doğu ve güney yönündeki duvarlarda, 1 m yığma duvar üzerine ahşap çatkılı hımış duvar örülmüştür. Bu uygulama ile cephe duvarı önünde 0,57 m genişliğinde taş raflar elde edilmiştir. Yüzeyleri kıtıklı sıvalıdır. Mekandaki ahşap malzemede zamanla oluşan yıpranma ve renk değişimi mevcuttur.

M B03 Depo

Yapının doğu ve güney yönüne cephe oluşturan deponun alanı 24,6 m^2'dir. Mekanın zemini sıkıştırılmış gerendir. Kütahya evlerinde sıva harcı içinde de kullanılan geren, bir çeşit killi topraktır [30, 44] (Bkz. EK 6). 2,31 m yüksekliğindeki tavanı açıkta bırakılmış dörtgen kesitli ahşap döşeme kirişleri ile oluşturulmuştur (Resim 4.22)

Resim 4.22. B03 Depo döşeme kirişleri

Güney duvarında bulunan demir korkuluklu özgün ahşap pencereler 0,50 - 0,50 m boyutlarındadır (Resim 4.23). Batı yönündeki duvarda bulunan 0,18 m ve 1,85 m boyutlarındaki ahşap kapı B05 Hol mekanına açılmaktadır (Resim 4.24).

Resim 4.23. B03 Depo pencereleri

Resim 4.24. B03 Depo kapısı

Kuzey, doğu ve güney yönündeki duvarlarda, 1 m yüksekliğindeki yığma duvar üzerine ahşap çatkılı hımış tekniği uygulanmış, böylelikle bu duvarlar boyunca 0,46 m genişliğinde taş raflar oluşturulmuştur. Yığma duvar ahşap hatıllarla güçlendirilmiştir. Mekanın batı duvarı ahşap çatkılı hımış tekniği ile inşa edilmiştir. Duvar sıvasında çatlama ve dökülmeler, ahşap malzemede renk değişimi görülmektedir.

M B04 Depo

Bodrum katta bulunan depo mekanı 5,5 m^2 alan kaplamaktadır. Mekanın zemini sıkıştırılmış geren olup, 2,30 m yüksekliğindeki tavanı açıkta bırakılmış dörtgen kesitli ahşap döşeme kirişleri ile oluşturulmuştur. Güney yönündeki duvarda 0,45 - 0,22 m boyutlarında özgün olmayan pencere ahşap elemanlarla kapatılmıştır (Resim 4.25). Güney duvarında ebatları 0,85 ve 1,65 m olan ahşap kapı, B05 Hol mekanına açılmaktadır (Resim 4.26).

Resim 4.25. B04 Depo penceresi

Resim 4.26. B04 Depo kapısı

Doğu, kuzey ve batı yönündeki duvarlar ahşap çatkılı taş dolgu ile oluşturulmuş olup, doğu ve batı duvarlarının dolgusunda dökülmeler görülmüştür. Bu sebeple oluşan boşluktan, B03 ve B04 mekanları arasında konumlanmış, haremlik merdiveninin ahşap kirişleri ve bu alanın kazılmış olan zemini görülmektedir (Resim 4.27). Güney yönündeki duvar, 1 m yüksekliğindeki yığma duvar üzerine ahşap çatkılı hımış tekniği ile oluşturulmuştur. Kıtıklı sıvalı duvar yüzeylerinde çatlak ve dökülmeler mevcuttur. Mekandaki ahşap malzemede zamanla oluşan yıpranma ve renk değişimi mevcuttur.

Resim 4.27. B04 Depo duvar dolgusu

M B05 Hol

Depo mekanları arasında geçiş alanı olan L şeklindeki hol, 14,5 m^2 alan kaplamaktadır. Mekanın zemini sıkıştırılmış gerendir. Kütahya evlerinde sıva harcı içinde de kullanılan geren, bir çeşit killi topraktır [30, 44] (Bkz. EK 6). 2,30 m yüksekliğindeki tavanı açıkta bırakılmış dörtgen kesitli ahşap döşeme kirişleri ile oluşturulmuştur (Resim 4.28).

Resim 4.28. B05 Hol döşeme kirişleri

Boyutları 0,85 - 1,65 m ahşap kapı ile B04 nolu mekana, 0,85 - 1,85 m boyutlarındaki ahşap kapı ile B03 depo mekanına ulaşılmaktadır. Batı yönündeki duvarda bulunan 1,00 m ve 1,50 m‘lik ahşap kapı ile B06 depo mekanına geçilmektedir. D2 nolu duvarda merdiven altına açılan 0,60 - 0,80 m boyutlarında ahşap bir pencere bulunmaktadır. D4 nolu duvarda 0,85 m ve 1,65 m ebatlarındaki ahşap giriş kapısı avluya açılmaktadır. Burada ayrıca zemin kat döşemesi ile bodrum katın zemini arasında uzanan ve giriş kapısının üstünden geçen beyaz bir boru görülmektedir. Bu borunun üst kattaki Z04 nolu mekanda bulunan mutfak evyesi suyunun tahliyesi için sonradan eklendiği anlaşılmaktadır (Resim 4.29).

L biçimindeki holün B03 Depo mekanına bağlanan kolunda zeminin kazıldığı görülmektedir. Mekanın duvarları özgündür. D6 nolu duvar, 1 m yüksekliğinde yığma duvar üzerine ahşap çatkılı hımış tekniği ile oluşturulmuş, böylelikle duvar boyunca 0,43 m genişliğinde taş raflar elde edilmiş ve yüzeyleri kıtıklı sıva ile sıvanmıştır. Mekanın tavanındaki yükün taşınmasına destek olmak için, yığma duvar ile kirişler arasına 1 adet 20 x 20 cm boyutlarında ahşap dikme konumlandırılmıştır. Duvarların yüzeyindeki sıvalarda ve dolgu malzemesinde dökülmeler görülmektedir.

Resim 4.29. B05 Hol giriş kapısı

M B06 Depo

Güney yönüne cephe oluşturan ve 12,2 m^2 alan kaplayan depo mekanı 2,29 m yüksekliğindedir. Mekanın zemini sıkıştırılmış geren olup, tavanı açıkta bırakılmış dörtgen kesitli ahşap döşeme kirişleri ile oluşturulmuştur (Resim 4.30).

Resim 4.30. B06 Depo döşeme kirişleri ve penceresi

Mekan, 1,00 - 1,50 m boyutlarındaki özgün ahşap kapı ile hole bağlanmaktadır. Mekanın güney duvarında bulunan, boyutları 0,55 - 0,55 m olan pencere özgün değildir. D3 nolu duvarın tamamı ve D4 nolu duvarın bir kısmı gömülü olup, bu duvarlar ve D2 nolu duvar yığma tekniği ile inşa edilmiştir. D1 nolu duvar ahşap çatkılı kerpiç dolgudur (Resim 4.31). Pencere boşluğunun olduğu cephe duvarının bir kısmı yıkılmış ve oluşan boşluk dışarıdan kısmen kapatılmıştır.

Resim 4.31. B06 Depo mekanın ahşap iskeleti

Mekanın zemini yaklaşık 1.84 m derinliğinde kazılmış, açığa çıkan toprak deponun köşesinde yığılmıştır. Bodrum katın 3 farklı mekanında görülen kazılmış zeminler, en fazla derinliğe bu mekanda ulaşmıştır. Mekanlara tez çalışması devam ederken girildiği ve çalışmanın başlangıcında düz olan zeminlerin kazıldığı bilinmektedir. Yığma duvarlar ahşap hatıllarla güçlendirilmiştir. Ahşap çatkılı duvarın dolgusunda malzeme kaybı mevcuttur. Duvar sıvalarında çatlak ve dökülmeler bulunmaktadır.

M Z01 Taşlık

Batı cepheden özgün çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilen taşlık, 15 m^2 alan kaplamaktadır (Resim 4.32). Mekanın üst kotunda bulunan 105 ve 106 nolu mekanların etkisi ile taşlığın tavan yüksekliği kotları değişmektedir. Ebatları 1,70 - 2,20 m olan özgün giriş kapısı çift kanatlı olup, ahşap tablalarla dikey bölünmüş ve kapının içe bakan yüzeyinde metal kilit sistemi kullanılmıştır. Kapının iç yüzeyi kuşaklarla takviyelidir. Giriş kısmı tavan yüksekliği 2,32 m ve mekan tavanının en yüksek noktası 3,70 m'dir.

Resim 4.32. Z01 taşlık ahşap kiriş kapısı

Güney ve batı duvarlarının köşesinde konumlanmış hela, ihtiyaca göre sonradan eklenmiştir (Resim 4.33). Tavan yüksekliği 2,53 m olan ve 2,2 m^2 alan kaplayan helada, 1 adet lavabo ve 1 adet klozet yer almaktadır. Helanın yapılması ile sokağa bakan duvarda 0,25 ve 0,50 m ebatlarında bir pencere açılmıştır.

Resim 4.33. Z01 taşlık hela

Z02 Sofa mekanı arasındaki duvarda; 1,43 - 1,98 m boyutlarında ahşap kapı ve 1,26 - 2,28 m boyutlarında basık kemerli 17 bölmeli ahşap pencere bulunmaktadır. Ayrıca kapının üstünde boyutları 1,09 ve 0,68 m olan oval şekilli pencere bulunmakta olup, pencerenin önü resim çerçevesi ile kapatılmıştır (Resim 4.34).

Resim 4.34. Z01 taşlık kapı ve pencereler

Doğu yönündeki duvar doğrultusunda konumlanan, B02 Odunluk mekanına inen 7 basamaklı ahşap merdiven bulunmaktadır (Resim 4.35). Merdivenin bazı basamakları kırılmış, kaplamanın altındaki taş dolgu ortaya çıkmıştır (Resim 4.36).

Resim 4.35. Z01 taşlık mekanından bodrum kata inen merdivenler

Resim 4.36. Z01 taşlık merdivenlerde görülen bozulmalar

Sofadan çıkılan ve taşlık mekanının bir bölümünü kaplayan selamlık merdiveninin sahanlık kısmına 11 basamakla çıkılmakta, buradan da 7 basamak ile birinci kat sofa mekanına erişilmektedir. Sahanlık, giriş kapısı yüksekliğini kurtaracak şekilde kurgulanmıştır. Merdivenin sahanlığa kadar olan 10 basamaklı bölümünün altı kapatılarak depolama alanı oluşturulmuştur (Resim 4.37). Merdivende 81 cm yüksekliğinde ahşap korkuluk kullanılmıştır.

Resim 4.37. Z01 taşlık merdiven altı alanı

Sahanlıktan, taşlık hela mekanı ile 105 nolu hela mekanı arasında kalan boşlukta oluşturulmuş depo mekanı, 1,52 - 1,93 m boyutlarındadır. Buraya 0,68 m genişliğinde ve 1,16 m yüksekliğinde ahşap kapak ile girilmektedir (Resim 4.38). Sahanlık cephe duvarında, boyutları 1,10 m ve 2,80 m olan ahşap kemerli pencerede malzeme kaybı mevcuttur. Pencere boşluğu ve duvarın hasarlı olan yüzeyleri içten kapatılmıştır.

Taşlığın zemini çimento harcı ile kaplanmıştır. Batı cephesi duvarı bağdadi tekniği ile oluşturulmuş, diğer duvarlar ise ahşap çatkılı kerpiç dolgudur. Sıva harcının dökülmesi ile bağdadi çıtalarının açığa çıktığı görülmektedir. Duvar yüzeyleri kireç badanadır. Mekan tavanı farklı yüksekliklerde bulunan ahşap çıtalı tavan kaplamasıdır (Resim 4.39).

Resim 4.38. Kat merdiveni ve sahanlıktaki depo mekanı

Resim 4.39. Z01 taşlık tavanı

M Z02 Sofa

Taşlık mekanından boyutları 1,43 - 1,98 m olan çift kanatlı özgün ahşap kapı ile 66 m^2 alan kaplayan dikdörtgen planlı sofaya geçilmektedir. Tüm odalara yapının merkezi durumundaki bu mekandan ulaşılmaktadır. Giriş kapısının yanında 1,26 - 2,28 m boyutlarında basık kemerli 17 bölmeli ahşap pencere bulunmaktadır. Ayrıca kapının üstünde yer alan 1,09 ve 0,68 m boyutlarındaki oval şekilli aydınlatma penceresinin önü resim çerçevesi ile kapatılmıştır (Resim 4.40).

Resim 4.40. Z02 sofa ahşap giriş kapısı

Doğu yönüne cephe verecek şekilde konumlanan mekan 3,50 m yüksekliğindedir. Doğu cephesine açılan duvarda 2 adet 1,12 - 2,18 m boyutlarında ve 1 adet 1,12 - 2,76 m boyutlarında basık kemerli bölmeli ahşap giyotin pencere bulunmaktadır (Resim 4.41). Pencereler şeffaf naylon ile içten kaplanmıştır. Ortadaki pencerenin en altta bulunan 3 bölmesi ahşap ile kapatılmıştır. Bu pencerelerin önünde bulunan ahşap sedir 0,34 m yüksekliğindedir (Resim 4.42). Pencere cam bölmelerinde malzeme kaybı, ahşap sedirde kırılmalar görülmektedir.

Resim 4.41. Z02 sofa ahşap giyotin pencereleri

Resim 4.42. Z02 sofa ahşap sedir

Güney yönündeki D2 nolu duvarda bulunan 0,80 - 2,00 m boyutlarındaki ahşap kapı ile Z03 nolu mekana girilmektedir. Kapının eşik yüksekliği 20 cm'dir. Bu kapının sağında boyutları 0,80 - 1,98 m ve eşik yüksekliği 10 cm olan ahşap kapı, Z04 nolu mekana açılmaktadır (Resim 4.43). Kapıların üstlerinde 27 cm eninde ve 25 cm yüksekliğinde ayet ve tarih yazılı tablolar vardır.

Resim 4.43. Z02 sofa mekanı kapıları

D4 nolu duvarda bulunan 0,75 - 1,98 m boyutlarındaki kapı Z10 nolu mekana, 1,26 - 1,98 m boyutlarındaki kapı Z07 nolu mekana ve boyutları 0,80 - 1,98 m olan ahşap kapı ise Z06 nolu mekana açılmaktadır (Resim 4.44). Duvarın Z07 ve Z10 mekanları arasındaki bölümü bulunmamakta, bu bölümün tavanla birleştiği köşeler ahşap payanda ile desteklenmektedir. Sofa mekanından kısa bir koridor ile Z08 depo mekanına ve ahşap merdivenle Z09 depo mekanına ulaşılmaktadır (Resim 4.45).

Resim 4.44. Z02 sofa mekanı kapıları

Resim 4.45. Z02 sofadan ulaşılan depo mekanları

Giriş kapısının yanından 18 basamaklı ahşap merdivenle birinci kata ulaşılmaktadır. 11 basamak ile sahanlığa ve sahanlıkta bulunan depolama alanına, sonraki 7 basamak ile birinci kat sofa mekanına çıkılmaktadır.

Sofa duvarları ahşap çatkılı kerpiç dolgu ve üzeri kireç badanadır. Duvarlarda 13 cm yüksekliğinde süpürgelikler bulunmaktadır. Mekanın zemini ve tavanı ahşap kaplamadır (Resim 4.46).

Resim 4.46. Z02 sofa zemini ve tavanı

M Z03 Oda

Doğu ve güney yönlerine cephe verecek şekilde konumlanmış odanın alanı 24,3 m^2 ve tavan yüksekliği 3,40 m'dir. D4 nolu duvarda bulunan 0,80- 2,00 m boyutlarındaki ahşap kapı ile sofaya ve D3 nolu duvarda bulunan 0,77 - 2,00 m'lik kapı ile de yan odaya geçilmektedir (Resim 4.47). Metal kilit sistemine sahip bu ahşap kapılar, iki göbekli ve 2,5 cm kanat kalınlığındadır.

Resim 4.47. Z03 Oda kapıları

Doğu ve güney yönlerine açılan 6 adet ahşap pervazlı pencere; içte normal, dışta giyotin olarak çift pencere şeklinde uygulanmıştır. Pencereler 6 parçaya bölünmüştür (Resim 4.48). 0,35 m yüksekliğindeki sabit sedir, pencere duvarları boyunca L şeklinde konumlanmıştır. Pencerelerin üst pervaz hizasında kuzey, doğu ve güney duvarı boyunca devam eden ahşap bordür kullanılmıştır. Sedir ile pencere alt pervazı arasında kalan bölümler ahşap ile kaplanmıştır (Resim 4.49).

Resim 4.48. Z03 Oda pencereleri

Resim 4.49. Z03 Oda ahşap sedir

D3 nolu duvarda 0,84 m genişliğinde ve 3,83 m uzunluğundaki gömme dolap bulunmaktadır. Dolap, ahşap kapaklı ve ahşap pervazlıdır. 2 cm kalınlığındaki dolap kanatları ahşap tablalı, çift göbekli, üst kısmı kare alt kısmı dikdörtgen olarak düzenlenmiştir. Dolabın güneyi gusülhane tek kapaklı, yanındaki yüklük çift kapaklıdır. (Resim 4.50). Dolabın ortasında dilimli kemerli bir niş oluşturacak şekilde içe çekilmiş ve yükseltilmiş tek kapaklı bölümün süslemesi daha özenlidir. Dolabın bu bölümünde dolap kapağının sağında ve solundaki üçer adet niş, bitki motifli süslemelerle kaplanmıştır (Resim 4.51). Dolabın kuzeyinde yer alan girişin yanındaki tek kapaklı bölüm 3 raflıdır. Dolap ile tavan arasındaki kısımda tek kanatlı ve kanadı 40 - 55 cm boyutlarında, pervaz genişliği 9 cm olan yüklük üzeri musandıra bölümü bulunmaktadır. Dolap tüm duvarı kaplamamakta olup, 0,84 m genişliğinde, 0,84 m derinliğinde ve 2,27 m yüksekliğinde kemerli bir geçiş alanı oluşturulmuştur. Bu alanın eğrisel ahşap tavanı çıtalarla kaplanmıştır. Dolabın bazı kapaklarının kırıldığı görülmektedir.

Doğu yönündeki duvarda soba borusu için açılmış baca deliği bulunmaktadır. Mekânın zemini ahşap kaplama, duvarları kireç badanadır. Tavanda bağdadi çıtalarla eğim verilerek oluşturulmuş tekne tavan uygulaması görülmektedir. Tavanın ortası çıtalı ahşap tavan olarak sade bırakılmış, köşelerine üç boyutlu bitkisel süsleme öğeleri kullanılmış ve bu bölüm pervazlarla çevrelenmiştir.

Resim 4.50. Z03 Oda dolapları

Resim 4.51. Z03 Oda dolap süsleme detayı

M Z04 Oda

Güney yönüne cephe oluşturan mekanın alanı 17,3 m^2 ve tavan yüksekliği 3,49 m'dir. Mekanda üç adet ahşap kapı ve üç adet ahşap pencere bulunmaktadır (Resim 4.52).

Resim 4.52. Z04 Oda kapıları

Konağın bu odası, sofadan geçmeden, avludan üst katlara ulaşımın sağlandığı haremlik bölümü girişidir. Avludan 1,10 - 2,20 m boyutlarındaki ahşap kapı ile girildiğinde, kapının solunda ayakkabılık görülmektedir. Ayakkabılık ve korkuluk beyaza boyanmıştır. Kapının üstünde boyutları 0,53 m ve 0,76 m olan ve deforme olmuş ahşap kafes bulunmaktadır (Resim 4.53). Giriş kapısından 8 basamaklı merdivenle Z04 nolu mekana çıkılmaktadır. Buradan 4 basamak ile merdiven sahanlığına ve sonrasında 13 basamak ile 103 nolu mekana ulaşılmaktadır. Merdivenin beşinci basamaktan sonraki bölümü, basamakların üzerinden ahşap bir bölme ile kapatılmıştır. Üst kata çıkan merdiven strüktürünün kapatılmasında, 2,8 cm genişliğinde çıtaların kullanıldığı ahşap kaplama uygulanmıştır (Resim 4.54).

Resim 4.53. Z04 Oda mekanı avluya inen merdiven

Resim 4.54. Z04 Oda mekanı birinci kata çıkan ahşap merdiven

D2 nolu cephe duvarında 2 adet, 0,80 - 1,76 m boyutlarında 6 bölmeli pencere bulunmaktadır. Ayrıca merdivenin kapatılmış bölümünde 0,80 - 1,56 m ebatlarında ahşap pencere mevcuttur. Bu pencerede bozulma ve malzeme kayıpları görülmektedir. Merdivenin yanında bulunan mutfak evyesi, korniş, ayna gibi elemanların ve tesisat elemanlarının ihtiyaçtan dolayı, sonradan eklendiği anlaşılmaktadır (Resim 4.55).

Resim 4.55. Z04 Oda pencereleri ve mutfak evyesi

Mekanın zemini ve tavanı ahşap kaplama, duvarları ise kireç badanadır (Resim 4.56). Mekanda 11 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelikler bulunmaktadır. Duvarlarda sıva çatlakları, D3 nolu duvarda nemlenmeye bağlı kabarmalar, döşemede kaplama tahtalarının arasında boşluklar oluştuğu görülmektedir.

Resim 4.56. Z04 Oda zemini

M Z05 Oda

Güney ve batı yönlerine cephe veren odanın alanı 25 m^2 ve tavan yüksekliği 3,40 m‘dir. D1 nolu duvarda bulunan 0,80 - 1,98 m boyutlarındaki ahşap kapı, Z04 nolu mekana açılmaktadır (Resim 4.57).

Resim 4.57. Z05 Oda kapısı

D1 nolu duvarda bulunan 0,80 - 1,76 m boyutlarındaki sıralı üç ahşap pencereden birinin boyutlarının değiştirilmiştir. Ortadaki pencerenin 6 bölmeli camından birinde soba borusu için açılmış baca deliği görülmektedir (Resim 4.58). D3 nolu duvarda, sokağa açılan 0,80 - 1,76 m boyutlarındaki sıralı üç adet ahşap pervazlı pencere, 6 bölmeli ve demir korkulukludur (Resim 4.59).

Resim 4.58. Z05 Oda pencereleri

Resim 4.59. Z05 Oda pencereleri

Pencere duvarları boyunca L şeklinde konumlanmış sabit sedir 0,35 m yüksekliğindedir. Sedir üstü muşamba ile kaplanmıştır. Pencerelerin üst pervaz hizasında kuzey, batı ve güney duvarı boyunca devam eden ahşap bordür kullanılmıştır. Sedir ile pencere alt pervazı arasında kalan bölümler ahşap ile kaplanmıştır.

Doğu yönündeki D1 nolu duvarda 0,76 m genişliğinde ve 3,70 m uzunluğundaki gömme dolap bulunmaktadır (Resim 4.60). Dolap, ahşap kapaklı ve ahşap pervazlıdır. 2 cm kalınlığındaki dolap kanatları ahşap tablalı, çift göbekli, üst kısmı kare alt kısmı dikdörtgen olarak düzenlenmiştir. Dolabın güneyi gusülhane tek kapaklı, yanındaki yüklük çift kapaklıdır. Dolap ile tavan arasındaki kısımda tek kanatlı ve kanadı 40 - 55 cm boyutlarında, pervaz genişliği 9 cm olan yüklük üzeri musandıra bölümü bulunmaktadır.

Resim 4.60. Z05 Oda giriş kapısı ve dolap

Dolabın ortasında, dilimli kemerli bir niş oluşturacak şekilde içe çekilmiş ve yükseltilmiş tek kapaklı bölümün süslemesi daha özenlidir. Dolap kapağının sağında ve solunda üçer adet bulunan nişler bitki motifli süslemelerle kapatılmıştır. Nişlerin bazılarında bu bezemelerin kırıldığı ya da yok olduğu görülmektedir (Resim 4.61). Girişin yanındaki tek kapaklı bölüm 3 raflıdır. Dolap tüm duvarı kaplamamakta olup, dolabın kuzeyinde 0,91 m

genişliğinde, 0,76 m derinliğinde ve 2,32 m yüksekliğinde kemerli bir geçiş alanı oluşturulmuştur. Bu alanın eğrisel ahşap tavanı çıtalarla kaplanmıştır (Resim 4.62).

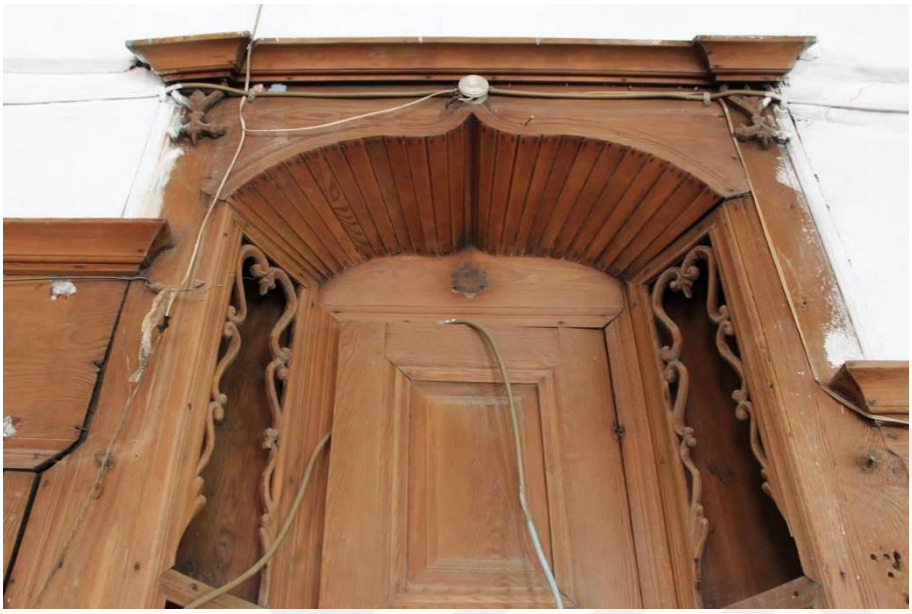

Resim 4.61. Z05 Oda dolabı bezeme detayı

Resim 4.62. Z05 Oda giriş kapısı üstü

Mekanın zemini ahşap kaplama, duvarları kireç badanadır. Tavanda bağdadi çıtalarla eğim verilerek oluşturulmuş tekne tavan uygulaması görülmektedir. Tavanın ortası çıtalı ahşap

tavan olarak sade bırakılmış, köşelerine üç boyutlu bitkisel süsleme öğeleri kullanılmış ve bu bölüm pervazlarla çevrelenmiştir.

M Z06 Oda

Doğu ve kuzey yönlerine cephe veren mekanın alanı 19,2 m^2 ve tavan yüksekliği 3,50 m'dir. D2 nolu duvarda bulunan 0,80 - 1,98 m boyutlarındaki ve 2,5 cm kanat kalınlığındaki çift göbekli ahşap kapı ile sofaya geçilmektedir. Kapıda metal kilit sistemi bulunmaktadır. Kapı kasasında sonradan eklenmiş elektrik anahtarı ve kabloların sabitlendiği görülmektedir. D1 nolu duvarda bulunan 0,77 - 1,79 m boyutlarındaki ve 1,5 cm kanat kalınlığındaki düz ahşap kapı, Z07 nolu mekana bağlanmaktadır (Resim 4.63). Kapı kasaları ahşap ile taçlandırılarak, kapılar köşede görsel olarak bütünleştirilmiştir.

Resim 4.63. Z06 Oda kapıları

Doğu yönünde bulunan duvarda, avluya açılan, sıralı 3 adet ahşap pervazlı, 6 bölmeli pencerede içte normal ve dışta giyotin olarak çift pencere uygulanmıştır (Resim 4.64). Dıştaki pencerelerde bozulma ve malzeme kayıpları mevcuttur. Pencere duvarları boyunca 0,35 m yüksekliğinde sabit sedir konumlanmıştır. Pencerelerin üst pervaz hizası boyunca devam eden ahşap bordür kullanılmıştır. Sedir ile pencere alt pervazı arasında kalan bölümler ahşap ile kaplanmıştır.

Resim 4.64. Z06 Oda pencereleri ve yüklük

Kuzey duvarında 0,70 m derinliğinde ve 2,16 m yüksekliğindeki gömme dolap, yüklük olarak kullanılmaktadır. Dolap, ahşap kapaklı ve ahşap pervazlıdır. 2 cm kalınlığındaki dolap kanatları ahşap tablalı, çift göbekli, üst kısmı kare alt kısmı dikdörtgen olarak düzenlenmiştir. Dolabın doğusu tek kapaklı gusülhane, ortasındaki yüklük çift kapaklıdır (Resim 4.65). Dolap ile tavan arasındaki kısımda 50 - 70 cm boyutlarında tek kapaklı, pervaz genişliği 9 cm olan yüklük üzeri musandıra bölümü bulunmaktadır.

Resim 4.65. Z06 Oda yüklük ve gusülhane

Mekanın duvarları kireç badana, zemin ve tavanı çıtalı ahşap kaplamadır (Resim 4.66). Duvarlarda sıva çatlakları ve kabarmalar görülmektedir.

Resim 4.66. Z06 Oda tavan kaplaması

M Z07 Oda

Kuzey yönüne cephe verecek şekilde konumlanan mekanın alanı 18 m^2 ve tavan yüksekliği 3,42 m'dir. D1 nolu duvarda bulunan 0,77 - 1,79 m boyutlarındaki ahşap kapı ile Z06 nolu mekana geçilmektedir. 1,5 cm kalınlığındaki kapı kanadı, ahşap kuşaklarla takviyelidir (Resim 4.67).

Resim 4.67. Z07 Oda kapısı

Sofaya açılan D2 nolu duvarda, 1 adet kapı ve pencere bulunmaktadır. Çift kanatlı ahşap kapı, 1,26 - 1,98 m boyutlarında ve metal kilit sistemlidir. Kapı kanatları, 2,5 cm kalınlığında ve 3 göbeklidir. 6 bölmeli ahşap pencere 0,77 - 1,56 m boyutlarındadır. Pencerenin bir cam bölmesi yoktur. Pencere pervazında sabitlenmiş elektrik anahtarı ve tavana kadar devam eden kablolar görülmektedir (Resim 4.68).

Resim 4.68. Z07 Oda kapı ve penceresi

Kalınlığı 1 m olan kuzey duvarının sağ ve sol üst köşelerinde bulunan tepe pencereleri, 0,53 m ve 0,65 m boyutlarındadır. Bu duvarın ortasında 0,74 m derinliğinde ve 1,20 m genişliğinde ocak bulunmaktadır. Ocağın odaya bakan yüzeyi 1,43 - 1,65 m boyutlarında, 4 cm kalınlığında dairesel alçı kabartma ile bezenmiştir. Ocağın içinde komşu avluya açılan pencere, sonradan yerleştirilmiş kuzine ve bacanın hasar görmesi sonucunda oluşmuş yığıntılar bulunmaktadır. Ocağın içi sıvalı olup, duvar sıvasında dökülme ve yüzeyde islenme görülmektedir. (Resim 4.69).

Resim 4.69. Z07 Oda mekanında alçı ile bezenmiş ocak

Ocağın sağında 0,78 m derinliğinde ve 1,04 m genişliğinde kiler mevcuttur. Kilerin üstü kemerli ve iç yüzeyi sıvalıdır. İçinde 2 sıra ahşap raf ve 1 adet pencere bulunmaktadır. Kilerin odaya bakan duvar yüzeyi 1,47 - 1,56 m boyutlarındaki ahşap ile kaplanmıştır. Kiler kapakları; 2,5 cm kalınlığındaki dikey ahşap çıtaların, 1 cm kalınlığındaki yatay ve çapraz ahşaplarla bağlanması ile oluşturulmuştur. Bu kapakların ahşap yüzeye montelendiği ve tüm ahşap yüzeylerin yeşile boyandığı görülmektedir (Resim 4.70).

Resim 4.70. Z07 Oda mekanında kiler

Ahşap dolap, D3 nolu batı duvarı boyunca konumlanmış ve kuzey duvarı içinde 40 cm derinliğinde bir girinti oluşturmuş, böylelikle depolama alanı artırılmıştır. 0,85 m derinliğe, 2,56 m yüksekliğe ve 2,56 m uzunluğa sahip ahşap dolabın kapalı bölümü, tek kapaklı ve çift kanatlıdır. Ahşap tablaların kuşaklarla bağlanması ile oluşturulmuş dolap kanatları 2 cm kalınlığındadır. Dolabın içinde 18,5 cm genişliğinde 3 sıra ahşap raf bulunmaktadır. Kapalı bölümün devamında uzunluğu 1,71 m olan alana, genişlikleri 20-23 cm arasında değişen 2 sıra açık raf U biçiminde yerleştirilmiştir. Bezeme öğesi bulunmayan dolap ve rafların dış yüzeyleri yeşile boyanmıştır. Açık rafların bulunduğu bölümün altında sandık şeklinde tasarlanmış, üstten kapaklı ahşap kiler dolabı bulunmaktadır. 0,65 - 1,70 m boyutlarında ve 0,95 m yüksekliğindeki sandık, ahşapların ahşap iskeletin üzerine boşluksuz ve derzsiz olarak kaplanması ile oluşturulmuştur. Bu sandığın kapağı 0,43 - 1,33 m boyutlarındadır (Resim 4.71).

Resim 4.71. Z07 Oda mekanı ahşap kiler dolabı

Ocak, kiler dolabı ve rafların bulunduğu bu mekanın, mutfak olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Mekanın zemini ve tavanı çıtalı ahşap kaplama, duvarları kireç badanadır. İç duvarlar ahşap hatıllı kerpiç olup, ocağın bulunduğu cephe duvarı yığma teknikle oluşturulmuş ve ahşap hatıllarla desteklenmiştir. Duvar yüzeylerinde; sıva dökülmeleri, çatlaklar, islenme görülmektedir (Resim 4.72).

Resim 4.72. Z07 Oda mekanı ocak duvarı

M Z08 Depo

Kuzey yönüne cephe veren mekanın alanı 5 m^2 ve yüksekliği 1,88 m'dir. D1, D3 ve D4 nolu duvarlar ahşap çatkılı dolgu duvar tekniğiyle inşa edilmiştir. D2 nolu duvar ise ahşap plakalarla oluşturulmuştur. Mekandan 0,74 - 1,79 m boyutlarındaki ve 2,5 cm kalınlığındaki ahşap kapı ile sofaya geçilmektedir (Resim 4.73).

Resim 4.73. Z08 Depo girişi

Kuzey cephesine açılan D4 nolu duvarda bir adet ahşap pencere, mutfak evyesi ve musluk bulunmaktadır (Resim 4.74). Musluğa ait su tesisatı borusu sofadan geçerek taşlık mekanındaki helaya kadar uzatılmıştır. Evyenin hizasında kuzey ve doğu duvarı boyunca devam eden ahşap dolap konumlandırılmıştır. Dolabın üzerinde 2 sıra halinde 24 cm genişliğinde ahşap raflar yerleştirilmiştir (Resim 4.75).

Resim 4.74. Z08 Depo pencere ve mutfak evyesi

Resim 4.75. Z08 Depo raflar

Mekanın zemini seramik, tavanı ahşap kaplamadır. Mekandaki kapı dışında bütün ahşap elemanlar boyanmıştır. D1, D3 ve D4 nolu duvarlara kağıt kaplandığı ve kağıt yüzeylerde yırtılmalar, kabarmalar olduğu görülmektedir.

M Z09 Depo

Kuzey yönüne cephe veren mekanın alanı 5 m^2 ve yüksekliği 2,68 m'dir. Sofadan 10 basamaklı ve korkuluklu ahşap merdiven ile çıkılmakta ve 0,68 - 1,80 m ebatlarındaki ahşap bir kapı ile mekana giriş sağlanmaktadır. Ahşap kapı; 2 cm kalınlığında ahşap tablaların, 2,5 cm kalınlığındaki kuşaklarla birleştirilmesi ile oluşturulmuştur (Resim 4.76).

Resim 4.76. Z09 Depo giriş kapısı

D4 nolu duvarda, boyutları 0,65 – 0,80 m olan çift kanatlı ahşap pencere bulunmaktadır. Pencere kasasının bir bölümünün duvar içinde kaldığı görülmektedir (Resim 4.77).

Resim 4.77. Z09 Depo penceresi

Ara kat olarak konumlanmış deponun batı yönündeki duvarı boyunca, 110 nolu oda dolabının etkisi ile çıkma oluşmuştur. Çıkma 54 cm genişliğinde ve zeminden 1,51 m yüksekliğindedir. Deponun zemini ve tavanı ahşap kaplama, duvarları kerpiç sıvadır (Resim 4.78). Duvar yüzeyinde çatlak ve dökülmeler ve ahşap yüzeylerde renk değişimi vardır.

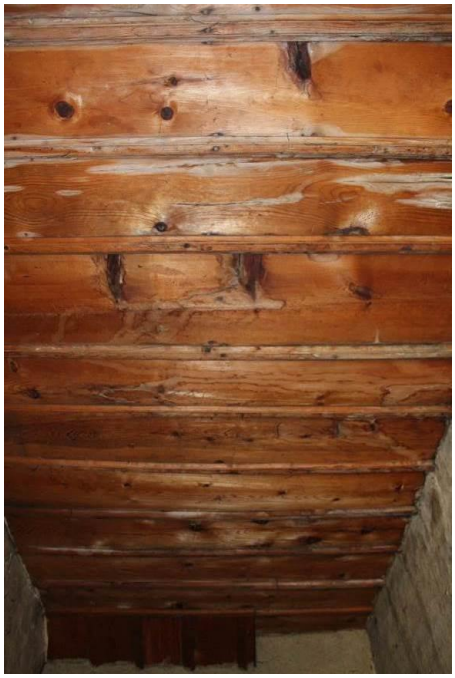

Resim 4.78. Z09 Depo tavanı

M Z10 Oda

Kuzey cephesi sağır olan mekanın alanı 18 m^2 ve yüksekliği 3,54 m'dir. Sözlü bilgilerden 'ev sahiplerinin kışın kuzine ile bu odada yaşadıkları' bilinmektedir [34]. Mekanda sokak yönündeki tek açıklık, batı cephesi duvarında bulunan 0,80 - 2,40 m boyutlarındaki korkuluklu ahşap penceredir. Güney yönündeki D2 nolu duvarda bulunan, 2,5 cm kanat kalınlığına sahip, 0,75 - 1,98 m boyutlarındaki ahşap kapı sofaya açılmaktadır. 0,80 - 1,76 m boyutlarındaki ahşap pencere taşlık mekanına açılmaktadır (Resim 4.79).

Resim 4.79. Z10 Oda kapısı ve penceresi

Taşlığa açılan pencerenin alttaki iki bölmesi, merdiven basamak hizasının altında kalması sebebiyle, taşlık yönünden ahşapla kapatılmıştır. Ayrıca, mekandaki her iki pencere muşamba ile içten kaplanmıştır (Resim 4.80). Pencere duvarı boyunca konumlanan sabit sedir 0,35 m yüksekliğindedir. Sedirin yüzeyindeki kaplamada bozulma ve malzeme kaybı görülmektedir (Resim 4.81).

Resim 4.80. Z10 Oda penceresi

Resim 4.81. Z10 Oda mekanı sediri

D4 nolu kuzey duvarında 0,61 m derinliğinde ve 2,00 m yüksekliğinde ahşap dolap bulunmaktadır. Dolabın batısı tek kapaklı ve 2 bölmelidir. Doğusu çift kapaklı olup, içinde 2 sıra halinde 40 cm genişliğinde ahşap raflar bulunmaktadır. Bu bölümün içi kırmızıya boyanmıştır. Dolabın dışı, kapı ve pencereler yeşile boyanmıştır. 1,5 cm kanat kalınlığına sahip olan dolap, ahşap kapaklı, ahşap pervazlı ve süslemesizdir. Dolabın üstündeki tavana kadar olan bölüm boş olup, bu bölüm 10 cm genişliğindeki ahşaplarla çevrelenmiştir (Resim 4.82).

Mekanın zemin ve tavanı ahşap kaplama, duvarları kireç badanadır. Duvar yüzeylerinde çatlak ve dökülmeler görülmektedir.

Resim 4.82. Z10 Oda mekanı ahşap yüklük

M 101 Sofa

Z02 nolu mekandan 18 basamaklı ahşap merdivenle ulaşılan dikdörtgen planlı sofa, doğu yönüne cephe verecek şekilde konumlanmıştır (Resim 4.83 - 4.85). Mekanın alanı 60,4 m^2 ve yüksekliği 3,88 m'dir. Tüm odalara geçişin sağlandığı mekan, yapının merkezi durumundadır.

Resim 4.83. Selamlık merdiveni

Resim 4.84. Selamlık merdiveni

Resim 4.85. Selamlık merdiveni ve tavanı

Batı yönündeki D3 nolu duvarda 1,30 - 2,08 m boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapı ile sofaya girilmektedir. Kapı, 3 göbekli ve 2,5 cm kanat kalınlığındadır. Girişin solundaki 0,69 - 1,72 m boyutlarındaki ahşap kapı ile hela mekanına, sağındaki 0,78 - 1,72 m boyutlarındaki ahşap kapı ile depo mekanına girilmektedir. Tek kanatlı ve 2 göbekli olan kapıların kanat kalınlıkları 2,5 cm'dir (Resim 4.86).

Resim 4.86. 101 Sofa mekanı giriş kapısı

Doğu cephesine açılan D1 nolu duvarda 1,12 - 2,82 m ebatlarında bir adet ve 1,12 - 2,00 ebatlarında iki adet, basık kemerli, bölmeli ahşap giyotin pencere bulunmaktadır (Resim 4.87). Güney yönünde bulunan D2 nolu duvarda, 1,32 - 2,15 m boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapı ile 102 nolu baş odaya geçilmektedir. Kapının eşik yüksekliği 21 cm'dir. Bu kapının sağında 104 nolu odaya açılan ve 1,30 - 2,17 m boyutlarındaki ahşap kapının eşik yüksekliği 16 cm'dir (Resim 4.88).

Resim 4.87. 101 Sofa pencereleri

Resim 4.88. 101 Sofa kapıları

Kuzey yönündeki D4 nolu duvarda 4 adet kapı ve 1 adet pencere bulunmaktadır. Ebatları 1,28 - 2,08 m olan çift kanatlı ahşap kapı ile 107 nolu odaya girilmektedir. Kapının eşiği 25 cm yüksekliğindedir. Kapının solundaki ahşap pencere ve kanadının biri kırılmış çift kanatlı ahşap kapı 108 nolu odaya açılmaktadır. Pencere 0,77 - 1,43 m boyutlarında ve kapı 1,27 - 2,15 m boyutlarındadır. Kapı kanadı kalınlıkları 2,5 cm'dir. Duvarın ahşap elemanlarla çerçeve oluşturarak vurgulanmış bölümünde, boyutları 0,74 ve 1,72 m olan ve 109 nolu mekana geçilen kapı bulunmaktadır (Resim 4.89).

Resim 4.89. 101 Sofa kapıları

Mekanın zemini ahşap kaplamadır. Tavanında aralıklı yerleştirilmiş ahşap kirişler bulunmakta olup, büyük ölçüde yok olmuş tavan kaplaması görülmektedir (Resim 4.90). Ahşap kirişlerin arasından gözlenebilen çatı strüktürünün, malzeme durumunun iyi olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan incelemede bir sivil mimarlık örneği olan yapının yöredeki diğer yapılardan farklılık gösterdiği nokta, konağın birinci kat sofasında olduğu bilinen kubbedir [34]. Ahşap hatılların arasında bugün var olmayan kubbenin strüktür izi bulunmaktadır. Kubbe strüktüründen geriye kalan sofa duvarlarına dayanan dairesel kesitli ahşap destek elemanlarından biri 15 cm çapındadır (Resim 4.91 – 4.92).

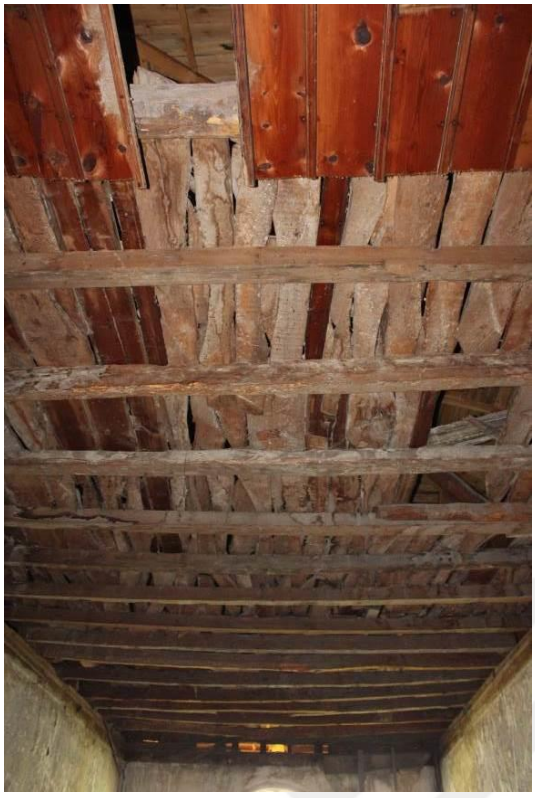

Resim 4.90. 101 Sofa tavanı

Resim 4.91. 101 Sofa kubbe izleri

Resim 4.92. 101 Sofa kubbe izleri

Her oda girişinde farklı yüksekliklerde ahşap eşik yer almaktadır. Duvarlarda bulunan 20 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelikler mekanı çevrelemektedir. Mekan duvarları boyunca, tavan birleşimlerinde ahşap pervaz devam etmektedir. D1 nolu cephe duvarı bağdadi olup, diğer duvarları ahşap çatkılı kerpiç dolgudur. Duvarları özgün sıvalıdır. Sofada sıva çatlakları, sıva dökülmeleri ve ahşap malzemede bozulmalar vardır.

M 102 Baş Oda

Sofadan giriş alan oda, doğu ve güney yönlerine cephe verecek şekilde konumlanmış, bu iki yönde çıkma oluşturmuştur. Mekanın alanı 31.1 m^2 ve kademeli olan tavanın en alçak noktası 3,66 m, en yüksek olan noktası 3,83 m yüksekliğindedir. D4 nolu duvarda bulunan 1,32 - 2,15 m boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapı ile sofaya geçilmektedir. D3 nolu duvarda bulunan 0,75 ve 2,00 m boyutlarındaki ahşap kapı ile 103 nolu odaya girilmektedir. Kapıların kanat kalınlığı 2,5 cm'dir (Resim 4.93). D1 nolu duvarda bulunan 0,80 - 1,76 m boyutlarındaki 4 adet pencere boşluğunda iç ve dış olarak çift pencere uygulaması görülmektedir. Pencerelerde bozulma, ahşap elemanlarda ve camlarda

malzeme kaybı görülmektedir. Bu kısımlar ahşap plakalarla içten kapatılmıştır (Resim 4.94).

Resim 4.93. 102 Baş oda kapıları

Resim 4.94. 102 Baş oda çift pencereleri ve köşe penceresi

Güney yönündeki D2 nolu duvarda bulunan pencereler büyük oranda hasara uğramıştır. Sadece çerçevesi kalan pencereler, mekanı dış etkilerden korumak için içten kapatılmıştır (Resim 4.95). Doğu ve güney yönlerine yapılan çıkmalar ile oluşan, 3 bölmeli köşe pencereleri 0,32 - 1,76 m boyutlarındadır.

Resim 4.95. 102 Baş oda pencereleri

Pencere duvarları boyunca L şeklinde konumlanmış sabit sedirin yüksekliği 0,36 m'dir. Sedirin üstünde içi samanla doldurulmuş oturma minderleri bulunmaktadır. Pencerelerin üst pervaz hizasında doğu ve güney duvarı boyunca yatayda devam eden ahşap bordür kullanılmıştır. Sedir ile pencere alt pervazı arasında kalan bölümler ahşap ile kaplanmıştır. (Resim 4.96).

Mekanın zemini ahşap kaplamadır. Tavanda oluşan hasardan dolayı döşemenin bir bölümü moloz yığını ile kaplanmıştır. Cephe duvarları ahşap bağdadi, iç duvarlar ahşap çatkılı kerpiç dolgudur. Mekanın duvarları özgün sıvalıdır. Duvar yüzeylerinde sıva çatlakları, sıva dökülmeleri, nemlenmeye bağlı kabarmalar vardır. Yer yer sıvanın kalktığı ve bağdadi çıtalarının açığa çıktığı görülmektedir. Ahşap malzemede nemlenme, renk değişimi gibi bozulmalar, malzeme kaybı görülen pencerelere yakın olan elemanlarda daha fazladır.

Resim 4.96. 102 Baş oda sedir ve döşemesi

Mekanın tavanı diğer odalara göre daha özenlidir. Tavan, kirişlemenin üzerine düz tahtalar çakılarak kademeli olarak oluşturulmuştur. Kare formlu tavanın yaklaşık ortasına denk gelen noktaların birleştirilmesiyle oluşan, simetrik olmayan eşkenar dörtgen formlu alan, bir kademe içeri çökertilmiştir. Bu alana da aynı işlem tekrarlanıp, ortada kare formu oluşturulmuş ve böylelikle üç kademeli tavan elde edilmiştir (Resim 4.97). Üst ve orta kademenin köşelerinde ortaya çıkan üçgen formlu alanlar ahşap çıtalar ile çerçevelenmiş, oluşan çerçevenin içine aralıklı olarak çıtalar yerleştirilmiştir. Kare formlu son kademe ise aynı doğrultulu geometrik formlar ile süslenmiştir. Duvar köşeleri ve kademeler arası zigzaglı motiflere sahip pervazlarla kapatılmıştır (Resim 4.98). Çökertilen iki kademenin köşeleri, aplike tekniği ile oluşturulmuş bitki motifli süslemeler ile dolguludur (Resim 4.99). Mekanın tavanı hasar görmüş ve çökmeye başlayan kısmı, ahşap bir sütunla desteklenmiştir.

Resim 4.97. 102 Baş oda tavanı

Resim 4.98. 102 Baş oda tavan pervaz detayı

Resim 4.99. 102 Baş oda tavan bezeme detayı

M 103 Oda

Güney yönüne cephe oluşturan mekanın alanı 17,3 m^2 ve tavanı 3,88 m yüksekliğindedir. Konağın bu bölümünden, sofadan geçmeden katlar arasında ulaşım sağlanabilmektadır. Avludan 8 basamaklı merdiven ile zemin kata, oradan 17 basamaklı merdiven ile birinci kata ulaşılmaktadır. Merdivenin sahanlık kısmından itibaren, basamaklar ile birinci kat arasında kalan boşluk ahşapla kapatılmıştır. Merdiven boşluğu etrafında 81 cm yüksekliğinde ahşap korkuluk kullanılmıştır (Resim 4.100).

Resim 4.100. 103 Oda haremlik merdiveni

D1 nolu duvarda boyutları 0,75 - 2,00 m olan ahşap kapı ile 102 nolu mekana geçilmektedir. D3 nolu duvarda bulunan 0,72 - 1,98 m boyutlarındaki ahşap kapı 104 nolu mekana açılmaktadır. Bu ahşap kapılar tek kanatlı ve kanat kalınlıkları 2,5 cm'dir. Sofa mekanına D4 nolu kuzey duvarında bulunan 1,30 - 2,17 m boyutlarındaki çift kanatlı ve 2,5 cm kanat kalınlığındaki ahşap kapı ile geçilmektedir. (Resim 4.101). Güney cephesine açılan 1,10 ve 2,30 m boyutlarında iki adet basık kemerli ahşap pencere bulunmaktadır. Sadece kasaları kalan ahşap pencereler içten kapatılmıştır (Resim 4.102).

Resim 4.101. 103 Oda kapıları

Resim 4.102. 103 Oda pencereleri

Mekanın zemin ve tavanı ahşap kaplamadır. Tavan kaplamasında çürüme, ahşapta renk değişimi ve çökme gibi bozulmalar görülmektedir (Resim 4.103). Cephe duvarı ahşap bağdadi olup, iç duvarlar ahşap çatkılı kerpiç dolgudur. D3 nolu duvarın dolgusu dökülmüş ve ahşap iskeleti açığa çıkmıştır. Duvarlar özgün sıvalı olup, duvar yüzeylerinde sıva çatlakları, sıva dökülmeleri ve ahşap malzemede bozulmalar mevcuttur (Resim 4.104).

Resim 4.103. 103 Oda tavan kaplaması

Resim 4.104. 103 Oda duvarı

M 104 Oda

103 nolu mekandan 0,72 - 1,98 m boyutlarındaki ahşap kapı ile girilen mekan, güney ve batı yönlerine cephe verecek şekilde konumlanmış ve bu iki yönde çıkma oluşturmuştur (Resim 4.105).

Resim 4.105. 104 Oda giriş kapısı

Mekanın alanı 31,8 m^2 ve tavan yüksekliği 3,62 m'dir. D2 nolu cephe duvarında 3 adet ve D3 nolu cephe duvarında 4 adet bulunan 0,80 - 1,76 m boyutlarındaki ahşap pencereler, büyük oranda hasar görmüştür (Resim 4.106 - 4.107). Çerçeveleri kalan pencereler içten ahşap plaka ve kartonlarla kapatılmıştır.

Resim 4.106. 104 Oda pencereleri

Resim 4.107. 104 Oda pencereleri ve köşe penceresi

Pencere duvarları boyunca L şeklinde konumlanan sabit sedir 0,36 m yüksekliğindedir. Pencerelerin üst pervaz hizasında cephe duvarları boyunca devam eden ahşap bordür kullanılmıştır. Sedir ile pencere arasında kalan kısımlar ahşap ile kaplanmıştır. Batı ve güney yönlerine yapılan çıkmalar ile oluşan, 3 bölmeli köşe pencereleri 0,32 - 1,76 m boyutlarındadır.

Doğu yönünde bulunan D1 nolu duvarda 0,84 m genişliğinde ve 3,69 m uzunluğundaki gömme dolap bulunmaktadır. Dolap, ahşap kapaklı ve ahşap pervazlıdır. 2 cm kalınlığındaki dolap kanatları; ahşap tablalı, çift veya 3 göbekli olarak düzenlenmiştir. Dolabın güneyi gusülhane tek kapaklı, yanındaki yüklük çift kapaklıdır. Gusülhanenin üstünde kanat ölçüleri 50 - 65 cm olan tek kapaklı yüklük üzeri musandıra bölümü bulunmaktadır. Dolabın ortasında dilimli kemerli bir niş oluşturacak şekilde içe çekilmiş ve tavana kadar yükseltilmiş tek kapaklı bölümün süslemesi daha özenlidir. Dolabın bu bölümünde, dolap kapağının sağında ve solundaki üçer adet niş, bitki motifli süslemelerle kaplanmıştır. Nişlerin bazılarında bu bezemelerin kırıldığı ya da olmadığı görülmektedir. Dolabın kuzeyindeki tek kapaklı bölüm 3 raflıdır. Dolap tüm duvarı kaplamamakta ve 0,96 m genişliğinde, 0,84 m derinliğinde ve 2,32 m yüksekliğinde bir geçiş alanı oluşturulmuştur (Resim 4.108).

Resim 4.108. 104 Oda mekanı ahşap dolap ve giriş kapısı

Mekanın zemini ahşap kaplamadır. Cephe duvarları ahşap bağdadi olup, iç duvarlar ahşap çatkılı kerpiç dolgudur. Özgün sıvalı olan duvarlarda sıva çatlakları, sıva dökülmeleri ve ahşap malzemede bozulmalar görülmektedir. Güney cephe duvarının bir bölümünde, içte ve dışta meydana gelen sıva kaybı sonucunda bağdadi çıtalar açıkta kalmıştır. D4 nolu kuzey duvarında bulunan izin, sofaya açılan çift kanatlı kapının kapatılması sonucu oluştuğu düşünülmektedir.

Mekanın tavanı ahşap çıtalı kaplama olup, pervazları zigzaglı motiflerle süslenmiştir. Tavanın merkezinde bulunan göbek altıgen formludur. Altıgenin dış çerçevesi kenar uzunlukları 45 - 46 cm arasında değişmektedir. Göbeğin iç kısmındaki dairesel alan, bitki motifli süslemeler ile dolguludur. Bu alanın yarıçapı 28 cm'dir (Resim 4.109). Tavanın orta kısmında sehim meydana gelmiştir. D2 nolu duvarın önünde sedirden başlayan ve tavanda boşluk oluşturan bir boru bulunmaktadır (Resim 4.110).

Resim 4.109. 104 Oda tavan göbeği

Resim 4.110. 104 Oda tavanı

M 105 Hela

Mekana 0,69 - 1,72 m boyutlarındaki ahşap kapı ile sofadan girilmektedir (Resim 4.111).

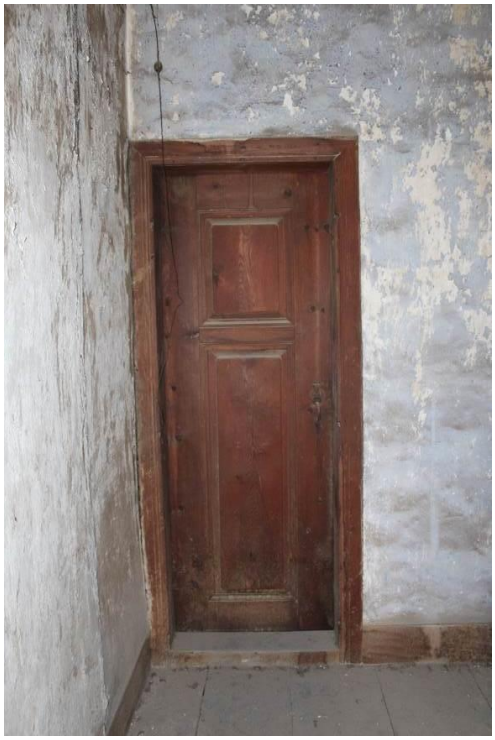

Resim 4.111. 105 nolu mekana giriş kapısı

Tavan yüksekliği 3,79 m olan mekanın alanı 5 m^2'dir. Mekan, giriş ve hela kısmı olarak iki bölüme ayrılmaktadır (Resim 4.112). Giriş kısmında 0,47 - 0,86 cm boyutlarında ve 0,77 m yüksekliğinde ahşap lavabo ve dolap bulunmaktadır. 2 cm kalınlığındaki ahşap bir duvar ile bölünüp üstü kapatılarak oluşturulan hela kısmı 2 m^2 alan kaplamakta olup, tavanı 2,15 m yüksekliğindedir. Buraya 0,63 - 1,75 m boyutlarındaki ahşap kapıdan geçilmektedir. Bu alanda 2 adet pencere ve 1 adet hela taşı bulunmaktadır (Resim 4.113).

Resim 4.112. 105 nolu mekanda ahşap lavabo ve dolap

Resim 4.113. 105 nolu mekan hela kısmı

Sokağa açılan ahşap pencerenin, boyutları 0,20 - 0,30 m olan kısmı ahşap ile ayrılmış alana, 0,20 - 0,80 m boyutlarındaki kısmı ise mekanın diğer bölümüne açılmaktadır. D2 nolu güney duvarında bulunan izin 104 nolu mekandan sofaya açılan kapının kapatılması sonucu oluştuğu düşünülmektedir.

Mekanın zemini ve tavanı ahşap kaplamadır (Resim 4.114). Tavanda ahşap çıtalı düz tavan uygulanmış, ancak yapının diğer mekanlarındaki gibi tavanın etrafı ahşap pervazlarla çevrelenmemiştir. 2 duvar boyunca devam eden ahşap pervaz, diğer iki duvarda bulunmamaktadır. Tavan kaplamasında çürüme, ahşapta renk değişimi görülmektedir. Mekanın cephe duvarı ahşap bağdadi, iç duvarlar ise ahşap çatkılı kerpiç dolgudur. Duvarlar sıvalı olup, duvar yüzeylerinde sıva çatlakları, sıva dökülmeleri ve ahşap malzemede bozulmalar mevcuttur.

Resim 4.114. 105 nolu mekanın tavanı

M 106 Depo

106 nolu mekanın kiler, ambar, sütlük gibi işlevlerde kullanıldığı düşünülmektedir. Mekana 0,78 - 1,98 m boyutlarındaki ahşap kapı ile sofadan girilmektedir. Kapı 2,5 cm kanat kalınlığındadır. Kapının iç yüzeyinde metal kilit sistemi kullanılmıştır. (Resim 4.115.).

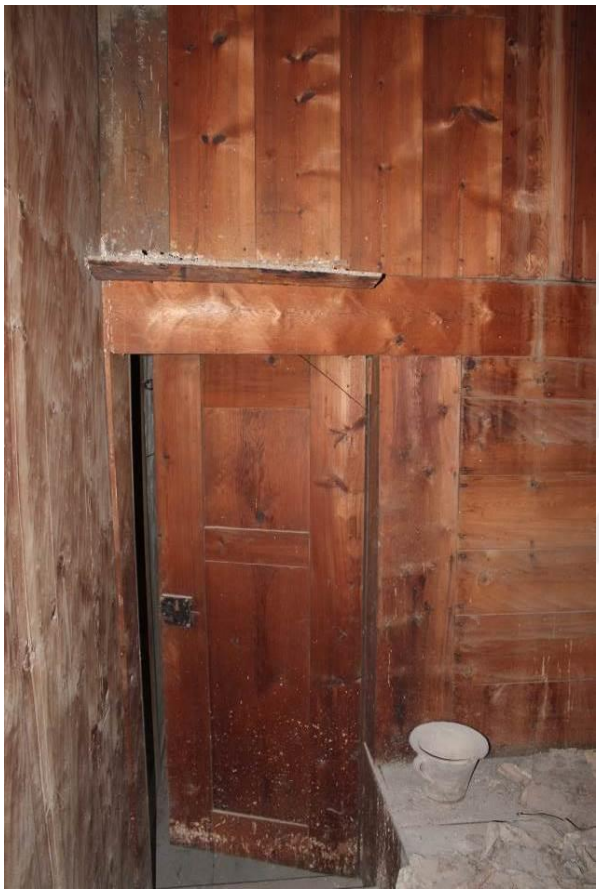

Resim 4.115. 106 Depo giriş kapısı

Mekan, kapı girişinden 4 basamaklı merdiven yükseltilmiştir. Merdiven rıhtları 18 cm yüksekliğindedir. Merdiven, 29 - 30 cm basamak genişliğine ve 85 cm uzunluğa sahiptir. Mekan 5 m^2 alanındadır. Tavanın en alçak noktası 3,07 m ve en yüksek noktası 3,26 m yüksekliğindedir. Batı cephesine açılan 0,62 - 0,70 m boyutlarındaki ahşap pencere içten kapatılmıştır (Resim 4.116).

Mekanın tüm yüzeyleri ahşap kaplamadır (Resim 4.117). Tavanda ahşap çıtalı düz tavan uygulanmış, ancak yapının diğer mekanlarındaki gibi tavanın etrafı ahşap pervazlarla

çevrelenmemiştir. 105 hela mekanında olduğu gibi, 2 duvar boyunca devam eden ahşap pervaz, diğer iki duvarda bulunmamaktadır. Cephe duvarı bağdadi olup, iç duvarlar ahşap çatkılı kerpiç dolgudur. Ahşapta renk değişimi, aşınma gibi bozulmalar görülmektedir.

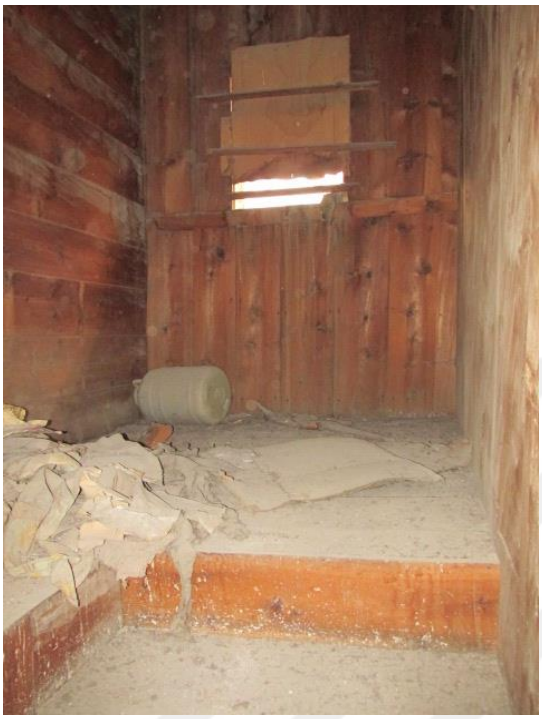

Resim 4.116. 106 Depo penceresi

Resim 4.117. 106 Depo tavanı

M 107 Oda

Kuzey ve doğu yönüne cephe verecek şekilde konumlanan mekan, 22,6 m^2 alan kaplamaktadır. Mekanın tavan yüksekliği 3,68 m'dir. Boyutları 1,28 - 2,08 m olan, üç göbekli, çift kanatlı ahşap kapı ile sofa mekanına geçilmektedir (Resim 4.118).

Resim 4.118. 107 Oda giriş kapısı

Doğu ve kuzey cephelerine açılan 6 adet ahşap pervazlı çift pencere, içte normal ve dışta giyotin olarak uygulanmıştır. Kuzey duvarındaki pencereler içten kapatılmıştır. Pencereler 0,80 - 1,76 m boyutlarındadır. Doğu yönünde yapılan çıkma ile oluşturulan üç bölmeli, ahşap köşe penceresi 0,32 - 1,76 m boyutlarındadır (Resim 4.119 – 4.120). Pencere duvarları boyunca L şeklnde konumlanmış sabit sedirin yüksekliği 0,36 m'dir. Pencerelerin üst pervaz hizasında doğu ve kuzey duvarı boyunca yatayda devam eden ahşap bordür kullanılmıştır. Sedir ile pencere alt pervazı arasında kalan bölümler ahşap ile kaplanmıştır.

Resim 4.119. 107 Oda pencereleri

Resim 4.120. 107 Oda pencereleri

D1 nolu batı duvarında 0,80 - 1,83 m boyutlarındaki, 6 bölmeli ahşap giyotin pencere, 108 nolu mekana açılmaktadır. Pencerenin altında, duvar kalınlığında tek kapaklı bir dolap ve her iki yanında 0,68 m derinliğinde çift kapaklı ahşap dolaplar yer almaktadır. Kanat kalınlıkları 2 cm olan dolaplar ahşap tablalı, üst kısmı kare alt kısmı dikdörtgen olacak şekilde çift göbekli düzenlenmiştir (Resim 4.121).

Resim 4.121. 107 Oda mekanı ahşap dolap

Mekanın zemini ahşap kaplamadır. Tavanın 3 kademe halinde ahşap pervazlarla çevrelenmiş orta kısmı, ahşap çıtalı kaplamadır. Dış ve orta pervazlar zigzaglı motiflerle süslenmiş, iç pervaz sade bırakılmıştır (Resim 4.122). Cephe duvarları bağdadi ve iç duvarlar ahşap çatkılı kerpiç dolgu tekniği ile oluşturulmuştur. 108 nolu mekana ait yığma tuğla duvarın kağıt kaplaması yüzeyden ayrılmış ve duvarın 78 cm genişliğindeki bölümü görülmektedir. Konağın sadece bu odasında duvar kağıdı uygulaması mevcuttur. Duvar kağıdında kabarma ve dökülmeler, ahşap malzemede bozulmalar görülmektedir.

Resim 4.122. 107 Oda tavan detayı

M 108 Oda

Kuzey yönüne cephe verecek şekilde konumlanan mekan, 18,7 m^2 alan kaplamaktadır. Mekanın tavan yüksekliği 3,82 m'dir. Ocak bulunan mekanın mutfak işlevli kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Sofadan 15 cm yüksekliğinde bir eşik ile mekana girilmektedir. Güney yönündeki D2 nolu duvarda 1,27 - 2,15 m boyutlarında, 2,5 cm kanat kalınlığındaki çift kanatlı ahşap kapı ve 0,77 - 1,43 m boyutlarındaki ahşap pencere sofaya açılmaktadır. Kapının bir kanadı kırılmıştır (Resim 4.123).

107 nolu odada bulunan dolaplar, bu mekanda çıkma oluşturmuştur. Bu çıkmalar; 1,41-1,43 m genişliğinde, 46 cm derinliğinde ve 2,17 m yüksekliğindedir (Resim 4.124).

Resim 4.123. 108 Oda kapı ve penceresi

Resim 4.124. 108 Oda pencere ve dolapları

Kalınlığı 1 m olan kuzey duvarında bulunan 0,65 - 1,95 m boyutlarındaki ahşap pencerede malzeme kayıpları bulunmaktadır. Pencerenin kasası ve ahşap doğramalarının bir kısmı kalmıştır.

Alçı ile bezenmiş ocak, 0,65 m derinliğinde ve 1,10 m genişliğindedir. Ocağın odaya bakan yüzeyi 1,43 - 1,65 m boyutlarında, dairesel alçı kabartma ile bezenmiştir. Yığma tekniği ile oluşturulmuş ocak büyük oranda hasar görmüştür. Ocak bacasının yıkılması ile duvarın strüktürü açığa çıkmış ve zeminde moloz yığıntı oluşmuştur. Bu bölümde 15 cm ve 5 cm kalınlığındaki 2 adet ahşap hatıl, tuğla malzeme görülmektedir. Ocağın yanında 25 cm derinliğinde, 15 cm genişliğinde, 145 cm yüksekliğinde üç bölmeli ahşap niş bulunmaktadır (Resim 4.125).

Ocak duvarında görülen bu bozulmanın, bilinmeyen kişilerce hazine bulmak için kazılması sonucunda oluştuğu bilinmektedir [34]. Kazılma sonucu oluşan bozulmalar, konağın bodrum kat mekanlarında da görülmektedir. Bunların bir kısmı tez çalışması devam ederken oluşmuştur.

Resim 4.125. 108 Oda mekanı ocak duvarı

Mekanın zemini ahşap kaplama ve duvarları özgün sıvalıdır. Günümüzde tavan kaplaması yerinde değildir ancak duvarların bitimindeki izlerden özgününde bir kaplamanın olduğu anlaşılmaktadır. Mekanın tavanında 5 adet ahşap kiriş bulunmaktadır. Bu sebeple konağın çatı strüktürü görülmektedir (Resim 4.126). İç duvarlar ahşap çatkılı kerpiç dolgu duvardır. Yığma teknikle oluşturulmuş cephe duvarı ahşap hatıllarla desteklenmiştir.

Resim 4.126. 108 Oda tavanı

M 109 Depo

Kuzey yönüne cephe oluşturan mekana 0,74 - 1,72 m boyutlarındaki ahşap kapı ile girilmektedir. Kapı eşik yüksekliği 16 cm ve kanat kalınlığı 2,5 cm'dir (Resim 4.127).

Resim 4.127. 109 Depo girişi

Girişten 6 basamaklı merdiven ile çıkılan mekan, 9,3 m^2 alan kaplamaktadır. Merdiven basamak genişlikleri 28 - 34 cm arasında değişmektedir. Merdivenin yanında 0,5 m ve 1,40 m boyutlarında çift kapaklı ahşap bir dolap bulunmaktadır (Resim 4.128).

Resim 4.128. 109 Depo merdivenleri

Mekanın tavan yüksekliği en alçak 2,53 m ve en yüksek 3,65 m'dir. 110 nolu mekana açılan ahşap dolabın çıkma yapması ile burada 57 cm derinliğinde raf oluşmuştur. Kuzey yönündeki duvarda 0,62 - 0,80 m boyutlarında çift kanatlı ahşap bir pencere bulunmaktadır (Resim 4.129).

Mekanın zemini ve tavanı ahşap kaplamadır. Ahşap çatkılı kerpiç dolgu yöntemi ile yapılan duvarlar kerpiç sıva olup, yüzeyinde çatlak ve dökülmeler mevcuttur (Resim 4.130).

Resim 4.129. 109 Depo penceresi

Resim 4.130. 109 Depo duvarları

M 110 Oda

Kuzey ve batı yönlerine cephe veren mekanın alanı 22 m^2, tavan yüksekliği 3,66 m'dir. Odaya 0,79 - 2,07 m boyutlarındaki ahşap kapı ile girilmektedir. Kapı 2,5 cm kanat kalınlığındadır (Resim 4.131).

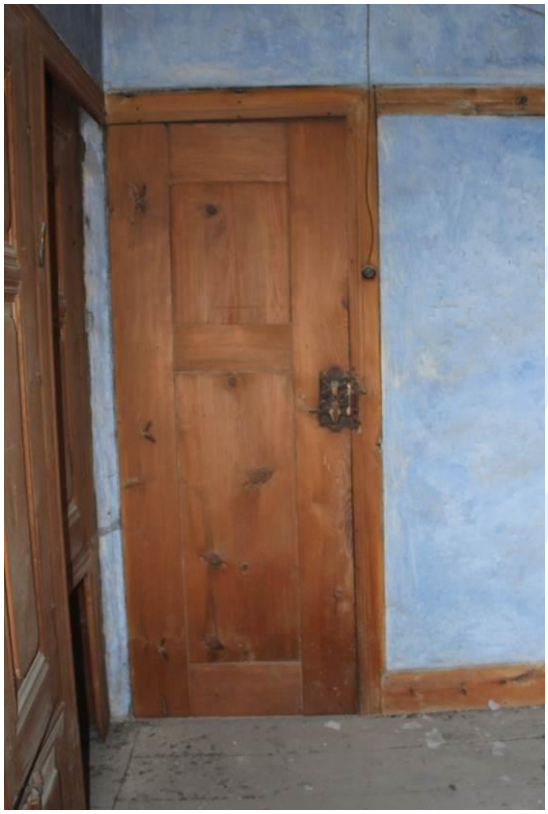

Resim 4.131. 110 Oda giriş kapısı

Batı yönünde yaptığı çıkma ile oluşan 3 bölmeli ahşap köşe penceresi, 0,32 - 1,76 m boyutlarındadır. D3 nolu batı duvarında, pervazları köşe penceresi ile dik olarak birleşmiş, ebatları 0,80 - 1,76 m olan ahşap pencere, büyük oranda bozulmuş ve içten kapatılmıştır (Resim 4.132). Pencere duvarları boyunca L şeklinde konumlanan sabit sedir 36 cm yüksekliğindedir. Sedirin üstünde içi samanla doldurulmuş, hasar görmüş minderler bulunmaktadır. Pencerelerin üst pervaz hizasında batı ve güney duvarları boyunca devam eden ahşap bordür kullanılmıştır. Sedir ile pencere arasında kalan kısımlar ahşap ile kaplanmıştır. Kuzey yönündeki D4 nolu duvarda 0,80 – 1,76 m boyutlarında 2 adet pencere bulunmaktadır. Ayrıca bu pencerelerin boyutlarında, pervazların arasında kalan alanın bir kısmı ahşap ile kaplanmş ve bir kısmında ise soba için baca deliği açılmıştır. Bu

delik için cephede çıkma yapılarak tuğla baca oluşturulmuş ve bu çıkma ahşap payandalarla desteklenmiştir (Resim 4.133).

Resim 4.132. 110 Oda pencereleri ve sedir

Resim 4.133. 110 Oda pencereleri

D1 nolu doğu duvarında 0,61 m derinliğinde, 4,83 m uzunluğunda ve 2,26 m yüksekliğinde ahşap gömme dolap bulunmaktadır. Dolap, ahşap kapaklı ve ahşap pervazlıdır. 2 cm kalınlığındaki dolap kanatları ahşap tablalı, çift göbeklidir. Kanatların konağın diğer odalarında kullanılan dolaplardan farklılaşan yönü; göbek köşelerinin dairesel olarak tasarlanması ve üstteki tek kapaklı musandıra bölümünün bulunmamasıdır. Dolabın kuzeyi gusülhane tek kapaklıdır. Çift kapaklı olan bölüm yüklüktür. Bazı dolap kapakları kırılmıştır (Resim 4.134).

Mekanın zemini ve tavanı ahşap kaplama, duvarları ahşap çatkılı kerpiç dolgu tekniği ile oluşturulmuştur. Duvar yüzeylerinde sıva çatlakları, sıva dökülmeleri ve ahşap malzemede bozulmalar mevcuttur.

Resim 4.134. 110 Oda ahşap yüklük

Çizelge 4.8. Odunluk iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : BODRUM KAT	MEKAN : B01 ODUNLUK	AÇIKLAMA
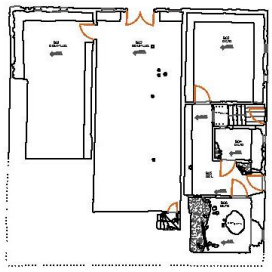	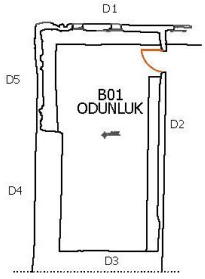	Bodrum katta bulunan B01 nolu mekan; 4.58 m eninde 8.69 m boyundadır. Tavanın en alçak noktası 2.14 m, en yüksek noktası ise 2.29 m yüksekliğindedir. Zemini sıkıştırılmış gerendir. Duvarları yığma taş duvar ve ahşap çatkılı dolgu duvar olup üzeri kerpiç sıvalıdır. Tavanı ahşap kirişlemedir, ahşap kaplama yapılmamıştır. Ahşap sütunlarla desteklenmiştir. 1 adet kapı 2 adet pencere bulunmaktadır. 0.51 m ve 0.42 m genişliğinde ve 1 m yüksekliğinde taş raflar bulunmaktadır.

Zx : Zemin Numaraları
Dx : Duvar Numaraları
Px : Pencere Numaraları
Kx: Kapı Numaraları

T : Taş
A : Ahşap
S : Sıva
Ç : Çimento

T. : Toprak
B : Boya
S.I : Sac levha
M.T : Moloz taş

TU : Tuğla

X : Boy(m)
Y : En(m)
Z : Yükseklik(m)

A : İyi
B : Orta
C : Kötü

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1			●	●			●					●		4.58	0.25	2.29	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.		●		
	P1			●	●					●				0.50		0.50	Ahşap pencere özgündür.		●		
	P1			●	●					●				0.50		0.50	Ahşap pencere özgündür.		●		
D2			●	●			●					●		8.69	0.25	2.29	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.		●		
	K1			●	●					●				0.83		1.75	Ahşap kapıda bozulma vardır.		●		
D3			●				●					●		3.90		2.29	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.		●		
D4			●				●					●		4.07	1.05	2.29	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.		●		
D5			●	●			●					●		4.02	0.21	2.29	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.		●		

Çizelge 4.9. Odunluk iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : BODRUM KAT	MEKAN : B02 ODUNLUK	AÇIKLAMA
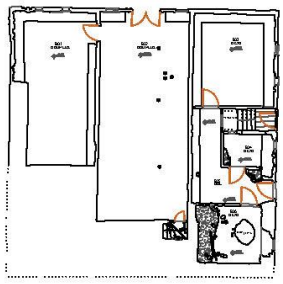	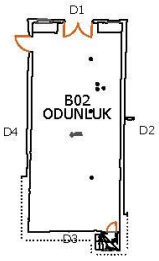	Bodrum katta bulunan B02 nolu mekan; 5.15 m eninde, 11.87 m boyundadır. Tavanın en alçak noktası 2.24 m, en yüksek noktası ise 2.39 m yüksekliğindedir. Zemini sıkıştırılmış gerendir. Duvarları yığma taş duvar ve ahşap çatkılı dolgu duvar olup üzeri kerpiç sıvalıdır. Tavanı ahşap kirişlemedir, ahşap kaplama yapılmamıştır. Ahşap kirişler, sütunlarla desteklenmiştir. 3 adet kapı 2 adet pencere bulunmaktadır. 0.51 m - 0.42 m genişliğinde ve 1 m yüksekliğinde taş raflar bulunmaktadır.

Zx : Zemin Numaraları
Dx : Duvar Numaraları
Px : Pencere Numaraları
Kx: Kapı Numaraları

T : Taş
A : Ahşap
S : Sıva
Ç : Çimento

T. : Toprak
B : Boya
S.I : Sac levha
M.T : Moloz taş

TU : Tuğla

X : Boy(m)
Y : En(m)
Z : Yükseklik(m)

A : İyi
B : Orta
C : Kötü

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME											ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY												
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1			●	●			●					●		5.15	0.20	2.39	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.		●		
	K1			●	●					●				1.57		1.98	Ahşap kapı özgündür.		●		
	P1			●	●					●				0.71		1.00	Ahşap pencere özgündür.		●		
	P1			●	●					●				0.71		1.00	Ahşap pencere özgündür.		●		
D2			●	●			●					●		11.87	0.25	2.39	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.		●		
D3			●				●					●		5.23		2.39	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.		●		
	K2			●	●					●				0.68		1.59	Ahşap kapı bozulmalar mevcuttur.		●		
D4			●	●			●					●		11.94	0.24	2.39	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.		●		
	K3			●	●					●				0.83		1.75	Ahşap kapıda bozulma vardır.		●		

Çizelge 4.10. Depo iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : BODRUM KAT	MEKAN : B03 DEPO	AÇIKLAMA
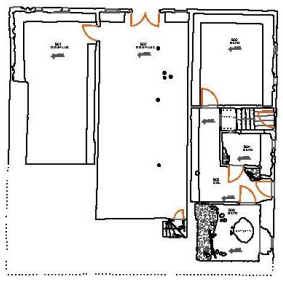	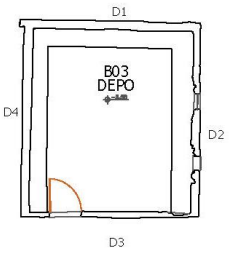	Bodrum katta bulunan B03 nolu mekan; 4.58 m eninde, 5.23 m boyundadır. Tavan 2.31 m yüksekliğindedir. Zemini sıkıştırılmış gerendir. Duvarları yığma taş duvar ve ahşap çatkılı dolgu duvar olup üzeri kerpiç sıvalıdır. Tavanı ahşap kirişlemedir, ahşap kaplama yapılmamıştır. 1 adet kapı 2 adet pencere bulunmaktadır. 0.46 m genişliğinde ve 1 m yüksekliğinde taş raflar bulunmaktadır.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU			YÜZEY												
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1			●	●			●					●		4.58	0.25	2.31	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	
D2			●	●			●					●		5.23	0.20	2.31	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	
	P1			●	●					●				0.50		0.50	Ahşap pencere özgündür.		●		
	P1			●	●					●				0.50		0.50	Ahşap pencere özgündür.			●	
D3				●			●					●		4.63	0.19	2.31	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	
	K1			●	●					●				0.85		1.85	Ahşap kapıda bozulmalar mevcuttur.		●		
D4			●	●			●					●		5.30	0.25	2.31	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	

Çizelge 4.11. Depo iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : BODRUM KAT	MEKAN : B04 DEPO	AÇIKLAMA
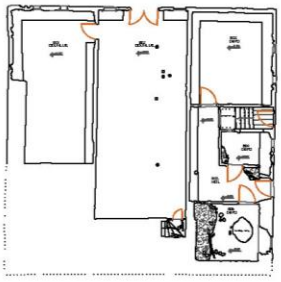	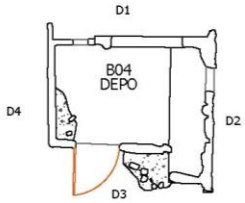	Bodrum katta bulunan B04 nolu mekan; 1.75 m eninde, 2.76 m boyundadır. Tavan 2.30 m yüksekliğindedir. Zemini sıkıştırılmış gerendir. Duvarları yığma taş duvar ve ahşap çatkılı dolgu duvar olup üzeri kerpiç sıvalıdır. Tavanı ahşap kirişlemedir, ahşap kaplama yapılmamıştır. 1 adet kapı 1 adet pencere bulunmaktadır. 0.51 m - 0.42 m genişliğinde ve 1 m yüksekliğinde taş raflar bulunmaktadır.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME											ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY												
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●			●					●		2.76	0.21	2.30	Duvarın dolgu malzemesi dökülmüştür.			●	
D2			●	●			●					●		2.42	0.17	2.30	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	
	P1			●	●					●				0.45		0.22	Ahşap ile kapatılmış olan pencere özgün değildir.			●	
D3				●			●					●		2.20	0.19	2.30	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	
	P1			●	●					●				0.85		1.65	Ahşap kapıda renk değişimi vardır.		●		
D4				●			●					●		1.75	0.15	2.30	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	

Çizelge 4.12. Hol iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : BODRUM KAT	MEKAN : B05 HOL	AÇIKLAMA
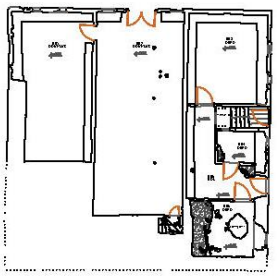	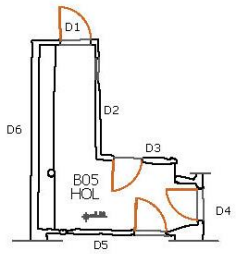	Bodrum katta bulunan B05 nolu hol; L plan şemasındadır. Tavan 2.30 m yüksekliğindedir. Zemini sıkıştırılmış gerendir. Duvarları yığma taş duvar ve ahşap çatkılı dolgu duvar olup üzeri kerpiç sıvalıdır. Tavanı ahşap kirişlemedir, ahşap kaplama yapılmamıştır. 4 adet kapı 1 adet pencere bulunmaktadır. 0.42 m genişliğinde ve 0.84 m yüksekliğinde taş raf bulunmaktadır.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●			●					●		1.61	0.15	2.30	Duvarın dolgu malzemesi dökülmüştür.			●	
				●	●					●				0.85		1.85	Ahşap kapıda bozulmalar mevcuttur.		●		
D2				●			●					●		3.33	0.14	2.30	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	
				●	●					●				0.60		0.80	Pencere boşluğu kapatılmıştır.		●		
D3			●	●			●					●		2.92	0.18	2.30	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	
				●	●					●				0.85		1.65	Ahşap kapıda renk değişimi vardır.		●		
D4			●	●			●					●		1.40	0.16	2.30	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	
				●	●					●				0.85		1.65	Ahşap kapıda renk değişimi vardır.		●		
D5				●			●					●		4.67	0.14	2.30	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	
				●	●					●				1.00		1.50	Ahşap kapıda renk değişimi vardır.		●		
D6			●	●			●					●		5.38	0.28	2.30	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	

Çizelge 4.13. Depo iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : BODRUM KAT	MEKAN : B06 DEPO	AÇIKLAMA
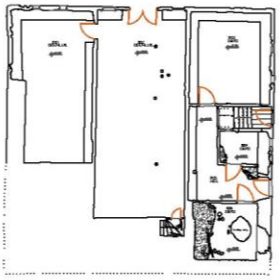	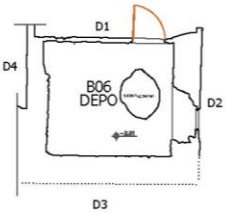	Bodrum katta bulunan B06 nolu mekan; 4.63 m eninde, 5.30m boyundadır. Tavan 2.29 m yüksekliğindedir. Zemini sıkıştırılmış gerendir. Duvarları yığma taş duvar ve ahşap çatkılı dolgu duvar olup üzeri kerpiç sıvalıdır. Tavanı ahşap kirişlemedir, ahşap kaplama yapılmamıştır. Zemin kazılmıştır. 1 adet kapı 1 adet pencere bulunmaktadır.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME											ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY												
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1			●	●			●					●		3.75	0.14	2.29	Duvar özgündür.			●	
				●	●					●				1.00		1.50	Ahşap kapıda renk değişimi vardır.		●		
D2			●	●			●					●		3.75	0.78	2.29	Duvar özgündür.			●	
				●	●					●				0.55		0.55	Ahşap pencere özgün değildir.			●	
D3			●	●			●					●		0.61		2.29	Duvar özgündür.		●		
D4			●	●			●					●		1.61	0.63	2.29	Duvar özgündür.		●		

Çizelge 4.14. Taşlık iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : ZEMİN KAT	MEKAN : Z01 TAŞLIK	AÇIKLAMA
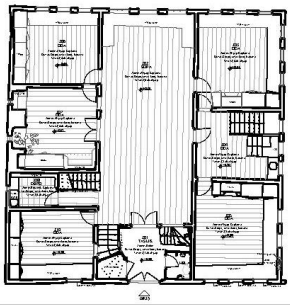	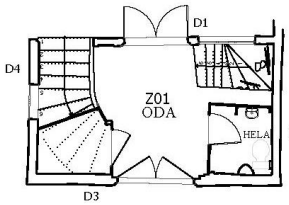	Zemin katta bulunan Z01 nolu taşlık; 2.93 m eninde 5.20 m boyundadır. Tavanın en alçak noktası 2.32 m, en yüksek noktası ise 3.70 m yüksekliğindedir. Zemini çimento dökülmüş beton kaplamadır. Ön cepheye bakan duvarı bağdadi, bölme duvarları ahşap çatkılı dolgu duvardır. Tavanı ahşap kaplamadır. 1 adet ana giriş kapısı, 1 adet sofaya, 1 adet helaya ve 1 adet merdiven altı mekanına açılan kapılar mevcuttur. 2 adet özgün pencere bulunmaktadır. Bodrum kata inen ve birinci kata çıkan merdivenler ahşaptır.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●	●					4.01	0.18	3.46	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.		●		
	P1			●	●					●				1.26		2.28	Ahşap pencere özgündür. Bazı camları eksiktir.		●		
	P2			●	●					●				1.09		0.68	Ahşap pencerenin kasası vardır. Pencerenin önüne bir resim çerçevesi asılmıştır.		●		
	K1			●	●					●				1.43		2.18	Ahşap kapı özgündür.	●			
D2				●				●	●					2.93	0.18	3.40	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.		●		
D3				●				●	●					5.22	0.23	2.32	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.		●		
	K1			●	●					●				1.70		2.20	Ahşap kapı özgündür. Kapıda deformasyonlar vardır.Kapı kanadı aşağıya kaymıştır.		●		
D4				●				●	●					3.00	0.21	3.70	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.		●		
	P3			●	●					●				0.77		1.43	Ahşap pencere özgündür.	●			

Çizelge 4.15. Sofa iç tanımlama tablosu – 1

YAPI BİRİMİ : ZEMİN KAT	MEKAN : Z02 SOFA	AÇIKLAMA
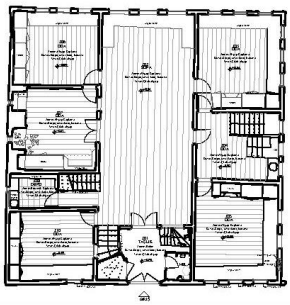	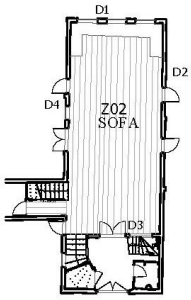	Zemin katta bulunan Z02 nolu sofa mekanı; 5.10 m eninde 11.82 m boyunda, 3.50 m yüksekliğindedir. Zemin ve tavan ahşap kaplamadır.Bölme duvarlar ahşap çatkılı kerpiç dolgudur. Duvarda kireç badana bulunmaktadır. 7 adet kapı, 5 adet pencere mevcuttur.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI	DOLGU				YÜZEY												
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●	●					5.10	0.24	3.50	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.		●		
	P1			●	●					●				1.12		2.18	Basık kemerli ahşap giyotin pencere özgündür.		●		
	P2			●	●					●				1.12		2.76	Basık kemerli ahşap pencerede müdahaleler var.		●		
	P1			●	●					●				1.12		2.18	Basık kemerli ahşap giyotin pencere özgündür.		●		
D2				●				●	●					11.82	0.20	3.44	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.		●		
	K1			●	●					●				0.80		2.00	Ahşap kapı özgündür.	●			
	K1			●	●					●				0.80		1.98	Ahşap kapı özgündür.	●			
D3				●				●	●					4.81	0.18	3.46	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.	●			
	P1			●	●					●				1.26		2.28	Ahşap pencere özgündür. Bazı camları eksiktir.		●		
	P2			●	●					●				1.09		0.68	Ahşap pencerenin kasası vardır. Pencerenin önüne bir resim çerçevesi asılmıştır.		●		
	K1			●	●					●				1.43		1.98	Ahşap kapı özgündür.	●			

Çizelge 4.16. Sofa iç tanımlama tablosu – 2

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME											ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY												
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D4				●				●	●					12.01	0.19	3.46	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.		●		
	K1			●	●					●				0.80		1.98	Ahşap kapı özgündür.		●		
	P4			●	●					●				0.77		1.56	Ahşap pencere özgündür.		●		
	K3			●	●					●				1.26		1.98	Ahşap kapı özgündür.		●		
	K4			●	●					●				0.75		1.98	Ahşap kapı özgündür.		●		

Çizelge 4.17. Oda iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : ZEMİN KAT	MEKAN : Z03 ODA	AÇIKLAMA
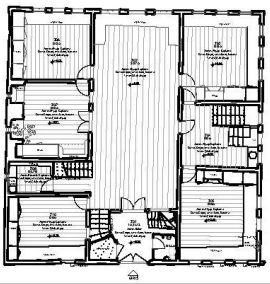	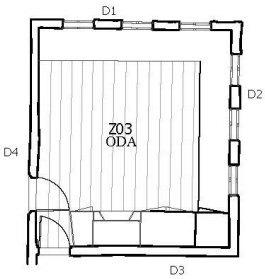	Zemin katta bulunan Z03 nolu oda; 4.63 m eninde 5.27 m boyunda, 3.40 m yüksekliğindedir. Zemin ve tavan ahşap kaplamadır.Duvar ahşap çatkılı duvardır. Duvarda kireç badana bulunmaktadır. 1 adet sofaya, 1 adet Z04 nolu mekana açılan kapı vardır. 3.83 m boyunda, 0.84 m eninde yüklük ve 0.35 m yüksekliğinde sabit sedir bulunmaktadır. Her pencere boşluğunda; dışta giyotin, içte normal pencere kullanılmıştır.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME											ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY												
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●	●					4.63	0.20	3.40	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.	●			
	P1			●	●					●				0.80		1.76	İç pencere camlarında kırılmalar, ahşapta renk değişimi ve deformasyonlar mevcut.	●			
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Dış pencere camlarında kırılmalar, ahşapta renk değişimi ve deformasyonlar mevcuttur.	●			
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Dış pencere camlarında kırılmalar, ahşapta renk değişimi ve deformasyonlar mevcuttur.	●			
D2				●				●	●					5.22	0.20	3.40	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.	●			
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Dış pencere camlarında kırılmalar, ahşapta renk değişimi ve deformasyonlar mevcuttur.	●			
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Dış pencere camlarında kırılmalar, ahşapta renk değişimi ve deformasyonlar mevcuttur.	●			
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Dış pencere camlarında kırılmalar, ahşapta renk değişimi ve deformasyonlar mevcuttur.	●			
D3				●				●	●					4.64	0.20	3.40	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.	●			
	Y1			●	●					●				3.82	0.80	2.80	Ahşap dolap özgündür. Bazı dolap kapakları kırılmıştır.	●			
	K1			●	●					●				0.77		2.00	Ahşap kapı özgündür.	●			
D4				●				●	●					5.27	0.18	3.40	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.	●			
	K1			●	●					●				0.80		2.00	Ahşap kapı özgündür.	●			

Çizelge 4.18. Oda iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : ZEMİN KAT	MEKAN : Z04 ODA	AÇIKLAMA
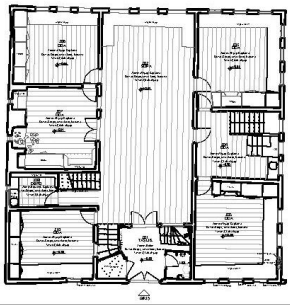	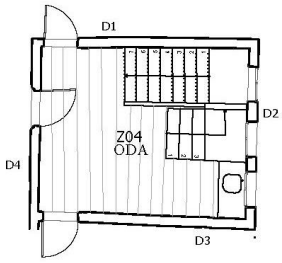	Zemin katta bulunan Z04 nolu oda; 3.66 m eninde 4.64 m boyunda, 3.49 m yüksekliğindedir. Zemin ahşap kaplamadır.Duvar ahşap çatkılı duvardır. Duvarda kireç badana bulunmaktadır. Tavanı ahşap kirişlemedir. 1 adet sofaya, 1 adet Z03 nolu mekana ve 1 adet Z05 nolu mekana açılan kapı vardır. 1 adet mutfak evyesi bulunmaktadır.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●	●					4.64	0.18	3.49	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.	●			
	K1	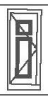		●	●					●				0.77		2.00	Ahşap kapı özgündür.	●			
D2				●				●	●					3.80	0.21	3.46	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.		●		
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.		●		
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.		●		
	P1			●	●					●				0.80		1.56	Ahşap pencerede malzeme kaybı, renk değişimi mevcuttur.			●	
D3				●				●	●					4.64	0.18	3.46	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.		●		
	K1			●	●					●				0.80		1.98	Ahşap kapı özgündür.	●			
D4				●				●	●					3.66	0.18	3.46	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.		●		
	K1			●	●					●				0.80		1.98	Ahşap kapı özgündür.	●			

Çizelge 4.19. Oda iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : ZEMİN KAT	MEKAN : Z05 ODA	AÇIKLAMA
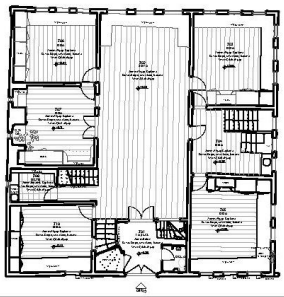	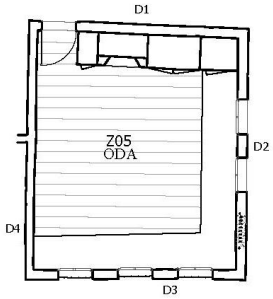	Zemin katta bulunan Z05 nolu oda; 5.48 m eninde 4.62 m boyunda, 3.40 m yüksekliğindedir. Zemin ve tavan ahşap kaplamadır. Duvarları bağdadi ve ahşap çatkılı duvardır. Duvarda kireç badana bulunmaktadır. 1 adet kapı, 5 adet özgün pencere, 1 adet boyutları değiştirilmiş pencere bulunmaktadır. 0.76 m, 3.70 m boyutlarında yüklük ve 0.35 m yüksekliğinde sabit sedir vardır.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME											ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU			YÜZEY													
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●	●					4.59	0.22	3.40	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.		●		
	K1			●	●					●				0.80		1.98	Ahşap kapı özgündür.	●			
				●	●					●				3.70	0.76	2.88	Ahşap yüklük özgündür. Bezemede kayıplar mevcuttur. Bazı dolap kapakları kırılmıştır.	●			
D2				●				●	●					4.59	0.23	3.40	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.		●		
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.	●			
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.	●			
	P2			●	●					●				0.80		0.48	Ahşap pencere boyutları değiştirilmiştir.	●			
D3				●	●				●					4.62	0.22	3.40	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.	●			
	P3			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere ve demir korkuluk özgündür. Demir korkulukta paslanma var.	●			
	P3			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencerede bozulma ve demir korkulukta paslanma mevcuttur.	●			
	P3			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencerede bozulma ve demir korkulukta paslanma mevcuttur.	●			
D4				●				●	●					5.48	0.19	3.40	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.		●		

Çizelge 4.20. Oda iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : ZEMİN KAT	MEKAN : Z06 ODA	AÇIKLAMA
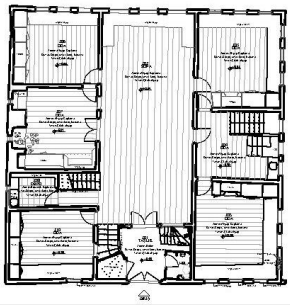	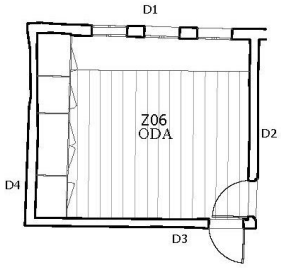	Zemin katta bulunan Z06 nolu oda; 4.00 m eninde 4.04 m boyunda, 3.50 m yüksekliğindedir. Zemin ve tavan ahşap kaplamadır.Duvar ahşap çatkılı duvardır. Duvarda kireç badana bulunmaktadır. 2 adet kapı, 4 adet pencere bulunmaktadır. Pencere boşluklarının birinde iki adet pencere vardır. 0.71 m, 4.11 m boyutlarında yüklük ve 0.35 m yüksekliğinde cephe duvarı boyunca sabit sedir vardır.

Zx : Zemin Numaraları
Dx : Duvar Numaraları
Px : Pencere Numaraları
Kx: Kapı Numaraları

T : Taş
A : Ahşap
S : Sıva
Ç : Çimento

T. : Toprak
B : Boya
S.I : Sac levha
M.T : Moloz taş

TU : Tuğla

X : Boy(m)
Y : En(m)
Z : Yükseklik(m)

A : İyi
B : Orta
C : Kötü

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●	●					4.74	0.24	3.50	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.	●			
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencereler özgündür.		●		
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.		●		
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere özgündür.		●		
D2				●				●	●					4.00	0.19	3.50	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.		●		
	K1			●	●					●				0.80		1.98	Ahşap kapı özgündür.	●			
D3				●				●	●					4.74	0.18	3.50	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.		●		
	K2			●	●				●					0.77		1.79	Ahşap kapı özgündür.	●			
D4				●				●	●					4.74	0.18	3.50	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.		●		
	Y1			●	●					●				4.07	0.71	2.96	Ahşap dolap özgündür. Ahşapta renk değişimi ve bozulmalar mevcuttur.	●			

Çizelge 4.21. Oda iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : ZEMİN KAT	MEKAN : Z07 ODA	AÇIKLAMA
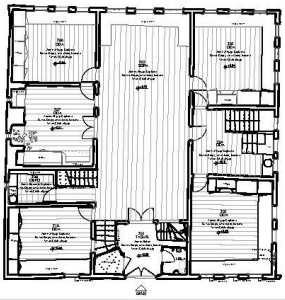	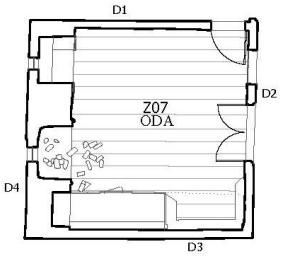	Zemin katta bulunan Z07 nolu oda; 4.52 m eninde 3.92 m boyunda, 3.42 m yüksekliğindedir. Zemin ve tavan ahşap kaplamadır.Duvarları bağdadi ve ahşap çatkılı duvardır. Duvarda kireç badana bulunmaktadır. 2 adet kapı, 3 adet pencere ve ocak bulunmaktadır. 0.85 m - 2.56 m boyutlarında açık ve kapalı raf bulunmaktadır.

Zx : Zemin Numaraları
Dx : Duvar Numaraları
Px : Pencere Numaraları
Kx: Kapı Numaraları

T : Taş
A : Ahşap
S : Sıva
Ç : Çimento

T. : Toprak
A.: Alçı
B : Boya
M.T : Moloz taş

TU : Tuğla

X : Boy(m)
Y : En(m)
Z : Yükseklik(m)

A : İyi
B : Orta
C : Kötü

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME											ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY												
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	TU	M.T	T.	S	A	B	T.	A.	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●	●					4.74	0.18	3.42	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.			●	
	K1			●	●				●					0.77		1.79	Ahşapta renk değişimi mevcuttur.	●			
D2				●				●	●					4.52	0.20	3.42	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.			●	
	P1			●	●					●				0.77		1.56	Ahşapta renk değişimi ve deformasyonlar mevcuttur.		●		
	K2			●	●					●				1.26		1.98	Ahşapta renk değişimi ve deformasyonlar mevcuttur.		●		
D3				●				●	●					4.74	0.18	3.42	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.			●	
	Y1	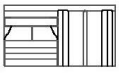		●	●					●	●			0.85		4.35	Ahşap dolap boyanmıştır.		●		
D4			●			●	●		●					4.57	1.00	3.42	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.			●	
	O1												●	0.74		1.20	Alçı yüzeyde çatlama ve dökülmeler vardır.		●		
	O2									●	●			0.79		1.06	Ahşapta renk değişimi ve deformasyonlar vardır.		●		

Çizelge 4.22. Depo iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : ZEMİN KAT	MEKAN : Z08 DEPO	AÇIKLAMA
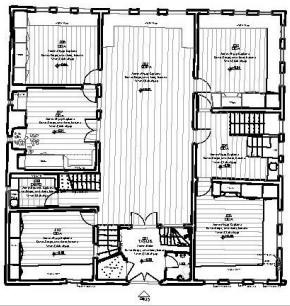	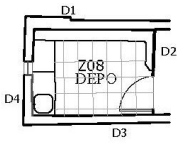	Zemin katta bulunan Z08 nolu mekan; 2.67 m eninde 1.92 m boyunda, 1.88 m yüksekliğindedir. Zemin seramik, tavanı ahşap kaplamadır.Duvar ahşap çatkılı duvar olup, yüzeyinde ahşap kaplama ve duvar kağıdı vardır. 1 adet evye, dolap ve raflar sıralanmıştır. 1 adet kapı, 1 adet pencere bulunmaktadır.

Zx : Zemin Numaraları
Dx : Duvar Numaraları
Px : Pencere Numaraları
Kx: Kapı Numaraları

T : Taş
A : Ahşap
S : Sıva
Ç : Çimento

T. : Toprak
D.K.: Duvar kağıdı
S.I : Sac levha
M.T : Moloz taş

TU : Tuğla

X : Boy(m)
Y : En(m)
Z : Yükseklik(m)

A : İyi
B : Orta
C : Kötü

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU			YÜZEY												
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	D.K.	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●	●		●			2.67	0.21	1.88	Duvar yüzeyinde kabarma ve yırtılmalar var.		●		
D2				●	●				●		●			1.88	0.02	1.88	Duvar yüzeyinde kabarma ve yırtılmalar var.		●		
	K1			●	●				●					0.74		1.79			●		
D3				●				●	●		●			2.67	0.18	1.88	Duvar yüzeyinde kabarma ve yırtılmalar var.		●		
D4				●				●	●		●			1.92	0.18	1.88	Duvar yüzeyinde kabarma ve yırtılmalar var.		●		
	P1			●	●					●				0.53		0.65	Ahşap pencere özgün değildir.		●		

Çizelge 4.23. Depo iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : ZEMİN KAT	MEKAN : Z09 DEPO	AÇIKLAMA
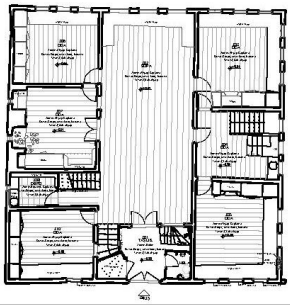	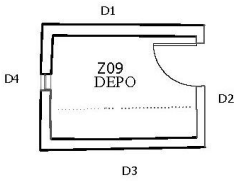	Zemin katta bulunan Z09 nolu mekan; 2.67 m eninde 1.92 m boyunda, 2.68 m yüksekliğindedir. Zemini ve tavanı ahşap kaplamadır.Duvar ahşap çatkılı duvar olup, yüzeyi sıvalıdır. 1 adet kapı, 1 adet pencere bulunmaktadır.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	D.K.: Duvar kağıdı		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	D.K.	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●				●		2.67	0.21	2.68	Duvar yüzeyinde kabarma ve yırtılmalar var.		●		
D2				●				●				●		1.88	0.14	2.68	Duvar yüzeyinde kabarma ve yırtılmalar var.		●		
	K1			●	●				●					0.68		1.80			●		
D3				●				●				●		2.67	0.18	2.68	Duvar yüzeyinde kabarma ve yırtılmalar var.		●		
D4				●				●				●		1.92	0.18	2.68	Duvar yüzeyinde kabarma ve yırtılmalar var.		●		
	P1			●	●					●				0.65		0.80			●		

Çizelge 4.24. Oda iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : ZEMİN KAT	MEKAN : Z10 ODA	AÇIKLAMA
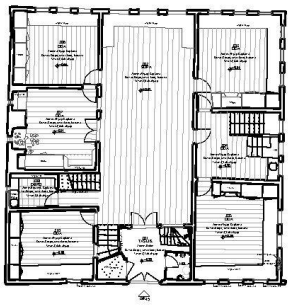	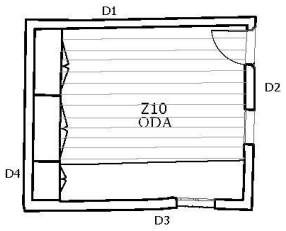	Zemin katta bulunan Z10 nolu oda; 4.00 m eninde 4.07 m boyunda, 3.54 m yüksekliğindedir. Zemin ve tavan ahşap kaplamadır.Duvar ahşap çatkılı duvardır. Duvarda kireç badana bulunmaktadır. 1 adet kapı, 2 adet özgün pencere bulunmaktadır. 0.62 m, 3.81 m boyutlarında yüklük ve 0.35 m yüksekliğinde sabit sedir vardır.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.l : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.l	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●	●					4.73	0.18	3.54	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.		●		
D2				●				●	●					3.90	0.21	3.54	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.		●		
	K1			●	●					●				0.75		1.98	Ahşap kapı özgündür.	●			
	P1			●	●					●				0.77		1.43	Ahşap pencere özgündür. Pencere kağıt ile içten kapatılmıştır.	●			
D3				●	●				●					4.69	0.23	3.54	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.		●		
	P2			●	●					●				0.80		2.40	Ahşap pencerenin boyutları değiştirilmiştir.		●		
D4				●				●	●					3.85	0.20	3.54	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri mevcut.		●		
	Y1	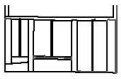		●	●						●			3.85	0.60	1.90	Ahşap yüklük boyanmış ve bazı kapakları kırılmıştır.		●		

Çizelge 4.25. Sofa iç tanımlama tablosu - 1

YAPI BİRİMİ : BİRİNCİ KAT	MEKAN : 101 SOFA	AÇIKLAMA
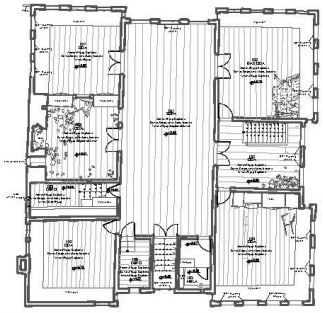	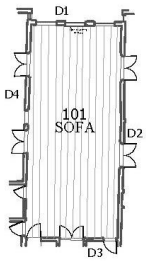	Birinci katta bulunan 101 nolu sofa; 5.12 m eninde 11.82 m boyunda ve 3.88 m yüksekliğindedir. Tavan kaplaması büyük oranda yok olmuş ve ahşap kirişleme görünmektedir. Zemini ahşap kaplama, duvarı ahşap çatkılı duvardır. Sofanın çevresinde bulunan odalara açılan 5 adet çift kanatlı, 4 adet tek kanatlı kapı bulunmaktadır. 3 adet özgün pencere bulunmaktadır.

Zx : Zemin Numaraları
Dx : Duvar Numaraları
Px : Pencere Numaraları
Kx: Kapı Numaraları

T : Taş
A : Ahşap
S : Sıva
Ç : Çimento

T. : Toprak
B : Boya
S.I : Sac levha
M.T : Moloz taş

TU : Tuğla

X : Boy(m)
Y : En(m)
Z : Yükseklik(m)

A : İyi
B : Orta
C : Kötü

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●	●				●					5.04	0.21	3.88	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.			●	
	P1			●	●					●				1.12		2.00	Basık kemerli ahşap giyotin pencere özgündür.		●		
	P1	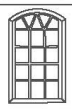		●	●					●				1.12		2.00	Basık kemerli ahşap giyotin pencere özgündür.		●		
	P2	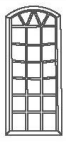		●	●					●				1.12		2.82	Basık kemerli ahşap giyotin pencere özgündür.		●		
D2				●				●	●					11.82	0.21	3.88	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur. Müdahaleler var.			●	
	K1			●	●					●				1.32		2.15	Ahşap kapı özgündür.	●			
	K2			●	●					●				1.30		2.17	Ahşap kapı özgündür.	●			
D3				●				●	●					5.13	0.17	3.88	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.			●	
	K3			●	●					●				0.69		1.72	Ahşap kapı özgündür.	●			
	K4			●	●					●				1.30		2.08	Ahşap kapı özgündür.	●			

Çizelge 4.26. Sofa iç tanımlama tablosu - 2

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
	K3			●	●					●				0.78		1.72	Ahşap kapı özgündür.	●			
D4				●				●	●					11.88	0.21	3.88	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.			●	
	K5			●	●					●				0.79		2.07	Ahşap kapı özgündür.	●			
	K6			●	●					●				0.74		1.72	Ahşap kapı özgündür.	●			
	K7			●	●					●				1.27		2.15	Ahşap kapı özgündür. Kapının bir kısmı kırılmıştır.			●	
	P3			●	●					●				0.77		1.43	Ahşap kapı özgündür.	●			
	K8			●	●					●				1.28		2.08	Ahşap kapı özgündür.	●			

Çizelge 4.27. Baş oda iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : BİRİNCİ KAT	MEKAN : 102 BAŞ ODA	AÇIKLAMA
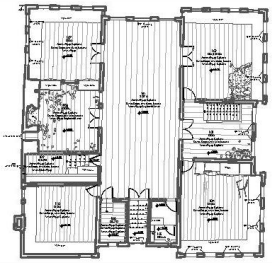	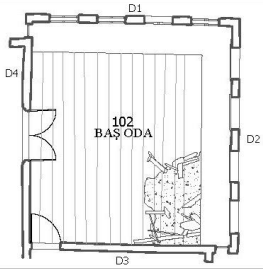	Birinci katta bulunan 102 nolu baş oda; 5.30 m eninde 5.95 m boyundadır. Tavanın en yüksek noktası 3.88 m ve en alçak noktası 3.66 m yüksekliğindedir. Tavan kaplaması bir bölümü bozulmuş ve tavanın bazı kısımları çökmüştür. Çöken kısım ahşap sütunla desteklenmiştir. Zemini ahşap kaplama, cephe duvarı bağdadi duvar, iç duvarlar ahşap çatkılı duvardır. 2 adet kapı, 13 adet pencere bulunmaktadır 0.99 m eninde, 0.36 m yüksekliğinde ahşap sedir cephe boyunca konumlanmıştır .

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME											ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU			YÜZEY													
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●	●				●					5.30	0.21	3.66	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Pencere camları kırılmıştır, Ahşapta renk değişimi ve bozulmalar mevcuttur.			●	
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Pencere camları kırılmıştır, Ahşapta renk değişimi ve bozulmalar mevcuttur.			●	
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Pencere camları kırılmıştır, Ahşapta renk değişimi ve bozulmalar mevcuttur.			●	
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Pencere camları kırılmıştır, Ahşapta renk değişimi ve bozulmalar mevcuttur.			●	
D2				●	●				●					5.95	0.20	3.66	Duvarın bir kısmında yapının iskeleti görülmektedir.			●	
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur. Pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur. Pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur. Pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur. Pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
D3				●				●	●					5.32	0.20	3.66	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		
	P2			●	●					●				0.32		1.76	Ahşap pencere özgündür.		●		
	K1			●	●					●				0.75		2.00	Ahşap kapı özgündür.	●			
D4				●				●	●					5.88	0.20	3.66	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur. Müdahaleler vardır..		●		
	K2			●	●					●				1.32		2.15	Ahşap kapı özgündür.	●			

Çizelge 4.28. Oda iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : BİRİNCİ KAT	MEKAN : 103 ODA	AÇIKLAMA
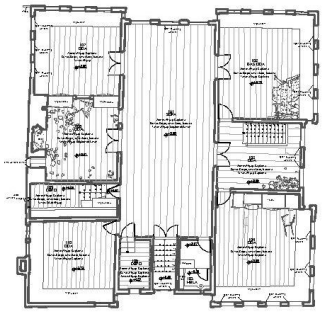	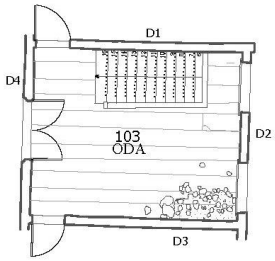	Birinci katta bulunan 103 nolu mekan; 3.76 m eninde 4.64 m boyunda ve 3.88 m yüksekliğindedir. Tavan kaplamasında bozulma, ahşapta renk değişimi görülmektedir. Zemini ahşap kaplama, duvarı ahşap çatkılı duvardır. 3 adet kapı, 2 adet kemerli pencere vardır. 18 basamaklı bir merdivenle zemin kata ulaşılmaktadır.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●	●					4.64	0.19	3.62	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		
	K1			●	●					●				0.75		2.00	Ahşap kapı özgündür.	●			
D2				●				●	●					3.76	0.18	3.62	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		
	P1			●	●					●				1.10		2.30	Basık kemerli ahşap pencere özgündür. Pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P1			●	●					●				1.10		2.30	Basık kemerli ahşap pencere özgündür. Pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
D3				●				●	●					4.61	0.20	3.62	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur. Bir bölümünde kerpiç duvar dolgusu dökülmüştür.			●	
	K1			●	●					●				0.72		1.98	Ahşap kapı özgündür.	●			
D4				●				●	●					3.73	0.21	3.62	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		
	K2			●	●					●				1.30		2.17	Ahşap kapı özgündür.	●			

Çizelge 4.29. Oda iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : BİRİNCİ KAT	MEKAN : 104 ODA	AÇIKLAMA
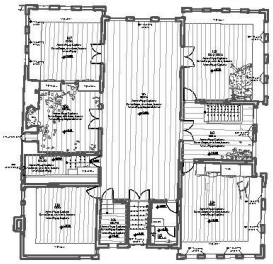	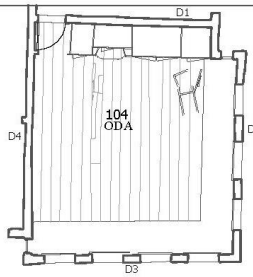	Birinci katta bulunan 104 nolu oda; 5.32 m eninde 6.17 m boyundadır. Tavan 3.62 m yüksekliğindedir. Zemin ahşap kaplamadır.Tavan kaplamasında nemden dolayı sehim meydana gelmiştir. Cephe duvarları bağdadi duvar, iç duvarlar ise ahşap çatkılı duvardır. 9 adet pencere, 1 adet kapı, 1 adet yüklük bulunmaktadır. Sedir cephe duvarları boyunca konumlanmıştır.

Zx : Zemin Numaraları
Dx : Duvar Numaraları
Px : Pencere Numaraları
Kx: Kapı Numaraları

T : Taş
A : Ahşap
S : Siva
Ç : Çimento

T. : Toprak
B : Boya
SI : Sac levha
M.T : Moloz taş

TU : Tuğla

X : Boy(m)
Y : En(m)
Z : Yükseklik(m)

A : İyi
B : Orta
C : Kötü

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME											ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU			YÜZEY													
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●	●					5.35	0.19	3.62	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		
	K1			●	●					●				0.72		1.98	Ahşap kapı özgündür.	●			
	Y1			●	●					●				4.65	0.82	3.37	Ahşap dolap özgündür. Bazı dolap kapakları ve bezemeleri kırılmıştır.	●			
	P1			●	●					●				0.32		1.76	Ahşap pencere özgündür.		●		
D2				●				●	●					5.15	0.21	3.62	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur. Ahşap çıtalar açığa çıkmıştır.			●	
	P2			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur. Pencere boşluğu çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P2			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur.			●	
	P2			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencerede malzeme kaybı mevcuttur.			●	
D3				●				●	●					5.32	0.20	3.62	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		
	P2			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur. Pencere boşluğu çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P2			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur. Pencere boşluğu çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P2			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur. Pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
	P2			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur. Pencere boşluğu ahşap çıtalarla kapatılmıştır.			●	
D4				●				●	●					6.17	0.19	3.62	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur. Müdahale izleri mevcuttur.		●		
	P1			●	●					●				0.32		1.76	Ahşap pencere özgündür.		●		

Çizelge 4.30. Hela iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : BİRİNCİ KAT	MEKAN : 105 HELA	AÇIKLAMA
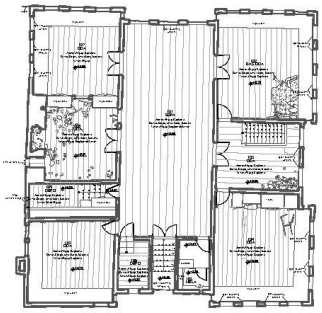	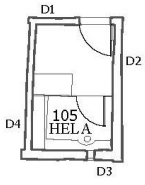	Birinci katta bulunan 105 nolu mekan; 1.79 m eninde 2.79 m boyundadır. Mekan ikiye bölünmüştür. Helanın tavan yükekliği 2.15 m, diğer bölümün yüksekliği 3.79 m'dir. Tavan kaplamasında bozulma, ahşapta renk değişimi görülmektedir. Zemini ahşap kaplama, duvarı ahşap çatkılı duvardır. 2 adet kapı 2 adet pencere bulunmaktadır. Ahşap kapının önüne ahşap dolap yerleştirilmiştir.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●	●					1.72	0.14	3.79	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		
	K1			●	●					●				0.69		1.72	Ahşap kapı özgündür.	●			
D2				●				●	●					2.79	0.20	3.79	Duvarda çatlak, sıva dökülmeleri ve müdahale izleri mevcuttur.		●		
D3				●	●					●				1.79	0.20	3.79	Duvarda çatlak, sıva dökülmeleri ve müdahale izleri mevcuttur.		●		
	P1			●	●					●				0.40		1.10	Ahşap pencere özgün değildir.			●	
	P2			●	●					●				0.19		0.27	Ahşap pencere özgün değildir.			●	
D4				●				●	●					2.79	0.14	3.79	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		
D5				●	●					●				1.75	0.02	2.15	Ahşap duvar özgün değildir.		●		
	K2			●	●					●				0.63	0.02	1.75	Ahşap kapı özgün değildir.		●		

Çizelge 4.31. Depo iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : BİRİNCİ KAT	MEKAN : 106 DEPO	AÇIKLAMA
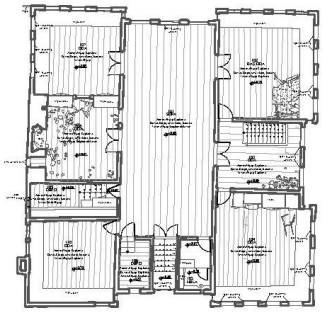	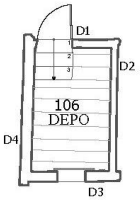	Birinci katta bulunan 106 nolu mekanı; 1.73 m eninde 2.75 m boyundadır. Tavan en alçak 3.07 m, en yüksek 3.26 m yüksekliğindedir. Tavan ve zemin ahşap kaplamadır. Cephe duvarı bağdadi duvar, iç duvarlar ahşap çatkılı duvardır. Duvar yüzeyleri ahşapla kaplanmıştır. 1 adet kapı, 1 adet pencere bulunmaktadır.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●	●					1.70	0.18	3.07	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		
	K1			●	●					●				0.78		1.72	Ahşap kapı özgündür.		●		
D2				●				●	●					2.74	0.15	3.07	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		
D3				●	●					●				1.73	0.22	3.07	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		
	P1			●	●					●				0.62		0.70	Ahşap pencere özgün değildir.			●	
D4				●				●	●					2.75	0.24	3.07	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		

Çizelge 4.32. Oda iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : BİRİNCİ KAT	MEKAN : 107 ODA	AÇIKLAMA
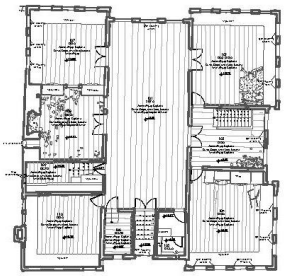	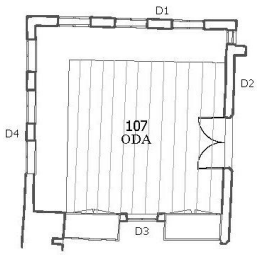	Birinci katta bulunan 107 nolu mekan; 4.70 m eninde 4.85 m boyundadır. Tavan 3.68 m yüksekliğindedir. Zemin ve tavanı ahşap kaplamadır. Cephe duvarları bağdadi, iç duvarlar ise ahşap çatkılı duvardır. Duvar yüzeyi duvar kağıdı ile kaplanmıştır. 1 adet kapı,14 adet pencere bulunmaktadır. Her pencere boşluğunda 2 adet pencere mevcuttur. 0.85 m eninde 0.36 m yüksekliğinde ahşap sedir cephe duvarı boyunca konumlanmaktadır.

Zx : Zemin Numaraları — T : Taş — T. : Toprak — TU : Tuğla — X : Boy(m) — A : İyi
Dx : Duvar Numaraları — A : Ahşap — D.K. : Duvar Kağıdı — Y : En(m) — B : Orta
Px : Pencere Numaraları — S : Sıva — S.I : Sac levha — Z : Yükseklik(m) — C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları — Ç : Çimento — M.T : Moloz taş

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	D.K.	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●	●					●	●			4.85	0.23	3.68	Duvar özgündür. Duvar kağıdında dökülmeler mevcuttur.		●		
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşapta renk değişimi ve bozulma mevcuttur.			●	
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşapta renk değişimi ve bozulma mevcuttur.			●	
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşapta renk değişimi ve bozulma mevcuttur.			●	
D2				●	●					●	●			4.70	0.21	3.68	Duvar özgündür. Duvar kağıdında dökülmeler mevcuttur.		●		
	P2			●	●					●				0.32		1.76	Ahşap pencere özgündür.		●		
	K1			●	●					●				1.28		2.08	Ahşap kapı özgündür.	●			
D3				●	●					●	●			4.75	0.19	3.68	Duvar özgündür. Duvar kağıdında dökülmeler mevcuttur.		●		
	Y1			●	●					●				3.96	0.67	2.10 2.47	Ahşap dolap özgündür. Ahşapta renk değişimi mevcuttur.		●		
	P2			●	●					●				0.80		1.83	Ahşap pencere özgündür. Pencere camlarında kırılmalar mevcuttur.		●		
D4				●	●					●	●			4.71	0.21	3.68	Duvar özgündür. Duvar kağıdında dökülmeler mevcuttur.		●		
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencerede bozulma mevcuttur.		●		
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencerede bozulma mevcuttur.		●		
	P1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencerede bozulma mevcuttur.		●		

Çizelge 4.33. Oda iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : BİRİNCİ KAT	MEKAN : 108 ODA	AÇIKLAMA
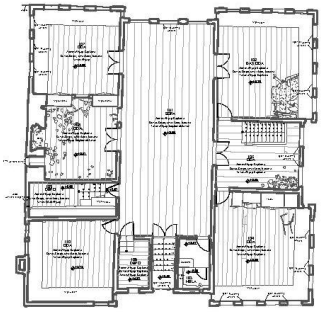	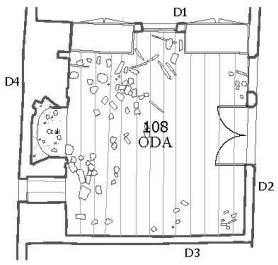	Birinci katta bulunan 108 nolu mekan; 3.98 m eninde 4.10 m boyundadır. Tavan 3.82 m yüksekliğindedir. Zemini ahşap kaplamadır. İç duvarları ahşap çatkılı dolgulu ve beden duvarı yığma duvardır. Tavan kaplaması yok olmuş, ahşap kirişleri görülmektedir. Cephe duvarında bulunan ocağın bacası yıkılmıştır. 1 adet kapı, 3 adet özgün pencere bulunmaktadır.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	TU	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●	●					3.98	0.19	3.82	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		
	Y1			●	●					●				3.96	0.67	2.17 2.54	Ahşap dolap özgündür.		●		
	P3			●	●					●				0.80		1.83	Ahşap pencere özgündür. Pencere camlarında kırılmalar mevcuttur.		●		
D2				●				●	●					4.02	0.21	3.82	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.			●	
	K1	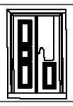		●	●					●				1.27		2.15	Ahşap kapı özgündür. Kapının bir kısmı kırılmıştır.			●	
	P1			●	●					●				0.77		1.43	Ahşap kapı özgündür.	●			
D3				●				●	●					3.96	0.18	3.82	Duvarda çatlak ve sıva dökülmeleri mevcuttur.			●	
D4			●			●	●		●					4.10	1.02	3.82	Duvardaki ocak bacası çökmüştür.			●	
	P2			●	●					●				0.65		1.95	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur.			●	

Çizelge 4.34 Depo iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : BİRİNCİ KAT	MEKAN : 109 DEPO	AÇIKLAMA
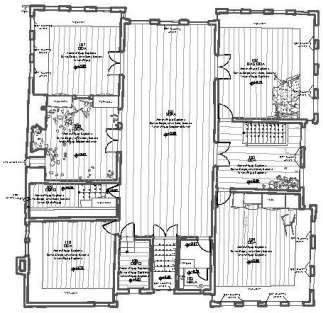	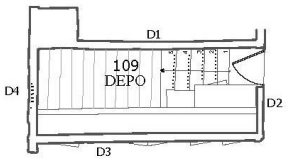	Birinci katta bulunan 109 nolu mekan; 1.91 m eninde 5.20 m boyundadır. Tavan en alçak 2.53 m, en yüksek 3.65 m yüksekliğindedir. Zemin ve tavan ahşap kaplamadır. Duvarı ahşap çatkılı duvardır. 1 adet kapı, 1 adet pencere bulunmaktadır. Yan odadaki ahşap gömme dolap bu mekana çıkma yapmış olup, oluşan bu alan raf olarak kullanılmıştır.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●	●					5.01	0.17	3.65	Duvarda çatlak, sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		
D2				●				●	●					1.90	0.14	3.65	Duvarda çatlak, sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		
	K1			●	●					●				0.74		1.72	Ahşap kapıda renk değişimi mevcuttur.	●			
D3				●				●	●					4.83	0.19	2.65	Duvarda çatlak, sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		
D4				●				●	●					1.91	0.20	2.65	Duvarda çatlak, sıva dökülmeleri mevcuttur.		●		
	P1			●	●					●				0.62		0.80	Ahşap pencerede bozulma mevcuttur.	●			

Çizelge 4.35. Oda iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : BİRİNCİ KAT	MEKAN : 110 ODA	AÇIKLAMA
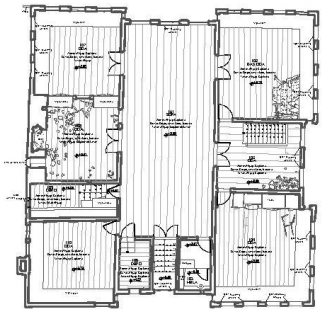	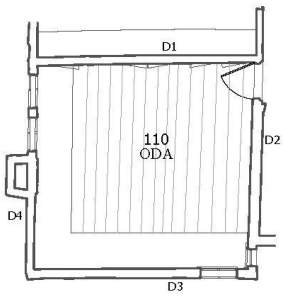	Birinci katta bulunan 110 nolu mekan; 4.83 m eninde 4.68 m boyundadır. Tavan 3.66 m yüksekliğindedir. Zemin ve tavan ahşap kaplamadır. Duvarları; bağdadi duvar ve ahşap çatkılı duvardır. 7 adet pencere, 1 adet kapı, 1 adet yüklük bulunmaktadır. 0.79 m eninde, 0.41 m yüksekliğindeki ahşap sedir cephe duvarları boyunca konumlanmıştır.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.l : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	TU	M.T	T.	S	A	B	T.	S.l	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●				●	●					4.83	0.19	3.66	Duvar özgündür.		●		
	Y1			●	●					●				4.83	0.61	2.26	Ahşap dolap özgündür. Ahşapta renk değişimi mevcuttur.	●			
D2				●				●	●					4.68	0.24	3.66	Duvar özgündür.		●		
	K1			●	●					●				0.79		2.07	Ahşap kapı özgündür.	●			
	P1			●	●					●				0.32		1.76	Ahşap pencere özgündür.		●		
D3				●				●	●					4.76	0.21	3.66	Duvar özgündür.		●		
	P2			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencere doğramaları haricinde yok olmuştur. Ahşap çıtalarla malzeme kaybı giderilmeye çalışılmıştır.			●	
D4				●		●		●	●					4.54	0.18	3.66	Duvar özgündür.		●		
	P2			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencerede bozulma mevcuttur.		●		
	P2			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap pencerede bozulma mevcuttur.		●		
	O1			●	●					●				0.80		1.76	Ahşap yüzeyinden soba borusu için boşluk açılmıştır.		●		

4.2.4. Taşıyıcı elemanlar

Temeller

Sondaj imkanı bulunmadığı için Uşakizade Rıfat Efendi konağının temelleri tez kapsamında incelenememiştir. Bununla birlikte yapı temellerinde çoğunlukla, taş ve kireç harçlı duvar kullanılmakta ve temeller 0,50 - 0,80 m derine inmektedir [44].

Duvarlar

Konağın yapı malzemesi moloz taş, ahşap, kerpiç ve tuğladır. Yığma duvarlar, taşlar arasına ahşap hatılların atılmasıyla oluşturulmuştur. Tamamı yığma olan duvarlarda 20 - 40 cm arasında değişen aralıklarla, 5 cm kalınlığında ahşap hatıllar atılmıştır. 1 m yüksekliğindeki yığma duvarlarda, taş duvarın bitiminde 12 - 17 cm kalınlığında ahşap hatıllar kullanılmıştır. Hımış duvarlar ahşap iskeletin arasına kerpiç malzeme doldurulması ile oluşturulmuştur. Tuğla ise sadece ocak duvarında kullanılmış ve duvar ahşap hatıllarla güçlendirilmiştir. Birinci katta ocak bacasının yıkılması sonucunda strüktür açığa çıkmıştır. Bu bölümde 14 cm ve 4 cm kalınlığındaki iki ahşap hatılın birlikte kullanıldığı görülmektedir. Yöredeki konutlarla aynı yapım sistemine sahip olan Uşakizade Rıfat Efendi konağı, diğer sivil mimari örnekleri ile benzerlik göstermektedir.

Yapının iç duvar kalınlıkları 18 cm ile 1 m arasında değişmektedir. Bodrum katta sıvalı ve sıvası dökülmüş özgün taş duvarlar var iken, zemin ve birinci katta duvarların ahşap ve ahşap çatkılı kerpiç dolgu olduğu görülmektedir. Duvarlarda çoğunlukla kireç esaslı sıvaya rastlanmıştır. Zemin ve birinci katta ocağın bulunduğu duvarlar, yığma tuğla duvardır. Yapıda özgün taş duvarlar dışında, ahşap bölücü duvarlar da bulunmaktadır. Duvarda strüktürel çatlaklar, sıva çatlakları, sıva dökülmeleri gibi bozulmalar görülmektedir (Resim 4.135).

(a)

(b)

(c)

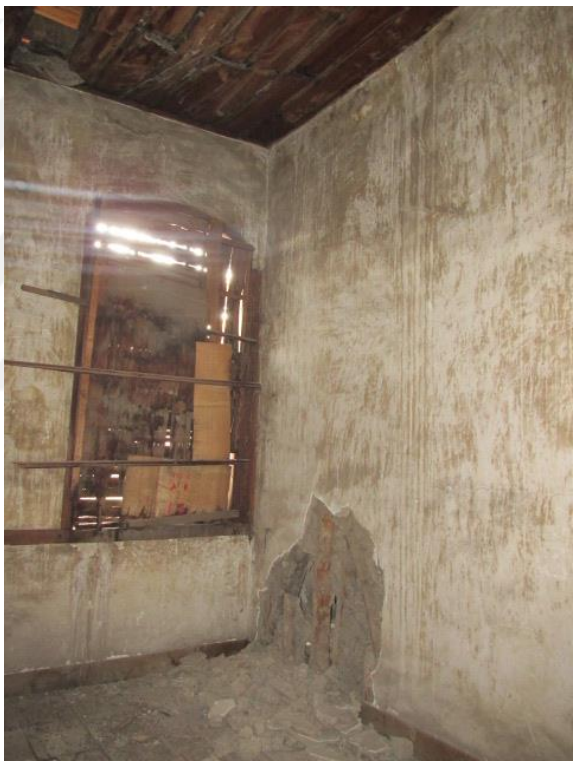

(d)

Resim 4.135. Uşakizade Rıfat Efendi konağı duvar problemleri görünümü

a) Ocağın bulunduğu oda mekanında islenme b) Oda mekanı ahşap çıtaların bozulması

c) Oda mekanı sıva çatlağı ve dökülmesi d) Oda mekanı dolgunun bozulması

(e)

(f)

Resim 4.135. (devam) Uşakizade Rıfat Efendi konağı duvar problemleri görünümü
e) Duvar yüzeyinde kabarma f) Oda mekanı yığma duvar yıkılması

Dikmeler

Yapının bodrum katında döşeme kirişlerini destekleyici, sonradan eklendiği düşünülen yuvarlak kesitli ahşap dikmeler mevcuttur. Bu dikmelerin çapları 14 - 20 cm arasında değişmektedir (Resim 4.136). Birinci kat baş odanın çöken tavanını taşıyan 1 adet dikme vardır. Cephelerde cumbaları taşıyan 4 adet ve iç mekanda zemin ile birinci katta 4 adet ahşap payanda vardır (Resim 4.137).

Resim 4.136. Bodrum kat ahşap dikme

Resim 4.137. Cephelerde ahşap payanda kullanımı

Döşemeler

Uşakizade Rıfat Efendi konağının zemin döşemesi sıkıştırılmış toprak malzemedir (geren) (Resim 4.138). Geren; kerpiç imalatında da kullanılan bir tür killi topraktır, yörede yağlı toprak olarak da nitelendirilmektedir [44]. Z01 taşlık mekanı zemini beton ile kaplanmıştır. Bodrum kat ve zemin kat arasındaki döşemeyi, tek yönde atılan yaklaşık 9 -17 cm boyutlarında dörtgen kesitli kirişler taşımaktadır (Resim 4.139). Döşeme kirişlerinin üzerine, kirişlere dik olarak , genişliği 24 - 36 cm arasında değişkenlik gösteren ve 2,5 cm kalınlığında döşeme tahtaları yerleştirilmiştir (Resim 4.140 - 4.141). Zemin ve birinci

kattaki mekanlarda ahşap döşeme tahtaları genel olarak sağlam olup, bazı kısımlarında tahtalarının arasının açılması, kırılma gibi bozulmalar görülmektedir.

Resim 4.138. Yapının zemin malzemesi

Resim 4.139. Döşemeyi taşıyan ahşap kirişler

Resim 4.140. Zemin kat oda döşeme kaplaması

Resim 4.141. Birinci kat oda döşeme kaplaması

Çatı

Uşakizade Rıfat Efendi konağının üst örtüsü kırma çatı olup, alaturka kiremit döşeli ahşap kırma çatı konstrüksiyonuna sahiptir (Resim 4.142). 2011 yılında yapılan bir onarımda, yapının çatısı yenilenmiştir. Alaturka kiremitler bu onarım ile yapıya sonradan eklendiği için bozulma görülmemektedir. Bu onarımda bacaların kapatıldığı görülmektedir. Çatı alın tahtalarında, zamanla güneşin etkisine maruz kalan ahşap malzeme renk değişimine uğramıştır (Resim 4.143).

Resim 4.142. Oda kirişleri ve çatı konstrüksiyonu

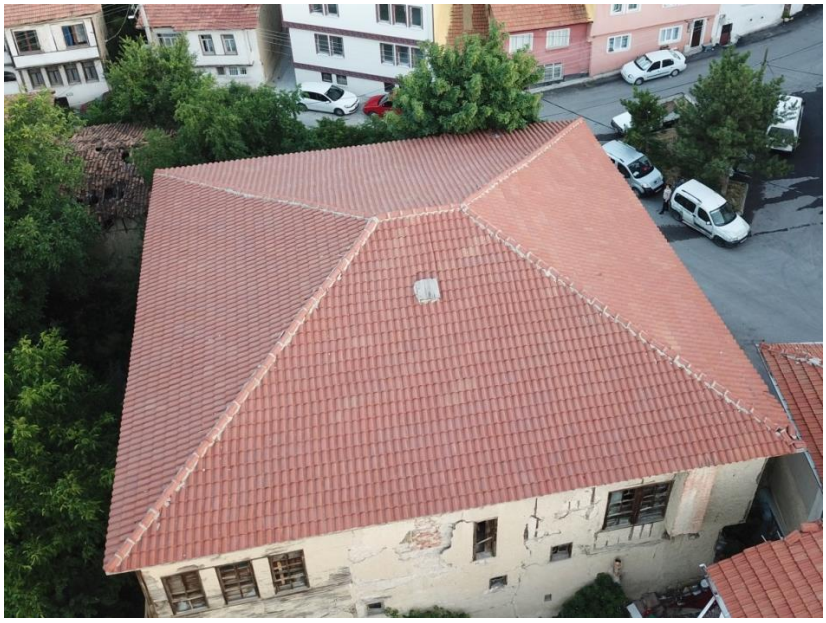

Resim 4.143. Yapının çatısı

4.2.5. Mimari elemanlar

Pencereler

Yapıdaki pencereler genel olarak özgünlüğünü korumasına rağmen, bazı pencerelerin boyutları değiştirilmiş veya kapatılmış, bazı mekanlarda ise yalnızca çerçevesi olan pencere boşlukları bulunmaktadır. Bodrum kat özgün ahşap pencerelerde demir korkuluk kullanıldığı görülmektedir (Resim 4.144). Farklı boyutlardaki ahşap plakalarla kapatılmış pencerelerin ise sonradan açıldığı düşünülmektedir.

Resim 4.144. Odunluk korkuluklu ahşap pencere

Zemin ve birinci kat aydınlatılması ve havalandırılması özgün ahşap pencereler ile sağlanmaktadır. Oda pencereleri aynı boyutlarda, sıralı ve eşit aralıklarla yapılmıştır. Sofa mekanlarında, doğu yönündeki avluya açılan basık kemerli ahşap giyotin pencereler vardır. Zemin katta taşlıktan sofaya açılan kemerli ahşap giyotin pencere ve giriş kapısının üstünde oval formlu aydınlatma penceresi bulunmaktadır (Resim 4.145). Ayrıca

aydınlatması diğer odalara kıyasen daha az olan Z07, Z10 ve 106 nolu mekanlardan sofaya açılan iç pencereler vardır. Ahşap dolapların arasında bulunan ahşap giyotin pencere, 107 ve 108 nolu mekanları bağlamaktadır.

Resim 4.145. Sofa mekanı iç pencereler

Z03, Z06, 102, 107 ve 110 nolu odalarda, çevresel şartların etkisi ile, içte normal ve dışta giyotin pencere olarak çift pencere kullanıldığı ve iki pencere arasının naylon ile kaplanmış olduğu görülmektedir (Resim 4.146). Doğu, güney ve batı cephelerinde çıkma ile oluşan köşe pencereleri özgünlüğünü korumaktadır (Resim 4.147). Güney cephesinde bulunan 102, 103 ve 104 nolu pencereler oldukça hasarlı durumda olup, ahşap – cam materyalleri yok olmuş ve sadece pencere boşlukları kalmıştır. Malzeme kaybına uğrayan bu pencereler ahşap plakalar ve kartonlar ile içten kapatılmıştır. Z05 nolu mekandaki bir pencerenin boyutu küçültülmüştür. Z10 nolu mekanda cepheye açılan pencerenin yüksekliği artırılmıştır.

Resim 4.146. Zemin kat çift pencere görünümü

Resim 4.147. Birinci kat köşe penceresi görünümü

Kapılar

Bodrum katta yalın, tek kanatlı ahşap kapılar ahşap kuşaklarla takviyelidir (Resim 4.148). Zemin ve birinci katta mekanın niteliğine bağlı olarak tek ya da çift kanatlı ahşap kapılar kullanılmıştır. Kapı doğramaları 25 - 30 mm kalınlığındadır. Hepsinin birer eşiği vardır. Bu eşik 10 - 21 cm yüksekliğindedir.

Resim 4.148. Bodrum kat hole açılan kapı

Yapının avlu ve taşlık mekanlarından sokağa açılan iki kapısı vardır. Bu kapılar çift kanatlı olup, ahşap tablalarla dikey bölünmüş ve kapının içe bakan yüzeyinde metal kilit sistemi kullanılmıştır (Resim 4.149). Kapıların iç yüzeyleri kuşaklarla takviyelidir. Kuşaklar üç sıra dövme çivilere altlık oluşturarak, kanadın şekil değiştirmesini önlemek amacı ile yapılmıştır. Konağın avludan girişi iki basamak ile ulaşılan, tek kanatlı ahşap bir kapı ile sağlanmaktadır. Bu kapının üzerinde bulunan ahşap kafeste bozulmalar vardır.

Resim 4.149. Ana giriş kapısı ve metal kilit sistemi

Sofadan girilen tüm oda kapılarında farklı yüksekliklerde eşik bulunmaktadır. Kapı kenarları ahşap kasa ile çevrilidir. Zemin kat kapı kasalarının sofaya bakan yüzleri ahşap ile taçlandırılmıştır (Resim 4.150). Çift kanatlı kapılar üç, tek kanatlı kapılar iki göbeklidir. Kapıların sofaya bakan yüzleri daha özenli olmasına ve profillere rağmen, iç yüzeyleri yalın bırakılmıştır. İç yüzlerinde metal kilit sistemleri kullanılmıştır.

Bazı odalarda iki veya üç adet kapı bulunmaktadır. Z04 ve 103 nolu mekanlarda, sofaya ve odalara açılan üç adet kapı bulunmaktadır. Z03, Z06, Z07 ve 102 nolu mekanların ise iki adet kapısı vardır.

Kapılar yüklüğün bulunduğu duvarda ise, dolabın bir parçası olacak şekilde kurgulanmış ve dolap derinliği içerisinde bırakılan boşluktan diğer odaya geçiş sağlanmıştır (Resim 4.151). İç mekan kapıları genel olarak iyi durumda olmakla birlikte, giriş kapılarında renk değişimleri, metal aksamda paslanmalar, çift kanatlı sokak giriş kapısının bir kanadında sehim bulunmaktadır. Bunun yanında 107 nolu oda kapı kanadının birinin kırıldığı görülmektedir (Resim 4.152).

Resim 4.150. Zemin kat sofaya açılan kapılar

Resim 4.151. Oda mekanı kemerli geçiş alanı

Resim 4.152. 107 oda kapısı görünümü

Merdivenler

Yapıdaki merdivenler ahşaptır. Katlar arasındaki ulaşımı sağlayan ve depo mekanına çıkan merdivenler bulunmaktadır. Avludan 2 basamak çıkıp güney cephedeki kapıdan girildiğinde karşıda duran 8 basamaklı ahşap merdiven ile Z04 nolu mekana ulaşılmaktadır (Resim 4.153.). Zemin kattan 18 basamaklı ve sahanlıklı, sahanlıktan sonraki bölümü ahşap ile kapatılmış merdiven ile 103 nolu mekana ulaşılmaktadır (Resim 4.154).

Zemin kat sofa mekanından çıkan 18 basamaklı ve sahanlıklı, ahşap korkuluklu döner merdiven ile birinci kat sofa mekanına çıkılmaktadır (Resim 4.155). Merdivenin sahanlığa kadar olan kısmı kapatılarak depolama alanı oluşturmuştur (Resim 4.156). Bu bölümdeki merdiven korkulukları, selamlık merdiveni ve depo merdiven korkuluklarından kullanılan geometrik şekiller yönünden farklılık göstermektedir.

Taşlıktan bodrum kat odunluk mekanlarına inen, 7 basamaklı ahşap merdivenin yaslandığı duvar ahşap ile kaplanmıştır. Merdivenin basamak kaplamaları bozulmuş ve dolgusu açığa çıkmıştır (Resim 4.157).

Merdiven strüktürleri gözlemlenmiş olup, merdivenler iki limon kirişi üzerine 2 cm kalınlıktaki basamak tahtalarının konulmasıyla oluşturulmuştur. Rıht yükseklikleri 19 cm'den fazladır.

Resim 4.153. Ahşap merdiven görünümü

Resim 4.154. Haremlik merdiveni

Resim 4.155. Ahşap selamlık merdiveni görünümü

Resim 4.156. Ahşap selamlık merdiveni görünümü

Resim 4.157. Bodrum kat merdiveni

Yüklük, dolap ve gusülhaneler

Yapının bodrum katında dolap yoktur. Zemin katta 4 adet, birinci katta 2 adet yüklük ve birçok yerde dolap bulunmaktadır (Resim 4.158).

Resim 4.158. Ahşap yüklük görünümü

Yüklüklerin derinlikleri 60 - 82 cm arasında değişmektedir. Z03, Z05, Z06 ve 104 nolu mekanlarda dolaplar ile tavan arasındaki kısımda tek kapaklı ahşap musandıra bölümleri bulunmaktadır (Resim 4.159). Gusülhaneler genelde kapaklı dolapların içlerinde çözülmüştür (Resim 4.160). Z05 nolu oda dolabında yan yana bulunan tek ve çift kapaklı iki bölüm birleştirilerek oluşturulmuş gusülhane vardır. Gusülhaneye sonradan eklenmiş borunun Z04 nolu mekandaki tesisat borusu ile birleşerek bodrum kata bağlandığı görülmektedir (Resim 4.161).

Resim 4.159. Ahşap dolap görünümü

Resim 4.160. Birinci kat dolap gusülhane

Resim 4.161. Zemin kat dolap gusülhane

Z03, Z05 ve 104 nolu mekanlarda; dolabın ortasındaki dilimli kemerli bir niş oluşturacak şekilde içe çekilmiş ve yükseltilmiş tek kapaklı bölüm bulunmaktadır. Bu bölümün süslemesi daha özenlidir. Dolabın bu bölümünde, dolap kapağının sağında ve solunda üçer adet yer alan nişlerde bitki motifli süslemeler kullanılmıştır (Resim 4.162).

Resim 4.162. Bezemeli nişlerin görünümü

Dolaplar; ahşap kapaklı ve ahşap pervazlı, iki veya üç göbekli, 2 cm kanat kalınlığındadır. Z03, Z05, Z06, 104 ve 105 nolu oda mekanlarındaki dolap kapakları ahşap tablalı, çift göbekli, üst kısmı kare alt kısmı dikdörtgen olarak düzenlenmiştir. Bu dolaplar ahşap renginde bırakılmıştır. Z07 ve Z10 oda mekanlarındaki yüklükler, ahşap tablalarla dikey bölünerek ve içten kuşatılarak oluşturulmuş, yüzeyleri boyanmıştır.

Z07 nolu mekandaki ahşap dolap, kapalı ve açık iki bölümden oluşmaktadır. Dolabın kapalı bölümü tek kapaklı, çift kanatlı ve 2,56 m uzunluğundadır. Dolabın içinde 3 sıra ahşap raf bulunmaktadır. Uzunluğu 1,71 m olan açık bölümde, genişlikleri 20-23 cm arasında değişen 2 sıra açık raf mevcuttur. Dolap kanatları ahşap tablaların kuşaklarla bağlanması ile oluşturulmuş olup, yalın bir görünüme sahiptir. Aynı mekanda, ocağın sağında üstü kemerli ve iç yüzeyi sıvalı olan bir kiler oluşturulmuştur. İçinde 2 sıra ahşap raf ve 1 adet pencere bulunmaktadır. Kilerin odaya bakan duvar yüzeyi ahşap ile kaplanmış ve ahşap üstüne 18 cm derinliğinde, 147 cm uzunluğunda, 4 cm kalınlığında bir raf yerleştirilmiştir. Kiler kapakları; 2,5 cm kalınlığındaki dikey ahşap çıtaların, 1 cm kalınlığındaki yatay ve çapraz ahşaplarla bağlanması ile oluşturulmuştur. (Resim 4.163).

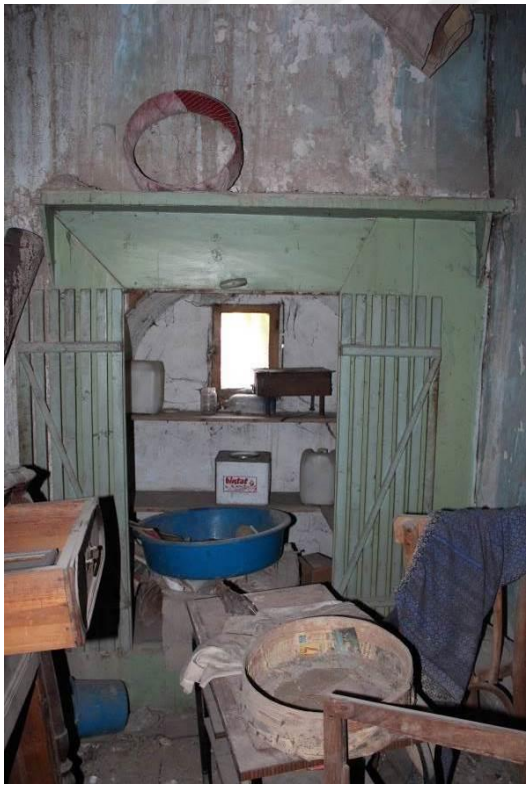

Resim 4.163. Ahşap kapaklı kiler görünümü

Z07 nolu mekanda ahşap dolabın açık rafların bulunduğu bölümün altında sandık şeklinde tasarlanmış, üstten kapaklı ahşap kiler dolabı bulunmaktadır. Sandık, 0,65 - 1,70 m boyutlarında ve 0,95 m yüksekliğindedir. Ahşapların ahşap iskeletin üzerine boşluksuz ve derzsiz olarak kaplanması ile oluşturulmuştur. Bu sandığın kapağı 0,43 - 1,33 m boyutlarındadır (Resim 4.164).

Resim 4.164. Ahşap kiler dolabı

Sandık şeklinde tasarlanmış, kuru hububatın kış döneminde sağlıklı bir şekilde saklanması için kullanılan ahşap kiler dolabı ile aynı işlevli dolaplara farklı yörelerde rastlanmaktadır. Seben evlerinde ev içi kiler adıyla anılan ve büyük sandıklar şeklinde yapılan ambarlar evin farklı bölgelerine yerleştirilmektedir (Resim 4.165) [76]. Malatya bölgesinde de benzer şekilde tasarlanan, sabit veya hareketli olan dolapların büyüklükleri ailenin ihtiyacına göre değişmektedir (Resim 4.166) [77]. Bu dolaplar, Kızılcahamam bölgesinde "kursak" olarak adlandırılmıştır (Resim 4.167) [78].

Resim 4.165. Seben, Gökhaliler Köyü ev içi kiler kullanımı [76]

Resim 4.166. Malatya kiler dolabı örnekleri [77]

Resim 4.167. Kızılcahamam, Başören Köyü kursak örneği [78]

Merdiven sahanlığından, taşlık hela mekanı ile 105 nolu hela mekanı arasında kalan boşlukta 1,52 - 1,93 m boyutlarında depo mekanına ulaşılmaktadır. Mekana 0,68 m genişliğinde ve 1,16 m yüksekliğinde ahşap kapak ile girilmektedir (Resim 4.168). Bu mekan, Malatya'da sabit veya hareketli olarak tasarlanmış, kışlık erzakları sağlıklı bir

şekilde saklamak amacıyla kiler işlevinde kullanılmaktadır (Resim 4.169) [77]. Bu sebeple yapıdaki bu sabit mekanın kiler olduğu düşünülmektedir.

Resim 4.168. Sahanlık kotundaki depo mekanı görünümü

Resim 4.169. Malatya sabit kiler dolabı örneği [77]

Ocak

Uşakizade Rıfat Efendi konağında 2 adet özgün ocak bulunmaktadır. Bunlardan biri Z07 nolu odada, diğeri 106 nolu mekanda yer almaktadır. Tuğla malzeme ile yapılan ocaklar alçı ile bezenmiştir. Z07 nolu mekanda bulunan ocağın alçı bezemesinde kırılma ve

islenme vardır. Ayrıca alçı yüzeyin üzeri duvar boyası ile boyanmıştır (Resim 4.170).

Resim 4.170. Alçı ile bezenmiş ocak

106 nolu mekanda ise ocak duvarının bir kısmının yıkıldığı görülmektedir (Resim 4.171). 110 nolu mekanın kuzey cephesi duvarında soba için baca deliği açılmış ve duvarın dışında baca oluşturulmuştur. Tuğla baca 2 adet ahşap payanda ile desteklenmiştir (Resim 4.172). Ayrıca Z03, Z05, Z06 ve Z10 nolu mekanlarda duvar veya pencere camında soba borusu için açılmış baca delikleri vardır.

Resim 4.171. Yıkılmış ocak duvarı

Resim 4.172. Cephede çıkma oluşturmuş baca

Tavan

Uşakizade Rıfat Efendi konağının bodrum katında tavan kaplaması uygulanmamış, dörtgen kesitli döşeme kirişleri açıkta bırakılmıştır (Resim 4.173).

Resim 4.173. Depo tavan görünümü

Zemin katta ise tavan kaplamasında ahşap malzeme kullanılmaktadır. Z03 ve Z05 nolu mekanlarda uygulanmış tekne tavan, eğim verilen duvarların bağdadi çıtaları ile kaplanıp sıvanması ve 4 cm kalınlığındaki çıta ile çevrelenmiş düz alana ahşap çıtalı kaplama yapılması ile oluşturulmuştur.

Birinci kat tavan kaplamalarında, nemden kaynaklı sehim, çürüme, bozulma ve malzeme kaybı gibi sorunlar görülmektedir. Sofa mekanında ahşap kirişlemeler ve büyük bölümü yok olmuş tavan kaplaması vardır (Resim 4.174). 107 nolu mekanın tavan kaplaması bulunmamakta ancak, tavanda var olan izlerden kaplamanın yok olduğu anlaşılmaktadır.

Baş oda tavanı, tavan kenarlarına denk gelen noktaların birleştirilip, oluşan alanın içeri çökertilmesiyle 3 kademeli olarak oluşturulmuştur. Çökertilen iki kademenin köşeleri, aplike tekniği ile oluşturulmuş bitki motifli süslemeler ile dolguludur. Üst ve orta kademenin köşelerinde ortaya çıkan üçgen formlu alanlar ahşap çıtalar ile çerçevelenmiş, oluşan çerçevenin içine aralıklı olarak çıtalar yerleştirilmiştir. Kare formlu son kademe ise

aynı doğrultulu geometrik formlar ile süslenmiştir. Duvar köşeleri ve kademeler arası zigzaglı motiflere sahip pervazlarla kapatılmıştır (Resim 4.175).

Resim 4.174. Sofa kirişleri ve kaplaması

Resim 4.175. Baş oda tavan bezeme detayı

104 nolu mekan tavanının merkezinde bulunan göbek altıgen formludur. Göbeğin iç kısmı, dairesel alanda buunan bitki motifli süslemeler ile dolguludur (Resim 4.176). Tavan kaplaması olmayan 108 nolu odanın 4 adet kirişi görülmektedir.

Resim 4.176. Altıgen formlu ahşap göbek

4.3. Uşakizade Rıfat Efendi konağının fiziksel durumu

Konağın fiziksel durumu genel olarak iyi gözükmektedir. Zamanla ortaya çıkan ihtiyaçlar ve çevresel etkilerden dolayı, fiziksel durumda değişmeler ve bozulmalar görülmektedir. Bu bozulmalar insanların yaptığı müdahaleler ve doğal etkenlerden kaynaklanan bozulmalar olarak ikiye ayrılmıştır.

4.3.1. İnsanların neden olduğu bozulmalar

Uşakizade Rıfat Efendi konağında zamanla değişen ihtiyaçlar nedeni ile kullanıcı tarafından bazı bölümlerin eklenmiş ve değişmiş olduğu tespit edilmiştir. Bodrum katta zamanla taşıyıcı konstrüksiyonun yetersiz görüldüğü mekanlarda, ahşap dikmelerin sonradan eklendiği görülmektedir (Resim 4.177). B04, B05 ve B06 nolu mekanların zeminleri eve izinsiz giren kişiler tarafından kazılmıştır. Konağa giriş kapılarında güvenliği sağlamak için kilit eklendiği bilinmektedir. Yapının taşlık zemini betonla kaplanmıştır. Ayrıca bu mekanda ihtiyaca göre tuvalet ve lavabo eklentisi yapılmıştır (Resim 4.178).

Resim 4.177. Odunluk ahşap dikme görünümü

Resim 4.178. Taşlık hela mekanı görünümü

Z04 nolu mekanda cephe duvarı önüne mutfak evyesi eklenmiştir. Bu mekanın son kullanıcıları tarafından mutfak olarak kullanıldığı bilinmektedir. Birinci kat sofa mekanı tavan kaplamasının büyük oranda yok olduğu, tavan kaplamasının sofa giriş duvarının dışında da devam ettiği görülmüştür (Resim 4.179). Bu sebeple 104 nolu mekanın sofaya açılan kapısının kapatıldığı, 105 ve 106 nolu mekanların sonradan eklendiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, yapıda yaşamış olan mülk sahibinden yapının önceki haline ilişkin alınan bilgiler doğrultusunda, bu mekanların erken dönem eklentisi olduğu söylenebilir (Resim 4.180). Bu mekanların eklenmesi ile batı cephede bulunan pencere boyutlarının mekanın kullanımına uygun hale getirmek için değiştirildiği düşünülmektedir. Z05 ve Z10 nolu mekanlarda boyutları değiştirilmiş pencereler bulunmaktadır. Z06 nolu mekanda bulunan ocağın yüzeyi boyanmıştır. Konağın zemin katında bir süre ikamet edildiğinden, bu katın fiziksel durumu daha iyidir. Genel olarak plastik kablolar, tesisat elemanları ve elektrik ihtiyacını gidermek için yapılan eklemeler mevcuttur.

Resim 4.179. Sofa tavanının 105 ve 106 nolu mekanlarda devam etmesi

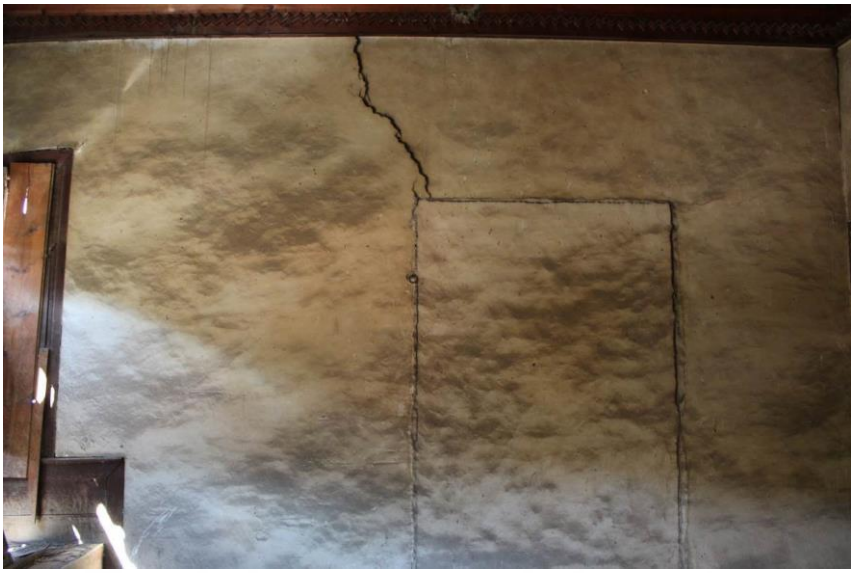

Resim 4.180. Kapatılmış kapı izi görünümü

4.3.2. Doğa etkisi ile bozulmalar

Doğal etkenleri oluşturan sebepler rüzgar, yağmur, kar ve deprem gibi etkenlerdir. Yapının çatısı onarım görmeden önce iklim şartları, yağış, nem ile direkt olarak temas halinde olan üst kat mekan tavanları büyük oranda zarar görmüştür. Baş oda tavan konstrüksiyonunda oluşan çökme, ahşap dikme ile engellenmeye çalışılmıştır (Resim 4.181).

Resim 4.181. Baş oda tavan görünümü

104 nolu odanın orta kısmında sehim meydana gelmiştir (Resim 4.182). 105 nolu mekanın tavan kaplamasında çürüme ve malzeme kaybı görülmektedir (Resim 4.183).

Resim 4.182. Tavan kaplamasında oluşan sehim

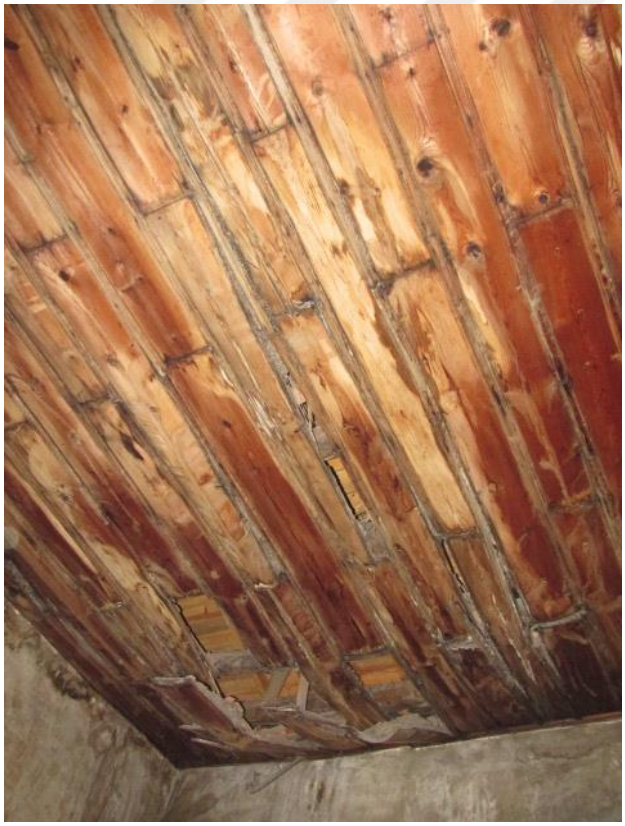

Resim 4.183. Tavanda neme bağlı bozulma

108 nolu mekanın tavan kaplaması yok olmuş, 4 kiriş kalmış ve ocak duvarı çökmüştür. Yapının iç mekan duvarlarında zamanla nem kaynaklı çatlaklar, sıva dökülmeleri, ahşap malzemede renk değişimi ve çürüme oluşmuştur (Resim 4.184).

Resim 4.184. Odada görülen bozulmalar

5. GÖZÜM ŞEYH SULTAN TEKKESİ MEVCUT DURUMUNUN TESPİTİ

5.1. Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan tekkesinin tespiti ve tanımlanması

5.1.1. Yöntem

Yapının restorasyon ve yeniden işlevlendirme önerisinin hazırlanabilmesi için öncelikle gerekli olan, mevcut durumunun tespitidir. Bu tespit için seçilen alandaki eskiz Rölöve çizimleri oluşturulmalıdır. Rölöve, bir binanın mevcut durumunun ölçekli çizimlerle anlatımıdır. Bunun yanında rölöve bir yapının, kent dokusunun veya arkeolojik kalıntının yakından incelenmesi, belgelenmesi, mimarlık tarihi açısından değerlendirilmesi ve restorasyon projesinin hazırlanabilmesi için bir araçtır [74].

Gözüm Şeyh Sultan tekkesi strüktüründe derin hasarların olması tüm mekanların ölçülmesini engellemiştir. Türbe, mescid, hol ve koridorun ölçümleri yapılmış olup, eksik veriler daha önce hazırlanan projeler ile giderilmiştir.[1] Ölçümler 2 kişilik ekiple 1 günde tamamlanmıştır. Yapının ölçüm işleminde, faro marka lazer tarama cihazı kullanılmıştır. Lazer tarayıcı ile belgeleme farklı istasyonlarda toplanan nokta bulutlarının, Faro Scene programında birleştirilmesi ve elde edilen verilerin Autocad programına aktarılması ile yapılmıştır. Taşıyıcı olmayan dolap, kapı, pencere gibi mimari elemanların ölçümleri, geleneksel yöntemle alınmış, hazırlanan krokiler üzerine işlenmiş ve fotoğrafları çekilmiştir. Yapıdaki değişim ve bozulmalar tespit edilip, krokiler üzerine not alınmış ve fotoğraflanmıştır. Çatı fotoğrafları drone ile çekilmiştir.

2019 yılı içinde alınan ölçümlerin bilgisayar ortamına aktarımı gerçekleştirilmiş, kullanılan Autodesk Autocad 2018 yazılımında rölöve çizimleri tamamlanmıştır. Bu çizimler, vaziyet planı, ölçülü kat planları, tavan izdüşüm planları, kesitler, cepheler ve detaylardan oluşmaktadır (Bkz: EK5).

[1] Eksik veriler için Omurga Mimarlık ofisi tarafından hazırlanan proje ve fotoğraflardan yararlanılmıştır.

5.2. Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan tekkesinin tanımlanması

5.2.1. Genel tanımlama

Yapı, Uşakizade Rıfat Efendi konağı ile aynı avlu içerisinde bulunmaktadır. Güney cephesinin bir bölümü avlu duvarı ile birleşmekte ve diğer bölümü avlu içinde kalmaktadır. Doğu cephesi yan parselde bulunan yapıya bitişiktir.

Tekke iki bölümden oluşmaktadır. İki adet sandukanın bulunduğu türbe mekanı ile mescidin bulunduğu bölüm tek katlıdır. Odaların bulunduğu müştemilat kısmı ise iki katlıdır. L planlı yapının, türbe, mescit, hol, mutfak mekanlarının ölçüleri alınabilmiştir. Türbe 20,94 m^2, mescit 42,74 m^2, hol 13,38 m^2 ve mutfak ise 10,14 m^2 alan kaplamaktadır.

Yapının kuzey cephesinden iki girişi ve güney cephesinde ise sokak girişi bulunmaktadır. Avludan türbe mekanına girildiğinde, kapının karşısında iki adet ahşap sandukanın yer aldığı görülmektedir. Burada biri erkek, biri kadın olmak üzere Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan ve Vacide Sultan olarak adlandırılan iki zatın mezarı bulunmaktadır [28]. Türbe, ahşap kafesli bölücü ile mescit mekanından ayrılmıştır. Mescidin güneye (kıbleye) bakan mihrabı bulunmaktadır. Mihrabın sağında ve solunda muhdes ahşap tahtalarla kapatılmış pencere boşlukları vardır. Mekanın strüktüründe çürüme, malzeme kaybı, tavanda çökme gibi ciddi hasarları görülmektedir.

Mescid mekanında bulunan çift kanatlı ahşap bir kapı hole bağlanmaktadır. Bu kapının her iki yanında pencere bulunmaktadır. Holde, kuzey yönündeki avluya açılan bir adet ahşap kapı ile pencere mevcuttur. Kapı girişinin yanında, pencerenin altında ahşap bir tezgah görülmektedir. Hole açılan 3 adet odadan biri olan mutfakta iki adet kapatılmış pencere vardır. Yapının strüktüründe meydana gelen ağır hasarlardan dolayı holün bir kısmına, zemin kattaki iki odaya ve merdiven ile ulaşılan bodrum kata girilememiştir. Girilemeyen bu mekanlara ait veriler daha önce çekilmiş fotoğraflardan elde edilmiştir. [1]

[1] Eksik veriler için Omurga Mimarlık ofisi tarafından hazırlanan proje ve fotoğraflardan yararlanılmıştır.

Yapının tavan ve zemin döşemeleri, merdivenler, odalarda bulunan gömme dolap ve sabit sedir gibi kısımları ahşaptır. Özgün alaturka kiremit olan çatısında çökme, strüktüründe çürüme, pencerelerde, döşemelerde ve dolgu malzemesinde kayıplar mevcuttur.

5.2.2. Dış tanımlama

Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan tekkesinin dış tanımlamasında; sırasıyla kuzey, batı ve güney cephesi ve cephe elemanları ele alınmıştır. Dış tanımlama çizelgeler ile belgelenmiştir (Çizelge 5.1 - 5.3).

Kuzey cephe

Uşakizade Rıfat Efendi konağına bakan kuzey cephesi sade bir görünüme sahiptir ve tek katlıdır (Resim 5.1).

Cephede iki adet ahşap kapı bulunmaktadır. Türbe mekanına açılan ahşap kapı 0,62 - 1,20 m boyutlarındadır. Hole ise 0,69 1,80 m boyutlarındaki ahşap kapı ile girilmektedir. Bu ahşap kapının solunda 0,45 - 1,22 m boyutlarında, muhdes elamanlarla kapatılmış ahşap pencere boşluğu mevcuttur. Cephenin sol kısmında mutfak mekanına ait 0,65 – 0,85 m boyutlarında iki adet ve 0,75 - 0,90 m boyutlarında bir adet pencere bulunmaktadır (Resim 5.2).

Kıtıklı sıvalı cephenin tamamında ciddi malzeme kayıpları görülmektedir. Duvar sıvasının dökülmesinden dolayı, ahşap karkas ve dolgusu açığa çıkmıştır. Cephe, özgün alaturka kiremit kaplı çatıya sahiptir. Ahşap saçaklı ve kirişli olan çatı saçağında kopma, çatı hizasında çökme ve malzeme kayıpları görülmektedir (Resim 5.3).

Resim 5.1. Tekke kuzey cephe görünümü

Resim 5.2. Tekke kuzey cephe pencereleri

Resim 5.3. Tekke kuzey cephe hasarlarının görünümü

Batı cephe

L şeklinde konumlanan yapının batı cephesi, ön ve arka olarak ele alınmıştır. Ön cephe türbe yönünde ve sağırdır. Kıtıklı sıvalı olan cephe yüzeyinde sıva kayıpları vardır. Cephe, ahşap iskelet arası taş dolgu tekniğinde yapılmıştır. Sıvaların dökülmesi ile cephenin iskeleti ve dolgusu ortaya çıkmıştır (Resim 5.4).

Arka cephede ise, zemin kat hizasında 0,80 - 1,60 m boyutlarında üç adet ahşap pencere ve bodrum kattan bahçeye açılan geniş bir açıklık vardır. Bu açıklığın ölçüleri alınamamıştır. Cephe ahşap bağdadi duvar tekniğinde ve sıvalıdır. Bağdadi çıtalar 4 - 5 cm genişliğindedir. Cephe sıvasının büyük ölçüde kaybolduğu, bağdadi kaplama çıtalarının koptuğu, strüktürü oluşturan dikme ve payandaların dış etkilere maruz kaldığı görülmektedir (Resim 5.5).

Resim 5.4. Batı cephe görünümü – ön [1]

Resim 5.5. Batı cephe görünümü – arka [1]

[1] Eksik veriler için Omurga Mimarlık ofisi tarafından hazırlanan proje ve fotoğraflardan yararlanılmıştır.

Güney cephe

Behdi sokağı yönündeki güney cephe, diğer cephelere nazaran daha detaylıdır. İki katlı olan cephe, ön ve arka olarak ele alınmıştır. Arka cephe taş duvarla çevrili bahçenin içinde kalmakta ve sokak hizasından cephe pencerelerinin bir kısmı görülmektedir (Resim 5.6). Bu bölümde 6 adet kemerli ahşap pencere boşluğu ve dairesel şekilde dışa taşarak vurgulanmış mihrap vardır. Pencereler 1,15 - 2,10 m boyutlarındadır. Mihrabın dairesel alanına, dairesel kesitli ahşap dikmeler sıralanmıştır. Dairesel alan, 38 cm yarıçapında ve bu alanın etrafına sıralı 8 adet ahşap dikme 3 cm yarıçapındadır.

Resim 5.6. Güney cephe görünümü - 1

Bir bölümü gömülü olan bodrum kata ait iki adet havalandırma penceresi bulunmaktadır. Ön cephede, sokaktan bodrum kata girişin sağlandığı bir adet kapı ve biri kemerli olmak üzere, 2 adet ahşap pencere yer almaktadır. Kemerli pencere 1,10 - 2,15 m boyutlarındadır. Pencerenin camları yok olmuş, doğramalarda bozulmalar görülmektedir. Pencere muhdes ahşap elemanlarla kapatılmıştır (Resim 5.7). Pencerenin sağında bulunan dikdörtgen şeklindeki 8 bölmeli ahşap pencere, 1,40 m yüksekliğinde ve 2,30 m genişliğindedir.

Güney cephede diğer cephelerde olduğu gibi strüktürde ağır hasar ve malzeme kayıpları

görülmektedir (Resim 5.8 - 5.10). Cephenin dörtgen pencerenin olduğu bölümünde sokağa doğru sehim meydana gelmiştir.

Resim 5.7. Güney cephe görünümü - 2

Resim 5.8. Güney cephe ahşap malzemede bozulmalar [1]

Resim 5.9. Güney cephe duvarı bozulmalar [1]

Resim 5.10. Güney cephe mihrap ve pencere görünümü [1]

[1] Eksik veriler için Omurga Mimarlık ofisi tarafından hazırlanan proje ve fotoğraflardan yararlanılmıştır.

Çizelge 5.1. Tekke kuzey cephe tanımlama tablosu

KUZEY CEPHESİ TANIMLAMA TABLOSU

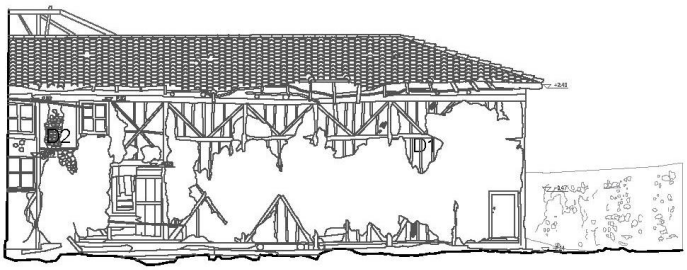

KUZEY CEPHESİ

Bu cephe tek katlıdır. Ahşap çatkılı duvar ve yığma kagir tekniğiyle inşa edilmiştir. Cephenin tamamında sıva dökülmeleri ve malzeme kaybı mevcuttur.

Cephe özgün alaturka kiremit kaplı kırma çatıya sahiptir. Çatının saçağında, çatı hizasında kopma ve malzeme kayıpları görülmektedir.

Zx : Zemin Numaraları
Dx : Duvar Numaraları
Px : Pencere Numaraları
Kx: Kapı Numaraları

T : Taş
A : Ahşap
S : Sıva
Ç : Çimento

T. : Toprak
B : Boya
S.I : Sac levha
M.T : Moloz taş

TU : Tuğla

X : Boy(m)
Y : En(m)
Z : Yükseklik(m)

A : İyi
B : Orta
C : Kötü

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME											ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY												
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●			●		●					14.44	0.18	4.34	Ahşap hatıllı özgün duvarda çatlaklar ve sıva dökülmeleri bulunmaktadır. Zeminde moloz yığınları bitkilenme görülmektedir.			●	
	K1			●	●					●				0.62		1.20	Ahşap kapı özgündür.		●		
	K2			●	●					●				0.69		1.80	Ahşap kapı özgündür.			●	
	P1			●	●					●				0.75		0.90	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P2			●	●					●				0.65		0.85	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P3			●	●					●				0.65		0.85	Ahşap pencere özgündür.			●	
D2			●				●		●					1.21	0.27	4.34	Duvar özgündür. Yüzeyde sıva dökülmeleri mevcuttur			●	

Çizelge 5.2. Tekke batı cephe tanımlama tablosu

BATI CEPHESİ TANIMLAMA TABLOSU

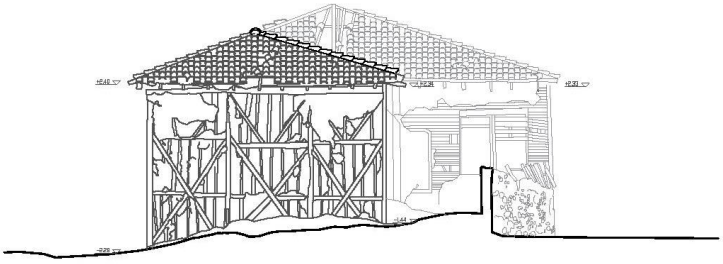

BATI CEPHESİ

Cephenin ön kısmı ahşap hatıllı taş dolgu, arka kısmı bağdadi duvar tekniğiyle inşa edilmiştir. Cephenin tamamında sıva dökülmeleri ve malzeme kaybı mevcuttur.

Cephe özgün alaturka kiremit kaplı kırma çatıya sahiptir. Çatının saçağında, çatı hizasında kopma ve malzeme kayıpları görülür.

Zx : Zemin Numaraları
Dx : Duvar Numaraları
Px : Pencere Numaraları
Kx: Kapı Numaraları

T : Taş
A : Ahşap
S : Sıva
Ç : Çimento

T. : Toprak
B : Boya
S.I : Sac levha
M.T : Moloz taş

TU : Tuğla

X : Boy(m)
Y : En(m)
Z : Yükseklik(m)

A : İyi
B : Orta
C : Kötü

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●			●		●					14.44	0.18	4.34	Ahşap hatıllı özgün duvarda çatlaklar ve sıva dökülmeleri bulunmaktadır. Zeminde moloz yığınları bitkilenme görülmektedir.			●	
	P1			●	●					●				0.80		1.60	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P2			●	●					●				0.80		1.60	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P3			●	●					●				0.80		1.60	Ahşap pencere özgündür.			●	
D2				●	●				●					1.21	0.27	4.34	Duvar özgündür. Yüzeyde sıva dökülmeleri mevcuttur			●	

Çizelge 5.3. Tekke güney cephe tanımlama tablosu

GÜNEY CEPHESİ TANIMLAMA TABLOSU

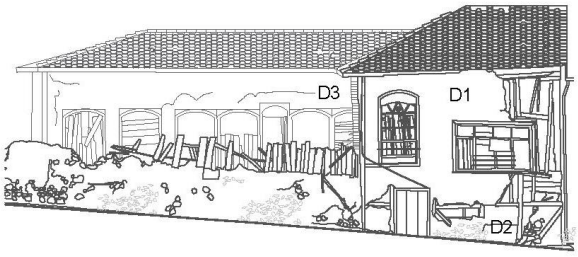

GÜNEY CEPHESİ

Cephe yığma taş ve ahşap çatkılı dolgu tekniğiyle inşa edilmiştir. Cephenin tamamında sıva dökülmeleri ve malzeme kaybı mevcuttur.

Özgün alaturka kiremit kaplı kırma çatıya sahip olan cephenin odaların bulunduğu kısmında sokağa doğru çökme olduğu görülmektedir. Çatının saçağında, çatı hizasında kopma ve malzeme kayıpları görülür.

Zx : Zemin Numaraları
Dx : Duvar Numaraları
Px : Pencere Numaraları
Kx: Kapı Numaraları

T : Taş
A : Ahşap
S : Sıva
Ç : Çimento

T. : Toprak
B : Boya
S.I : Sac levha
M.T : Moloz taş

TU : Tuğla

X : Boy(m)
Y : En(m)
Z : Yükseklik(m)

A : İyi
B : Orta
C : Kötü

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●			●		●					6.21	0.18	4.53	Ahşap hatıllı özgün duvarda çatlaklar ve sıva dökülmeleri bulunmaktadır. Zeminde moloz yığınları bitkilenme görülmektedir.			●	
	K1			●	●					●				0.90		1.40	Ahşap kapı özgündür.		●		
	P1			●	●						●			0.35		1.50	Pencerede bozulmalar mevcuttur			●	
	P2			●	●					●				1.10		2.15	Pencerede bozulmalar mevcuttur			●	
D2			●				●		●					0.44 0.98	-	4.34	Duvar özgündür. Yüzeyde sıva dökülmeleri mevcuttur				
D3				●			●		●					9.46	0.27	4.34	Duvar özgündür. Yüzeyde sıva dökülmeleri mevcuttur			●	
	P1			●	●					●				1.15		2.10	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P2			●	●					●				1.15		2.10	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P3			●	●					●				1.15		2.10	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P4			●	●					●				1.15		2.10	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P5			●	●					●				1.15		2.10	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P6			●	●					●				1.15		2.10	Ahşap pencere özgündür.			●	
	M1			●	●					●				0.76		3.00	Ahşap minber özgündür.			●	

5.2.3. İç tanımlama

Gözüm Şeyh Sultan tekkesi biri mescit-türbe ve diğeri odaların bulunduğu müştemilat bölümleri olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. İç tanımlama çizelgelerle belgelenmiştir (Çizelge 5.4 - 5.14).

Bodrum kat [1]

Yapının strüktürel sorunlarından dolayı bodrum kata girilememiştir. Bu sebeple bodrum kat 2016 yılında hazırlanan rölöve projesine göre tanımlanmıştır.

Bodrum kat hol/taşlık ve 2 depo mekanından oluşmaktadır. Yapının zemin katından 6 basamaklı merdiven ile bodrum kat taşlığına ulaşılmaktadır (Resim 5.11). Taşlığa inildiğinde merdivenin karşısında bulunan ahşap kapı Behdi sokağına çıkmaktadır. 0,62 - 1,20 m boyutlarındaki kapı günümüzde kullanılır durumda değildir (Resim 5.12).

Resim 5.11. Taşlık merdiveni

[1] Eksik veriler için Omurga Mimarlık ofisi tarafından hazırlanan proje ve fotoğraflardan yararlanılmıştır.

Resim 5.12. Taşlık giriş kapısı

Mekandaki batı yönüne bakan D3 nolu duvarda bulunan açıklık ile avluya ve D1 nolu duvardaki ahşap kapı ile depo mekanlarına geçilmektedir (Resim 5.13 - 5.14).

Resim 5.13. Taşlıktan avluya çıkılan açıklık

Resim 5.14. Depo mekanları ahşap giriş kapıları

B02 nolu depo mekanına ve merdiven altına açılan iki adet pencere boşluğu vardır (Resim 5.15). Bodrum kat zemini toprak, duvarları boyalı, tavanı açıkta bırakılmış ahşap kirişlemedir (Resim 5.16). Mekanın duvar yüzeyinde çatlak ve dökülmeler, ahşapta renk değişimi ve çürüme, örümceklenme, moloz ve eşya yığınları gibi problemleri vardır.

Resim 5.15. Depo mekanına açılan ahşap pencere

Resim 5.16. Döşeme ve merdiven birleşim detayı

Taşlıktan 2 adet ahşap kapı ile B02 depo mekanına ulaşılmaktadır. Taşlıktan B03 depo mekanına, buradan da B02 depo mekanına geçilmektedir (Resim 5.17).

Resim 5.17. Ahşap giriş kapısı

B02 depo mekanının alanı 10,58 m^2 ve tavan yüksekliği 1,84 m'dir. Mekanda taşlığa açılan bir adet pencere ve sokağa açılan bir adet pencere boşluğu bulunmaktadır (Resim 5.18).

Resim 5.18. Mekandaki pencere boşlukları

Mekanın duvarları yığma taş ve ahşap çatkılı taş dolgu duvar olup, yüzeyleri sıvalıdır. Zemini toprak, tavanı açıkta bırakılmış ahşap kirişlemedir (Resim 5.19 – 5.20).

Mekanın duvar yüzeyinde çatlak ve dökülmeler, ahşapta renk değişimi ve çürüme, örümceklenme görülmektedir. Zeminde yığıntılar bulunmakta ve tavandan kirişlerin arasına yerleştirilen bezler sarkmaktadır.

Resim 5.19. Ahşap kirişlemeli tavan

Resim 5.20. Döşeme

B3 depo mekanı 78,80 m^2 alan kaplamaktadır. Mekanın tavan yüksekliği 1,09 ve 1,80 m arasında değişmektedir. B02 depo mekanı ile arasında bulunan iç duvar, ahşap çatkılı taş dolgu ile inşa edilmiş olup, beden duvarları yığma kagirdir (Resim 5.21).

Resim 5.21. Depo duvarları

Mekanın zemini toprak, tavanı açıkta bırakılmış ahşap kirişlemedir. Duvarların bazıları sıvalı, bir bölümü ise açıkta bırakılmıştır (Resim 5.22). Mekan ahşap dikmelerle desteklenmiştir (Resim 5.23).

Resim 5.22. Ahşap hatıllı taş dolgu duvar

Resim 5.23. Ahşap dikmeler

Mekanın mescit altında kalan bölümü, ahşap dikme ve plakalar ile oluşturulmuş bölücü ile ayrılmıştır (Resim 5.24 - 5.25). Bölücü duvardan bırakılan boşluktan ahşap dikmelerle desteklenmiş alana geçilmektedir. Deponun bu bölümünde iki adet havalandırma penceresi bulunmaktadır. Ayrıca bu bölümde mezar duvarları görülmekte olup, duvar sınırları zemin katta bulunan ahşap sandukalardan biri ile örtüşmemektedir (Resim 5.26).

Resim 5.24. Depoyu bölen ahşap dikme ve plakalar

Resim 5.25. Depo ile merdiven altı arasındaki ahşap dikmeler

Resim 5.26. Mezar duvarı

Mekanın duvar yüzeyinde çatlak ve dökülmeler, ahşapta renk değişimi ve çürüme, örümceklenme gibi sorunları görülmektedir. Depo mekanları malzeme ve moloz yığınları ile doldurulmuştur (Resim 5.27).

Resim 5.27. Tavanda oluşan bozulmalar

Z01 Türbe

Mekana kuzey yönündeki duvarda bulunan 0,62 - 1,20 m boyutlarında tek kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir. Kapı 2 cm kanat kalınlığındadır. Kuzey ve batı cephesi sağır olan mekanın alanı 20,72 m^2 ve tavan yüksekliği 3,94 m'dir.

Avludan türbe mekanına girildiğinde, kapının karşısında iki adet ahşap sandukanın yer aldığı görülmektedir. Sandukalardan biri 2,17 m, diğeri ise 1,77 m uzunluğundadır. Sandukalarda biri erkek, biri kadın olmak üzere Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan ve Vacide Sultan olarak adlandırılan iki zatın mezarı bulunmaktadır (Resim 5.28).

Mekan, doğu yönünde bulunan 1,90 m yüksekliğindeki ahşap kafesli bölücü ile mescit alanından ayrılmış olup, bölücüden mescide ulaşmak mümkündür. Çerçeveli ahşap bölücü duvar, 2 bölümden oluşmaktadır. Altta bulunan 62 cm yüksekliğinde ahşap bölüm, düz bırakılmıştır. Üstteki balık sırtı desenli bölüm ise genişlikleri 68 - 75 cm arasında değişen, 1,28 m yüksekliğindeki 8 parçadan oluşmaktadır. Doğrama kalınlıkları 2 cm 'dir (Resim 5.29). Güney yönüne bakan duvarda 1,15 - 2,10 m boyutlarında özgün, ahşap pervazlı ve

kemerli pencere boşlukları bulunmaktadır. Pencerelerin kanatları kayıptır ve muhdes ahşap elemanlarla içten kapatılmıştır. Mescit mekanında devam eden pencereler ikili sıralı olup, alt pervaz hizasında yatayda devam eden ahşap bordür ile birleştirilmiştir.

Resim 5.28. Ahşap sandukalar

Resim 5.29. Ahşap kafesli bölücü duvar

Mekanın zemini ahşap kaplamadır. Tavanda, bağdadi çıtalarla eğim verilerek oluşturulmuş tekne tavan uygulaması görülmektedir. Tavanın orta kısmında ahşap çıtalı kaplama uygulanmıştır. Ahşap çatkılı taş dolgu tekniği ile inşa edilmiş duvarlar sıvalıdır. Duvar yüzeyinde oluşmuş çatlak ve dökülmeler ile duvarın ahşap iskeleti ve dolgu malzemesi ortaya çıkmıştır. Döşemede kaplamanın çürümesi sonucunda çökme ve malzeme kayıpları meydana gelmiştir. Mekan; çatı, duvar, zemin ve tavanda oluşan hasarlar ile dış etkilere maruz kalmakta ve deformasyonlar her geçen gün artmaktadır (Resim 5.30).

Resim 5.30. Türbe mekanında görülen bozulmalar

Z02 Mescit

Yekpare mekan olan türbe ve mescit, 1,90 m yüksekliğindeki ahşap kafesli bölücü ile ayrılmıştır. Mescit 42,74 m^2'lik geniş bir alana sahiptir (Resim 5.31.). Mescidin kuzey yönüne bakan duvarı sağırdır. Mescit ile hol arasındaki duvarda 1,13 - 2,18 m boyutlarında ahşap bir kapı ve her iki yanında 1,15 - 2,10 m boyutlarında basık kemerli ahşap pencere boşlukları vardır. Pencerelerden birinde hol ve mescit arasında döner ahşap servis dolabı bulunmaktadır. Edinilen bilgiye göre, bu dolap halka aş dağıtılması için Rıfat Efendi tarafından yaptırılmıştır (Resim 5.32).

Resim 5.31. Mescitteki kapı ve pencereler - 1

Resim 5.32. Mescitteki kapı ve pencereler - 2

Mescidin güneye (kıbleye) bakan duvarında ahşap mihrap bulunmaktadır (Resim 5.33). Mihrap, beden duvarından dışa taşılarak vurgulanmıştır. Mihrabın dairesel alanına, dairesel kesitli ahşap dikmeler sıralanmıştır. Dairesel alan, 38 cm yarıçapında ve bu alanın etrafına sıralı 8 adet ahşap dikme 3 cm yarıçapındadır. Mihrabın sağında ve solunda 1,15 - 2,10 m

boyutlarında, ikili sıralı ahşap pencere boşlukları vardır. Kanatları bulunmayan pencereler, ahşap elemanlar ile kısmen kapatılmıştır.

Resim 5.33. Ahşap mihrap

Mekanın döşemesi ahşap kaplama olup, yer yer moloz yığınları ile örtülmüştür. Tavan türbe mekanı tavanı ile bütün olup, bağdadi çıtalarla oluşturulmuş tekne tavan uygulaması görülmektedir. Eğimli olan kısımlar duvar ile bütün olarak sıvanmıştır. Sıvalı olan yüzeylerde çatlak ve dökülmeler görülmektedir. Ayrıca, doğu yönündeki duvarın sağ kısmında , sıva ve dolgu malzemeleri tamamen dökülmüş, iskeleti oluşturan ahşap dikme ve payandalar ortaya çıkmıştır. Hasar gören bu kısımda; ahşap dikmelerin 12 cm, kuşakların 11 cm, payandanın 13 cm, ara dikmelerin 11 cm kalınlığında kullanıldığı görülmektedir. Bu kısımda ayrıca çatının çökmesi sonucu, tavan kaplamasında çökme, döşemede çürüme gibi hasarlar oluşmuştur.

Mekan; çatı, duvar, zemin ve tavanda oluşan hasarlar ile dış etkilere maruz kalmaktadır. Özellikle çatıda oluşan hasar sadece zemin katı değil, bodrum katı da olumsuz etkilemektedir. Mekanın altında bulunan ahşap dikmelerde, iskeleti oluşturan elemanlarda çürüme gözlenmektedir (Resim 5.34).

Resim 5.34. Mekanda görülen bozulmalar

Z03 Hol

Mescitten çift kanatlı ahşap kapı ile 13,38 m^2 alan kaplayan hole geçilmektedir. Mekan 3,90 m yüksekliğindedir. Holün kuzey duvarında avluya açılan 0,45 - 1,22 m boyutlarında ahşap pencere ve 0,69 - 1,80 m boyutlarında ahşap kapı bulunmaktadır. Pencerenin önünde boyutları 65 - 65 cm olan ahşap bir tezgah vardır (Resim 5.35).

Hole bağlanan üç oda vardır. Doğu duvarında Z04 mutfak mekanına açılan ahşap bir kapı ve iki adet kapatılmış pencere boşluğu bulunmaktadır (Resim 5.36).

Resim 5.35. Hol giriş kapısı

Resim 5.36. Kapatılmış pencere boşlukları

Mekanda 2 adet merdiven vardır. 6 basamaklı ahşap merdiven ile holden bodrum kat taşlık mekanına inilmektedir. 3 basamaklı ahşap merdiven ile taşlığın üstünde bulunan Z06 nolu mekana çıkılmaktadır. Z06 nolu mekanda boyutları değiştirilmiş ahşap bir pencere hole açılmaktadır (Resim 5.37). Ayrıca batı yönüne bakan duvarda bulunan, 0,80 - 1,60 m boyutlarında ahşap çerçeveli pencere boşluğu avluya açılmaktadır.

Resim 5.37. Oda girişleri

Hol döşemesi ahşap kaplamadır ve döşemede yer yer moloz yığınları görülmektedir. Mekanın tavanı ahşap kaplama ve duvarları ahşap çatkılı dolgu duvar tekniğindedir. Sıvalı olan duvar yüzeyinde çatlak, dökülme, tavan kaplaması ve döşemede çürüme ve çökme gibi sorunlar görülmüştür (Resim 5.38).

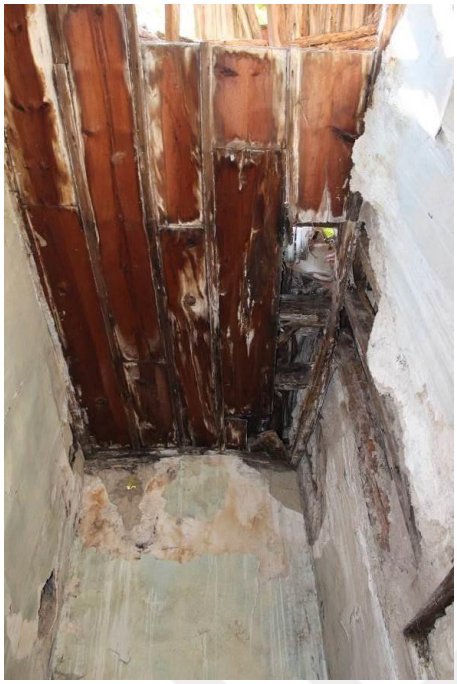

Resim 5.38. Tavanda görülen bozulmalar

Z04 Mutfak

Alanı 10,14 m^2 olan mutfak mekanı tavan yüksekliği 3,80 m'dir. Batı yönündeki duvarda bulunan ebatları 0,78 - 2,00 m olan ahşap kapı ile mekana girilmektedir (Resim 5.39). Kapının yanında iki adet kapatılmış pencere boşluğu bulunmaktadır (Resim 5.40).

Resim 5.39. Ahşap giriş kapısı

Resim 5.40. Kapatılmış pencereler

Avluya bakan duvarın ortasında 0,56 - 0,72 m boyutlarında özgün ocak konumlanmış, ocağın sağında malzeme kaybı görülen bir niş ve solunda ise ahşap bir dolap bulunmaktadır. Ocağın her iki yanında 0,65 - 0,85 m boyutlarında ahşap tepe pencereleri ve bunlardan sadece birinin altında ebatları 0,75 - 0,90 m olan ahşap bir pencere yer almaktadır (Resim 5.41). Güney yönündeki duvarda bulunan 0,60 m derinliğindeki ahşap yüklük, 2,92 m uzunluğunda ve 2,12 m yüksekliğindedir. Dolabın batısı tek kapaklı, ortası ve doğusu çift kapaklıdır. Ahşap kapaklı ve pervazlı dolap süslemesiz olup, yüzeyi boyanmıştır. Dolabın kanat kalınlığı 2 cm'dir (Resim 5.42).

Mekanın döşemesi ve tavanı ahşap kaplama, duvarları boyalıdır. Duvar yüzeyinde nemlenme, dolgu malzemesinde dökülme, tavanda renk değişimi gibi bozulmalar görülmektedir (Resim 5.43).

Resim 5.41. Ocak ve ahşap pencereler

Resim 5.42. Ahşap yüklük

Resim 5.43. Duvarda görülen bozulmalar

Z05 Oda [1]

Kuzey ve batı yönlerindeki duvarların pahlanmış köşesinden ahşap kapı ile girilen mekan, 20,81 m^2 alan kaplamaktadır (Resim 5.44). Behdi sokağına bakan güney cephesi, sokağa doğru çökmeye başlamıştır. Duvar boyunca konumlanan ahşap sedir vardır (Resim 5.45).

Mekanın döşemesi ve tavanı ahşap kaplama olup, ahşap çatkılı taş dolgu olan duvarları boyalıdır (Resim 5.46). Duvar yüzeyinde çatlak ve dökülmeler, ahşap iskelet duvar dolgusunda dökülme, döşemede ve tavanda bozulmalar görülmektedir (Resim 5.47).

[1] Eksik veriler için Omurga Mimarlık ofisi tarafından hazırlanan proje ve fotoğraflardan yararlanılmıştır

Resim 5.44. Ahşap yüklük ve giriş kapısı

Resim 5.45. Çökmüş cephe duvarı

Resim 5.46. Ahşap tavan kaplaması

Resim 5.47. Mekanda görülen bozulmalar

Z06 Oda [1]

Holden 4 basamaklı bir merdiven ile çıkılan mekan 5,94 m^2'dir (Resim 5.48). Tek kanatlı giriş kapısının arkasında ahşap raflar sıralanmıştır. Kapının yannda, geriye doğu çekilmiş hole bakan duvarda, boyutları değiştirilmiş ahşap bir pencere bulunmaktadır (Resim 5.49).

Z05 nolu mekan ile arasında bulunan duvarda iki adet pencere boşluğu kapatılmış ve bu alan raf olarak düzenlenmiştir.Güney yönündeki cephe duvarında basık kemerli ahşap bir pencerede ve avluya açılan pencerede malzeme kayıplarının olduğu görülmektedir (Resim 5.50).

Mekanın döşemesi ve tavanı ahşap kaplama, duvarları boyalıdır. Duvarda, döşemede, tavanda bozulmalar mevcuttur.

Resim 5.48. Ahşap merdiven ve giriş kapısı görünümü

[1] Eksik veriler için Omurga Mimarlık ofisi tarafından hazırlanan proje ve fotoğraflardan yararlanılmıştır.

Resim 5.49. Giriş kapısı ve ahşap pencere

Resim 5.50. Ahşap kemerli pencere

Çizelge 5.4. Türbe iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : ZEMİN KAT	MEKAN : Z01 TÜRBE	AÇIKLAMA
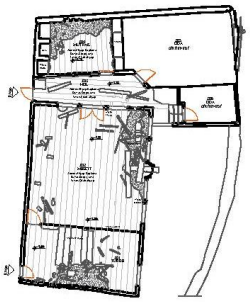	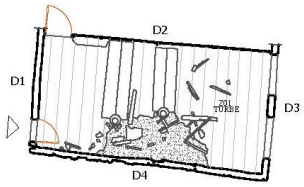	Zemin katta bulunan Z01 nolu mekan; 6.36 m eninde 3.42 m boyundadır. Mekan 20.72 m^2 alan kaplamaktadır. Tavan 3.94 m yüksekliğindedir. Döşemesi ahşap kaplamadır. Duvarları ahşap çatkılı taş dolgulu ve sıvalıdır. Tavan ahşap tekne tavan uygulamasıdır. 1 adet kapı, 2 adet pencere ve mescit mekanını ayıran ahşap kafes bulunmaktadır.

Zx : Zemin Numaraları
Dx : Duvar Numaraları
Px : Pencere Numaraları
Kx: Kapı Numaraları

T : Taş
A : Ahşap
S : Sıva
Ç : Çimento

T. : Toprak
B : Boya
S.I : Sac levha
M.T : Moloz taş

TU : Tuğla

X : Boy(m)
Y : En(m)
Z : Yükseklik(m)

A : İyi
B : Orta
C : Kötü

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●			●		●					3.42	0.17	3.94	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	
	K1			●	●					●				0.62		1.20	Ahşap kapı özgündür.		●		
D2				●	●					●				6.36	0.02	1.90	Ahşap kapı özgündür.			●	
D3				●			●		●					3.42	0.19	3.94	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	
	P1			●	●					●				1.15		2.10	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P2			●	●					●				1.15		2.10	Ahşap pencere özgündür.			●	
D4				●			●		●					6.36	0.19	3.94	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	

Çizelge 5.5. Mescit iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : ZEMİN KAT	MEKAN : Z02 MESCİT	AÇIKLAMA
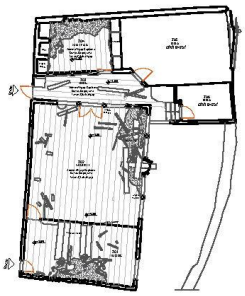	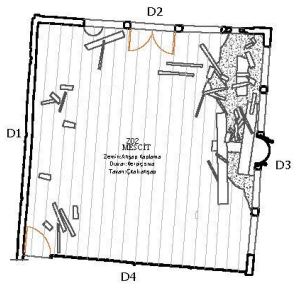	Zemin katta bulunan Z02 nolu mekan; 6.40 m eninde 6.57 m boyundadır. Mekan 42.74 m^2 alan kaplamaktadır. Tavan 3.94 m yüksekliğindedir. Döşemesi ahşap kaplamadır. Duvarları ahşap çatkılı taş dolgu sistemli ve sıvalıdır. Tavan ahşap tekne tavan uygulamasıdır. 1 adet kapı, 2 adet pencere ve Türbe mekanını ayıran ahşap kafes bulunmaktadır.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME											ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY												
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●			●		●					6.57	0.17	3.94	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	
D2				●			●		●					6.40	0.18	3.94	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	
	P1			●	●					●				1.15		2.10	Ahşap pencere özgündür.			●	
	K1			●	●					●				1.13		2.18	Ahşap kapı özgündür.		●		
	P2			●	●					●				1.15		2.10	Ahşap pencere özgündür.			●	
D3				●			●		●					6.78	0.19	3.94	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	
	P3			●	●					●				1.15		2.10	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P4			●	●					●				1.15		2.10	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P5			●	●					●				1.15		2.10	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P6			●	●					●				1.15		2.10	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P7			●	●					●				1.15		2.10	Ahşap pencere özgündür.			●	
D4				●	●					●				6.36	0.02	1.90	Ahşap kapı özgündür.			●	

Çizelge 5.6. Hol iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : ZEMİN KAT	MEKAN : Z03 HOL	AÇIKLAMA
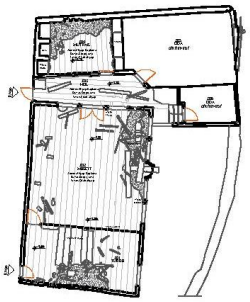	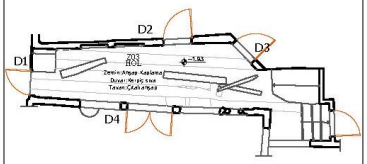	Z03 nolu mekan,20.72 m^2 alan kaplamaktadır. Tavan 3.90 m yüksekliğindedir. Döşemesi ve tavanı ahşap kaplamadır. Duvarları ahşap çatkılı taş dolgu sistemli ve sıvalıdır. 3 adet kapatılmış pencere bulunur. Tavanda ve duvarda neme bağlı bozulmalar görülür.

Zx : Zemin Numaraları
Dx : Duvar Numaraları
Px : Pencere Numaraları
Kx: Kapı Numaraları

T : Taş
A : Ahşap
S : Sıva
Ç : Çimento

T. : Toprak
B : Boya
S.I : Sac levha
M.T : Moloz taş

TU : Tuğla

X : Boy(m)
Y : En(m)
Z : Yükseklik(m)

A : İyi
B : Orta
C : Kötü

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●			●		●					1.31	0.03	3.90	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	
D2				●			●		●					5.34	0.17	3.90	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.		●		
				●	●						●			0.78		2.00	Ahşap kapı özgündür.		●		
D3				●			●		●					6.40	0.18	3.94	Duvar yüzeyinde çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.			●	
		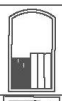		●	●					●				1.15		2.10	Ahşap pencere özgündür. Pencerede özgün döner ahşap dolap mevcuttur.			●	
		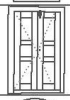		●	●					●				1.13		2.18	Ahşap kapı özgündür.		●		
				●	●					●				1.15		2.10	Ahşap pencere özgündür.			●	

Çizelge 5.7. Mutfak iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : ZEMİN KAT	MEKAN : Z04 MUTFAK	AÇIKLAMA
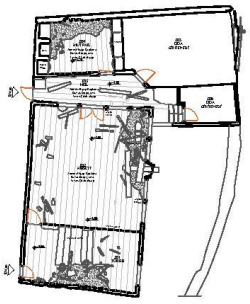	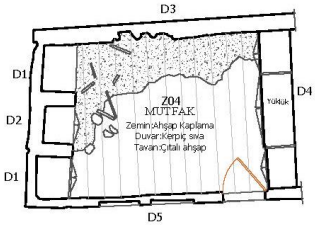	Z04 nolu mekan; 2.86 m eninde 4.56 m boyundadır. Mekan 10.14 m^2 alan kaplamaktadır. Tavan 3.80 m yüksekliğindedir. Döşemesi ve tavanı ahşap kaplamadır. Duvarları ahşap çatkılı dolgulu ve ocak duvarı yığma kagirdir. Duvar dolgusunda bozulmalar görülür. 1 adet ocak, ahşap yüklük, 1 adet kapı, 3 adet pencere ve hole açılan 2 adet kapatılmış pencere bulunur.

Zx : Zemin Numaraları	T : Taş	T. : Toprak	TU : Tuğla	X : Boy(m)	A : İyi
Dx : Duvar Numaraları	A : Ahşap	B : Boya		Y : En(m)	B : Orta
Px : Pencere Numaraları	S : Sıva	S.I : Sac levha		Z : Yükseklik(m)	C : Kötü
Kx: Kapı Numaraları	Ç : Çimento	M.T : Moloz taş			

YAPI ELEMANLARI		FORMU	MALZEME										ÖLÇÜLER			DURUM				FOTO NO
			TAŞIYICI		DOLGU				YÜZEY											
TAŞIYICI	MİMARİ		T	A	A	Ç	M.T	T.	S	A	B	T.	S.I	X	Y	Z	NOTLAR	A	B	C	
D1				●			●		●					1.64	0.20	3.80	Duvar özgündür.			●	
	P1			●	●					●				0.75		0.90	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P2			●	●					●				0.65		0.85	Ahşap pencere özgündür.			●	
	P3			●	●					●				0.65		0.85	Ahşap pencere özgündür.			●	
D2			●	●			●		●					2.30	0.27	3.80	Duvar özgündür.			●	
D3				●			●		●					4.56	0.31	3.80	Duvar özgündür. Yer yer dolgu dökülmeleri görülür.			●	
D4				●			●		●					2.92	0.31	3.80	Duvar özgündür.			●	
	Y1	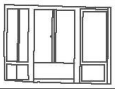		●	●						●			2.92	0.60	2.12	Ahşap yüklük özgündür.		●		
D5				●			●		●					4.84	0.17	3.80	Duvar yüzeyinde nemlenme, çatlak ve sıva dökülmeleri vardır.		●		
	K1			●	●						●			0.78		2.00	Ahşap kapı özgündür.		●		

Çizelge 5.8. Oda iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : ZEMİN KAT	MEKAN : Z05 ODA	AÇIKLAMA
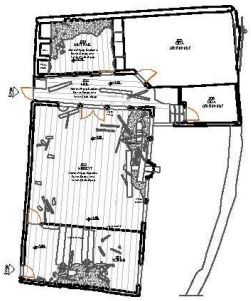	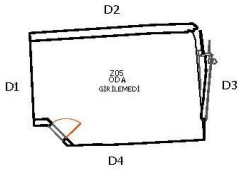	Zemin katta bulunan Z05 nolu mekan Behdi Sokağa bakmaktadır. Mekanın giriş kapısının yanında ahşap bir yüklük, cephe duvarı boyunca konumlanmış ahşap sedir ve 2 adet kapatılmış pencere bulunmaktadır. Odanın zemini ve tavanı ahşap kaplama, duvarları boyalıdır. Mekanın strüktür dolgusunda dökülme, tavan kaplamasında renk değişimi ve çürüme, duvar yüzeylerinde çatlak ve dökülme gibi sorunlar görülmektedir.

D1	
D2	
D3	
D4	

Çizelge 5.9. Oda iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : ZEMİN KAT	MEKAN : Z06 ODA	AÇIKLAMA
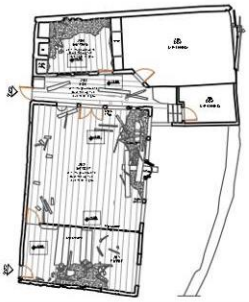	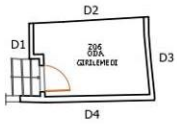	Zemin katta bulunan mekana 3 basamaklı ahşap merdiven ile ulaşılır. Mekan Behdi Sokağa bakmaktadır. Tek kanatlı ahşap giriş kapısının arkasında ahşap raflar sıralanmıştır. Mekanda bulunan 2 pencere boşluğu kapatılarak bu alanın raf olarak düzenlendiği ve 1 adet pencerenin boyutları değiştirildiği görülmektedir. Sokağa açılan basık kemerli ahşap pencerede ve avluya açılan pencerede malzeme kayıplarının olduğu, bunların içten kapatıldığı görülmektedir. Odanın zemini ve tavanı ahşap kaplama, duvarları boyalıdır. Mekanın strüktür dolgusunda dökülme, tavan kaplamasında renk değişimi ve çürüme, duvar yüzeylerinde çatlak ve dökülme gibi sorunlar görülmektedir.
D1		
D2		
D3		
D4		

Çizelge 5.10. Taşlık iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : BODRUM KAT	MEKAN : B01 TAŞLIK	AÇIKLAMA
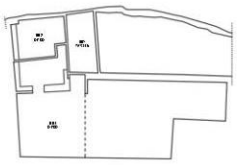	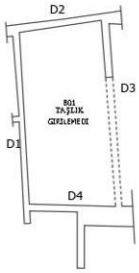	Bodrum katta bulunan taşlık mekanı Behdi Sokağa ve bahçeye açılmaktadır. Mekanın D3 nolu duvarda bulunan açıklık ile avluya, kuzey yönünde bulunan 6 basamaklı merdiven ile zemin kata ulaşılmaktadır. Mekanın zemini toprak, tavanı ahşap kirişlemedir.Mekanda 2 adet pencere, 2 adet kapı bulunmaktadır.
D1		
D2		
D3		
D4		

Çizelge 5.11. Depo iç tanımlama tablosu

YAPI BİRİMİ : BODRUM KAT	MEKAN : B02 DEPO	AÇIKLAMA
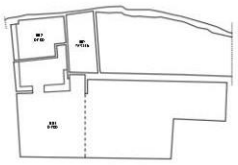	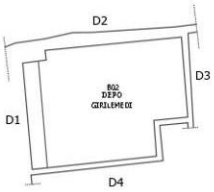	Bodrum katta bulunan depo mekanı Behdi Sokağa bakmaktadır. Mekanın zemini toprak, tavanı ahşap kirişlemedir. Mekanda 1 adet kapı ve 2 adet pencere yer almaktadır.

D1	
D2	
D3	
D4	

Çizelge 5.12. Depo iç tanımlama tablosu - 1

YAPI BİRİMİ : BODRUM KAT	MEKAN : B03 DEPO	AÇIKLAMA
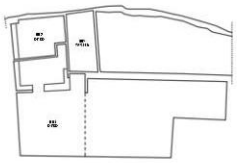	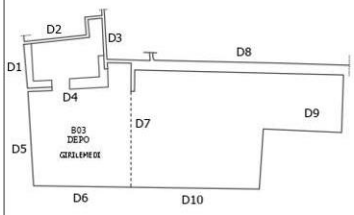	Mekanın mescid altında kalan kısmında mezar bulunmaktadır. Bu bölüm ahşap dikmelerle desteklenmiş ve havalandırma işlevi görür. Mekanın zemini toprak, tavanı ahşap kirişlemedir. Mekanda 1 adet kapı ve 2 adet pencere yer almaktadır.

D1			
D2			
D3			
D4			

Çizelge 5.13. Depo iç tanımlama tablosu - 2

YAPI BİRİMİ : BODRUM KAT	MEKAN : B03 DEPO	AÇIKLAMA
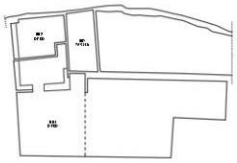	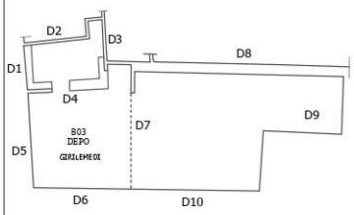	Mekanın mescid altında kalan kısmında mezar bulunmaktadır. Bu bölüm ahşap dikmelerle desteklenmiş ve havalandırma işlevi görür. Mekanın zemini toprak, tavanı ahşap kirişlemedir. Mekanda 1 adet kapı ve 2 adet pencere yer almaktadır.

D5	
D6	
D7	
D8	

Çizelge 5.14. Depo iç tanımlama tablosu - 3

YAPI BİRİMİ : BODRUM KAT	MEKAN : B03 DEPO	AÇIKLAMA
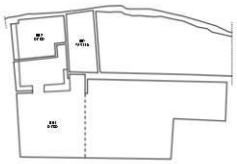	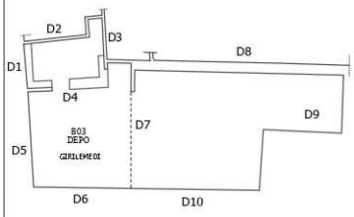	Mekanın mescid altında kalan kısmında mezar bulunmaktadır. Bu bölüm ahşap dikmelerle desteklenmiş ve havalandırma işlevi görür. Mekanın zemini toprak, tavanı ahşap kirişlemedir. Mekanda 1 adet kapı ve 2 adet pencere yer almaktadır.

D9	
D10	

5.2.4. Taşıyıcı Elemanlar

Temeller

Sondaj imkanı olmadığı için Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan tekkesinin temelleri tez kapsamında incelenememiştir. Bununla birlikte yörede yapı temellerinde çoğunlukla, taş ve kireç harçlı duvar kullanılmakta ve temeller 0,50 - 0,80 m derine inmektedir [44].

Duvarlar

Tekkenin yapı malzemesi moloz taş ve ahşaptır. Yığma duvarlar, taşlar arasına ahşap hatılların atılmasıyla, hımış duvarlar ahşap iskeletin arasına taşın doldurulması ile oluşturulmuştur. Yöredeki konutlarla aynı yapım sistemine sahip olan Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan tekkesi, diğer sivil mimari örnekleri ile benzerlik göstermektedir.

Yapının zemin kat iç duvar kalınlıkları 16 ve 33 cm arasında değişmektedir. Bodrum kat beden duvarları yığma olup, iç duvarlarda ahşap çatkılı taş dolgu duvar ve ahşap bölme duvar da görülmektedir. Ocağın bulunduğu bölüm yığma taş tekniğinde, 121 cm genişliğinde ve 84 cm derinliğinde yapılmıştır. Duvar yüzeylerinin hepsi sıvalı değildir. Zemin katta; duvarların, kapı, yüklük gibi bazı ahşap elemanların boyandığı görülmektedir.

Yapıda taş duvarlar dışında, ahşap bölücü duvarlar da bulunmaktadır. Zemin kat mutfak mekanındaki ocak duvarı, yığma taş duvardır. Mescit-türbe mekanlarını ayıran ise ahşap kafes bölücüdür. Çerçeveli ahşap bölücü duvar, 2 bölümden oluşmaktadır. Altta bulunan 62 cm yüksekliğinde ahşap bölüm, düz bırakılmıştır. Üstteki balık sırtı desenli bölüm ise genişlikleri 68 - 75 cm arasında değişen, 1,28 m yüksekliğindeki 8 parçadan oluşmaktadır.

Duvarda strüktürel çatlaklar, sıva çatlakları, sıva dökülmeleri, ahşapta çürüme ve renk değişimi gibi bozulmalar görülmektedir (Resim 5.51).

(a)

(b)

(c)

(d)

Resim 5.51. Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan tekkesi duvar problemlerinin görünümü
a) Ahşap malzemede renk değişimi, çürüme b) Ahşap iskeletin bozulması
c) Sıva çatlağı ve dökülmesi d) Dolgu malzemesinde bozulma

Dikmeler

Yapının bodum katında B03 nolu mekanda döşeme kirişlerini destekleyici 8 adet ahşap dikme mevcuttur (Resim 5.52).

Resim 5.52. Ahşap dikme görünümü

Döşemeler

Tekkenin bodrum kat zemin döşemesi sıkıştırılmış toprak malzemedir (gerendir) (Resim 5.53). Geren; kerpiç imalatında da kullanılan bir tür killi topraktır, yörede yağlı toprak olarak da nitelendirilmektedir [44]. Bodrum ve zemin kat arasındaki döşemeyi, tek yönde atılan dörtgen kesitli kirişler oluşturmaktadır (Resim 5.54). Döşeme kirişlerinin üzerine, kirişlere dik olarak genişlikleri 29 - 38 cm arasında değişkenlik gösteren döşeme tahtaları kaplanmaktadır (Resim 5.55). Zemin ve birinci kat mekanlarında döşeme tahtalarında çürüme, bozulma ve malzeme kaybı gibi sorunlar görülmektedir (Resim 5.56). Özellikle çatının hasarlı olduğu yerlerde, yapının çevre şartlarına maruz kalması sonucunda zemin kat döşemeleri çürümüş ve döşeme kirişlerinde ciddi hasarlar meydana gelmiştir.

Resim 5.53. Bodrum kat zemin malzemesi

Resim 5.54. Döşemeyi taşıyan kirişler ve dikmeler

Resim 5.55. Döşeme tahtalarının görünümü

Resim 5.56. Döşemede görülen bozulmalar

Çatı

Tekkenin üst örtüsü kırma çatı olup, alaturka kiremit döşeli ahşap kırma çatı konstrüksiyonuna sahiptir (Resim 5.57). Çatıda ahşap malzemede kırılma, kopma, renk değişimi görülmektedir. Çatı alın tahtalarının güneşin etkisine maruz kalması, ahşap malzemede renk değişimine neden olmuştur. Alaturka kiremitlerde görülen yer yer bozulma, kırılma, malzeme kaybı gibi hasarlar mevcuttur. Bunun yanında L şemalı çatıda, iki kolun birleştiği bölgede, çökme oluştuğu görülmektedir (Resim 5.58). Burada oluşan çökme ile zemin kat tavan kaplaması, döşemesi ve bodrum kat kirişlerinin ağır hasar aldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca çatının farklı bölgelerinde farklı büyüklüklerde çökmeler oluşmuştur. Tüm bu hasarlar sonucunda her geçen gün bozulan yapı, önlem alınmadığı takdirde yıkılma tehlikesi altındadır.

Resim 5.57. Kırma çatı görünümü

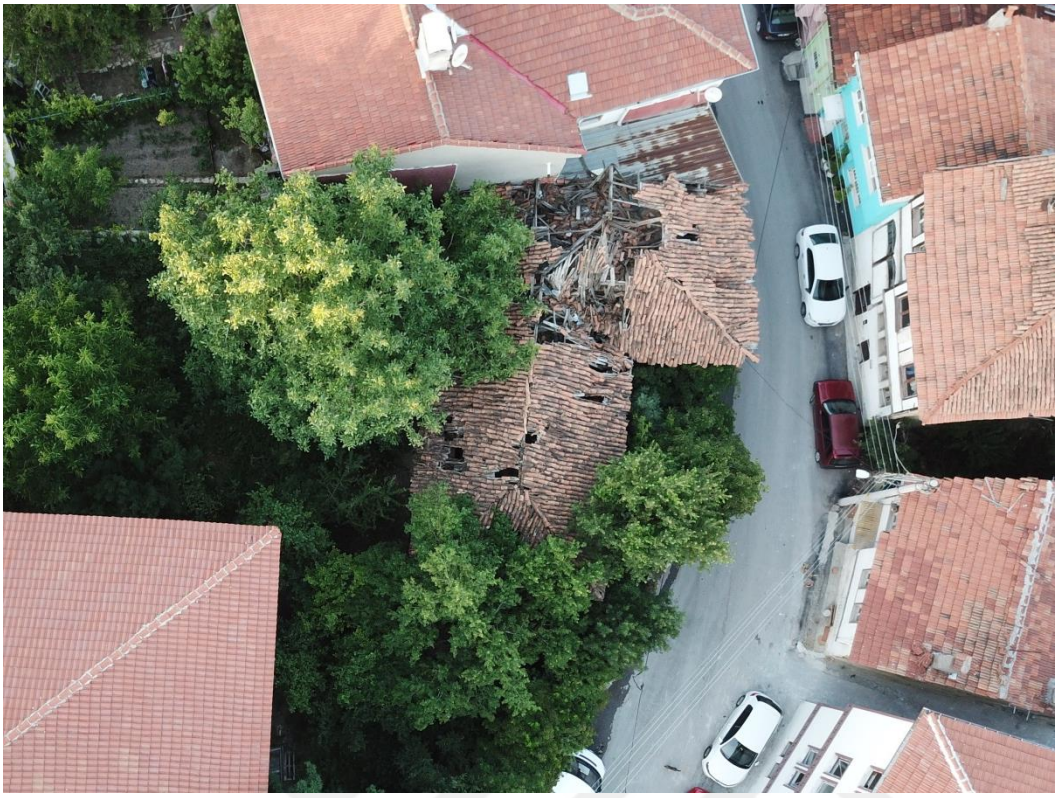

Resim 5.58. Çatıda görülen bozulmalar

5.2.5. Mimari Elemanlar

Pencereler

Yapıdaki pencereler genel olarak özgünlüğünü korumasına rağmen, bazı mekanlarda yalnızca çerçevesi olan pencere boşlukları vardır. Bodrum katta, B02 nolu mekanın taşlığa açılan ahşap penceresi ve B03 nolu depo mekanının mescid altında olan bölümünde iki adet ahşap pencere vardır.

Zemin kat aydınlatılması ve havalandırılması özgün ahşap pencereler ile sağlanmaktadır. Türbenin batı ve kuzey cephesi, mescidin kuzey cephesi sağırdır. Güney yönündeki duvarda bulunan basık kemerli özgün ahşap pencereler özgünlüğünü korumaktadır (Resim 5.59). Hol ve mescid arasındaki kapının her iki yanında bulunan aynı karakterdeki 2 adet özgün pencerede deformasyonlar görülmektedir. Z04 nolu mutfakta avluya açılan ikisi tepe penceresi olmak üzere, 3 adet pencere bulunmaktadır. Mutfaktan hole açılan 2 adet ve Z05-Z06 mekanlarının arasında 2 adet kapatılmış pencere boşluğu vardır. Ayrıca Z06 nolu mekanın hole açılan pencere boyutları değiştirilmiştir (Resim 5.60). Z05 nolu odadan

Behdi sokağa açılan pencere oldukça hasarlıdır. Z06 nolu odada bulunan 2 adet pencere içten kapatılmıştır (Resim 5.61). Pencerelerde bozulma ve malzeme kayıpları görülmektedir (Resim 5.62).

Resim 5.59. Kemerli özgün ahşap pencereler

Resim 5.60. Boyutları değiştirilmiş pencere

Resim 5.61. Basık kemerli ahşap pencere

Resim 5.62. Pencerede oluşan hasarlar

Kapılar

Tekkenin avludan türbe ve hol mekanlarına ulaştıran 2 farklı girişi vardır. Zemin katta mekanın niteliğine bağlı olarak tek veya çift kanatlı ahşap kapı kullanılmıştır. Mescid giriş kapısı çift kanatlı, oda kapıları tek kanatlıdır (Resim 5.63). Holden girilen tüm oda kapılarında farklı yüksekliklerde eşik bulunmaktadır. Kapı kenarları ahşap kasa ile çevrilidir. Çift kanatlı kapılar üç ve tek kanatlı kapılar iki göbekli olup, göbek kısımları hole bakan yüzlerinde kullanılmıştır. Kapıların iç yüzlerinde metal kilit sistemleri vardır. Kapı kanatları 1,5 cm kalınlığındadır. Z05 ve Z06 nolu odaların kapı yüzeyleri boyanmıştır.

Bodrum katta yalın, tek kanatlı kapılar ahşap kuşaklarla takviyelidir (Resim 5.64). Yapının bodrum kat taşlık mekanında bulunan sokak kapısı, tek kanatlı ve ahşap tablalarla bölünmüştür. Ayrıca bu mekandan avluya bağlanan geniş bir açıklık bulunmaktadır (Resim 5.65).

Genel olarak yapıda kullanılan ahşap kapılar özgünlüğünü korumakta iken, ahşap malzemede çatlak, renk değişimi görülmektedir.

Resim 5.63. Zemin kat ahşap kapıları

Resim 5.64. Bodrum kat ahşap kapıları

Resim 5.65. Taşlık ve avlu arasında bulunan açıklık

Merdivenler

Yapıda bodrum ile zemin katı birbirine bağlayan merdiven ile oda mekanına çıkan merdiven olmak üzere 2 adet merdiven vardır.

Behdi Sokak'tan bodrum kat taşlığına girildiğinde karşıda 6 basamaklı merdiven ile zemin kata ulaşılmaktadır (Resim 5.66). Zemin kat holden Z06 oda mekanına 4 basamaklı merdiven ile çıkılmaktadır (Resim 5.67).

Ahşap merdiven basamaklarında zamanla aşınma, bozulma meydana gelmiştir.

Resim 5.66. Ahşap merdiven görünümü

Resim 5.67. Ahşap merdiven

Yüklük, dolap ve gusülhaneler

Yapının bodrum katında dolap bulunmazken, zemin katta 2 adet yüklük ile birçok yerde dolap ve açık raf bulunmaktadır. Mutfak mekanında bulunan yüklük, 2,92 m genişliğinde, 2,12 m yüksekliğinde ve 60 cm derinliğindedir. Z06 nolu mekanda pencere boşlukları kapatılarak oluşturulan açık raflar mevcuttur (Resim 5.68). Z05 oda mekanındaki yüklüğün, Z06 nolu mekandaki rafların ölçüsü alınamamıştır.

Dolaplar ahşap kapaklı ve ahşap pervazlıdır. Dolapların batısı tek kapaklı, ortası ve doğusu çift kapaklıdır. Dolap kapakları ahşap tablalı, çift göbekli, üst kısmı kare alt kısmı dikdörtgen olarak oluşturulmuş ve kanat kalınlıkları 2 cm'dir Z05 odanın yüklük yüzeyi boyalıdır (Resim 5.69).

Resim 5.68. Ahşap raf görünümü

Resim 5.69. Ahşap yüklük görünümü

Ocak

Tekkede 1 adet özgün ocak ve 1 adet baca boşluğu bulunmaktadır. Ocak, Z04 mutfak mekanındadır. Avluya bakan duvarın ortasında 0,56 - 0,72 m boyutlarındaki özgün ocak, kuzey duvarında konumlanmıştır. Ocak duvarı taş malzeme ile ahşap hatıllı yığma tekniğinde yapılmıştır. Ocak çift kapaklı ve kapakları ahşaptır. Ocakta kirlenme, kül ve moloz birikimi görülmektedir (Resim 5.70).

Resim 5.70. Ocak görünümü

Tavan

Tekkenin bodrum katı tavanı daire kesitli ahşap kirişlerle oluşturulmuş, tavan kaplaması yapılmamış, böylece kirişler açıkta bırakılmıştır (Resim 5.71). Zemin katta ise genel olarak tavan kaplamasında ahşap malzeme kullanılmıştır. Z01 ve Z02 nolu mekanlar tekne tavandır. Bu tavan, eğim verilen yüzeylerin bağdadi çıtalar ile kaplanıp sıvanması ve ortasında ahşap çıtalı kaplama yapılmasıyla oluşturulmuştur.

Kiremit örtünün ve çatı konstrüksiyonunun zarar görmesi sonucu, yağmur suyu ile tavan kaplamalarında, nemden kaynaklı sehim, çürüme ve bozulma görülmektedir (Resim 5.72).

Resim 5.71. Bodrum kat tavanı

Resim 5.72. Zemin kat tavanı

5.3. Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan Tekkesinin Fiziksel Durum

Tekkenin temel sorunu strüktürel deformasyondur. Zamanla ortaya çıkan ihtiyaçlar ve çevresel etkilerden dolayı fiziksel durumda değişmeler ve bozulmalar görülmektedir. Bu bozulmalar insanların yaptığı müdahaleler ve doğal etkenlerden kaynaklanan bozulmalar olarak ikiye ayrılmıştır.

5.3.1. İnsanların neden olduğu bozulmalar

Gözüm Şeyh Sultan tekkesinde zamanla değişen ihtiyaçlar nedeni ile kullanıcı tarafından bazı bölümlerin eklenmiş ve değişmiş olduğu tespit edilmiştir. Zemin kat oda ve hol mekanlarının duvar, dolap ve ocağın boyandığı görülmektedir.

Yapının kullanılmaması, terk edilmiş olması, gerekli basit onarımların yapılmaması yıpranma ve bozulma nedenlerindendir. Bodrum katta zamanla örümcek ağları oluşmuştur. Genel olarak plastik kablolar ve elektrik ihtiyacını gidermek için yapılan eklemeler mevcuttur.

5.3.2. Doğa etkisi ile bozulmalar

Doğal etkenleri oluşturan sebepler rüzgar, kar ve yağmur gibi etkenlerdir. Bu etkenler ile yapının çatısında çökme meydana gelmiştir (Resim 5.73). Saçaklarda birleşim yerleri açılmış, çatlama, kırılma gibi bozulmalar da oluşmuştur. Kiremit örtünün zarar görmesi sonucu ve yağmur suyunun yapının içindeki mimari elemanlara ulaşması ile çatıdan başlayarak tüm ahşap elemanlarda renk değişimine, derin çatlaklar giderek çürümeye neden olmaktadır (Resim 5.74).

Yapının özellikle ahşap döşemelerinde ve tavanda eğim görülmektedir (Resim 5.75 – 5.76). Görülen eğim zamanla pencere ve kapı açılarını da bozmaktadır. Ahşap kapı ve pencerelerde çürüme ve kopmalar gözlenmektedir.

Kuzey cephesinde çökme ve eğilmeler görülmektedir. Ahşap destek elemanlarında oluşan deformasyonlar, tüm taşıyıcı sistemi ve yapının bütünlüğünü etkilemektedir. Cephe sıvasında ve dolguda malzeme kayıpları vardır. Bağdadi duvarlarda sıva kaybı olduğu,

bağdadi kaplama çıtalarının koptuğu, strüktürü oluşturan dikme ve payandaların dış etkilere maruz kaldığı görülmektedir. Cephe sıvasının döküldüğü alanlarda ahşap dikme ve payandalar ile taş dolgu malzemesi ortaya çıkmıştır. Dış cepheyi koruyan sıva katmanı işlevini kaybetmiştir. Açığa çıkan çamur esaslı sıva, ısı değişimi, yağmur, rüzgar gibi hava şartlarına maruz kalmış, taş duvarlarda bunun etkisi ile oluşan malzeme kaybı gözlenmiştir (Resim 5.77). Cephe duvarlarının içinde ve dışında, mevcut sıva katmanında ince ve geniş çatlaklar, kabarma, yerinden ayrılma gibi hasarlar görülmektedir. Bodrum kat kagir duvarlarda oluşan nemlenme ve hava şartları ile sıva, derz ve harcında malzeme kaybı oluşmuştur.

Resim 5.73. Çatıda oluşan hasarlar

Resim 5.74. Mimari elemanlarda bozulma

Resim 5.75.Tavanda bozulma

Resim 5.76. Döşemede bozulma

Resim 5.77. Cephede bozulma

6. RESTİTÜSYON

6.1. Restitüsyon kavramı

Restitüsyon, sonradan değişikliğe uğramış, kısmen yıkılmış veya yok olmuş öğelerin, yapıların ilk tasarımlarındaki veya belirli bir tarihteki durumlarının yapı üzerindeki izlerden, sözlü kaynaklardan, fotoğraflardan, yakın dönem örnekleri ile yapılan karşılaştırmalı çalışmalardan yararlanılarak, mimari çizim tekniği ile belirtilmesidir.

Uşakizade Rıfat Efendi konağının restitüsyonunda, konutun günümüze kadar uğradığı değişiklikler tespit edilmiş, bilimsel verilere dayalı olarak özgün hali ile ilgili çalışma yapılmış ve restorasyon çalışması için temel oluşturulmuştur. Yapıda izi olan veya tamamen yok olmuş yapı elemanlarının özgün halleri, yakın dönem örnekleri ile yapılan karşılaştırmalı çalışmalar, sözlü kaynaklar ve evdeki diğer örneklerden gelen bilgiler doğrultusunda elde edilmiştir. Bu çalışmalar sonucunda yapının ilk hali ile ilgili veriler elde edilmiş ve restitüsyon çizimleri ortaya çıkmıştır.

6.2. Restitüsyon için kaynak kullanımı

Konut, işlevini devam ettiren ve bu amaç dışında farklı bir fonksiyon üstlenmemesinden dolayı, konut için gerekli mekan ve mimari elemanlara sahiptir.

İşlevsel olarak özgünlüğünü büyük ölçüde koruyan yapının mimari elemanlarında zamanla değişme ve bozulmalar olmuştur. Bu değişikliklerin neler olduğunu bilmek ve yapının özgün durumunun nasıl olduğunu tespit edebilmek için restitüsyonda kaynak kullanımı paftası ve analizler yapılmıştır. Yapının özgün niteliklerinin tespit edilebilmesi için, bölgedeki yakın dönem örneklerine, sözlü ve görsel kaynaklara ve evdeki diğer örneklerden bilinenlere bakılarak çalışma yapılmıştır.

Yapının özgün haline ulaşmak için kendisinden elde edilen veriler en kesin bilgilerdir. Bunun dışında eski kullanıcıların verdiği bilgiler ikinci güvenilirlik derecesindedir. Bölgedeki aynı dönem yapılardan gelen bilgiler üçüncü güvenilirlik derecesinde bilgilerdir. Yazılı ve görsel kaynaklar ise dördüncü güvenilirlik derecesindedir. Bu

kaynaklar yeterli olmadığında yapının mimari işleyişi dolayısı ile mutlaka olması gerekenler ise mimari gereklilik olarak tamamlanan ancak kesinliği en az olanlardır.

Öncelik sırası ve güvenilirlik derecesine bakarak, restitüsyon çalışması yapmak için kullanılan kaynaklar aşağıdaki maddeler halinde sıralanmaktadır;

Yapının içinden elde edilen bilgiler (1. derece güvenilir)

Varlığı kesinlikle bilinenler: Rölöve çalışmaları sırasında varlığı kesin olarak belirlenerek tespit edilenler.

İzi olan, yeri, boyutu, malzemesi yapıdaki diğer örneklerden bilinenler: Yapıda olması gereken yeri, boyutu ve malzemesi konuttaki diğer örneklerden bilinenlerdir. Birinci kat sofa tavanı, 104 nolu mekandan sofaya açılan kapı, 105 hela ve 106 depo mekanları, 108 nolu mekan tavanı, Z09 ve 109 depo mekanları bu kapsamda değerlendirilmiştir.

İzi olmayan fakat yeri, boyutu, malzemesi ve biçimi yapıdaki diğer örneklerden bilinenler: Yapıda çeşitli nedenlerle bir kısmı ya da tamamı yok olmuş çeşitli yapı elemanlarının yapıdan gelen bilgiler sayesinde bilinenlerdir. Birinci kat sofa pencereleri, 104 oda mekanı pencereleri bu kapsamda değerlendirilmiştir.

Yapı dışındaki kaynaklardan elde edilen veriler

İzi olan, boyutu, malzemesi ve biçimi yapıyla benzer örneklerle karşılaştırmalı çalışma sonucu bilinenler: Yeri ve izi belli olan, boyut ve malzeme konusunda yapılan karşılaştırmalı çalışma sonucu bilgi edinilen yapı elemanlarını içermektedir. Selamlık merdiveni bu kapsamda değerlendirilmiştir.

İzi olmayan fakat yeri, boyutu, malzemesi ve biçimi yapıyla benzer örneklerle karşılaştırmalı çalışma sonucu bilinenler: Yeri, izi, malzemesi ile yapıda herhangi bir izi bulunmayan tamamen karşılaştırmalı çalışmalardan gelen bilgilerdir.

Arşiv belgelerinden elde edilenler

Yazılı ve çizili kaynaklar ile varlığı bilinenler: Araştırma safhasında elde edilen yazılı ve çizili kaynaklar, fotoğraf ve sözlü bilgiler ile bilinenlerdir. 101 Sofa mekanı kubbesi bu kapsamda değerlendirilmiştir.

6.2.1. Karşılaştırmalı çalışma

Karşılaştırmalı çalışmanın amacı; yapıların zamanla değişerek özgün özelliğini yitirmiş, bozulmuş, değiştirilmiş yapı elemanlarının, malzemelerinin ve yapının kendisinden gelen bilgilerin yeterli olmadığı durumlarda, aynı dönemde, aynı yörede ve benzer üslüpta yapılmış diğer yapılar ile karşılaştırılarak restitüsyonu için bilgi sağlamaktır. Bu tez kapsamında benzer üslüpta yapılmış yapılar incelenmiş ve restitüsyon için kaynak oluşturulmuştur.

Plan şemaları

Konutun özgün mekan kurgusunun belirlenebilmesi için sözlü bilgilerle birlikte Kütahya merkez bölgesi plan şemaları kroki bağlamında elde edilerek Uşakizade Rıfat Efendi konağı ile karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda incelenen Kütahya evleri plan tipinin oluşmasında sofa ve odaların etkili olduğu fark edilmiştir. Geleneksel Kütahya evleri dış sofalı ve iç sofalı olmak üzere iki ana tipolojiye ve zaman bakımından üç döneme ayrılmaktadır. 17. ve 18. yüzyılda yapılmış konutlarda açık ve kapalı dış sofalı plan tipleri kullanılırken, 19. yüzyılın son dönemlerindeki konutlarda iç sofalı tipoloji yaygındır.

Bölgenin ikliminden dolayı evlerin kapalı ve korunaklı olması beklenirken, 17. yüzyıl Kütahya evlerinde üst katların açık, alt katların ise bir derece kapalı olduğu görülmektedir. Evlerin üst kısımlarında bulunan dış sofanın açık olan kısmı bahçeye bakmakta ve odalar sofanın uzun tarafına sıralanmaktadır. 17. yüzyılda görülen ve 18. yüzyılda devam eden açık dış sofanın bir yüzü kapatılarak zamanla kapalı sofalı plan tipine geçiş yapılmıştır. Dış sofalı plan tiplerinde; dış sofalı eyvanlı, dış sofalı L şeklinde olan evler, dış sofalı bir ucu oda ve eyvanlı olan evler olmak üzere bazı alt planlar görülmektedir. Günümüzde çok örneği kalmayan dış sofalı plan tipine 18. yüzyılda yapılmış ve günümüzde müze olarak kullanılan Macar evi örnek verilebilir.

İç sofalı evler; 19. ve 20. yüzyılın son dönemlerinde görülmektedir. Bu evler 2-3 katlı olarak inşa edilmiş ve katlar birbirini tekrar eder niteliktedir. Bu tip evlerde sofanın iki yanında, 4-6 oda sıralanmaktadır. İç sofalı evlerin alt katlarında taşlık olarak adlandırılan birimlerin yanında sıralanmış odalar, depo, ahır vb. hizmetler için ayrılmıştır. Bu katlarda üst katlardan farklı olarak geçiş amacıyla kullanılan dar bir sofa planlaması vardır. Üst katlarda genellikle misafir ikamet yerleri ve baş odalar bulunmaktadır. Bu odalar, alt katlardan daha geniş ve ferahtır. İç sofalı plan tipinde, bazı yapıların düşey sirkülasyonu tek bir merdiven ile sağlanırken, büyük ölçekli yapılarda iki ayrı bölümün olduğu (haremlik – selamlık) görülmüştür (Şekil 6.1)

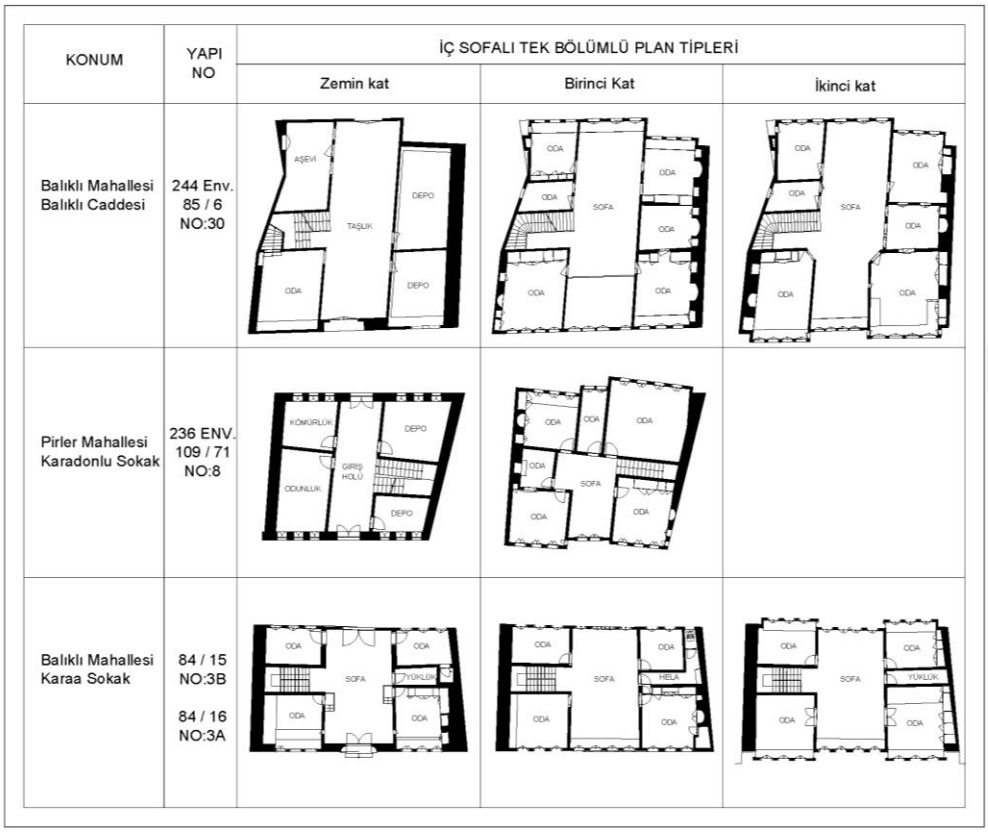

Şekil 6.1. İç sofalı – tek bölümlü plan tipleri

Tez kapsamında, Kütahya ilinde bulunan iç sofalı plan tiplerinin mekansal özellikleri, taşıyıcı sistemleri, mimari elemanların kullanıldıkları mekanlar bakımından Uşakizade Rıfat Efendi konağı ile benzer özellikler gösteren yapılara yer verilmiştir (Şekil 6.2 – 6.3).

KONUM	YAPI NO	İÇ SOFALI İKİ BÖLÜMLÜ (HAREMLİK-SELAMLIK) PLAN TİPLERİ		
		Zemin kat	Birinci Kat	İkinci kat
Mecidiye Mahallesi Bandım Sokak	317 ENV. 25 / 107 NO:22	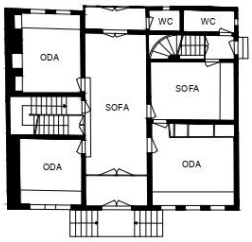		
Gazi Kemal Mahallesi Ahi Erbasan Sokak	159 Env. 100 / 27 NO:15		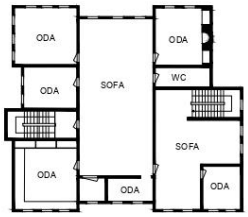	
Balıklı Mahallesi Osmanlı Caddesi	255 Env. 85/35-36 NO:11	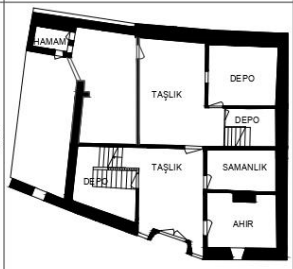		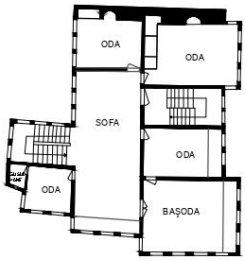
Balıklı Mahallesi Balıklı Caddesi (Yapı yıkılmıştır)	260 Env. 92/33 NO:73		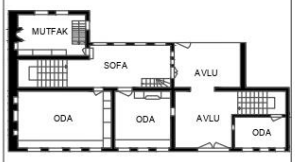	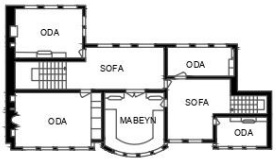
Börekçiler Mahallesi Sultanbağı Caddesi	289 369 / 19 NO:12	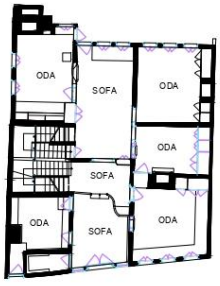	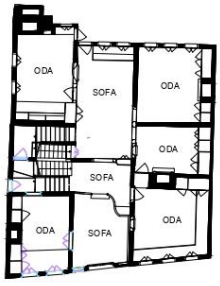	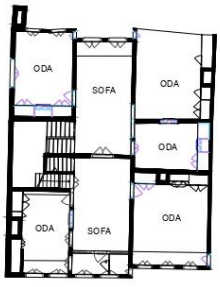

Şekil 6.2. İç sofalı – iki bölümlü plan tipleri - 1

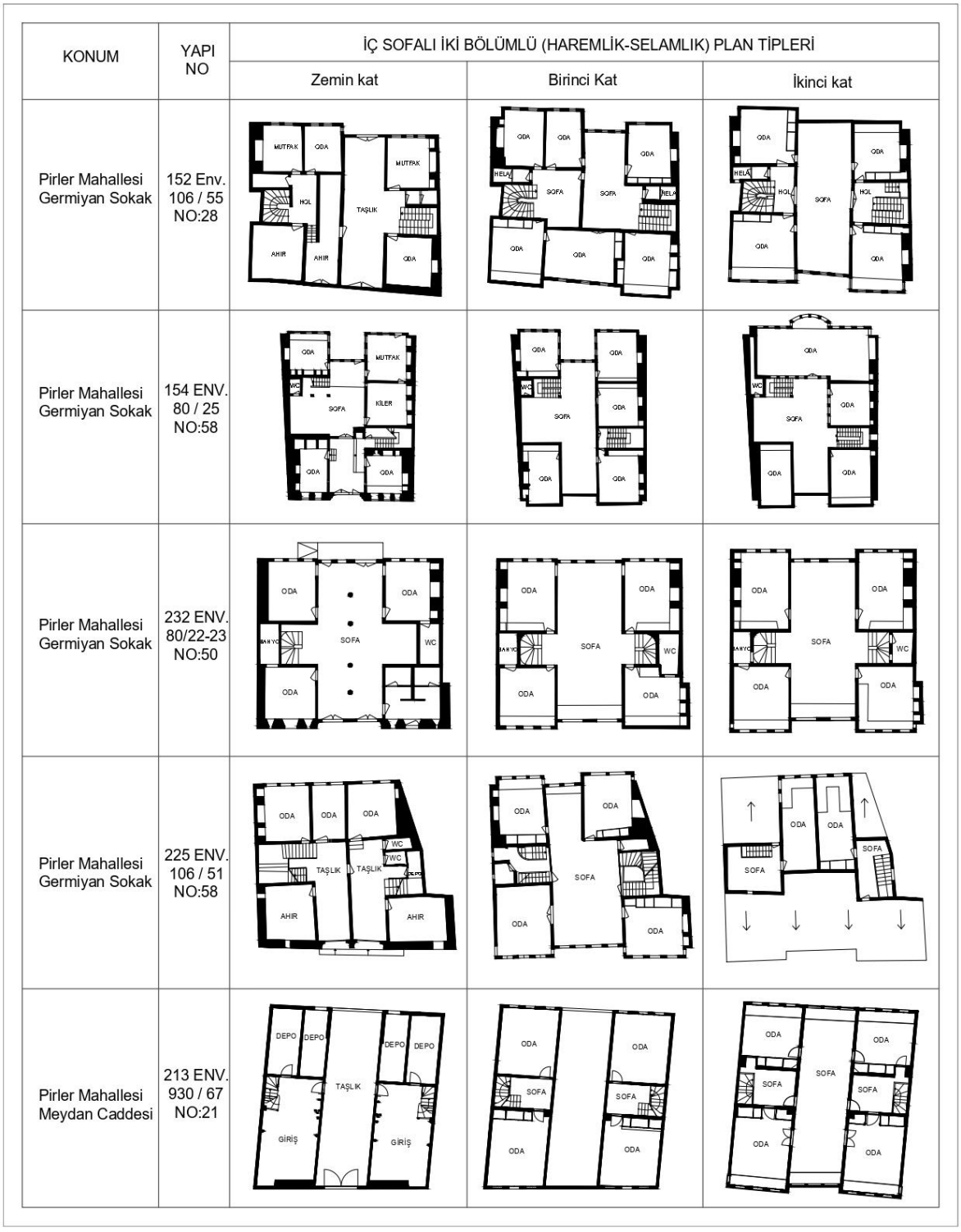

Şekil 6.3. İç sofalı – iki bölümlü plan tipleri – 2

Bu çalışmada, Uşakizade Rıfat Efendi konağı ile birlikte Kütahya ilinde de çok sayıda iç sofalı plan tipine sahip konutun olduğu görülmüştür. Yakın çevredeki karşılaştırmalı örneklerde ve yapının kendisinden elde edilen verilerden selamlık merdiveninin ve buna bağlı olarak plan şemasının değiştirilmiş olduğu düşünülmektedir. I. dönem

restitüsyonunda kuzey cephesi yönünde bulunan selamlık merdiveni, batı cephesi (sokak cephesi) yönüne yaslanmış, giriş böylelikle merdivenin sahanlığının altından sağlanmış, 105 hela, 106 depo mekanları eklenmiş ve Z09 depo, 109 depo mekanlarının sınırları değişmiştir. II. dönem restitüsyonda ise, zemin kat taşlığında bulunan hela mekanı, Z04 ve Z09 oda mekanlarında bulunan mutfak evyeleri, Z09 depo mekanı seramik kaplamalarının eklenmesi gibi plan şemasını etkilemeyen değişiklikler yapılmıştır.

Çıkmalar

Genel olarak Kütahya bölge evleri incelendiğinde cepheyi oluşturan temel unsurun çıkma olduğu görülmüştür (Şekil 6.4). Kentteki yakın dönem mimari örneklerinde çıkmalar sofanın durumuna göre şekillenmiştir. Kütahya evleri cephenin durumuna göre dönemsel olarak 3 gruba ayrılabilir. Eski tip evlerin sokaktan uzak ve asıl cephelerinin bahçeye dönük olarak yapıldığı görülmüştür. Orta tip Kütahya evleri ise bir derece sokakla alakalıdır. Fakat bu evlerde sokağa dönük cephe, evin esas cephesini teşkil etmez ve sokak cephesine hareketlilik katacak bir unsura rastlanmaz. Bu tipte ve bundan sonraki yapılan evlerin girişi avludan sağlanmaktadır. Yakın tarihte yapılan son dönem Kütahya evlerinin esas cepheleri ve girişleri sokak yönünde bulunmaktadır. Bu evlerin neredeyse tamamında ev girişleri birden fazla kapı ile sağlanmıştır. Kapılar genelde yüksek ve yuvarlak formlu kemerlerin içinde yer alır. Kemerli olmayan kapılar ise dikdörtgendir. Geleneksel Kütahya evlerinde cepheye hareketlilik katan diğer bir unsur da pencerelerdir. Kemerli veya dikdörtgen biçimde, çok bölmeli ahşap pencereler, bazı evlerin cephelerinde simetrik olarak düzenlenmiştir [17]. Yakın çevrede yer alan Kütahya evleri incelendiğinde, evlerin Uşakizade Rıfat Efendi konağı ile benzer cephe düzeni taşıdığı görülmüştür.

KONUM	YAPI NO	SİMETRİK CEPHELİ KONUT ÖRNEKLERİ
Mecidiye Mahallesi Bandım Sokak	316 Env. 25 / 108	
G.Kemal Mahallesi Köşebaşı Sokak	160 Env. 99 / 33 NO:1	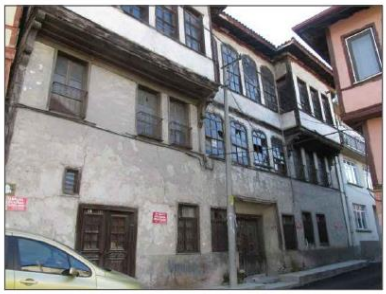
Balıklı Mahallesi Balıklı Caddesi	240 Env. 11 / 5-6	
Saray Mahallesi Mahvel Sokak	354 Env. 17 / 5-6 NO:20-22	
Saray Mahallesi Mahvel Sokak	355 Env. 17/12-13	

Şekil 6.4. Kütahya ili cephe /çıkma örnekleri

Pencereler

Yapıda bulunan pencerelerin belli bir tipoloji oluşturduğu tespit edilmiştir. Özgün örneklerde köşe oda pencerelerinin tümü kanatlı veya giyotin olarak dikine dikdörtgen şeklinde tasarlanmıştır. Sofa mekanları ve geçiş alanlarında bulunanlar ise kemerli, bölmeli giyotin pencerelerdir. Kullanılan malzemenin tamamı ahşaptır.

Z03 oda, Z06 oda, 102 oda, 107 oda ve 110 oda mekanlarında dışta ahşap giyotin, içte kanatlı normal pencerelerin kullanıldığı görülmektedir (Resim 6.1). Yapıdaki hasar gören veya malzeme kaybına uğrayan pencereler, yapıdaki diğer örnekler incelenerek restitüsyona işlenmiştir.

Resim 6.1. Çift pencere görünümü

Kapılar

104 oda mekanı kuzey duvarında bulunan izden, sofaya açılan çift kanatlı ahşap kapının kapatılmış olduğu tespit edilmiştir (Resim 6.2). 108 oda mekanı kapı kanadının bir bölümü kırılmıştır (Resim 6.3).

Oda mekanları kapılarının birçoğu özgün durumdadır. Bu sebeple yapıdaki hasar gören veya malzeme kaybına uğrayan kapılar, yapıdaki diğer örnekler incelenerek restitüsyona işlenmiştir.

Resim 6.2. kapatılmış kapı izi

Resim 6.3. Tek kanadı kırılmış ahşap kapı

Mimari elemanlar

107 oda mekanındaki ocak yapının kendisinden gelen örnek ile tamamlanmıştır (Resim 6.4).

Resim 6.4. Ocak görünümü

Tavan kaplamaları

Yapının zemin kat tavanları iyi durumda olup, birinci kat tavan kaplamaları doğa etkisine maruz kalmasından dolayı büyük oranda hasar görmüştür. 104 oda mekanı tavan kaplamasında meydana gelen sehim, 108 Oda mekanı ve 101 sofa mekanı tavan kaplamasında görülen malzeme kaybı yapıdaki diğer örnekler incelenerek restitüsyona işlenmiştir.

Mülk sahiplerinden alınan bilgiye ve arşiv belgelerine göre, yapının birinci kat sofasında düz ahşap tavan ortasında basık bağdadi bir kubbe bulunmaktaydı (Resim 6.5) [17]. Sekizgen şemaya oturtulan kubbenin, aralıklarla yerleştirilmiş ana omurgaların üzerine bağdadi çıtaların çakıldığı, bu ahşap iskelet üzerine harçla sıvanarak inşa edildiği ve dışarıdan kırma çatı ile örtüldüğü görülmektedir (Resim 6.6 – 6.8).

Resim 6.5. Birinci kat sofasındaki kubbe [17]

Resim 6.6. Kubbe strüktürü [17]

Resim 6.7. Kubbe strüktürü [17]

Resim 6.8. Kubbe bağdadi çıtaları [17]

Fotoğraflardan omurgaların birleştiği kubbenin tepe noktası görülemese de, üzerinde sofa duvarlarına dayanan ahşap destek elemanlarının varlığı görülmektedir. Bu elemanlar kubbenin ağırlığını duvarlara aktarmak için kullanılmıştır. Kubbeden geriye sadece bu elemanlar günümüze kadar gelebilmiştir. Fotoğraflarda sıvanmış kubbede oluşan çatlaklar görülmekte olup, kubbenin bir tarafına ahşap bir dikme ile destek verilmiştir (Resim 6.9).

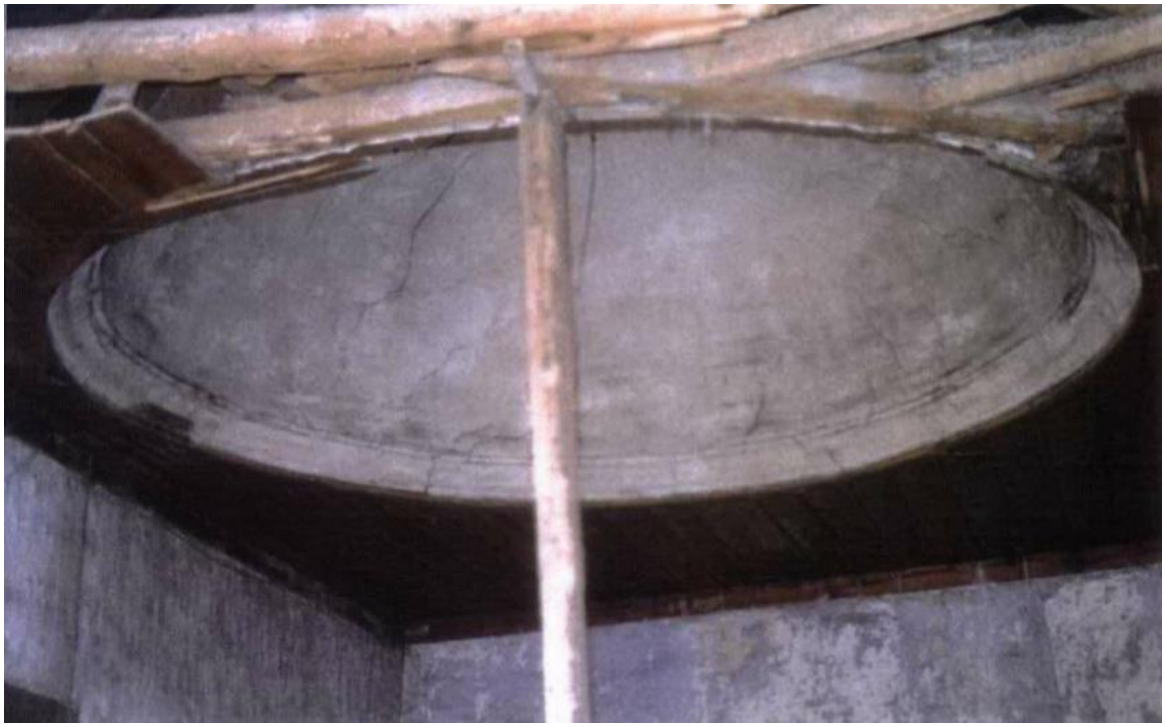

Resim 6.9. Kubbe çatlakları [17]

Kubbe fotoğraflarında kubbenin tepe noktası görülemese de, günümüzde tavan kaplaması bulunmayan 108 nolu mekandan çatı strüktürüne bakıldığında, 15 cm kalınlığındaki ahşap destek elemanlarının mahya aşığının altına yerleştirilen 5 - 40 cm boyutlarındaki ahşap kirişe bağlandığını görmek mümkündür (Resim 6. 10). Yapılan ölçümler, ahşap destek elemanları arasına yerleştirilen 433.5 cm çapındaki kubbenin yüksekliğinin en fazla 1.61 m değerinde olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte destek elemanlarının kubbeyi teğet geçmediği, aralarında yaklaşık kendi kalınlığı kadar bir boşluk bırakılarak çatı strüktürüne bağlandığı görülmektedir. Bu sebeple, yapının kendisinden gelen bilgiler ve fotoğraflar doğrultusunda kubbe yüksekliği 150 cm olarak kabul edilmiştir (Şekil 6.5).

Kubbeli sivil mimari örnekleri ile karşılaştırmalı çalışma da yapılmış, yapıdan gelen izler daha güvenilir olduğu için onlar kabul edilmiştir. Karşılaştırmalı çalışmada yapıların

çap/yükseklik oranları tespit edilmiştir. Bu oran, Latifoğlu konağında 3,07 ve Osmanoğlu evinde 2,27 iken, yüksekliği 150 cm olarak kabul edilen Uşakizade Rıfat Efendi konağında 2,89 olarak bulunmuştur.

Resim 6.10. Ahşap destek elemanları ve çatı strüktürü birleşimi

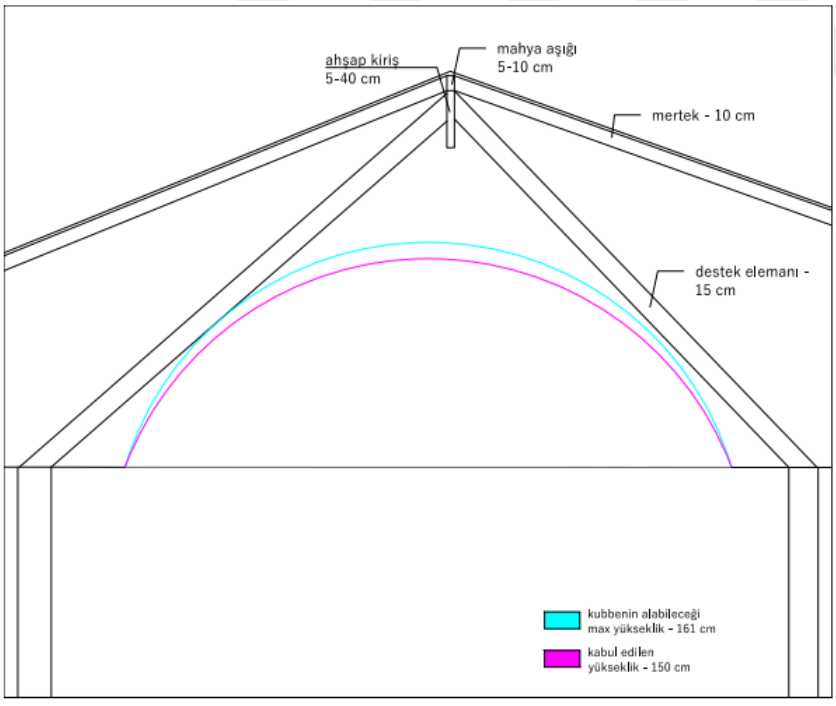

Şekil 6.5. Kubbe strüktür detayı

Kubbe; cami, medrese, türbe, hamam vb. yapılarda ağırlıklı olarak kullanılmış, bunun yanı sıra ahşap tekkelerde ibadet/ayin mekanlarının üstünde ahşap çatı altında gizlenmiş ahşap

karkaslı bağdadi (yalancı) kubbelerin kullanımı 20. yüzyılın başlarına kadar yaşatılmıştır [65]. İstanbul'da bulunan Kırkağaçlı Emin Efendi tekkesi, Kaygusuz tekkesi kubbenin kullanıldığı tekke yapılarına örnek olarak verilebilir [65]. Bağdadi kubbeli camilere ise Anadolu'nun farklı yerlerinde, özellikle kırsal kesimlerde ve küçük merkezlerde rastlanmaktadır. Bu tarz yapıların sıklıkla tercih edilmesi maliyetinin düşüklüğüne bağlanmaktadır. Genellikle ahşap malzemenin kullanıldığı bu yapılarda bağdadi kubbe, çatı içinde çatı makasları arasına yerleştirilerek inşa edilmekte ve kubbenin iç kısmı sıvanmaktadır. Geri kalan tavan yüzeyi ise düz ya da çökertmeli ahşap tavan ile örtülmektedir. Kubbelerin ağırlıkları, asma çatılarda mahyalar ve yanlamalar ile duvarlara, oturtma çatılarda ise yanlarda duvarlara, ortada dikme veya sütunlara aktarılmaktadır [66]. Kubbenin bu yapıların dışında bir sivil mimarlık örneğinde karşımıza çıkmış olması dikkat çekicidir. Bu çalışma kapsamında, Uşakizade Rıfat Efendi konağı kubbesine benzer özellikteki örnekler için, geleneksel sivil mimari yapılar araştırılmış ve Kütahya ili geleneksel yapılarında kubbe kullanımına rastlanmamıştır. Bununla birlikte Anadolu'da konut yapılarında sofa, oda, hol, tandırevi, hela gibi farklı fonksiyona sahip mekanlarda kubbenin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Konut mimarisinde kubbe kullanımı

Kuban'a göre Türk evinde oda tavanının kubbesel bir tavırla vurgulanması çok eskidir. Anadolu-Türk geleneği biçim bakımından Orta Asya'ya yakın olup, bu tavır Orta Asya ev planlarında görülen bir biçim düzeninin sürekliliğiyle açıklanabilir. Türk konut mimarisini etkilediği düşünülen Orta Asya ev tipolojisinde iki oda arasındaki eyvan, açık bir avluya ya da kubbeli bir hole bağlanmaktaydı. Kubbenin Bizans ev geleneğinde de kullanıldığını gösteren ve Teodor Karabaş adlı birine ait evleri anlatan bir belgede; tek ya da çift katlı altı evi olan Karabaş'ın bir evinde kuyusu ve su deposu olan bir avlu olduğu, aynı avluya bakan iki evinden birinin kubbeli, tek katlı ve revaklı olduğu aktarılmaktadır [45].

Türk evinde görülen kubbesel tavanın yapılması, diğer tavan uygulamalarına göre daha karmaşık bir süreç olması dolayısı ile seyrek ve yalnızca zengin evlerinde görülmektedir. En iyi örnekleri İstanbul'daki saraylar ve büyük konutlarda bulunmaktadır. Türk saray geleneğinde köşk ve kasır yapılarının belirgin motifleri arasında konik ya da kubbeli çatılar, büyük saçaklar ve revaklar karakteristiktir [45]. İstanbul'da bulunan yalı, köşk ve konaklar gibi sivil mimarlık örnekleri kubbenin kullanıldığı yapılardandır (Resim 6.11).

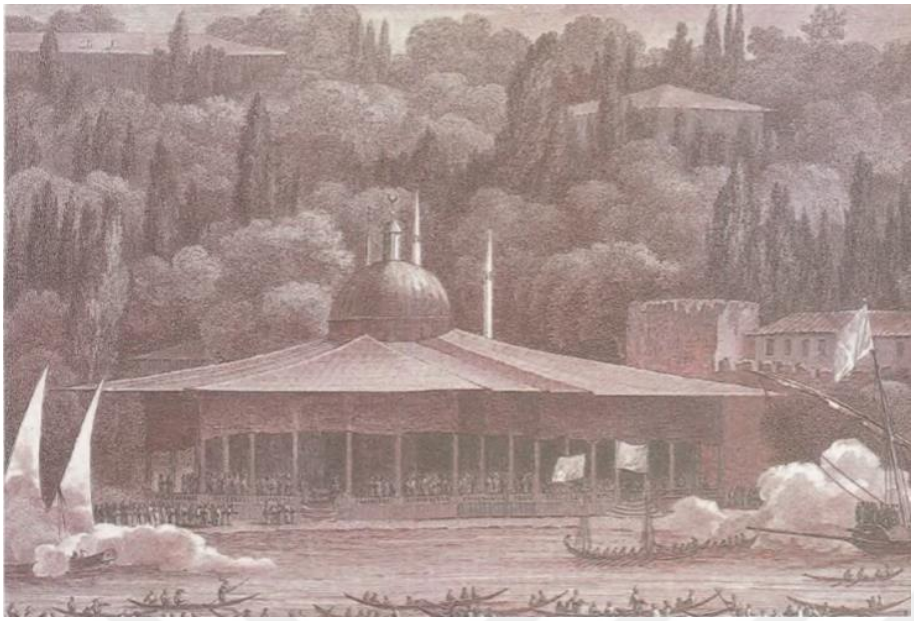

Resim 6.11. İstanbul Yalı Köşkü, Topkapı Sarayı, 18. yüzyıl [45]

Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı: 1699 tarihli Amcazade Hüseyin Paşa yalısı (Köprülü yalısı)'nın divanhanesi Boğaziçi kıyılarından günümüze ulaşmış tek ve en erken yalı örneğidir. Üç eyvanın T şeklinde meydana getirmiş olduğu yapı, merkezi kare mekanın üstünde yer alan kubbe ile ön plana çıkmaktadır (Şekil 6.6). Divanhane, batıya yönelen ve eliböğründelerle desteklenen yapısıyla denize doğru uzanan bir şekilde planlanmıştır (Resim 6.12) [46].

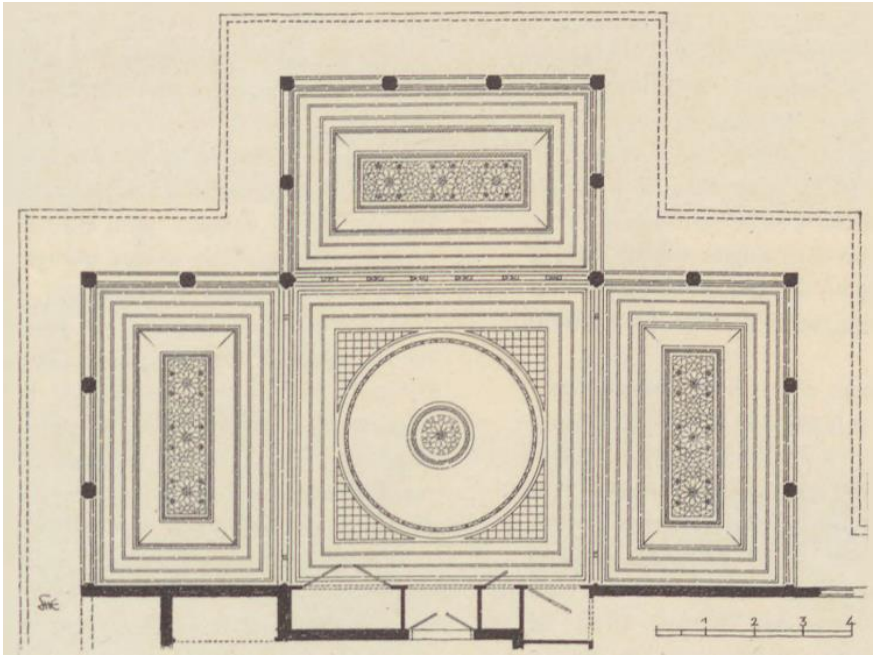

Şekil 6.6. Yalının divanhane kısmı tavan planı rölövesi [46]

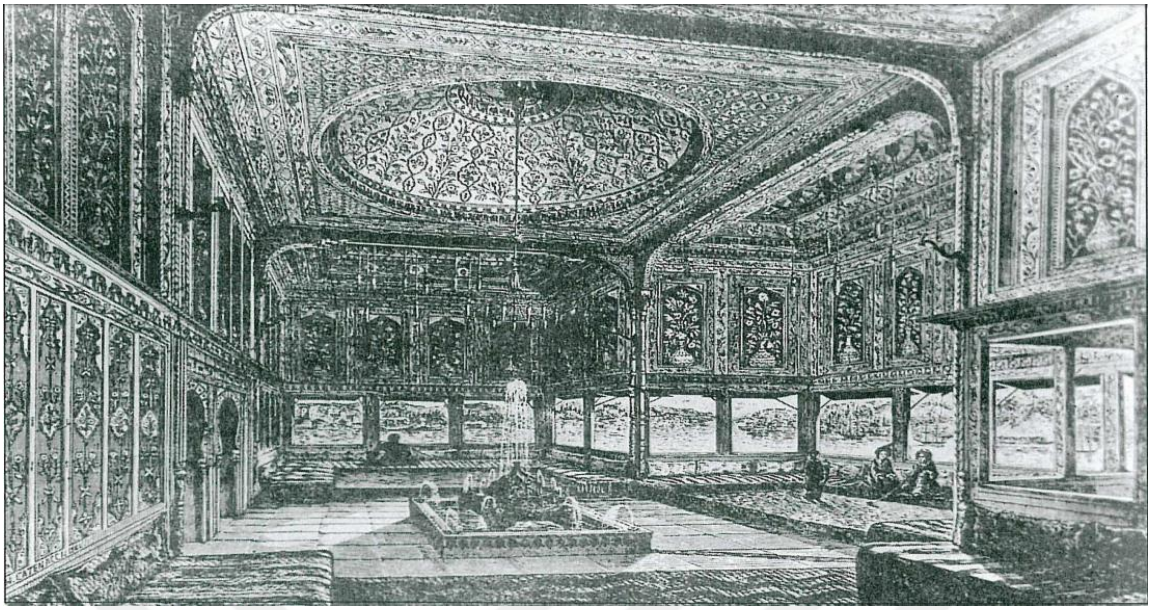

Resim 6.12. Lattenacci'nin yalının içine ait gravürü [46]

*Sadullah Paşa Yalısı:*İstanbul Çengelköy'de bulunan Sadullah Paşa yalısı, 18. yüzyılda Avrupai tarzda inşa edilmiştir. Haremlik-selamlık bölümünden oluşan yalının harem dairesi, iki katlı ve basık kubbeli bir köşktür (Şekil 6.7). Alt kat sofası köşeleri pahlanmış dikdörtgen, üst kat ise oval şekilli bir sofaya sahiptir (Resim 6.13). Ahşap iskelet üzerine oturan kubbede, merkezdeki oval biçimli göbekten eteklere doğru yayılan bir süsleme düzeni uygulanmıştır [47].

Şekil 6.7. Sadullah Paşa yalısı kesiti [48]

Resim 6.13. Sadullah Paşa yalısı [49]

Kavafyan konağı: 1715 arihinde inşa edilen Kavafyan konağı, İstanbul'da ayakta duran en eski evdir. Merkezi birer sofa etrafında dört yönde gelişen plan kurgusuyla geleneksel Türk konut mimarisinin tüm özelliklerini taşımaktadır. 3 katlı yapıya, kesin tarihi bilinmemekle beraber, 19. yüzyılın başlarında, üst kat güney kanadında bulunan köşe odası bozularak, dıştan kırma çatı ile örtülü bağdadi kubbeli bir gelin odası eklenmiştir (Şekil 6.8). Göbeğinde altın renginde ışınsal bir kalemişi süsleme olan kubbede, İstanbul'a ait manzara resimleri bulunmaktadır (Resim 6.14). Bu kubbeli odanın yanındaki dar bir koridordan merdivenle küçük oval kubbeli, loca veya hayat diyebileceğimiz bir balkona çıkılmaktadır (Resim 6.15) [50].

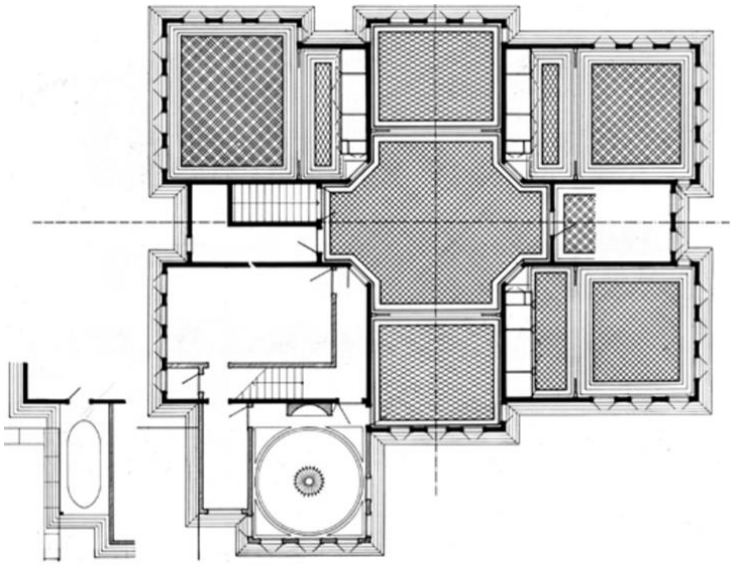

Şekil 6.8. Kavafyan konağı üst kat planı [51]

Resim 6.14. Gelin odası kubbesi bezeme detayı ve kubbenin renklendirilmiş hali [50]

Resim 6.15. Gelin odası oval kubbeli loca/hayat bölümü ve bezemeler [50]

Latifoğlu konağı: Konak, Tokat'ta bulunan eski evlerden biridir. Yapının 19. yüzyılda yapıldığı düşünülmektedir. L planlı yapının odalarının her birinde bulunan alçı şömineler, yüklük ve dolaplar oymalı ve çıtakari süslü tavanlar ile değer taşımaktadır. (Şekil 6.9). Özellikle kare planlı büyük oda (paşa odası) işçiliği çok özenlidir [52]. Sofadan diyagonal bir geçişle bağlanılan oda, iki bölümden oluşmaktadır. Önde bulunan dikdörtgen kısım, kubbeli kısımdan kemerli sütunlarla ayrılmaktadır (Resim 6.16).

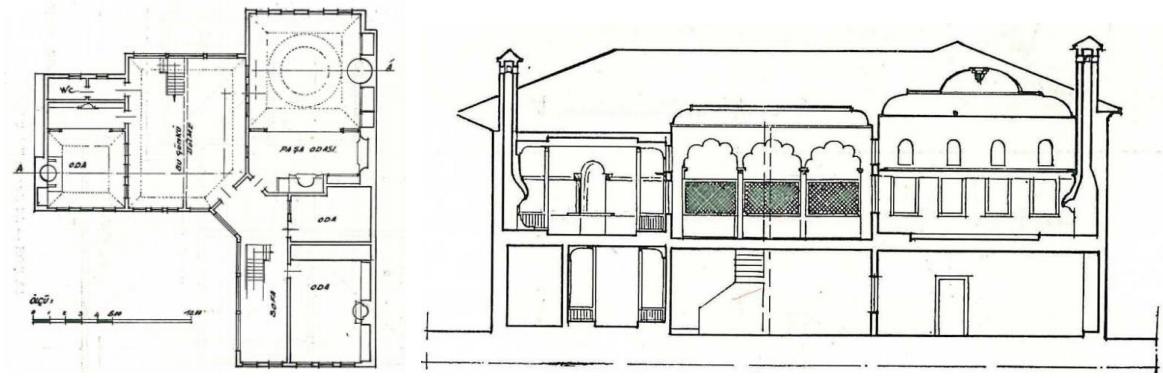

Şekil 6.9. Latifoğlu konağı üst kat planı ve kesiti [52]

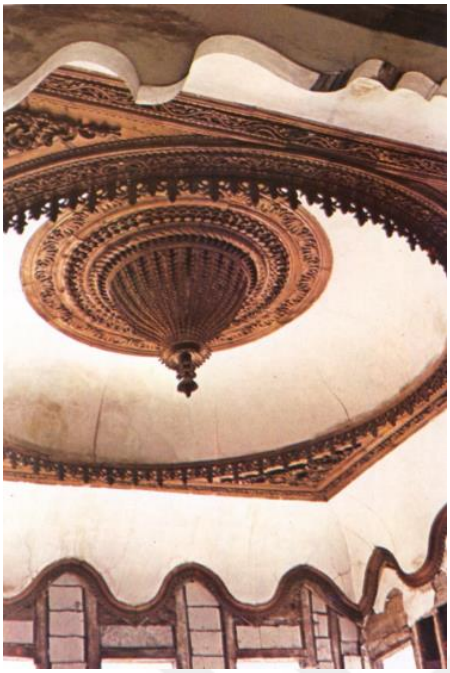

Resim 6.16. Latifoğlu konağı tavanı [53]

Hacı Sami Tartan konağı: Karaman'da bulunan yapıda, haçvari planlı sofanın pahlı köşelerinden odalara girilmektedir (Resim 6.17). Odaların seki altı, seki üstü bölümleri birer kemerle ayrılmıştır. Alçı çiçeklikleri, sedirleri, yüklük-gusülhane elemanları ile geleneksel özelliklere sahiptir. Yapının birinci kat sofasında sekizgen bir kubbe yer almakta ve kubbenin eteğinde çeşitli mimari tasvirler bulunmaktadır (Resim 6.18) [54].

Resim 6.17. Tartan konağı iç mekanı [54]

Resim 6.18. Tartan konağı kubbe görünümü [55]

Osman İmamoğlu evi: Geleneksel Kayseri evi temel kurgusu, avluya eklenen odalar şeklindedir. 19. Yüzyılın sonlarında ise yeni bir planlama gelişmiştir. Odaların genel yapısı ve kullanım pratiği değişmeden genel olarak açık avlu etrafında büyüyen yapısı merkezi hollü eve dönüşmeye başlamıştır (Şekil 6.10). Merkezi kapalı hol mekanı sayesinde, odalar, servis mekanları, dama çıkan veya bodruma inen merdivenler, dış hava koşullarından korunmuştur [56].

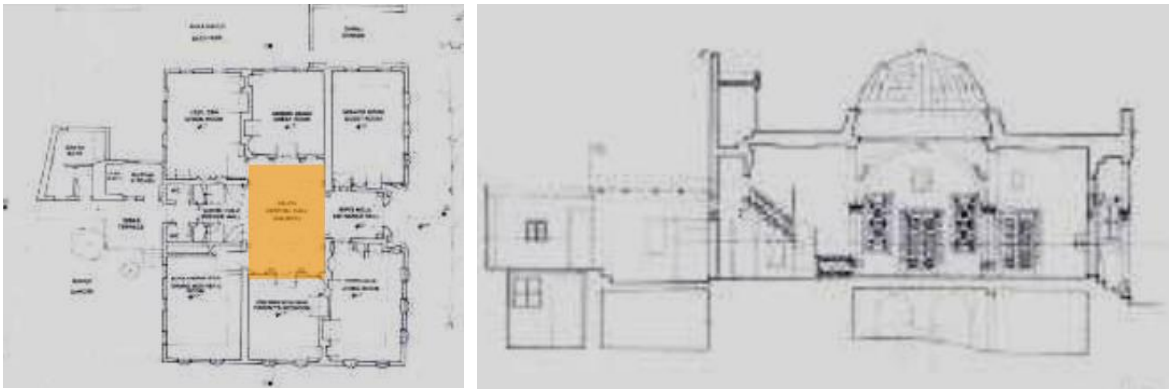

Şekil 6.10. Osman İmamoğlu evi plan ve kesiti [56]

Geleneksel Sivrihisar evi: Eskişehir ilinin Sivrihisar ilçesinde bulunan bir yapıda kubbe kullanımına rastlanmıştır (Resim 6.19). Kubbe, geleneksel konut mimarisi örneklerinden olan yapının bahçesinde yer alan müştemilat bölümünde, erkeklerin toplanmaları ve oturmaları için yapılmış bir odada bulunmaktadır. Oda tavanının kademeli olduğu ve tavanın ortasına bağdadi çıtalarla kubbenin inşa edildiği görülmektedir [57].

Resim 6.19. Geleneksel Sivrihisar evi [57]

Geleneksel Bitlis evleri: Kubbe, geleneksel Bitlis evlerinde hamam, tandır evi, akıt ve helaların yapı örtüsünden biridir (Resim 6.20) [58].

(a) (b)

Resim 6.20. Geleneksel Bitlis evleri kubbe kullanımı (a) Hamam kubbesi
(b) Sıvası dökülmüş tandırevi kubbesi [58]

Harran evleri: Şanlıurfa'da bulunan Harran evleri, sur duvarlarının içinde yer alan toplu ve sık dokulu bitişik bindirme tekniğinde yapılmış, külah biçimindeki konik kubbeli yapılardır (Resim 6.21). Yan yana sıralı olan kubbeli iç kısımlar kemerler ile bağlıdır. Meskenlerin bitişik ve yan yana yer almasının nedenlerinin başında halkın aynı aşirete mensup olmaları etkilidir. Sıcaklığın etkisini azaltmak amacıyla, odaların tavanı yüksek ve sıcaklığı iletmeyen malzemeden yapılmışlardır. Ayrıca sıcak havanın çıkmasını sağlamak için kubbenin üst kısmına havalandırma delikleri açılmıştır [59].

Resim 6.21. Harran taş kubbeli evler [45]

Kuban'a göre kubbesel tavanlarda eski biçim düzenlerinin anılarını bulmak olasıdır. Doğu Anadolu bölgesinin konut geleneklerini inceleyen araştırmacılardan Günkut Akın, tüteklikli tavan ya da yerel ağızda kırlangıç kubbe olarak adlandırılan tavan tipinin, klasik Türk evinde daha sonra kullanılan tavanların bazılarının kökenleri olduğunu savlamaktadır. Bu tez daha çok kubbesel tavanlar için öne sürülmüş, ancak kesin bir yargıya dönüşmemiştir [45].

Bu çalışma kapsamında, kubbesel tavanların incelenmesinin yanı sıra, kubbenin kökeni olarak savlanan Anadolu'daki tüteklikli konutlar da incelenmiş ve çalışmaya eklenmiştir. Tüteklikli örtü gerek büyük açıklık geçmek, gerek de sembolik anlamlar içermesi yönünden kubbe ile benzerlik göstermekte, ancak bazı özellikleri ayrılmaktadır. İncelenen konutlardaki kullanımlarına bakıldığında tüteklikli örtünün, havalandırmayı ve aydınlatmayı sağlaması gibi, kubbeye kıyasla daha işlevsel bir kullanımı olduğu

görülmüştür.

Konut mimarisinde tüteklikli tavan

Tüteklikli tavan, birbirleri içine diyagonal olarak yerleşen, kare veya sekizgenlerle inşa edilen bindirme tavanlardır. Örtünün asıl fonksiyonu büyük açıklık geçmek olduğundan, konutta büyük mekana ihtiyaç duyulan soğuk yörelerde kullanılmıştır. Ayrıca ilk ortaya çıktığı dönemlerden itibaren, izolasyon sağlamak amacıyla, yere gömülü olarak inşa edilmesi de tüteklikli evin soğuk iklim bölgelerine ait bir ev tipi olduğunu gösteren diğer bir özelliğidir. Ancak yere gömülü olmayan yakın zamana ait evlerde bile, tüteklikli örtünün ortasındaki açıklık, tek ışık kaynağı olma özelliğini korumaktadır [60]. Tüteklikli örtü, Doğu Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde Erzurum, Erzincan, Kars, Bayburt, Gümüşhane, Bitlis ve Artvin illerinde görülen bir örtü biçimidir (Resim 6.22 - 6.24) [61].

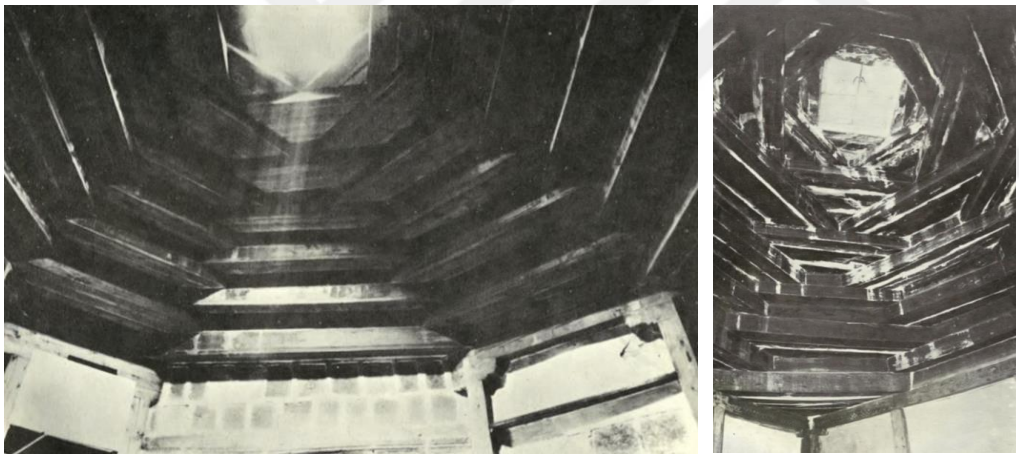

(a) (b)

Resim 6.22. Erzurum tüteklikli örtü (a) Hacı Kazım Bey evi (b) Semih Bey evi [61]

(a) (b)

Resim 6.23. Bayburt tüteklikli örtü (a) Aydıntepe geleneksel ev (b) Demirözü Akyaka

köyü Eray Gün evi [62]

(a) (b)

Resim 6.24. Tüteklikli örtü (a) Bayburt Demirözü Güvercindere köyü Şükrü Oruç evi
(b) Erzurum Uuzndere geleneksel bir ev [62]

Tüteklikli örtü, Kayseri evlerinde de görülmektedir. Geleneksel Kayseri evlerinde Tokana, yemekle ilgili fonksiyonların yapıldığı yer olmasının yanı sıra zaman zaman depo, oturma, yatma, banyo yapmak gibi eylemlerin de yapıldığı çok fonksiyonlu bir mekandır. Bu mekanlarda yemek kokusu ve duman çıkışının sağlanması için, baca (kapalak) veya tepe penceresi bulunmaktadır (Resim 6.25). Bu şekilde aydınlatılan ve havalandırılan mekanlar, tüteklikli mekanlar olarak adlandırılmıştır (Resim 6.26) [56].

Resim 6.25. Kayseri Güpgüpoğlu konağı tavanı [56]

Resim 6.26. Kayseri/Gesi, Mimar Sinan evi, Tokana mekanı [63]

6.3. Restitüsyonda kaynak kullanımı üzerine değerlendirme

Restitüsyon kaynakları fiziksel ve işlevsel olarak incelenmiştir.

6.3.1. İşlevsel Restitüsyon

Uşakizade Rıfat Efendi konağı, özgün halinde konut olarak yapılmış ve kendi işlevini yerine getirebilmektedir. Konut; bodrum, zemin ve birinci kat olmak üzere üç katlıdır. Bodrum kat, depo ve samanlık mekanlarından oluşurken, üst katlar günlük yaşam alanlarından oluşmuştur. Mekanlarda zamanla değişmeler gerçekleşse de, herhangi bir işlev değişikliği olmamıştır.

Konuta verilecek en uygun işlevin belirlenmesinde, bölgenin sosyal ve kültürel koşulları değerlendirilerek yapının programına uygun olan, ‘kültür ve sanat evi’ işlevi ile kullanılması planlanmıştır.

6.3.2. Fiziksel Restitüsyon

Uşakizade Rıfat Efendi konağının bulunduğu Kütahya ilinde, nüfusun bir kısmı geleneksel yapıları kullanırken, çoğunluğu da kentin yeni yapılaşan bölgelerinde yaşamaktadırlar. Geleneksel yapılar kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda yapılan bakım ve onarımla değişikliğe uğramış, terk edilmiş yapılar ise bakımsızlıktan büyük ölçüde bozulmuş ya da tamamen yıkılmış durumdadır. Uşakizade Rıfat Efendi konağı da yapıldığı dönemden günümüze kadar çeşitli değişikliklere uğramıştır. Yapılan müdahaleler ve kullanıcısı olmamasından kaynaklanan sorunlara rağmen yapı özgünlüğünü büyük ölçüde korumuştur.

Konağın restitüsyon çalışması yapılırken, yapıdaki merdiven sayısının benzer örneklere göre fazla olması, zemin kat Z09 depo döşemesi ile birinci kat 101 sofa döşemesini bağlayan ahşap elemanların tespit edilmesi ile yapının farklı dönemlerde değişikliğe uğradığı anlaşılmıştır. Bu sebeple restitüsyon çalışması kapsamında, ilk olarak konutun yapıldığı 1. dönem, plan şemasında değişiklik olmadan kullanıldığı 2. dönem olmak üzere iki ayrı dönemde incelenmiştir.

Yapıdaki iz ve örneklerden, yapıyla ilgili sözlü kaynaklardan ve yapı dışındaki kaynaklardan, karşılaştırmalı çalışma sonucu elde edilen bilgiler ele alınarak gerekli fiziksel müdahaleler restitüsyonda işlenmiştir.

<u>1. dönem restitüyon</u>

Avlu

Konutun bahçesi bakımsızlıktan yoğun biki örtüsüyle kaplanmış olup, bahçe ve giriş kapısının özgünlüğünü büyük ölçüde koruduğu gözlenmiştir.

Bodrum kat

B01 ve B02 odunluk mekanı taşıyıcılığını artırmak için sonradan eklenen ahşap dikme kaldırılmıştır. B03 depo ve B04 hol mekanı malzeme ve yapım tekniği bakımından incelendiğinde özgün nitelikleri büyük ölçüde koruduğu gözlenmiştir. B05 ve B06 depo mekanı pencere boşluklarının sonradan açıldığı düşünülüp, kapatılmıştır. B04, B06 depo

mekanları ve merdiven altında bulunan kazılmış zemin doldurulmuştur.

Zemin kat

Z01 taşlık mekanının muhdes zemin kaplaması ve taşlıkta bulunan hela mekanı kaldırılmıştır.

Z02 sofa mekanı doğu yönünde U şeklinde konumlanan sedirin yapıdaki karşılaştırmalı çalışma sonucu sonradan eklendiği, sedirin eklenmesi ile avluya açılan 3 adet pencereden ortadaki pencerenin altta bulunan 3 bölmesinin ahşap ile kapatıldığı tespit edilmiştir. Yapılmış bu değişiklikler restitüsyon aşamasında kaldırılmıştır. Z03, Z06 ve Z07 oda mekanları malzeme ve yapım tekniği bakımından incelendiğinde özgün niteliklerini büyük ölçüde koruduğu gözlenmiştir.

Z04 oda mekanında bulunan mutfak evyesi kaldırılmıştır. Z05 oda mekanı boyutları değiştirilen, yeri, izi, boyutu bilinen ve ahşap olan pencere boşluğu konuttaki diğer pencere örnekleri ile benzer olduğu düşünülüp restitüsyonda tamamlanmıştır. Z02 sofa mekanı bölmeli pencerelerinde, bazı bölme camları eksilmiştir. Z03 ve Z06 oda mekanı doğu cephesi pencere boşluklarında yer alan çift pencerelerden dıştakilerde deformasyon ve yok olma görülmüştür. Bu sorunlar, restitüsyon aşamasında ortadan kaldırılmış ve çizilmiştir. Z08 depo mekanı zemin kaplaması ve mutfak evyesi kaldırılmıştır. Z09 depo mekanı güney duvarı kaldırılmış, bu mekan ile 101 sofa mekanı arasında yeri, izi belli olan merdiven konuttaki diğer örneklerinden referans alınıp tamamlanarak restitüsyona işlenmiştir.

Özellikle zemin katta yer alan özgün olmayan, niteliksiz kablolar, elektrik tesisat malzemeleri ve bakımsızlıktan kaynaklanan değişimler kaldırılmış ve yapının özgün haline dönüştürülmüştür.

Birinci kat

Birinci katta 101 sofa mekanı ahşap tavan kaplamasında deformasyon ve yok olma görülmüştür. Ayrıca, 101 Sofa mekanı restitüsyon çalışmalarında yapının fotoğraflarından ve yapıdan gelen izler doğrultusunda yeri, izi, boyutu belli olan, ahşap kubbenin varlığı

tespit edilmiştir. Bu sorunlar, restitüsyon aşamasında ortadan kaldırılmış ve çizilmiştir (Resim 6.27).

103 oda mekanındaki yeri, izi, boyutu bilinen ahşap elemanları da yerinde olan pencere boşlukları, konuttaki diğer geçiş alanlarından olan sofa mekanlarında bulunan pencere örnekleri ile tamamlanmıştır (Resim 6.28).

102 oda mekanında bulunan 8 adet ve 104 oda mekanındaki 8 adet pencere boşlukları, birinci kat köşe odalarının pencereleri ile benzer nitelik taşıdığından, referans alınarak restitüsyon projesine işlenmiştir.

104 oda mekanı sofa yönündeki duvarda bulunan, kapatılmış ancak yeri, izi ve boyutu belli olan ahşap kapı, konuttaki diğer kapı örneklerinden referans alınarak tamamlanmıştır (Resim 6.29).

101 sofa mekanı tavan kaplamasının, 105 hela ve 106 depo mekanlarına devam ettiğinin ve 104 oda mekanı sofaya açılan kapısının kapatıldığının görülmesi ile 105 ve 106 nolu mekanların sonradan eklendiği düşünülmüş ve restitüsyona işlenmiştir. Bu mekanların eklenmesi ile sofanın sokağa açılan pencerelerin boyutlarının değiştirilmiş olup, mekanın avluya bakan pencereleri ile benzer nitelik taşıdığından, referans alınarak restitüsyon projesine yansıtılmıştır.

108 oda mekanında, bacasının bir kısmı yıkılmış olan ocak bölümü tamamlanmış ve yeri, izi ve boyutu belli 1 adet ahşap pencere restitüsyon projesine yansıtılmıştır (Resim 6.30). Bu mekanın yok olan tavan kaplaması ve çıtaları, Z04, Z07 ve 103 mekanları dikkate alınarak restitü edilmiştir.

109 depo mekanı duvarı kaldırılıp, yeri, izi belli olan ahşap bölme duvar zemin kat depo mekanı referans alınarak restitüsyona eklenmiştir. 110 oda mekanına açılan ve Z08, Z09 ve merdiven üzerine çıkma oluşturan ahşap yüklük kaldırılmıştır.

2. dönem restitüsyon

Avlu

Konutun bahçesi bakımsızlıktan yoğun biki örtüsüyle kaplanmış olup, bahçe ve giriş kapısının özgünlüğünü büyük ölçüde koruduğu gözlenmiştir.

Bodrum kat

B01 ve B02 odunluk mekanı taşıyıcılığını artırmak için sonradan eklenen ahşap dikme kaldırılmıştır. B03 depo ve B04 hol mekanı malzeme ve yapım tekniği bakımından incelendiğinde özgün nitelikleri büyük ölçüde koruduğu gözlenmiştir. B05 ve B06 depo mekanı pencere boşluklarının sonradan açıldığı düşünülüp, kapatılmıştır. B04, B06 depo mekanı ve merdiven altında bulunan kazılmış zemin doldurulmuştur.

Zemin kat

Z01 taşlık mekanında bulunan hela mekanı ve taşlık mekanının muhdes zemin kaplaması kaldırılmıştır.

Z02 sofa, Z03, Z06 ve Z07 oda mekanları malzeme ve yapım tekniği bakımından incelendiğinde özgün niteliklerini büyük ölçüde koruduğu gözlenmiştir.

Z04 oda mekanında bulunan mutfak evyesi kaldırılmıştır. Z05 oda mekanı boyutları değiştirilen, yeri, izi, boyutu bilinen ahşap pencere boşluğu konuttaki diğer pencere örnekleri ile benzer olduğu düşünülüp restitüsyonda tamamlanmıştır. Z03 ve Z06 oda mekanı doğu bölümü pencere boşluklarında yer alan çift pencerelerden dıştakilerde deformasyon ve yok olma görülmüştür. Bu sorunlar, restitüsyon aşamasında ortadan kaldırılmış ve çizilmiştir. Z08 depo mekanı zemin kaplaması ve mutfak evyesi kaldırılmıştır.

Özellikle zemin katta yer alan özgün olmayan, niteliksiz kablolar, elektrik tesisat malzemeleri ve bakımsızlıktan kaynaklanan değişimler kaldırılmış ve yapının özgün haline dönüştürülmüştür.

Birinci kat

Birinci katta 101 sofa mekanı ahşap tavan kaplamasında deformasyon ve yok olma görülmüştür. Ayrıca, 101 Sofa mekanı restitüsyon çalışmalarında yapının fotoğraflarından ve yapıdan gelen izler doğrultusunda yeri, izi, boyutu belli olan, ahşap kubbenin varlığı tespit edilmiştir. Bu sorunlar, restitüsyon aşamasında ortadan kaldırılmış ve çizilmiştir (Resim 6.27).

103 oda mekanındaki yeri, izi, boyutu bilinen ahşap elemanları da yerinde olan pencere boşlukları, konuttaki diğer geçiş alanlarından olan sofa mekanlarında bulunan pencere örnekleri ile tamamlanmıştır (Resim 6.28).

102 oda mekanında bulunan 8 adet ve 104 oda mekanındaki 8 adet pencere boşlukları, birinci kat köşe odalarının pencereleri ile benzer nitelik taşıdığından, referans alınarak restitüsyon projesine işlenmiştir.

108 oda mekanında, bacasının bir kısmı yıkılmış olan ocak bölümü tamamlanmış ve yeri, izi ve boyutu belli 1 adet ahşap pencere restitüsyon projesine yansıtılmıştır (Resim 6.29). Bu mekanın yok olan tavan kaplaması ve çıtaları, Z04, Z07 ve 103 mekanları dikkate alınarak restitü edilmiştir.

Uşakizade Rıfat Efendi konağının restitüsyonunda, konutun günümüze kadar uğradığı değişiklikler tespit edilmiş, bilimsel verilere dayalı olarak özgün hali ile ilgili çalışma yapılmış ve restorasyon çalışması için temel oluşturulmuştur. Yapıda izi olan veya tamamen yok olmuş yapı elemanlarının özgün halleri, yakın dönem örnekleri ile yapılan karşılaştırmalı çalışmalar, sözlü kaynaklar ve evdeki diğer örneklerden gelen bilgiler doğrultusunda elde edilmiştir. Bu çalışmalar sonucunda yapının ilk hali ile ilgili veriler elde edilmiş ve restitüsyon çizimleri ortaya çıkmıştır.

Resim 6.27. Yeri, izi, boyutu, malzemesi belli olan ahşap kubbenin görünümü

Resim 6.28. Yeri, izi, boyutu, malzemesi belli olan pencereler

Resim 6.29. Yeri, izi, boyutu, malzemesi belli olan kapatılmış kapı

Resim 6.30. Yeri, izi, boyutu, malzemesi belli olan ocak görünümü

Uşakizade Rıfat Efendi Konağı birinci kat sofasının Divanhane kapsamında değerlendirilmesi

Divanhanenin sivil mimari terminolojide birden fazla tanımı bulunmaktadır. Lügat-ı Remzi sözlüğünde divan kurulacak büyük oda, divana mahsus büyük bina ve büyük meydanlı mahal olarak tanımlanmaktadır [79]. Başka bir tanımında ise devlet başkanı konumundaki kişilerin saraylarında divanın toplandığı, elçilerin kabul edildiği ve çeşitli önemli meselelerin görüşüldüğü mekanlar olarak ifade edilmektedir. Ayrıca kasır, köşk, yalı gibi yapılarda misafir odası olarak kullanılan büyük salonlara da divanhane denilmektedir [80].

Divanhane tanımlamalarında geçen meydan kavramı toplanılan yer, toplanma yeri anlamında kullanılmıştır. Osmanlı dönemi tekkelerinde toplantı ve ders türünden bazı faaliyetlerin yürütüldüğü alanlar da farklı tarikatlarca meydan, meydan-ı şerif gibi isimlerle anılmışlardır [81]. Büyük meydanlı mahal olarak tanımlanan divanhanede meydanı tarifleyen şey kubbedir. Topkapı Sarayında yer alan, Divanı Hümayün toplantılarının gerçekleştiği mekanın kubbealtı veya divanhane olarak isimlendirilmesi de kubbenin bu mekanın tanımlanmasında rol oynadığını göstermektedir [82].

Divanhane tarih boyunca devletlerin taht salonları ve resmi kabul mekanları niteliğinde kullanılmıştır. Hindistan'da Babürlüler döneminde inşa edilmiş bazı saraylarda Dîvân-ı Âm ve Dîvân-ı Hâs olarak adlandırılan iki tür divanhâne yer almaktadır. Dîvân-ı Âm, hükümdar başkanlığında ülke meselelerinin konuşulduğu ve halkın huzura kabul edildiği bir mekan iken; Dîvân-ı Hâs hükümdarın fikirlerine değer verdiği ileri gelen âlimlerle ve sûfîlerle özel görüşmeler yaptığı bir mekan olarak düşünülmüştür. Emeviler döneminde başkent Şam'da inşa edilen ve devlet yönetim merkezi niteliği taşıyan sarayın merkezinde Kubbetü'l-hadrâ denilen bir kubbe ile örtülü divanhanenin varlığından bahsedilmektedir. Divanhaneler bazı saray yapılarında küçük mekanlar olsalar da, sarayın en ihtişamlı bölümleri olarak kurgulanmışlardır. Divanhane, Abbasiler döneminde de kullanılmış ve eyvan önemli bir tasarım unsuru olarak yapıya eklenmiştir. Bu dönemde merkezî kubbeli ve dört eyvanlı olarak tasarlanan divanhânenin, Karahanlılar döneminde sivri beşik tonoz örtülü bir eyvan şeklinde tasarlanmış örneklerine de rastlanmaktadır. Anadolu Türk mimarisindeki en eski divanhane örneğinde dört eyvanlı tasarım şemasının uygulandığı görülmektedir [80].

Osmanlı saray mimarisindeki divanhanelere bakıldığında, merkezi sofalı ve eyvanlı şemanın değil, tek kubbeli yekpare mekanların tercih edildiği görülmektedir. Bununla birlikte eyvanın kullanımı da tamamen terkedilmiş değildir. Topkapı Sarayı'nda Çinili Köşk, Yalı Köşkü, Aynalıkavak Sarayı'nda Has Oda Kasrı, Edirne Sarayında Kum Kasrı, Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı, Acıbadem Hünkar İmamı Köşkü divanhaneli yapılardan bazılarıdır (Resim 6.31 - 6.32). Bunların dışında İstanbul, Anadolu ve Rumeli'de konak ve yalılarda da bu tür divanhânelere rastlanmaktadır. Bu yapıların divanhânelerinde, merkezî sofanın kare, dikdörtgen veya sekizgen planlı ve özellikle erken tarihli örneklerde kubbeli tasarlandığı, bazı çatılı yapılarda da içten bağdâdî kubbelerle örtüldüğü, bir kısım örneklerde ise sofa kubbesinin üstünde aydınlık fenerinin kullanıldığı görülmektedir. 19. Yüzyılın ilk çeyreğinde, sivil mimaride görülen batı etkisi birçok divanhânenin tasarımına yansımıştır. Bu dönemde yapılan sofa-divanhane örneklerinin çoğunda dikdörtgen planın yerini beyzîye bıraktığı, daha az sayıdaki örnekte de kareden daireye geçildiği görülmektedir [80].

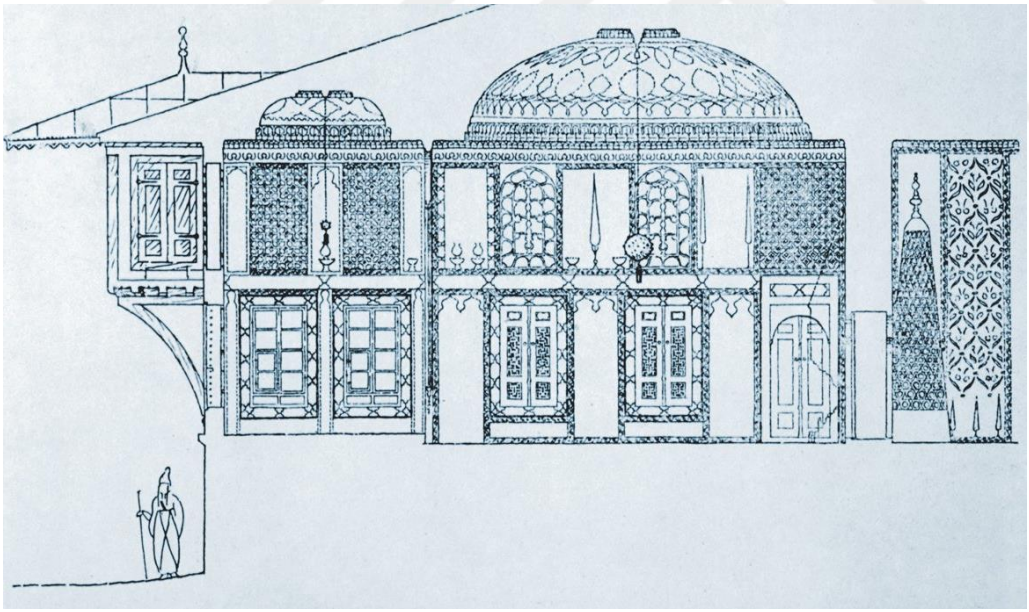

Resim 6.31. Edirne Sarayı Kum Kasrı'ndaki kışlık divanhânenin kesiti [83]

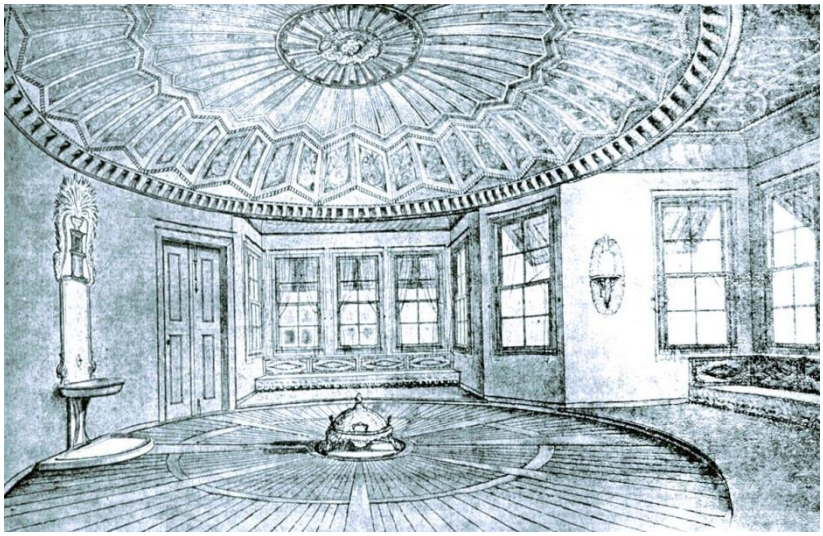

Resim 6.32. Acıbadem Hünkâr İmamı Köşkü divanhânesi [83]

Kuban; Bizans ev geleneğinde yer alan büyük konaklarda iki kat yüksekliğinde, genellikle çatıya kadar ulaşan ve çevresinde mekanların kurgulandığı holün erkeklerin kabul odası, erkek misafir odası (divanhane) olduğundan bahsetmektedir. Misafir odaları olarak kullanılan divanhaneler, Safranbolu'da Asmazlar Konağı'nda görüldüğü gibi, yapıya doğrudan bağlı mekanlar olarak da kurgulanmıştır (Resim 6.33). Köşk yapılarında da görülen bu şemada, divanhane bölümü yapıya eklenerek yeri, büyüklüğü ve süslemesi ile vurgulanmıştır. Köşkün kendisinin zamanla divanhaneye hizmet veren ikincil duruma geldiği de belirtilmektedir [45].

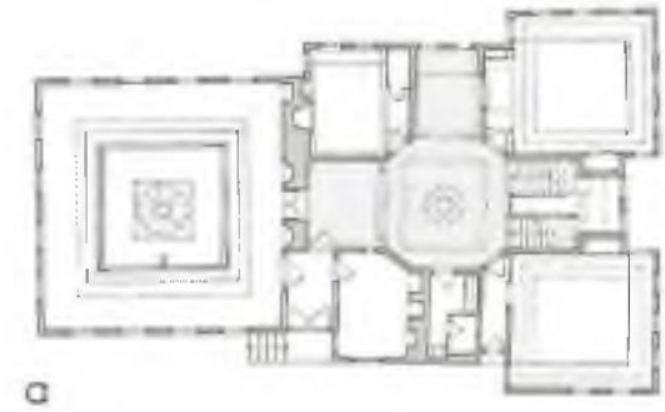

Resim 6.33. Safranbolu, Asmazlar konağı divanhanesi [45]

Divanhane, Türk evlerinde hayat yerine kullanıldığı gibi, aynı zamanda sofa olarak da adlandırılmıştır [86]. Geleneksel Milas evlerinde, açık sofalı plan tipinin gelişmesiyle

oluşan, odaların arasında kalan sofa, yerel dilde ‘divanhane’ olarak adlandırılmaktadır [84]. Vakfiyelerdeki ev tanımlarına ilişkin yapılan bir çalışmada, incelenen vakfiyelerde 17. yüzyılda divanhaneye rastlanmadığı, 18. yüzyılda sıklıkla kullanılan bir kavram olduğundan bahsedilmektedir. Bazı büyük evlerde bir katta iki divanhanenin sayıldığı görülmektedir [86]. Burada büyük evler olarak bahsedilen konaklar, selamlık veya divanhane bölümlerinden oluşan, büyük kapıları olan ve kalabalık ailelerin oturduğu mekânlardır. Bir konakta divanhanenin bulunması orada resmî işlerin görüşüldüğü, burada ikamet eden devlet adamları, paşaların devlet işlerini buradan yürüttükleri ve bu yapılara “Paşa konağı” denildiği aktarılmaktadır [85].

Kahire’de bulunan gelenekler ve iklim şartları gibi etkenlerin biçimlendirdiği sivil mimari örneklerinde, tasarımların çekirdeğini hem harem hem de selâmlık bölümlerinde bulunan “kāa” denilen divanhâneler oluşturmaktadır (Resim 6.34). Kāalar, “durkāa” denilen merkezî bir sofa ile buna açılan ve sayıları birden dörde kadar değişebilen eyvanlardan meydana gelmektedir. Durkāaların merkezinde fıskıyeli bir havuz yer almakta ve üst örtüsünde de sekizgen prizma veya kubbe biçimindeki aydınlık fenerleri bulunmaktadır [80]. Diyarbakır, Urfa ve Kayseri gibi Suriye etkisindeki kentlerde evlerin ayrı birer divanhaneleri bulunmaktaydı [45].

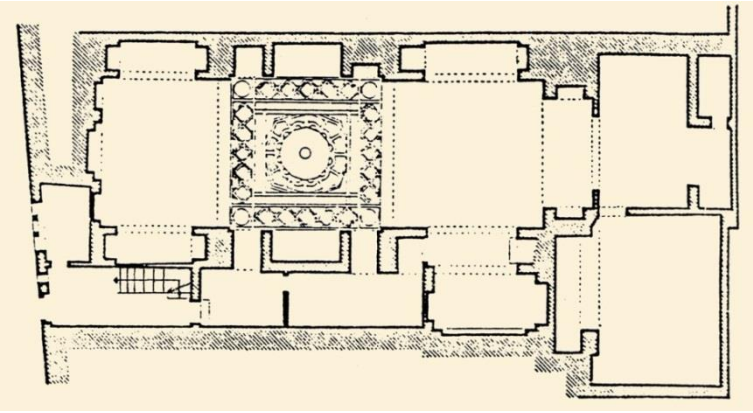

Resim 6.34. Muhibbüddin el-Muvakka‘ Sarayı “kāa”nın planı [80]

Konağın sahibi olan Ahmet Rıfat Efendi maaşlı bir devlet memuru olarak çalışmıştır. Tanzimat döneminde hizmet vermesi sebebi ile de konak, yönetici konağı olarak düşünülebilmektedir. Sofanın tanımlanmasına yönelik yapılan araştırmada, Yakupoğlu (1994), Kalyon (2007), Karaağaoğlu (2014)’nun yaptığı çalışmalarına ulaşılmıştır [28, 30,

31]. Bu kaynaklarda, bu mekanda tarikat mensuplarının toplandığı, sema törenlerinin, mahalle düğünlerinin yapıldığına yönelik bilgiler mevcuttur. Bu bağlamda merkezinde bağdadi bir kubbe de bulunan konağın birinci kat sofasının, divanhane niteliğinde olması oldukça güçlü bir olasılık olarak karşımıza çıkmaktadır. Konaktaki bu mekan, ressam Ahmet Yakupoğlu'nun kitabında "...Üst katın ortasında odalarının kapılarının açıldığı ahşap kubbeli geniş bir divanhanesi..." şeklinde, direkt mekanın tanımına yönelik isim ile de geçmektedir [31]. Bu bilgiler ışığında, benzer yapılara yönelik araştırmalar yapılmış ancak, Kütahya'da benzer ölçekte ve iç sofalı plan şemasındaki geleneksel konut yapılarında kubbeli bir sofaya rastlanmamıştır. Yukarıda belirtilen sebepler kapsamında, varılan sonuç, Uşakizade Rıfat Efendi konağında kullanılan kubbenin, verilen örneklerdeki gibi toplanma eylemini simgelediği şeklinde olmuştur. Bu toplanma eylemi, divanhanenin anlamında da vurgulanmaktadır. Bu bağlamda mekânın divanhane özelliği gösterdiği, bu özelliğin ise tekke kültürünün etkisi ile oluştuğu ihtiyat kaydı ile düşünülmektedir.

6.4. Gözüm (Özüm) Şeyh Sultan tekkesi üzerine değerlendirme

Tez çalışmasına başlarken aynı dönemsel özelliklere sahip, aynı parselde bulunan tekke ve konağın birlikte ele alınması amaçlanmış ancak tez sürecinde mülk sahipleri tarafından belediyeye yapılan başvurunun kabulü ile tekke parselden ayrılıp belediyeye bağışlanmıştır. Bu sebeple, tekkenin mevcut durumu belgelenmiş ancak restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmamıştır. Bununla beraber, konağa yönelik getirilen önerilerde tekke yapısı da dikkate alınarak bir bütün halinde değerlendirilmiştir.

Çalışmanın bu bölümünde; yakın çevredeki geleneksel sivil mimari yapılar ile benzer özellikler gösteren tekkenin, aynı işlevli yapılar arasında bulunduğu yeri tespit etmek amacı ile Anadolu'daki tekke mimarisi ve tipolojileri incelenip, çalışmaya eklenmiştir.

<u>Tekke mimarisi</u>

Tekke tarikat mensuplarının oturup kalkmalarına, ayin icra etmelerine mahsus yere verilen addır. Kelime, Farsça tekyeden bozmadır ve tekye; dayanma, dayanacak yer demektir [64]. Tarikat yapıları; bölge, dönem, tarikat ve fonksiyon gibi faktörlerle "ribat, hankah, dergah, zaviye, asitane, buk'a, imaret" gibi çeşitli isimlerle anılmıştır. Ancak, tekke kelimesi tam teşekküllü asitanelerden, ahşap evden bozma en mütevazi zaviyelere kadar her kapsamda

ve her türde tarikat yapısını ifade edebilmekte, halk dilinde de diğerlerine oranla daha yaygın ve kapsayıcı biçimde kullanılmaktadır [65].

Tekkenin ibadet, konaklama/barınma, eğitim ve beslenme gibi fonksiyonları bulunmaktadır. Tekkelerin üstlendiği bu fonksiyonlar, bu yapıların birimlerinin belirlenmesinde etkili olmuştur [67]. Ancak içiçe geçerek bir bütün oluşturan bu fonksiyonları birbirinden kesin çizgilerle ayırmak ve bir takım bölümleri bu fonksiyonlardan birinin karşılandığı mekanlar olarak tanımlamak imkansızdır. Tekkedeki fonkiyonların karşılandığı, isimleri tarikatlara göre değişebilen, ayin mekanı (tevhidhane/semahane/meydan), halvethane/çilehane, türbe/hazire, harem, selamlık, derviş hücreleri, misafirhane, mutfak/imaret/matbah, kilerevi gibi mekanlar bulunmaktadır [65].

Tanman, 1990 yılında yayınlanan İstanbul tekkeleri üzerine çalıştığı doktora tezinde, tekkeleri yerleşim düzenlerine göre üç gruba ayırmıştır;

I. grup tekkeler; kagir olup, yerleşim düzeni bakımından açık avlulu / revaklı Osmanlı medreseleri ve bunların türevi olan cami – medrese ikilileri ile parallelik göstermektedir. Bir avlu etrafına sıralanan mekanlar, avluyu iki (L şeklinde), üç (U şeklinde) veya dört yönden kuşatmaktadır.

II. grup tekkelerde; ibadet / ayin mekanı, bazen de buna bitişik türbe bölümü bağımsız olarak, diğer bölümler ise avlunun çevresine dağınık biçimde yerleştirilmiştir.

III. grup ise, ev-tekkeler olarak adlandırılabilir. Bu tekkelerde, tekkeyi oluşturan bölümlerin hepsi aynı kitle içinde toplanmış, bazılarında ise ibadet / ayin bölümü selamlık ya da harem bölümlerinden biri ile kaynaştırılmıştır. Bu grupta yer alan yapılar, cephe düzenleri ve ayrıntıları bakımından bulundukları yörenin sivil mimarisi ile büyük yakınlık göstermektedir [65].

Bölükbaşı, Halveti tekke banilerinin bazılarının tekkelerini saray ya da evlerinin bahçesinde veya çok yakınında inşa ettirdiğinden bahsetmektedir. Şah Sultan, Doğancı Ahmet Paşa ve Perizad Hatun tekkesini sarayının bahçesinde, Ferruh Kethüda cami-tekkesini sarayının karşı tarafına yaptırmıştır. Yukarıda adı geçen kişilere nispeten daha az varlıklı olan Bezzazistan Atik Kethüdası tekkesini evinin bahçesinde yaptırmıştır [67].

Tarihteki ilk tarikat yapılarının şeyh evlerinden olduğu düşünüldüğünde; tekkelerdeki eğitim-ibadet-barınma birlikteliğini en etkili şekilde tasarıma yansıtan ev-tekkeler, Osmanlı dönemi tekkeleri içinde kadim bir geleneğe bağlanan örnekler olarak görülmektedir [65]. Anadolu ve İstanbul'da bu karakterdeki tekkelerin birçok örneği bulunmaktadır.

Türkiye'deki tekkeler incelendiğinde; kendi yörelerinin özelliklerini yansıtan ev-tekkelerin, kimisinde bölümler tek bir yapı içinde toplanmış ve kimisinin ise yapı topluluğu şeklinde inşa edilmiş olduğu görülmektedir. İstanbul'da bulunup üçüncü grupta toplanan tekkelerden, Selami tekkesi, Afganiler tekkesi yapılar topluluğu olarak inşa edilmiş tekkelere örnektir (Resim 6.35). Kırkağaçlı Emin Efendi tekkesi, Kaygusuz tekkesi, Özbekler tekkesi, İzzet Paşa tekkesi, Bedevi tekkesi tüm mekanları tek bir yapı içinde olan ve sivil mimari ile güçlü bağlantıları bulunan ahşap tekkelere verilebilecek örneklerden bazılarıdır (Resim 6.36).

Resim 6.35. Afgan tekkesi [68]

Resim 6.36. Kırkağaçlı Emin Efendi tekkesi [69]

Aşağıda verilecek olan tekkeler, Anadolu'da bulunan ve yapı topluluğu şeklinde inşa edilmiş olan ev-tekkelere örnek teşkil etmektedir.

Tokat, Zile'de yer alan, Müftüoğlu konağı ve tekkesi sözü edilen yapılara verilecek örneklerdendir. 19. yüzyılın ortalarında yapıldığı düşünülen konak, Tokat ve çevresi geleneksel mimarinin niteliklerini taşımaktadır (Şekil 6.11). Ancak tekke plan, mimari ve süsleme özellikleri bakımından çevredeki tekke ve zaviye yapılarından daha çok, ahşap konakların ve camilerin özelliklerine yakındır. Büyük bir bahçe içerisinde yer alan konak ve tekke; harem-selamlık ilişkisi içerisinde kurulmuş olup, tekke bir nevi selamlık hüviyetinde iken konak da haremlik kimliği taşımaktadır. Konağın bahçesinden ortak bir kapı ile doğu yönünde bulunan tekke kısmına geçilmektedir (Resim 6.37). Tekkenin bahçesinde 1820 – 1885 yılları arasında Zile'de yaşamış Halveti tarikatı şeyhlerinden Şeyh Hafız Hacı Mustafa'nın türbesi bulunmaktadır [70].

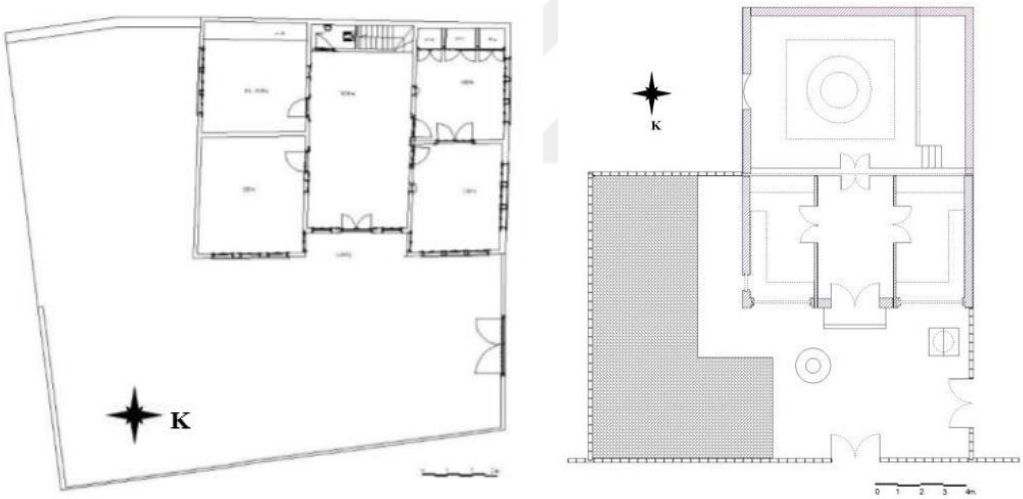

Şekil 6.11. Müftüoğlu konağı (solda) ve tekkesinin (sağda) planı [70]

Resim 6.37. Müftüoğlu konağı (solda) ve tekkesi (sağda) [70]

Bursa'da bulunan Numaniye Eşrefoğlu tekkesi mimari açıdan Anadolu'daki ev-tekke denilen karakterdeki tekkelere örnektir. Harem ve tevhidhane aynı kitle içine alınmış, selamlık bağımsız bir bina olarak tasarlanmıştır (Resim 6.38). İki katlı olan ana binanın zemin katı hareme, üst katı tevhidhaneye tahsis edilmiştir. Tevhidhaneye mihrap konması sonucu mescide dönüştürülmüştür [71].

Resim 6.38. Numaniye Eşrefoğlu tekkesi [71]

Gözüm Şeyh Sultan tekkesi, Kütahya'da bulunan diğer tekke yapıları ile karşılaştırıldığında, Dönenler, Balıklı, Paşamsultan tekkeleri ile plan, mimari ve süsleme özellikleri ile tam bir benzerlik göstemediği tespit edilmiştir. Öte yandan; Şeyh Salih Efendi, Ahi Evren ve Karadonlu Can Baba tekkeleriyle mescit ve türbe bölümü plan şeması bağlamında benzemekte, ancak yapım tekniği ve cephe özellikleri ile bunlardan tamamen ayrılmaktadır. Ev-tekke denilen karakterdeki tekkelere örnek olabilecek Gözüm Şeyh Sultan tekkesi, mimari ve süsleme özellikleri ile yöredeki geleneksel yapılara daha yakındır.

Uşakizade Rıfat Efendi konağı ve Gözüm Şeyh Sultan tekkesinde, tekkenin gerektirdiği fonksiyonların iç içe geçtiği görülmektedir. Gözüm Şeyh Sultan tekkesinde mutfak mekanının, tekke ile bir şekilde bağlantılı herkesin istifade edebileceği tekke imareti/matbah niteliğinde olduğu düşünülmektedir. Bu mekanın, tekkede yaşayanların

günlük ihtiyaçlarını karşılanması, mübarek gün ve gecelerde yemek dağıtımı, tekkede konaklayan kişilerin karnının doyurulması amacıyla kullanılmış olabileceği düşünülmektedir [67]. Zemin katta girilemeyen iki odadan biri olan ve merdiven ile çıkılan mekanın mutfağa hizmet eden bir mekan olabileceği akla gelmektedir. Sözlü kaynaklardan tekkeye şehir dışından gelen misafirlerin olduğu ve tekkenin misafirhane olarak da kullanıldığı bilgisi edinilmiştir [34]. Mutfağın yanında bulunan girilemeyen diğer odanın ise, misafirhane olarak kullanılmış olabileceği düşünülmüştür.

Ahmet Rıfat Efendi'nin şeyh kimliği olup olmadığı kesin olmasa da, konağın birinci kat sofasında sema törenlerinin (ayin/ibadet) yapıldığı ulaşılan yazılı ve sözlü kaynaklarda belirtilmektedir [28, 34]. Geleneksel Kütahya evlerinde görülen haremlik-selamlık bölümlerinin her birinin kendi içindeki veya birbirleri ile ilişkisi, Uşakizade Rıfat Efendi konağında farklılık göstermektedir. Yapılan tespitler kapsamında, konakta bu iki bölümün kesin çizgilerle ayrılmasının da daha çok bilgi gerektirdiği görülmüştür. Bununla birlikte, incelenen diğer geleneksel yapılar ile karşılaştırma yapılmış ve bazı varsayımlarda bulunulmuştur. Bu bağlamda, bir avlu içerisinde bulunan konak ve tekkenin harem – selamlık ilişkisi içerisinde kurulduğu, harem ve tevhidhanenin konağa alınıp, selamlığın ise bağımsız bir bina olan tekke olarak inşa edilmiş olabileceği varsayımlardan birini oluşturmaktadır. Ancak bu konuda karar verebilmek için yeterli veri yoktur. Bununla birlikte konağın zemin katının hareme, üst katının ise tevhidhaneye ayrıldığı ve tekkenin mescit bölümünde kişisel ibadetlerin yapıldığı, konağın üst kat sofasının ise tarikat mensuplarının ortak ayin (ibadet) yaptıkları tören mekanı olarak kullanılmış olabileceği de bir diğer varsayımı oluşturmaktadır. Ancak bu varsayımı doğrulamak için de yeterli veri bulunmamaktadır.

Yukarıda anlatılan varsayımları destekleyen bazı öğeler de bulunmaktadır. Uşakizade Rıfat Efendi konağının birinci kat sofasında toplanma alanını simgeleyen kubbenin varlığı, ahşap bezemelerin zemin kata göre daha özenli olması, bu katın ev halkının gündelik hayatının geçtiği bir bölüm olmadığını desteklemektedir. Ayrıca zemin katta ocağın bulunduğu mekanın yemek pişirme ve depolama alanları bulunmasına karşılık, birinci katta ocağın bulunduğu mekanın misafirler için servis mekanı niteliğinde olması da birinci katın misafirler için kullanıldığını ve zemin katın ev halkının yaşam katı olduğunu desteklemektedir. Konakta toplanma eylemini simgeleyen kubbenin varlığına karşılık, Gözüm Şeyh Sultan tekkesinde mihrap nişinin olması, tarikat yapılarındaki ibadet

fonksiyonunu oluşturan toplu ve ferdi ibadetler için bu iki mekanın kullanıldığını da desteklemektedir.

Gözüm Şeyh Sultan tekkesindeki "Mescit" bölümünün "Ön oda" bağlamında değerlendirilmesi

Tekkelerde sandukaların bulunduğu türbe bölümüyle ile bağlantılı mekanın "Ön oda" olarak adlandırıldığı görülmüştür [89]. Kütahya'daki türbe yapıları araştırıldığında ön oda niteliğindeki mekanların varlığına rastlanmıştır. Bu mekanların bazılarında mihrap nişi bulunmaktadır.

Kütahya ili merkez bölgesinde bulunan Şeyh Salih Efendi, Ahi Evren ve Karadonlu Can Baba tekkelerinin plan şemaları türbe bölümü ve ön oda bölümü olarak iki bölümden oluşmaktadır. Şeyh Salih Efendi tekkesi geç devir tekke mescit örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir (Resim 6.39). Kuzey kapısından girilen ön oda mekanında mihrap nişi ve basit bir minber bulunmaktadır. Mescit haline gelmiş bu mekandan bir kapı ile türbe bölümüne geçilmektedir. Türbe-zaviyelere örnek olabilecek Ahi Evren tekkesine girildiğinde ahşap korkulukla bölünmüş geniş kısmın türbeye ayrıldığı görülmektedir (Resim 6.40) [7].

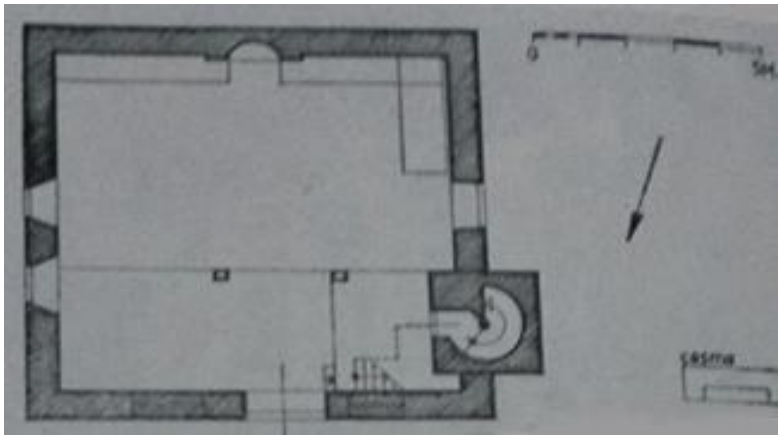

Resim 6.39. Şeyh Salih Efendi türbesi [7]

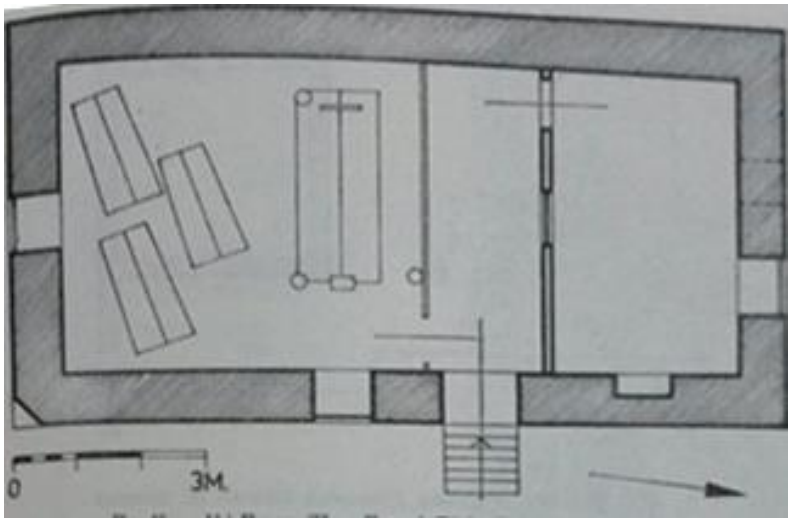

Resim 6.40. Ahi Evren türbe/zaviyesi [7]

Paşam Sultan mahallesindeki Seyyid Nurettin Zaviyesinde bulunan Paşam Sultan türbesi, girişin sağlandığı dikdörtgen planlı tonoz örtülü ön oda bölümü ve sandukaların yer aldığı kubbeli ana mekandan oluşmaktadır (Resim 6.41) [87]. Bu iki mekan bölme ile ayrılmıştır. Yapının vakıf kayıtlarından zaviye-tekke olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır [7]. Günümüzde de ziyaret edilen türbenin ön oda bölümünde namaz kılındığı ve dua edildiği bilinmektedir.

Resim 6.41. Kütahya Paşam Sultan Türbesi [88]

Eskişehir Seyitgazi ilçesinde bulunan Üryan Baba türbesi de ana mekan ve ön odadan oluşmakta olup, türbenin yanında imaret bölümü bulunmaktadır (Resim 6.42). Yapılar topluluğu şeklinde inşa edilmiş manzumenin, türbe imaret bölümleri arasında kahvehane, misafirhane bölümlerini içeren bir yapının olduğu ve ön odada bir mihrapın var olduğu belirtilmektedir [89].

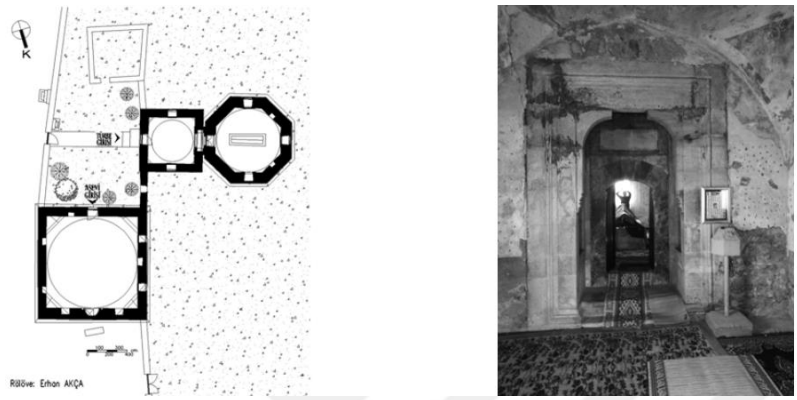

Resim 6.42. Üryan Baba Manzumesi rölövesi ve ön odadan ana mekan girişi [89].

İncelenen yapılarda, tespit edilen ön oda mekanı, türbe mekanına doğrudan bağlı bir yapı şeklinde, türbe ile yekpare bir mekan olarak kurgulanmıştır. Bu mekan içten bölünmüş veya sonradan kapatılarak ayrılmış olabilmektedir. Ön odaların bazılarında mihrap nişine rastlanmış olup, günümüzde mescit olarak kullanılanlarda, türbe ile bu mekanın içten kapatılarak ayrıldığı gözlemlenmiştir.

Gözüm Şeyh Sultan tekkesinde türbe ile bağlantılı mekanda kıbleye bakan bir mihrap nişine rastlanması ve sözlü kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda, bu mekan tez çalışmasında mescit olarak adlandırılmıştır. Ancak Gözüm Şeyh Sultan tekkesi ile benzer plan şemasına sahip tekkeler incelendiğinde, mescit işlevinden ziyade dua edilen bir ön oda mekanı olabileceği kuvvetli bir varsayım olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak çalışmalar devam ettiği süreçte tekke, konağın parselinden ifraz edilmiş; projesi ihale edilmiş ve ihaleyi alan şirket tarafından projelendirme yapılmıştır. Bu sebeple, inceleme için gerekli izinlerin de alınamaması yanı sıra, telif hakkı sebebi ile tez kapsamı dışında tutulmuştur. Türbe ile bağlantılı ve mescit olarak adlandırılan mekanın, işlevi ve mescit niteliğinde olup olmadığı da tartışılmış ve çalışmaya eklenmiştir.

Gözüm Şeyh Sultan tekkesinin, kent içinde olmasına karşın, herkese açık olmaktan ziyade, müritlerin oluşturduğu sınırlı bir kitle tarafından kullanılmış olma ihtimalinin yüksek olduğu düşünülmektedir. İslamiyet'te en makbul mezarın, "en çabuk kaybolan" diye tanımlandığı, mezarın zaman içinde kaybolacak şekilde unutturmanın önemli olduğu belirtilmektedir [90]. Hz. Peygamber'in hadisinde de türbelerin yanında namaz kılmanın yasaklandığı görülmektedir [91]. Bununla birlikte tekke ve zaviyelerin tarikatın şeyh ve müritlerine öz olduğu ve buralarda birbirinden farklılaşan, kimi zaman da aşkın ibadet şekilleri oluştuğu düşünüldüğünde, Hz. Peygamber'in hadisine rağmen, bu mekanların mezarın yanında bulunmasına karşın, orada yatan zatın kutsiyeti bağlamında eda edilecek namaz ibadetinin değerinin yüksek olduğuna dair inancın gelişmiş olabileceği de akla gelmektedir. Başka bir bakış açısıyla, tekkede duvar içinde yer alan mihrap nişinin doğrudan mezara doğru dua etmektense, ritüeller gereği kıble yönünde dua etme bağlamında yapıldığı düşünülmektedir. Bu nedenle türbe ile bağlantılı mekanın, insanların gündelik ibadet ihtiyaçlarını karşılamak için, herkesin engelsiz bir biçimde ulaşabileceği ibadet mekanı "mescid" yerine, yukarıda anlatılan kullanım olasılıklarını içeren "türbe ön odası" niteliğinde olduğu düşünülmektedir. Ancak eldeki veriler doğrultusunda gerçekleştirilen bu tartışmanın kesinliğe ulaşması için yeni kaynaklara ve araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

7. RESTORASYON

7.1. Yapının Mevcut Durumunun Değerlendirilmesi

Yapının mevcut durumu mimari, yapısal, çevresel ve sosyal faktörler bağlamında değerlendirilmiş ve özetlenmiştir.

7.1.1 Mimari özellikler

Kütahya ili merkezde bulunan 2 kapı numarası ile uzun süredir varlığını sürdüren Uşakizade Rıfat Efendi konağı, özgünlüğünü büyük ölçüde korumaktadır. Geleneksel Kütahya konut mimarisinin karakteristik özelliklerini taşıyan Uşakizade Rıfat Efendi konağı çevre ölçeğinde değerlendirildiğinde tarihi dokunun bir parçası olarak çevreye katkıda bulunmaktadır. Bulunduğu bölgede büyük ve gösterişli konutlardan biri olan konut, bahçe içinde konumlandırılmış bodrum, zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. Yapım tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte 150 yıl ve öncesinde yapıldığı öğrenilmiştir [29]. Kentin var olan konutlarından biri olması bağlamında ve kubbe gibi detayları barındırması Kütahya ve çevresindeki diğer yapılardan ayrılmakta ve özelleşmektedir.

Günümüzde kullanımda olmayan yapı, köhneme sürecine girmiştir. Bünyesinde strüktürel çatlaklar, malzeme bozulmaları, niteliksiz ekler, zaman içinde uygun olmayan kullanımlardan kaynaklanan problemler, bakımsızlık sebebiyle bozulmalar ve zaman içerisinde kullanıcı insiyatifinde gelişen eklemeler gibi sorunlar tespit edilmiştir.

7.1.2. Yapısal durum

Bugün terk edilmiş durumda bulunan konutun bugünkü durumu dikkate alındığında; yapıda, strüktürel anlamda büyük bir sorun olmamakla birlikte, mimari elemanlarda yağmur, nem, rutubet etkisiyle malzeme bozulmaları ve kullanıcı müdahaleleri olduğu görülmektedir. Bodrum katta depo ve odunluk mekanlarında örümcek ağları, kirlenme görülmüştür. Zemin kat ve birinci kat duvarlarında sıva çatlakları, dökülmeleri ve kabarması vardır. Birinci kat tavanlarında, üst örtüdeki problemlerden kaynaklı nemlenme sebebi ile sehim, ahşapta renk değişimi ve kimyasal özellik kaybı görülmektedir. Konutta

yer alan ahşap kapı ve pencereler büyük ölçüde özgünlüğünü korumuştur. Ahşap malzemede çatlak, kırılmalar veya malzeme kaybı vardır. Konutun bazı merdivenlerinde kaplama malzemesinde bozulmalar bulunmaktadır.

7.1.3. Çevresel faktörler

Çevre değişmeleri binanın yeniden değerlendirilmesini gerektirebilir. Sokak ölçeğinde, ada ölçeğinde veya sınırları çizilmiş bir çevrenin, öncelikli değerlerinin saptanması gerekmektedir. Çevreyi oluşturan yapay öğeler; eski ve yeni binalar, duvarlar, yollar, enerji hatları, kent mobilyaları, gürültü, iyi ve kötü koku gibi doğaya kimi iyi kimi kötü olarak insanın ekledikleridir [72].

Uşakizade Rıfat Efendi konağının içinde bulunduğu alan, 1980-1984 yıllarını kapsayan bir çalışmayla hazırlanan Kütahya Koruma Amaçlı İmar Planı'na göre kentsel sit alanı olarak belirlenmiştir. Uşakizade Rıfat Efendi konağı ise 17.7.1987 tarih ve 3552 sayılı karar ile sivil mimarlık örneği olarak tescil edilmiştir. Konak, kentsel sit alanı ile etkilenme geçiş alanı sınırında yer almakta, çevresinde geleneksel yapılar bulunmakla birlikte doku veya silüeti bozacak yeni yapılaşma da bulunmaktadır.

Kütahya geleneksel konut dokusu içerisinde yer alan Uşakizade Rıfat Efendi konağının restorasyon ve yeniden işlevlendirme önerisi, korumanın sürekliliğinin sağlanması, bölgedeki diğer geleneksel yapıların restore edilmesine örnek teşkil etmesi bağlamında önem taşımaktadır. Ayrıca yöre halkında geleneksel özgün konutlarının korunması bilincinin gelişmesine de yardımcı olacaktır.

7.1.4. Sosyal faktörler

"Yapıların restorasyonunda hedef toplumsal hizmet vermek ve korumada sürekliliği sağlamak olmalıdır. Özgün işlevlerin yok olması, arsa fiyatlarının yükselmesi, yapıların taşıyıcı olarak büyük masraflar gerektiren müdahale gereksinimi, kentsel boyutta koruma kararlarının gerektirdiği büyük masraflar, bu mali kaynakların kamu kuruluşlarınca sağlanamaması, yeni işlev vererek restorasyonu sağlayacak ekonomik kaynak yaratmayı en yaygın müdahale türü haline getirmiştir" [73].

Yapıların, restorasyon aşamasında koruma sürekliliğini sağlamak önemlidir. Restorasyon projesinin amacı, kültürel ve tarihsel değer taşıyan konutun özgün özelliklerinin korunarak, yöre halkının gereksinimleri doğrultusunda işlevlendirilerek yeniden kullanıma açılması ve gelecek nesillere özgün nitelikte ve durumu değişmeden ulaştırılmasıdır.

Kütahya'da yer alan tarihi konutlar korunması gereken kültür varlıkları olarak tescillenerek günümüzde hala varlıklarını sürdürmekte olsalar da, gerekli finansman sağlanamaması ve zaman içinde kentsel dokudaki tescilli yapı sahiplerinin yaşamlarına başka yerlerde devam etmesi nedeniyle boş bırakılması veya kiraya verilmesi tarihi dokunun bozulmasına ve tescilli yapıların yıpranmasına neden olmaktadır. Terk edilen yapıların zamanla harabe durumuna gelmesi bölgede yaşayan insanlar açısından da tehlike arz etmektedirler. Kentsel sit alanında bulunan özellikle Germiyan Sokağı ve çevresi, restorasyon ve iyileştirme projeleri ile canlı tutulmaya çalışılırken, diğer bölgelerde sokak ölçeğindeki çalışmaların çok yoğun olmadığı göze çarpmaktadır. Yapılar çoğunlukla tek yapı ölçeğinde restore edilirken, çevresindeki yapıların tarihi dokuya uygun olmayan bir biçimde yapılaştığı da görülmektedir.

7.2. Restorasyon Projesinin Amacı

Restorasyon projesinin amacı, günümüze büyük ölçüde özgün olarak ulaşabilmiş Uşakizade Rıfat Efendi konağının, problemlerine çözüm getirilerek korunması ve mimari karakterinin belgelenerek, gelecek nesillere kültürel bir miras olarak aktarılmasının sağlanmasıdır. Restorasyon projesinin genel yaklaşımı özgün plan ve cephe karakterinin yanı sıra özgün malzeme ve işçiliği korumaya yöneliktir. Bu bağlamda yapının özgünlüğünün korunarak mevcut durumunun sağlamlaştırılması, niteliksiz eklerden arındırılması, kaldırılmış olan elemanlarının özgün malzeme, detay ve teknik ile tamamlanması ve özgün malzemelerin çeşitli teknikler ile temizlenip, sağlamlaştırılması amaçlanmıştır.

Yapının sürekli korunması için aktif olarak kullanılması önem taşıdığından, yeni işlev önerilmiş ve sunulmuştur. Venedik tüzüğünde (1964) bu konu "Anıtların korunmasındaki temel tutum korumanın kalıcı olması ve sürekliliğinin sağlanmasıdır" şeklinde ifade bulmaktadır [74].

7.3. Restorasyon Yaklaşımı

Uşakizade Rıfat Efendi konağı, özgün plan ve cephe karakterini korumuş olan bir yapıdır. Bu nedenle yapının plan ve cephe düzenlerinde, ufak tamamlamalar hariç olmak kaydı ile herhangi bir müdahaleye gerek bulunmamaktadır. Buna karşılık mimari elemanların zaman içerisinde tahribata uğraması, yok olması, değiştirilmesi, malzemelerinin bozulması veya kaldırılması söz konusudur. Dolayısıyla Restorasyon projesi ile ilgili olan müdahaleler genel olarak mimari elemanlar ile sınırlı tutulmuştur.

Mimari mirasın tek yapı koruma çalışmalarından, kentsel ve kırsal tarihi doku ve çevrenin, kimlik ve bağlamını oluşturan bütün özellikleri ile ekonomik, sosyal, yönetimsel ve yasal yönleri de gözetilerek korunması anlayışına geçilmesi, 1975 yılının Avrupa Mimari Miras yılı ilan edilmesi ile başlayan süreç sonunda yayınlanan Amsterdam bildirgesi ile olmuştur. 'Bütünleşik koruma' adı verilen bu süreç, tarihi doku ve çevrenin bütün öğe ve boyutları ile korunmasını içerirken, sürdürülebilirliliği sağlamak adına bölge halkının sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren, istihdam ve katma değer yaratan stratejileri kapsayan yasal ve yönetsel önlemleri almayı da gerektirmektedir. Aynı durum, 1976 yılında yayınlanan Nairobi Kararları “Her tarihi alan ve çevresi, özel karakteri ve dengesi, onu oluşturan parçaların birbiriyle kaynaşmasına bağlı olan yapılar, mekânsal organizasyon ve çevresi kadar insan faaliyetlerini de içeren bir bütün olarak görülmelidir. Bütün geçerli öğeleri, insan etkileri de dahil olmak üzere ne kadar yakın olursa olsunlar, bütüne oranla göz ardı edilemeyecek olan bir anlam taşırlar” [74] şeklinde belirlenmiştir. Bütüncül koruma adı verilen bu süreç, tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de kabul görmüş ve uygulanmaktadır . Bu bağlamda restorasyon projesinde çevre-yapı ilişkisi birlikte ele alınmıştır.

Yapının kullanım kararları ile Restorasyon uygulamasındaki ana kararlar ise; Venedik Tüzüğüne göre (1964) uygulanmıştır. Tüzük bu bağlamda 6. maddede; “Geleneksel ortam olduğu gibi bırakılmalıdır. Kütle ve renk ilişkilerini değiştirecek hiçbir eklentiye, yok etmeye ya da değiştirmeye izin verilmemelidir” vurgusunu yapmaktadır. Ayrıca 5. maddede ; "Kültür varlığının korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür bir kullanma arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı, ya da bezemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir" tespitini

yapmaktadır [74].

Dolayısıyla, restorasyon önerisi hazırlanırken yapı ve çevre verileri birlikte ele alınıp, yapının özgün karakteriyle korunup, çağdaş yaşam standartlarına uygun olarak sağlamlaştırılarak onarılması temel yaklaşım olarak benimsenmiş, yapının kapasitesi ve özellikleri ile fiziksel ve sosyal çevre gereksinimlerinin örtüşebileceği bir işlev seçimine gidilmesine karar verilmiştir.

Bu bağlamda Restorasyon ana yaklaşım kararları aşağıdaki gibi şekillenmiştir.

Yapının içinde mekânsal bütünlük ve taşıyıcı sistem dengesini korumak amacıyla gerekli görülen yerlerde sağlamlaştırma önerilmiştir. Bununla birlikte yapının bozulmasına neden olan etmenlerin öncelikle giderilmesi önemsenmiştir. Bu bağlamda ocak duvarının sağlamlaştırılması, kapı ve pencere doğramaların onarımı ve yok olanların özgün haline uygun olarak yeniden imalatı veya restitüsyona uygun olarak eklenmesi sağlanmış, yapının atmosfer koşullarına daha fazla maruz kalmasının önüne geçilmiştir.

Yapının özgün elemanı olmayan, niteliksiz ek ve elemanlar kaldırılmış, zaman içerisindeki müdahaleler sonucunda eklenmiş olan zararlı uygulamalar temizlenmiştir.

Yapının özgün özelliklerini kaybetmesine neden olacak hiçbir tamamlama yapılmamıştır. Tamamlamalar gerekli olan en az düzeyde yapılmış ve kaynak olarak yapıdaki iz ve kalıntılar, sözlü kaynaklar, yapı içi ve yöredeki diğer mimari örnekler ile karşılaştırmalı çalışmalar için kullanılmıştır. Bu bağlamda yapılan tamamlamalarda Restitüsyon çalışmalarındaki kaynak güvenilirlik derecesi paftalarına göre;

1. Derecede güvenilirliği olan kısımlarda sağlamlaştırma,
2. Derece güvenilirliğe sahip kısımlarda özgün yerinde, biçiminde, boyutunda malzemesi ve detayı ile tamamlama,
3. Derece güvenilirliği olan kısımlarda ise özgün yerinde, özgün biçiminde, boyutu ve malzemesi ile ancak yeni detaylarla tamamlama yapılması uygun görülmüştür.

Yapının günümüz konfor koşullarına kavuşması için yapılan müdahalelerde çağdaş malzemeler kullanılmış, özgün malzeme kullanılırken farklı bir işçilik tekniği uygulanarak

onarım müdahalesinin ayırt edilmesi sağlanmıştır. Bu husus Venedik tüzüğünde 13. maddede " Eklemelere, ancak yapının ilgi çekici bölümlerine, geleneksel konumuna, kompozisyonuna, dengesine ve çevresiyle olan bağıntısına zarar gelmediği durumlarda izin verilebilir " şeklinde ifade edilmektedir [74].

7.4. Finansal Model

Finansal model; Amsterdam Tüzüğü'nün 8. maddesinde: " Mimarlık veya tarih açısından önemli binaların ve yörelerin restorasyon, uygulama ve bakım giderlerinin karşılanmasına katkıda bulunmak için yerel yönetimlere parasal yardım sağlanmalı, aynı biçimde özel mülk sahiplerine de parasal destek ve devletten yardım sunulmalıdır." şeklinde özetlenmektedir. Aynı şekilde Carta Del Restauro da; 'Tarihi ve mimari özellik taşıyan sit ve yapıların: "Restorasyon, düzenleme ve bakım masraflarının üstesinden gelebilmek üzere, tutarlı bir parasal yardım, yerel yönetimlerin ve mal sahiplerinin kullanımına sunulmalı, bundan başka mal sahipleri için (finansal kolaylıklar) vergi indirimleri öngörülmelidir" maddesi bulunmaktadır [72].

Ayrıca aynı bildirgenin "Taşınmaz kültür varlıklarının onarımına yardım sağlanması ve katkı payı" başlıklı 12. Maddesinde "Özel hukuka tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunması, bakım ve onarımı için Kültür ve Turizm Bakanlığınca ayni, nakdi ve teknik yardım yapılır." maddesi bulunmaktadır [72].

Kültür ve Turizm Bakanlığı, valilik ve yerel yönetimlerin bütçelerinden kültürel varlıkların korunmasına ve işlevlendirilmesine yönelik ayrıcalıklı ödenek ile evlerin restorasyonunun yapılması, işlevlendirilerek halkın hizmetine sunulmasının sağlanması Amsterdam Tüzüğü ilkeleri ile paralellik sağlayacaktır.

2004 yılında, 5226 sayılı Kanun ile değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'ndaki çeşitli kanunlarda yapılan değişikliklerin 10. maddesinde bu husus "Büyükşehir belediyeleri, valilikler, Bakanlıkça izin verilen belediyeler bünyesinde kültür varlıkları ile ilgili işlemleri ve uygulamaları yürütmek üzere sanat tarihi, mimarlık, şehir planlama, mühendislik, arkeoloji gibi meslek alanlarından uzmanların görev alacağı koruma, uygulama ve denetim büroları kurulur. Ayrıca il özel idareleri bünyesinde, kültür

varlıklarının korunmasına yönelik Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon projelerini hazırlayacak ve uygulayacak proje büroları ve sertifikalı yapı ustalarını yetiştirecek eğitim birimleri kurulur. Belediyeler, belediye sınırları ve mücavir alanları içerisinde, valilikler ise bu sınırlar dışında yetkilidir.” diye belirtilmektedir.

Bu sebeple, bütçenin temini için gerekli başvuruların Kütahya Belediyesine yapılması ve finansman sağlanması önem taşımaktadır. Bu bağlamda 5225 sayılı "Kültür Varlıkları Teşvik ve Girişimleri Kanunu" önem arz etmektedir. Akademik yardım ve projelendirme desteği (AB, Tübitak vb) de bu bağlamda kullanılabilir niteliktedir.

7.5. Uşakizade Rıfat Efendi Konağının İşlevi

Restorasyonda amaç, tarihi yapının özgün halde gelecek nesillere aktarılmasıdır. Bu amacın gerçekleştrilmesi için yani yapının sağlıklı ve doğru biçimde gelecek nesillere aktarılabilmesi için yapıya verilecek işlev çok önemlidir. Ayrıca geleneksel yapılarda sürdürülebilir koruma gerçekleştirmek istiyorsak yapıların mutlaka kullanılması gerekmekte ve yapıların kısa zamanda tahrip olmasını önlemek adına yapıya uygun işlev yüklenmelidir.

Uşakizade Rıfat Efendi konağına verilecek işlev, yapım tekniğine ve mimari karakterine uygun olarak, Kütahya ili özgün yapım tekniğine sahip doku göz ardı edilmeden çevresel, sosyal ve kültürel verilerin kaynaştırılıp sağlıklı bir biçimde uzun süre Uşakizade Rıfat Efendi konağına hizmet edecek nitelikte olması benimsenmiştir.

Venedik Tüzüğü’ne (1964) göre;

“Anıtların korunması, her zaman onları herhangi bir toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür bir kullanma arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı ya da bezemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir. Verilecek yeni işlev yapının mimari ve tarihi kimliğine aykırı olmamalı, ek bir yük getirmemeli ve deformasyona sebep olmamalıdır. Yapının taşıyıcı sistemi de yeni işlevin gereklerini karşılayacak özellikte olmalıdır” [74] şeklinde bu durumu belirtmektedir.

Uşakizade Rıfat Efendi konağı kentsel sit alanı içinde hem geleneksel yapıların hem de yeni yapılaşmanın bulunduğu Mecidiye Mahallesi'nde yer almaktadır. Bu bağlamda, çevresel veriler, yapının konumu ve karakteristiği değerlendirildiğinde, sürdürülebilir koruma sağlamak için özgün işlevi konut olan Uşakizade Rıfat Efendi konağının kullanımında işlev değişikliğine gidilmiştir. Yakın çevrede kültürel faaliyetlere yönelik kurgulanmış özel mekanın olmaması nedeni ile böyle bir sosyal mekana gereksinim hissedilmesi ve resim, çini, el işlemeciliği, hat, tezhip, ebru gibi geleneksel el sanatlarını yaşatmak, gelecek nesillere öğretmek ve aktarmak amacıyla "kültür ve sanat evi" olarak kullanıma açılmasına karar verilmiştir.

Çizelge 7.1. Mekan işlev tablosu - 1

KAT	MEKAN POZU	MEVCUT İŞLEV	ÖNERİ İŞLEV
BODRUM KAT	B01	ODUNLUK	ARŞİV
	B02	ODUNLUK	KÜTÜPHANE
	B03	DEPO	DEPO
	B04	DEPO	DEPO
	B05	HOL	HOL
	B06	DEPO	DEPO

Çizelge 7.2. Mekan işlev tablosu -2

KAT	MEKAN POZU	MEVCUT İŞLEV	ÖNERİ İŞLEV
ZEMİN KAT	Z01	TAŞLIK	GİRİŞ HOLÜ
	Z02	SOFA	SERGİ
	Z03	ODA	ATÖLYE
	Z04	ODA	SERGİ-SATIŞ
	Z05	ODA	ATÖLYE
	Z06	ODA	DİNLENME O.
	Z07	ODA	MUTFAK
	Z08	DEPO	WC
	Z09	DEPO	DEPO
	Z10	ODA	İDARE
BİRİNCİ KAT	101	SOFA	SERGİ
	102	ODA	ATÖLYE
	103	ODA	DİNLENME O.
	104	ODA	ATÖLYE
	105	HELA	WC
	106	DEPO	DEPO
	107	ODA	ATÖLYE
	108	ODA	ATÖLYE
	109	DEPO	DEPO
	110	ODA	ATÖLYE

7.6. Mekan Kullanımı

Geleneksel sanatların daha yakından tanınması ve öğrenilmesi amaçlanan yapı; üretim, sergileme ve satış işlevlerini karşılayacaktır. Yapı bodrum katı her yaştaki çocuk ve yetişkinlere yönelik kütüphane, depo alanları, zemin kat yönetici odası, ürün sergileme ve satış ofisi, birinci katta atölye ve sergi mekanları olacak şekilde işlevlendirilmiştir.

Yapının zemin kat giriş holünde bulunan ıslak hacmin yeri değiştirilmiştir. Bunun dışında, gerekli olan mekanlar ve iç düzenlemeler gerek taşıyıcı sistemde gerekse plan şemasında hiçbir değişiklik getirmemiştir. Yeni eklenen her eleman ve detay çağdaş günümüz konfor koşullarına uyumlu, renk, doku ve formları yapının özgün bölümlerine saygılı olacak şekilde düzenlenmiştir.

B01 mekanı: Özgünde odunluk olarak kullanılan 37 m^2 büyüklüğünde mekanın konumu, pencere boyutları gibi sebepler göz önüne alındığında, kütüphane birimine hizmet edecek "arşiv" olarak işlevdirilmesi uygun görülmüştür. Döşemede mevcut sıkıştırılmış toprak dokusunun işleve uygun olmaması sebebiyle, taş kaplama uygulanacaktır.

B02 mekanı: Özgünde odunluk olarak kullanılan 61,8 m^2 büyüklüğünde mekanın, sessizliği, büyüklüğü nedeniyle, üst katlara ve bahçeye direkt ulaşımının olması sonucunda bu birim "kütüphane" olarak işlevlendirilmiştir. Döşemede mevcut sıkıştırılmış toprak dokusunun işleve uygun olmaması sebebiyle, taş kaplama uygulanacaktır.

B03 mekanı: Özgünde depo olarak kullanılan 24,6 m^2 büyüklüğünde mekanın, yeniden "depo" olarak işlevdirilmesine karar verilmiştir.

B04 mekanı: Özgünde depo olarak kullanılan 5,5 m^2 büyüklüğünde mekanın, boyutları, penceresiz olması gibi sebeplerle yeniden "depo" olarak işlevdirilmesi uygun görülmüştür.

B05 mekanı: Özgünde hol olarak kullanılan 14,5 m^2 büyüklüğünde mekan, özgünlüğünü korumuş ve depo mekanları arasında geçiş alanı olarak kalmıştır.

B06 mekanı: Özgünde depo olarak kullanılan 12,2 m^2 büyüklüğünde mekanın, konumu, duvarlarının sağır olması sonucunda, yeniden "depo" olarak işlevlendirilmiştir.

Z01 mekanı: Özgünde giriş holü olarak kullanılan 15 m^2 büyüklüğündeki mekan aynı işlevini sürdürmeye devam edecektir. Giriş holünde bulunan tuvalet olarak kullanılan 2 m^2 büyüklüğündeki mekan, konum olarak daha uygun bir alana taşınmıştır.

Z02 mekanı: Özgünde sofa olarak kullanılan 66 m^2 büyüklüğündeki mekan, büyüklüğü ve bulunduğu konum itibariyle, atölyelerde üretilen ürünlerin teşhir edildiği "sergi mekanı" olarak kullanılacaktır. Ayrıca mekanın girişinde , yeni katılımcıların kayıt başvuruları için ve ziyaretçileri merkezdeki faaliyetler hakkında bilgilendirmeye yönelik bir alan olan danışma-kayıt bölümü bulunacaktır.

Z03 mekanı: Özgünde oda olarak kullanılan mekanın, sanatsal faaliyetlerin düzenlendiği "atölye" olarak kullanılması düşünülmüştür. Grup çalışmasına uygun oturma düzeni oluşturulacak ve mekanda bulunan sedirler de kullanılacaktır.

Z04 mekanı: Özgünde oda olarak kullanılan mekanın konumu, sergi mekanıyla ve atölyelerle ilişkisi düşünüldüğünde "sergi ve satış" olarak işlevlendirilmesine karar verilmiştir.

Z05 mekanı: Özgünde oda olarak kullanılan mekanın, "atölye" olarak kullanılması düşünülmüştür. Grup çalışmasına uygun oturma düzeni oluşturulacak ve mekanda bulunan sedirler de kullanılacaktır.

Z06 mekanı: Özgünde oda olarak kullanılan mekanın "dinlenme" fonksiyonunda kullanılması uygun görülmüştür.

Z07 mekanı: Özgünde oda olarak kullanılan mekan ocak, dolap ve rafların bulunması, diğer mekanlara servis edecek konumda olması nedeniyle "mutfak" olarak kullanılmaya devam edilmesine karar verilmiştir.

Z08 mekanı: Özgünde depolama alanı olarak kullanılan mekan, konumu göz önünde bulundurulduğunda "tuvalet" olarak düzenlenmesi uygun görülmüştür. Mekana gerekli olan aydınlatma, havalandırma gibi tesisat elemanları ve tefrişler eklenecektir.

Z09 mekanı: Özgünde depolama alanı olarak kullanılan mekanın, yeniden "depo" olarak

işlevdirilmesine karar verilmiştir.

Z10 mekanı: Mekanın konumu diğer birimlerle ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda yönetici odası olarak düzenlenmiştir. Hizmet verecek personel ve katılımcıların kayıtları ile ilgili işlerin yerine getirildiği ve organizasyonların yapıldığı bir birim olarak kullanılacak ve gerekli mobilya ve tesisat elemanları eklenecektir.

101 mekanı: Özgünde sofa olarak kullanılan mekan, büyüklüğü ve bulunduğu konum itibariyle, atölyelerde üretilen ürünlerin teşhir edildiği "sergi mekanı" olarak kullanılacaktır.

102 mekanı: Özgünde oda olarak kullanılan mekanın, "atölye" olarak kullanılması düşünülmüştür. Grup çalışmasına uygun oturma düzeni oluşturulacak ve mekanda bulunan sedirler de kullanılacaktır.

103 mekanı: Özgünde oda olarak kullanılan mekanın konumu, atölyelerle ilişkisi düşünüldüğünde "dinlenme mekanı" olarak işlevlendirilmiştir.

104 mekanı: Özgünde oda olarak kullanılan mekanın, "atölye" olarak kullanılması düşünülmüştür. Grup çalışmasına uygun oturma düzeni oluşturulacak ve mekanda bulunan sedirler de kullanılacaktır.

105 mekanı: Özgünde tuvalet olarak kullanılan 2 m^2 büyüklüğündeki hela, yine aynı işlevi sürdürmeye devam edecektir. Mekandaki tuvalet taşı günümüz konfor koşulları nedeniyle değiştirilecektir.

106 mekanı: Özgünde depolama alanı olarak kullanılan mekan yeniden aynı amaçla kullanılacak şekilde, "depo" olarak işlevlendirilmiştir.

107 mekanı: Özgünde oda olarak kullanılan mekanın, "atölye" olarak kullanılması düşünülmüştür. Grup çalışmasına uygun oturma düzeni oluşturulacak ve tefriş elemanı olarak mekanda bulunan sedirler de kullanılacaktır.

108 mekanı: Özgünde oda olarak kullanılan mekanın, "atölye" olarak kullanılması

düşünülmüştür. Grup çalışmasına uygun oturma düzeni oluşturulacak ve mekanda bulunan sedirler de kullanılacaktır.

109 mekanı: Özgünde depolama alanı olarak kullanılan mekan yeniden aynı amaçla kullanılacak şekilde, "depo" olarak işlevlendirilmiştir.

110 mekanı: Özgünde oda olarak kullanılan mekanın, "atölye" olarak kullanılması düşünülmüştür. Grup çalışmasına uygun oturma düzeni oluşturulacak ve mekanda bulunan sedirler de kullanılacaktır.

7.7. Restorasyon Müdahaleleri

Restorasyon uygulamalarına geçmeden önce yapılan araştırmalar ve belgeleme çalışmaları (anıtın tarihi, estetik ve teknik yönden incelenmesi, rölövesinin hazırlanması ve bozulmalarının saptanması) binanın ayrıntılı olarak tanınmasını sağlar. Ön araştırmalar sonunda elde edilen bilgiler hasar nedenlerini ortadan kaldıracak veya azaltacak koruma tekniklerinin seçilerek uygulanmasına temel oluşturur [74].

Uşakizade Rıfat Efendi konağına yapılacak restorasyon müdahalelerinin belirlenmesinde öncelikle restitüsyon aşamasında yapılan çalışmalardan faydalanılmasının yanında, restorasyon yaklaşımları ve yeni işlevin gerektirdiği düzenlemeler dikkate alınmıştır. Bu sayede yapıda tespit edilen değişmiş ve bozulmuş elemanlar için nasıl müdahale edileceğine karar verilmiştir.

Restorasyon müdahaleleri, genel müdahale kararları doğrultusunda, sağlamlaştırma, bütünleme, temizleme, yenileme ve çağdaş ek şeklindedir. Uygun görülen Fiziksel müdahaleler tablolar halinde gösterilmiştir (Çizelge 7.3 - 7.11).

Çizelge 7.3. Fiziksel Müdahale Tablosu - 1

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMANLARI	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ	YENİ İŞLEV
B01	ODUNLUK	PENCERE	Yüzey kirlenmesi, örümcek ağı oluşumu	TEMİZLEME	Yüzeyler temizlendikten sonra, emprenye malzemesi ile ön koruması yapılmış, yüzeye ahşap koruyucu uygulanmıştır.	ARŞİV
		PENCERE KORKULUKLARI	Paslanma	TEMİZLEME	Metal malzemelerin korozyondan korunması için pas sökücü astar ve boya uygulanmıştır.	
		DÖŞEME	Yığıntı oluşturan malzemeler	TEMİZLEME ÇAĞDAŞ EK	Yüzeyde bulunan malzemeler temizlenmiş, zemin sağlamlaştırılmış, sıkıştırılmış toprak düzenlenip yalıtım sağlandıktan sonra üzerine taş kaplama yapılmıştır.	
		DUVAR	Sıva dökülmesi, nemlenme yüzeyde taş malzeme kaybı ve organik kirlenme	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, iç sıvalar özgün bileşimli sıva ile tamamlanmış ve boyanmıştır. Taş duvar dolgusu özgün malzemeye uygun tamamlanmıştır.	
		TAVAN	Örümcek ağlarının oluşması	TEMİZLEME	Örümcek ağları, İnsektisid ile temizlenmiştir.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
B02	ODUNLUK	PENCERE	Yüzey kirenmesi, örümcek ağı oluşumu	TEMİZLEME	Yüzeyler temizlendikten sonra, emprenye malzemesi ile ön koruması yapılmış, yüzeye ahşap koruyucu uygulanmıştır.	KÜTÜPHANE
		PENCERE KORKULUKLARI	Paslanma	TEMİZLEME	Metal malzemelerin korozyondan korunması için pas sökücü astar ve boya uygulanmıştır.	
		DÖŞEME	Yığıntı oluşturan malzemeler	TEMİZLEME SAĞLAMLAŞTIRMA ÇAĞDAŞ EK	Döşemede açılmış kuyu kapatılıp, kuyu aparatı kaldırılmıştır. Yüzeyde bulunan malzemeler temizlenmiş, zemin sağlamlaştırılmış, sıkıştırılmış toprak düzenlenip yalıtım sağlandıktan sonra üzerine taş kaplama yapılmıştır.	
		DUVAR	Sıva dökülmesi ve çatlak, yüzeyde taş malzeme kaybı ve organik kirlenme	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, iç sıvalar özgün bileşimli sıva ile tamamlanmış ve boyanmıştır.	
		TAVAN	Örümcek ağlarının oluşması, kirişlerde çatlak oluşumu	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Örümcek ağları, İnsektisid ile temizlenmiştir. Çatlaklar ahşap macunu ile düzeltilmiş, yangına karşı koruyucu malzeme ile ahşap koruyucu uygulanmıştır.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
B03	DEPO	KAPI	Yüzey kirlenmesi, renk değişimi	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Güneşin UV ışınlarının etkisiyle ortaya çıkan tuzların renk değişimini engellemek için emprenye işlemi yapılmış, yüzeye ahşap koruyucu uygulanmıştır. Metal malzemeler için pas sökücü astar ve boya uygulanmıştır.	DEPO
		PENCERE	Yüzey kirlenmesi, örümcek ağı oluşumu	TEMİZLEME	Yüzeyler temizlendikten sonra, ön koruması yapılmış, vernik ve cila uygulanmıştır.	
		PENCERE KORKULUKLARI	Paslanma	TEMİZLEME	Metal malzemelerin korozyondan korunması için pas sökücü astar ve boya uygulanmıştır.	
		DÖŞEME	Yığıntı oluşturan malzemeler	YENİLEME TEMİZLEME	Zemin sağlamlaştırılarak, sıkıştırılmış toprak düzenlenip yalıtım sağlandıktan sonra üzerine taş kaplama yapılmıştır. Zeminde bulunan malzemeler temizlenmiştir.	
		DUVAR	Sıva dökülmesi ve çatlak, yüzeyde taş malzeme kaybı ve organik kirlenme	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, iç sıvalar özgün bileşimli sıva ile tamamlanmış ve boyanmıştır.	
		TAVAN	Örümcek ağlarının oluşması	TEMİZLEME	Örümcek ağları, İnsektisid ile temizlenmiştir.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
NOT: MAHAL, YAPI ELEMANLARI VE DİĞER MİMARİ ELEMANLARIN BİLGİLERİ YAPI İÇ TESPİT VE RÖLÖVE ÇİZİMLERİNDEN REFERANS ALINMIŞTIR.						

Çizelge 7.4. Fiziksel Müdahale Tablosu - 2

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMANLARI	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ	YENİ İŞLEV
B04	DEPO	PENCERE	Özgün pencerenin olmaması	YENİLEME	Pencere boşluğu kapatılmıştır.	DEPO
		DÖŞEME	Yığıntı oluşturan malzemeler	TEMİZLEME ÇAĞDAŞ EK	Zemin sağlamlaştırılacak, sıkıştırılmış toprak düzenlenip yalıtım sağlandıktan sonra üzerine taş kaplama yapılacak.Zeminde bulunan taş ve ahşap malzemeler temizlenmiştir.	
		DUVAR	Sıva dökülmesi ve çatlak, yüzeyde taş malzeme kaybı ve organik kirlenme	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, iç sıvalar özgün bileşimli sıva ile tamamlanmış ve boyanmıştır.	
		TAVAN	Örümcek ağlarının oluşması	TEMİZLEME	Örümcek ağları, İnsektisid ile temizlenmiştir.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
B05	HOL	DÖŞEME	Yığıntı oluşturan malzemeler, kazılmış zemin	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Yüzeyde bulunan malzemeler temizlenmiş, zemin sağlamlaştırılmış, sıkıştırılmış toprak düzenlenip yalıtım sağlandıktan sonra üzerine taş kaplama yapılmıştır.	HOL
		DUVAR	Sıva dökülmesi ve çatlak, Yüzeyde taş malzeme kaybı ve Organik kirlenme	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, iç sıvalar özgün bileşimli sıva ile tamamlanmış ve boyanmıştır. Taş duvar dolgusu özgün malzemeye uygun tamamlanmıştır.	
		TAVAN	Örümcek ağlarının oluşması	TEMİZLEME	Örümcek ağları, İnsektisid ile temizlenmiştir.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
B06	DEPO	PENCERE	Özgün pencerenin olmaması	YENİLEME	Pencere boşluğu kapatılmıştır.	DEPO
		DÖŞEME	Yığıntı oluşturan malzemeler, kazılmış zemin	TEMİZLEME	Yüzeyde bulunan malzemeler temizlenmiş, zemin sağlamlaştırılmış, sıkıştırılmış toprak düzenlenip yalıtım sağlandıktan sonra üzerine taş kaplama yapılmıştır.	
		DUVAR	Sıva dökülmesi ve çatlak, bozulma, taş malzeme kaybı ve organik kirlenme	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, iç sıvalar özgün bileşimli sıva ile tamamlanmış ve boyanmıştır. Taş duvar dolgusu özgün malzemeye uygun tamamlanmıştır.	
		TAVAN	Örümcek ağlarının oluşması	TEMİZLEME	Örümcek ağları, İnsektisid ile temizlenmiştir.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
Z01	TAŞLIK	MERDİVEN	Malzeme kaybı olması	BÜTÜNLEME	Taş basamakta görülen boşluğa, özgün taş malzeme konulmuştur. Kopan ahşap malzeme özgünüyle aynı boyuttaki yenisi ile değiştirilmiştir.	GİRİŞ HOLÜ
		KAPI	Malzeme kaybı, şakülünde kayma	SAĞLAMLAŞTIRMA BÜTÜNLEME	Malzeme kaybı detaylara uygun olarak giderilip, ahşaplarda emprenye yöntemi ile ön koruma yapılıp, yüzeye ahşap koruyucu uygulanmıştır.	
		DÖŞEME	Özgün olmayan malzeme ile kaplanmış	TEMİZLEME YENİLEME	Özgün olmayan beton malzeme sökülüp, temizlendikten sonra ortaya çıkan döşemedeki hasar görmüş, bozulmuş malzemeler yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden detaylara uygun olarak yenilenmiştir.	
		DUVAR	Sıva dökülmesi ve çatlak	SAĞLAMLAŞTIRMA	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır	
		TAVAN	Yüzey kirlenmesi	TEMİZLEME	Yüzey kimyasal malzemeler ile temizlenmiş, mevcut tesisat elemanları kaldırılmıştır.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
NOT: MAHAL, YAPI ELEMANLARI VE DİĞER MİMARİ ELEMANLARIN BİLGİLERİ YAPI İÇ TESPİT VE RÖLÖVE ÇİZİMLERİNDEN REFERANS ALINMIŞTIR.						

Çizelge 7.5. Fiziksel Müdahale Tablosu - 3

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMANLARI	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ	YENİ İŞLEV
Z02	SOFA	PENCERE	Malzeme kaybı olması	BÜTÜNLEME	Pencere bölmelerinde eksik olan camlar tamamlanmıştır.	SOFA
		DÖŞEME	Renk değişimi, yığıntı oluşturan malzemeler var.	YENİLEME TEMİZLEME	Özgün döşeme gözlenmiş, ahşap döşemedeki bozulmuş hasar görmüş ahşaplar özgün detaylarla onarılmıştır. Halı, dolap vb. yığıntı oluşturan malzemeler kaldırılmıştır.	
		DUVAR	Sıva dökülmesi ve çatlak, niteliksiz ekler	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır. Sonradan eklenen elektrik tesisatı parçaları kaldırılmıştır.	
		TAVAN	Yüzey kirlenmesi, niteliksiz ekler	TEMİZLEME	Yüzey kimyasal malzemeler ile temizlenmiş, mevcut tesisat elemanları kaldırılmıştır.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
Z03	ODA	PENCERE	Malzeme kaybı olması	YENİLEME BÜTÜNLEME	Dış pencerelerde görülen hasarlar onarılmış, ahşap malzemede ve camlarda görülen eksiklikler tamamlanmıştır.	ATÖLYE
		DOLAP	Bazı dolap kapaklarının kopması	BÜTÜNLEME SAĞLAMLAŞTIRMA	Ahşap dolap kapaklarında görülen eksikler, özgün ahşap kapaklarla tamamlanmıştır.Tüm yüzeylerde temizlendikten sonra, emprenye malzemesi ile ön koruması yapılmış, yüzeye ahşap koruyucu uygulanmıştır.	
		DÖŞEME	Yüzey kirlenmesi	TEMİZLEME	Yüzey kimyasal maddeler ile temizlenmiştir.	
		DUVAR	Sıva dökülmesi, çatlak, kabarma, islenme, niteliksiz ekler	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır. Sonradan eklenen elektrik tesisatı parçaları kaldırılmıştır.	
		TAVAN	Ahşap yüzeyde boya lekesi	TEMİZLEME	Isı uygulanarak boya yumuşatılmış ve sonra kazıyarak, ardından zımparalayarak boya sökülmüştür.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
Z04	ODA	PENCERE	Malzemede bozulma ve deformasyon	SAĞLAMLAŞTIRMA YENİLEME	Malzeme kayıpları ve deformasyonlar özgün detaylarla yenilenmiştir.	SERGİ ve SATIŞ
		DÖŞEME	Ahşap malzemede bozulma, yığıntı oluşturan malzemelerin olması	YENİLEME TEMİZLEME	Özgün döşeme kaplaması gözlenmiş, deforme olan kısımlar detaylara uygun olarak onarılmıştır. Döşemede bulunan muşambalar kaldırılmıştır.	
		DUVAR	Sıva dökülmesi, çatlak, kabarma, islenme, niteliksiz ekler	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır. Sonradan eklenen elektrik tesisatı parçaları kaldırılmıştır.	
		TAVAN	Ahşap yüzeyde boya lekesi	TEMİZLEME	Isı uygulanarak boya yumuşatılmış ve sonra kazıyarak, ardından zımparalayarak boya sökülmüştür.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
Z05	ODA	SEDİR	Bazı bölümlerinde sehim görülmesi	SAĞLAMLAŞTIRMA	Hasarlı elemanlar onarılmıştır.	ATÖLYE
		PENCERE	Özgün pencere boyutlarının değiştirilmesi	YENİLEME	Pencere özgün detaylarla yenilenmiştir.	
		PENCERE KORKULUKLARI	Paslanma	TEMİZLEME	Metal malzemelerin korozyondan korunması için pas sökücü astar ve boya uygulanmıştır.	
		DOLAP	Bazı dolap kapaklarının ve bezemelerin kopması	BÜTÜNLEME	Ahşap dolap kapaklarında görülen eksikler, özgün ahşap kapaklarla ve bezemelerle tamamlanmıştır.	
		DÖŞEME	Yüzey kirlenmesi, niteliksiz ekler	TEMİZLEME	Yüzey kimyasal maddeler ile temizlenmiş, döşemeyi örten halı ve muşamba kaldırılmıştır	
		DUVAR	Sıva dökülmesi ve çatlak, niteliksiz ekler	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır. Sonradan eklenen elektrik tesisatı elemanları kaldırılmıştır.	
		TAVAN	Ahşap yüzeyde boya lekesi, kalıntılar olması	TEMİZLEME	Isı uygulanarak boya-kalıntılar yumuşatılmış ve sonra kazıyarak, ardından zımparalayarak boya ve kalıntılar sökülmüştür.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
NOT: MAHAL, YAPI ELEMANLARI VE DİĞER MİMARİ ELEMANLARIN BİLGİLERİ YAPI İÇ TESPİT VE RÖLÖVE ÇİZİMLERİNDEN REFERANS ALINMIŞTIR.						

Çizelge 7.6. Fiziksel Müdahale Tablosu - 4

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMANLARI	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ	YENİ İŞLEV
Z06	ODA	PENCERE	Malzeme kaybı olması, deformasyon	YENİLEME BÜTÜNLEME	Hasarlı olan pencereler onarılmıştır. Bölmelerden eksik olan camlar tamamlanmıştır.	DİNLENME ODASI
		DÖŞEME	Yüzeyde yığıntı oluşturan malzemeler olması	YENİLEME TEMİZLEME	Özgün döşeme kaplaması gözlenmiş, deforme olan kısımlar detaylara uygun olarak yenilenmiştir. Döşemede bulunan yığıntılar kaldırılmıştır.	
		DUVAR	Sıva dökülmesi, çatlak, kabarma, islenme, niteliksiz ekler	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır. Sonradan eklenen elektrik tesisatı parçaları kaldırılmıştır.	
		TAVAN	Ahşap yüzeyde boya lekesi	TEMİZLEME	Isı uygulanarak boya yumuşatılmış ve sonra kazıyarak, ardından zımparalayarak boya sökülmüştür.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
Z07	ODA	PENCERE	Malzemede bozulma ve deformasyon	YENİLEME	Pencere özgün detaylarla yenilenmiştir.	MUTFAK
		DOLAP	Ahşap yüzeyin boyalı olması	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Isı uygulanarak boya yumuşatılmış ve sonra kazıyarak, ardından zımparalayarak boya sökülmüştür. Ahşap yüzeyde emprenye malzemesi ile ön koruma yapılıp, yüzeye ahşap koruyucu uygulanmıştır.	
		OCAK	İslenme, yığıntı oluşumu ve alçı malzemede çatlaklar	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	İslenme, noniyonik malzeme ile temizlenmiştir. Ocağın zeminindeki yığıntı uzaklaştırılmıştır. Alçı malzeme özgün şekliyle onarılmıştır.	
		DÖŞEME	Yüzey kirlenmesi, yüzeyde yığıntı oluşturacak malzemeler olması	TEMİZLEME	Yüzey kimyasal maddeler ile temizlenmiş, döşemedeki yığıntılar kaldırılmıştır	
		DUVAR	Sıva dökülmesi, çatlak, kabarma, islenme, niteliksiz ekler	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır. Sonradan eklenen elektrik tesisatı parçaları kaldırılmıştır.	
		TAVAN	Ahşap yüzeyde boya lekesi, islenme	TEMİZLEME	İslenme, noniyonik malzeme ile temizlenmiştir. Isı uygulanarak boya-kalıntılar yumuşatılmış ve sonra kazıyarak, ardından zımparalayarak boya ve kalıntılar sökülmüştür.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
Z08	DEPO	PENCERE	Örümcek ağlarının oluşması	TEMİZLEME	Örümcek ağları, İnsektisid ile temizlenmiştir.	TUVALET
		DÖŞEME	Yüzeyde yığıntı oluşturan malzemeler olması	YENİLEME TEMİZLEME	Mekanın mevcut döşemeleri gözlenip, deforme olanlar yenilenmiştir. Döşeme yüzeyi temizlenmiştir.	
		DUVAR	Sıva dökülmesi, çatlak ve kabarma	SAĞLAMLAŞTIRMA ÇAĞDAŞ EK	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır. Mekanın ihtiyacına göre gerekli olan malzeme eklenmiştir.	
		TAVAN	Ahşap yüzeyde boya lekesi	TEMİZLEME	Isı uygulanarak boya yumuşatılmış ve sonra kazıyarak, ardından zımparalayarak boya sökülmüştür.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
Z09	DEPO	PENCERE	Örümcek ağlarının oluşması	TEMİZLEME	Örümcek ağları, İnsektisid ile temizlenmiştir.	DEPO
		DÖŞEME	Yüzey kirlenmesi, yüzeyde yığıntı oluşturacak malzemeler olması	TEMİZLEME	Yüzey kimyasal maddeler ile temizlenmiş, döşemedeki yığıntılar kaldırılmıştır	
		DUVAR	Sıva dökülmesi, çatlak, kabarma	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır. Örümcek ağları, İnsektisid ile temizlenmiştir.	
		TAVAN	Ahşap yüzeyde renk değişimi	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Yüzey kimyasal malzemeler ile temizlenmiştir. Ahşap yüzeyde emprenye malzemesi ile ön koruma yapılıp, ahşap koruyucu uygulanmıştır.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	

Çizelge 7.7. Fiziksel Müdahale Tablosu - 5

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMANLARI	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ	YENİ İŞLEV
Z10	ODA	SEDİR	Malzeme kaybı, bazı bölümlerinde sehim görülmesi	BÜTÜNLEME SAĞLAMLAŞTIRMA	Eksik olan kısımlar tamamlanmış, hasarlı elemanlar onarılmıştır.	YÖNETİCİ ODASI
		PENCERE	Pencere boyutlarının değiştirilmiş olması	YENİLEME SAĞLAMLAŞTIRMA	Pencere özgün haliyle yenilenmiş ve ahşap malzemeye ön koruma yapılıp, koruyucu uygulanmıştır.	
		DOLAP	Ahşap yüzeyin boyalı olması	TEMİZLEME	Isı uygulanarak boya yumuşatılmış ve sonra kazıyarak, ardından zımparalayarak boya sökülmüştür. Ahşap yüzeyde emprenye malzemesi ile ön koruma yapılıp, ahşap koruyucu uygulanmıştır.	
		DÖŞEME	Yüzeyde yığıntı oluşturan malzemeler olması	TEMİZLEME	Döşemede bulunan yığıntılar kaldırılmıştır.	
		DUVAR	Sıva dökülmesi, çatlak, kabarma, islenme, niteliksiz ekler	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır. Sonradan eklenen elektrik tesisatı parçaları kaldırılmıştır.	
		TAVAN	Ahşap yüzeyde boya lekesi	TEMİZLEME	Isı uygulanarak boya yumuşatılmış ve sonra kazıyarak, ardından zımparalayarak boya sökülmüştür. Ahşap yüzeye emprenye yöntemi ile ön koruması yapılıp, yüzeye ahşap koruyucu uygulanmıştır.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
101	SOFA	PENCERE	Malzeme kaybı olması	BÜTÜNLEME	Pencere bölmelerinde eksik olan camlar tamamlanmıştır.	SERGİ
		KAPI	Malzeme kaybı, yüzey kirliliği	BÜTÜNLEME TEMİZLEME	Özgün kapı kanatları gözlenmiş, malzeme kayıpları ve deformasyonlar detaylara uygun olarak tamamlanmıştır.	
		DÖŞEME	Yüzey kirliliği	TEMİZLEME	Döşemedeki ahşap malzemeler gözlenmiş ve yüzey temizlenmiştir.	
		DUVAR	Sıva dökülmesi ve çatlak, kabarma	SAĞLAMLAŞTIRMA	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır.	
		TAVAN	Malzeme kaybı olması	YENİLEME	Ahşap bağdadi kubbe ile ahşap tavan restitüsyon projesine göre tamamlanmıştır. Ahşap yüzeye emprenye malzemesi ile ön koruma yapılıp, yüzeye ahşap koruyucu sürülmüştür.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
102	ODA	SEDİR	Malzemede bozulma, bazı bölümlerinde sehim görülmesi	SAĞLAMLAŞTIRMA	Hasarlı elemanlar onarılmıştır.	ATÖLYE
		PENCERE	Malzeme kaybı, çürüme	YENİLEME SAĞLAMLAŞTIRMA	Özgün pencere doğramaları gözlenmiş, hasar az ise onarılmış, hasar çok ise deforme olan kısımlar detaylara uygun olarak yenilenmiştir. Yüzeylerde emprenye malzemesi ile ön koruma yapılıp, yüzeye ahşap koruyucu sürülmüştür.	
		DÖŞEME	Yığıntı oluşturan malzemeler	TEMİZLEME	Döşemede bulunan moloz yığını kaldırılmıştır. Yüzey kimyasallar malzemelerle temizlenmiştir.	
		DUVAR	Sıva dökülmesi, çatlak ve kabarma	SAĞLAMLAŞTIRMA	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır.	
		TAVAN	Ahşap tavanda çürüme ve sehim	SAĞLAMLAŞTIRMA BÜTÜNLEME	Yağmur suyunun yapıdan uzaklaştırılması sağlanıp, tavanın nemlenmesi önlenmiştir. Tavan özgüne uygun tamamlanmıştır.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
103	ODA	PENCERE	Malzeme kaybı	BÜTÜNLEME SAĞLAMLAŞTIRMA	Malzeme kayıpları ve deformasyonlar detaylara uygun olarak tamamlanmıştır. Yüzeylerde emprenye malzeme ile ön koruma yapılıp, ahşap koruyucu uygulanmıştır.	DİNLENME
		KAPI	Malzeme kaybı	BÜTÜNLEME SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Özgün kapı kanatları gözlenmiş, malzeme kayıpları ve deformasyonlar detaylara uygun olarak tamamlanmıştır. Yüzeylerde emprenye malzeme ile ön koruma yapılıp, ahşap koruyucu uygulanmıştır.	
		DÖŞEME	Yığıntı oluşturan malzemeler var.	BÜTÜNLEME YENİLEME	Özgün döşeme gözlenmiş, ahşap döşemedeki hasar görmüş ahşaplar özgün detaylarla yenilenmiştir. Yüzeydeki yığıntı oluşturan malzemeler kaldırılmıştır.	
		DUVAR	Sıva dökülmesi ve çatlak, kabarma	SAĞLAMLAŞTIRMA	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır.	
		TAVAN	Malzeme kaybı, nemlenme	YENİLEME SAĞLAMLAŞTIRMA	Ahşap tavanın hasar görmüş elemanları yenilenmiştir. Ahşap yüzeye emprenye yöntemi ile ön koruma yapılmış, ahşap koruyucu uygulanmıştır.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
NOT: MAHAL, YAPI ELEMANLARI VE DİĞER MİMARİ ELEMANLARIN BİLGİLERİ YAPI İÇ TESPİT VE RÖLÖVE ÇİZİMLERİNDEN REFERANS ALINMIŞTIR.						

Çizelge 7.8. Fiziksel Müdahale Tablosu - 6

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMANLARI	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ	YENİ İŞLEV
104	ODA	SEDİR	Malzemede bozulma, bazı bölümlerinde sehim görülmesi	SAĞLAMLAŞTIRMA YENİLEME	Hasarlı elemanlar onarılmıştır. Yüzeyde yığıntı oluşturan elemanlar kaldırılmıştır.	ATÖLYE
		PENCERE	Malzeme kaybı, çürüme	YENİLEME	Kayıp ve deforme olan pencereler detaylara uygun olarak yenilenmiştir. Yüzeylerde emprenye malzemesi ile ön koruma yapılıp, yüzeye ahşap koruyucu sürülmüştür.	
		DOLAP	Bazı dolap kapaklarının kopması	BÜTÜNLEME SAĞLAMLAŞTIRMA	Ahşap dolap kapaklarında görülen eksikler, özgün ahşap kapaklarla tamamlanmış, tüm yüzeylerde kir ve pas raspası yapılmıştır. Yüzeylere iki kat emprenye malzemesi sürülüp, dolgu ve iyileştirme işlemlerinden sonra ahşap koruyucu sürülmüştür.	
		DÖŞEME	Yığıntı oluşturan malzemeler	YENİLEME TEMİZLEME	Özgün döşeme kaplaması gözlenmiş, deforme olan kısımlar detaylara uygun olarak yenilenmiş, emprenye yöntemi ile ön koruması yapılarak, vernik ve cila uygulanmıştır. Döşemede bulunan moloz yığını kaldırılmıştır.	
		DUVAR	Sıva dökülmesi, çatlak ve kabarma	SAĞLAMLAŞTIRMA	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır.	
		TAVAN	Ahşap tavanda bozulma ve sehim	SAĞLAMLAŞTIRMA YENİLEME	Yağmur suyunun yapıdan uzaklaştırılması sağlanıp, tavanın nemlenmesi önlenmiştir.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
105	HELA	DÖŞEME	Yığıntı oluşturan malzemeler var.	ÇAĞDAŞ EK TEMİZLEME	Döşeme temizlenip, yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme eklenmiştir.	WC
		DUVAR	Sıva dökülmesi ve çatlak, kabarma	SAĞLAMLAŞTIRMA	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır. Ahşap yüzeylerin emprenye malzemesi ile ön koruması yapılıp, yüzeylere ahşap koruyucu uygulanmıştır.	
		TAVAN	Malzeme kaybı, nemlenme	YENİLEME SAĞLAMLAŞTIRMA	Ahşap tavanın hasar görmüş elemanları yenilenmiştir. Ahşap yüzeye emprenye yöntemi ile ön koruma yapılmış, ahşap koruyucu uygulanmıştır.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
106	DEPO	DÖŞEME	Yığıntı oluşturan malzemeler	TEMİZLEME	Döşeme yüzeyi temizlenmiştir.	DEPO
		DUVAR	Yüzey kirliliği	TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri temizlenmiştir. Ahşap yüzeylerin emprenye malzemesi ile ön koruması yapılıp, yüzeylere ahşap koruyucu uygulanmıştır.	
		TAVAN	Nemlenme	SAĞLAMLAŞTIRMA	Yağmur suyunun yapıdan uzaklaştırılması sağlanıp, tavanın nemlenmesi önlenmiştir.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
107	ODA	PENCERE	Malzeme kaybı, muhdes ek olması	YENİLEME BÜTÜNLEME TEMİZLEME	Ahşap malzemede hasar çok ise yenilenmiş, az ise onarılmıştır. Pencere bölmelerinde eksik olan camlar tamamlanmıştır. Pencerelerdeki muhdes ahşap elemanlar kaldırılmıştır.	ATÖLYE
		DÖŞEME	Yüzey kirliliği	TEMİZLEME	Döşeme yüzeyi kimyasal malzemelerle temizlenmiştir.	
		DUVAR	Duvar kağıdında yırtılma, sıva dökülmesi	SAĞLAMLAŞTIRMA	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır.	
		TAVAN	Malzeme kaybı olması	BÜTÜNLEME TEMİZLEME	Malzeme kaybı görülen zigzaglı süslemeler tamamlanmış, sonradan eklenen eletkrik tesisatı parçaları kaldırılmıştır.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
NOT: MAHAL, YAPI ELEMANLARI VE DİĞER MİMARİ ELEMANLARIN BİLGİLERİ YAPI İÇ TESPİT VE RÖLÖVE ÇİZİMLERİNDEN REFERANS ALINMIŞTIR.						

Çizelge 7.9. Fiziksel Müdahale Tablosu - 7

MAHAL ADI	ÖZGÜN İŞLEVİ	YAPI ELEMANLARI	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ	YENİ İŞLEV
108	ODA	OCAK	Alçı malzemenin kırılması, islenme	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Kapının eksik kanadı tamamlanmış, ahşap yüzeye emprenye malzeme ile ön koruma yapılıp ahşap koruyucu uygulanmıştır.	ATÖLYE
		PENCERE	Malzemede bozulma ve deformasyon	YENİLEME	Pencere restitüsyon projesine göre özgün detaylarla tamamlanmıştır.	
		KAPI	Malzeme kaybı	BÜTÜNLEME	Kapının eksik kanadı tamamlanmış, ahşap yüzeye emprenye malzeme ile ön koruma yapılıp ahşap koruyucu uygulanmıştır.	
		DÖŞEME	Yığıntı oluşturan malzemeler	TEMİZLEME	Döşemede bulunan moloz yığınları kaldırılmıştır. Yüzey kimyasallar malzemelerle temizlenmiştir.	
		DUVAR	Duvarın yıkılması, malzeme kaybı, sıva dökülmesi, nemlenme	BÜTÜNLEME SAĞLAMLAŞTIRMA	Yıkılan ocak duvarı özgün haliyle tamamlanmış, diğer duvar yüzeyleri raspa edilmiş, duvarlar özgün sıva ile onarılmıştır.	
		TAVAN	Malzeme kaybı olması	YENİLEME	Yok olan tavan kaplaması yapıdaki diğer örneklerden yararlanılarak tamamlanmıştır.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
109	DEPO	AHŞAP RAF	Malzeme kaybı olması	BÜTÜNLEME	Hasar gören ahşap elemanlar,özgün detaylara göre yenilenmiştir.	DEPO
		DÖŞEME	Yığıntı oluşturan malzemeler	TEMİZLEME	Döşemede bulunan yığınlar kaldırılmıştır. Yüzey kimyasallar malzemelerle temizlenmiştir.	
		DUVAR	Sıva dökülmesi, çatlak ve kabarma	SAĞLAMLAŞTIRMA	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır.	
		TAVAN	Malzeme kaybı olması	BÜTÜNLEME SAĞLAMLAŞTIRMA	Tavan özgüne uygun tamamlanmıştır. Ahşap elemanlar gözlenip emprenye malzemesi ile ön koruma yapılıp, ahşap koruyucu uygulanmıştır.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
110	ODA	DOLAP	Malzeme kaybı olması	BÜTÜNLEME	Dolabın iç tavanında görülen hasarlar, özgün detaylara göre yenilenmiştir.	ATÖLYE
		PENCERE	Malzeme kaybı, muhdes ek olması	YENİLEME BÜTÜNLEME TEMİZLEME	Ahşap malzemede hasar çok ise yenilenmiş, az ise onarılmıştır. Pencere bölmelerinde eksik olan camlar tamamlanmıştır. Pencerelerdeki muhdes ahşap elemanlar kaldırılmıştır.	
		DÖŞEME	Yüzey kirliliği	TEMİZLEME	Döşeme yüzeyi kimyasal malzemelerle temizlenmiştir.	
		DUVAR	Çatlak, sıva dökülmesi, niteliksiz ekler	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, özgün sıva ile onarılmıştır. Sonradan eklenen elektrik tesisatı parçaları kaldırılmıştır.	
		TAVAN	Niteliksiz ekler	TEMİZLEME	Sonradan eklenen eletkrik tesisatı parçaları kaldırılmıştır.	
		TESİSAT	İhtiyacı karşılamıyor	ÇAĞDAŞ EK	Yapı elemanlarına ve yapı karakterine zarar vermeden, gerekli malzeme ve çağdaş tesisat eklenmiştir.	
NOT: MAHAL, YAPI ELEMANLARI VE DİĞER MİMARİ ELEMANLARIN BİLGİLERİ YAPI İÇ TESPİT VE RÖLÖVE ÇİZİMLERİNDEN REFERANS ALINMIŞTIR.						

Çizelge 7.10. Fiziksel Müdahale Tablosu - 8

CEPHE ADI	KAT	YAPI ELEMANLARI	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ	YENİ İŞLEV
KUZEY CEPHE	BODRUM KAT	DUVAR YÜZEYİ	Sıvada çatlak ve dökülme, ahşapta renk değişimi	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, sıvalar özgün bileşimli sıva ile onarılmıştır. Duvar yüzeyindeki niteliksiz ekler kaldırılmıştır.	
	ZEMİN KAT	DUVAR YÜZEYİ	Sıvada çatlak ve dökülme, ahşapta renk değişimi	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, sıvalar özgün bileşimli sıva ile onarılmıştır. Duvar yüzeyindeki niteliksiz ekler kaldırılmıştır.	
		PENCERE	Ahşapta renk değişimi	TEMİZLEME	Güneşin UV ışınlarının etkisiyle ortaya çıkan tuzların renk değişimini engellemek için empremye işlemi yapılmıştır.	
	BİRİNCİ KAT	DUVAR YÜZEYİ	Sıvada çatlak ve dökülme, ahşapta deformasyon ve renk değişimi	YENİLEME TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, hasar gören ahşap elemanlar yenisiyle değiştirilmiş ve sıvalar özgün bileşimli sıva ile onarılmıştır.	
		PENCERE	Malzeme kaybı, ahşapta renk değişimi	BÜTÜNLEME YENİLEME TEMİZLEME	Kanadı olmayan pencere tamamlanmıştır. Çok hasarlı pencere özgünlüğünü bozmadan yenisiyle değiştirilmiştir.Güneşin UV ışınlarının etkisiyle ortaya çıkan tuzların renk değişimini engellemek için empremye işlemi yapılmıştır.	
	ÇATI	ALIN TAHTASI	Ahşapta renk değişimi	TEMİZLEME	Güneşin UV ışınlarının etkisiyle ortaya çıkan tuzların renk değişimini engellemek için empremye işlemi yapılmıştır.	
DOĞU CEPHE	BODRUM KAT	DUVAR YÜZEYİ	Sıvada çatlak ve dökülme, ahşapta renk değişimi	TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, sıvalar özgün bileşimli sıva ile onarılmıştır.	
		PENCERE	Ahşapta renk değişimi, korkulukta paslanma	TEMİZLEME	Güneşin UV ışınlarının etkisiyle ortaya çıkan tuzların renk değişimini engellemek için empremye işlemi yapılmıştır. Metal malzemelerin korozyondan korunması için pas sökücü astar ve boya kullanılmıştır.	
	ZEMİN KAT	DUVAR YÜZEYİ	Sıvada çatlak ve dökülme, ahşapta renk değişimi	TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, sıvalar özgün bileşimli sıva ile onarılmıştır.	
		PENCERE	Malzemede bozulma, ahşapta renk değişimi	BÜTÜNLEME	Deformasyonlar detaylara uygun olarak yenilenmiş, güneşin UV ışınlarının etkisiyle ortaya çıkan tuzların renk değişimini engellemek için empremye işlemi yapılmıştır.	
	BİRİNCİ KAT	DUVAR YÜZEYİ	Sıvada çatlak ve dökülme, ahşapta renk değişimi	TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, sıvalar özgün bileşimli sıva ile onarılmıştır.	
		PENCERE	Malzeme kaybı, ahşapta renk değişimi	YENİLEME TEMİZLEME	Malzeme kayıpları ve deformasyonlar detaylara uygun olarak yenilenmiştir. Güneşin UV ışınlarının etkisiyle ortaya çıkan tuzların renk değişimini engellemek için empremye işlemi yapılmıştır.	
	ÇATI	ALIN TAHTASI	Ahşapta renk değişimi	TEMİZLEME	Güneşin UV ışınlarının etkisiyle ortaya çıkan tuzların renk değişimini engellemek için empremye işlemi yapılmıştır.	
NOT: MAHAL, YAPI ELEMANLARI VE DİĞER MİMARİ ELEMANLARIN BİLGİLERİ YAPI İÇ TESPİT VE RÖLÖVE ÇİZİMLERİNDEN REFERANS ALINMIŞTIR.						

Çizelge 7.11. Fiziksel Müdahale Tablosu - 9

CEPHE ADI	KAT	YAPI ELEMANLARI	SORUN TÜRÜ	RESTORASYON TEKNİĞİ	MÜDAHALE ŞEKLİ	YENİ İŞLEV
BATI CEPHE	ZEMİN KAT	DUVAR YÜZEYİ	Sıvada çatlak ve dökülme, ahşapta renk değişimi	TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, sıvalar özgün bileşimli sıva ile onarılmıştır.	
		PENCERE	Ahşapta renk değişimi, korkulukta paslanma	TEMİZLEME	Güneşin UV ışınlarının etkisiyle ortaya çıkan tuzların renk değişimini engellemek için empremye işlemi yapılmıştır. Metal malzemelerin korozyondan korunması için pas sökücü astar ve boya kullanılmıştır.	
		KAPI	Ahşapta renk değişimi, malzeme kaybı	TEMİZLEME YENİLEME	Güneşin UV ışınlarının etkisiyle ortaya çıkan tuzların renk değişimini engellemek için empremye işlemi yapılmıştır. Kapı tokmağı özgün metal malzemeyle yenilenmiştir.	
		BAHÇE KAPISI	Ahşapta renk değişimi, metalde korozyon	TEMİZLEME	Güneşin UV ışınlarının etkisiyle ortaya çıkan tuzların renk değişimini engellemek için empremye işlemi yapılmıştır.	
	BİRİNCİ KAT	DUVAR YÜZEYİ	Sıvada çatlak ve dökülme, ahşapta renk değişimi	TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, sıvalar özgün bileşimli sıva ile onarılmıştır.	
		PENCERE	Pencere kanadı yok	YENİLEME	Yeri, izi ve boyutu bilinen pencere yenilenmiştir.	
	ÇATI	ALIN TAHTASI	Ahşapta renk değişimi	TEMİZLEME	Güneşin UV ışınlarının etkisiyle ortaya çıkan tuzların renk değişimini engellemek için empremye işlemi yapılmıştır.	
GÜNEY CEPHE	BODRUM KAT	DUVAR YÜZEYİ	Sıvada çatlak ve dökülme, ahşapta renk değişimi	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, sıvalar özgün bileşimli sıva ile onarılmıştır.	
		PENCERE	Ahşapta renk değişimi, korkulukta paslanma	TEMİZLEME	Güneşin UV ışınlarının etkisiyle ortaya çıkan tuzların renk değişimini engellemek için empremye işlemi yapılmıştır. Metal korkulukların korozyondan korunması için pas sökücü astar ve boya kullanılmıştır.	
		KAPI	Yüzey kirlenmesi, renk değişimi	SAĞLAMLAŞTIRMA TEMİZLEME	Güneşin UV ışınlarının etkisiyle ortaya çıkan tuzların renk değişimini engellemek için empremye işlemi yapılmış, yüzeye ahşap koruyucu uygulanmıştır. Metal malzemeler için pas sökücü astar ve boya uygulanmıştır.	
	ZEMİN KAT	DUVAR YÜZEYİ	Sıvada çatlak ve dökülme, ahşapta renk değişimi	TEMİZLEME	Duvar yüzeyleri raspa edilip, sıvalar özgün bileşimli sıva ile onarılmıştır.	
		PENCERE	Malzemede bozulma, ahşapta renk değişimi	YENİLEME BÜTÜNLEME TEMİZLEME	Deformasyonlar detaylara uygun olarak yenilenmiş, boyutları değiştirilen pencere özgün boyutlarıyla yenilenemiş, güneşin UV ışınlarının etkisiyle ortaya çıkan tuzların renk değişimini engellemek için empremye işlemi yapılmıştır.	
	BİRİNCİ KAT	DUVAR YÜZEYİ	Sıvada çatlak ve dökülme, ahşapta renk değişimi	YENİLEME TEMİZLEME	Hasar gören ahşap elemanlar yenisiyle değiştirilip, sıvalar özgün bileşimli sıva ile onarılmıştır.	
		PENCERE	Malzeme kaybı, ahşapta renk değişimi	YENİLEME TEMİZLEME	Malzeme kayıpları detaylara uygun olarak yenilenmiştir. Güneşin UV ışınlarının etkisiyle ortaya çıkan tuzların renk değişimini engellemek için empremye işlemi yapılmıştır.	
	ÇATI	ALIN TAHTASI	Ahşapta renk değişimi	TEMİZLEME	Güneşin UV ışınlarının etkisiyle ortaya çıkan tuzların renk değişimini engellemek için empremye işlemi yapılmıştır.	
NOT: MAHAL, YAPI ELEMANLARI VE DİĞER MİMARİ ELEMANLARIN BİLGİLERİ YAPI İÇ TESPİT VE RÖLÖVE ÇİZİMLERİNDEN REFERANS ALINMIŞTIR.						

7.7.1. Sağlamlaştırma

Sağlamlaştırma çalışmaları, malzeme ve taşıyıcı sistemin sağlamlaştırılması olarak ele alınmıştır.

Malzemenin sağlamlaştırılması

Ahşap öğelerin sağlamlaştırılması: Ahşap nem etkisiyle zamanla çürümekte, kurt yenikleri ile dayanımı azalmaktadır. Ahşap öğelerdeki böceklerin öldürülmesi ve dokularının sağlamlaştırılması için kimyasal maddelerle işlem görmesi söz konusudur. Ahşap malzemelerin böcek ve mantarlara karşı korunabilmesi için yapıdaki mevcut eski ahşap

elemanlara ve kullanılacak yeni ahşap malzemelere ön koruma yapılması gerekmektedir. Yapıdaki mevcut eski ahşap elemanlara ahşap yüzeye sızdırma (akıtarak emprenye etme) yöntemiyle, yeni ahşap malzemeye ise daldırma yöntemiyle (küvet şeklinde bölümlere belirlenen sürede daldırıp çıkartılarak) ön koruma uygulaması yapılmalıdır.

Eskimiş olan ahşap öğeler yenilenerek, onarımında emprenye edilmiş ahşap kullanılarak, yeni öğelerin yaşamlarının daha uzun süreli olması güvence altına alınmaktadır. Emprenye işlemi yapıldıktan sonra güneşin zararlı etkilerine karşı önlem alınmalıdır. Ahşap içinde yer alan kimyasal tuzlar güneş ışınlarının UV etkisiyle ortaya çıkarak, kimyasal reaksiyona sebep olmaktadır. Bunun sonucunda, ahşap yüzeylerde renk değişimi ve kararma görülmektedir. Ahşap malzemeyi güneşin bu zararlı etkisinden korumak amacıyla koruyucu bir tabaka oluşturularak ahşap içindeki su dengesini bozmayan ve ahşabın reçine kusmasını engelleyen boyalar kullanılmalıdır [74]. Ahşap elemanlarda görülen çatlakların ahşap macunu ile ile düzeltilmesi, ön koruması yapılması, yangına karşı koruyucu malzeme ile 2 kat şeffaf koruyucu uygulanması gerekmektedir.

Taş öğelerin sağlamlaştırılması: Taşta bozulma sürecini geriye döndürmek olası değildir ancak rölyef, yazıtlar, figürlü plastik gibi çok önemli özel ayrıntıların dayanımlarını artırmak, özgün ayrıntıları daha uzun süre yaşatabilmek için sağlamlaştırma uygulamalarına gidilmektedir. Taş püstürtülerek, fırça ile sürülerek veya vakumla uygulanan taş sağlamlaştırıcıların koruma kimyasalı ile uğraşan uzmanlar tarafından seçilmesi ve onların önerileri doğrultusunda denetim altında uygulanması gerekir. Sağlamlaştırma yöntemi taşın türüne ve bozulma durumuna göre belirlenmektedir [74].

Taşıyıcı sistemin sağlamlaştırılması

Depremler, zemin hareketleri anıtların taşıyıcı sistemlerinde hasara neden olmaktadır. Anıtların duvar ve örtülerinde oluşan düşeyden ayrılma, çatlama gibi hasarları payandalarla desteklemiş, gergiler yerleştirilmiş ya da aksak olan bölümleri yıkıp yeniden yaparak binanın ayakta durmasını, işlevini sürdürmesini sağlamıştır. Günümüzde bu tekniklere, çağdaş teknolojinin sağladığı enjeksiyon, öngörme, ankraj, temel genişletme ve sağlam zemine inen kazıklı temellerle destekleme gibi teknikler eklenmiştir. Sıva dökülmeleri ve çatlaklar onarılarak yapıdaki taşıyıcı sistemin daha fazla zarar görmesi engellenmesi hedeflenmiştir. Sıva ve boyalarda laboratuvar bulgularına göre elde edilecek

özgün malzeme kullanılacaktır. Özgün olmayan sıva ve boyalara temizleme işlemi uygulanmalıdır. Suyun tutulması için zemin ile temasta bulunan duvarlara yalıtım yapılması gereklidir. Yapı çevresinde bir drenaj sistemi oluşturulmalı ve yapıya gelen suların bu sistem yoluyla uzaklaştırılması sağlanmalıdır [74].

Strüktürel çatlağın onarılmasında, çatlağın bulunduğu kısım belli oranda yakın çevresiyle birlikte çürütülerek çıkartılır. Geriye kalan sağlam duvar kısmı temizlenerek suyla nemlendirilir. Özgün malzemesiyle uyumlu boşluk yeniden örülür [75]. Yapının duvarlarında derin strüktürel çatlaklar bulunmamaktadır. Özgün ahşap çatkılı duvardaki küçük çatlaklar ise enjeksiyon yöntemi ile onarılmıştır. Uşakizade Rıfat Efendi konağı duvarlarında görülen sıva çatlaklarında ve dökülmelerinde, hasar gören sıva raspa edilmiş ve laboratuvar ortamında incelendikten sonra özgün sıva ile onarılmıştır.

Uşakizade Rıfat Efendi konağında bulunan ve restitüsyon çalışmasında eklenmiş olan ahşap elemanların, güneşin zararlı etkilerinden korumak amacıyla koruyucu bir tabaka oluşturularak ahşap içindeki su dengesini bozmayan ve ahşabın reçine kusmasını engelleyen boyalar kullanılmıştır.

Çatı onarılmadan önce, çatıdaki yağmur suyunun yapının içine akması sonucu bütün kat oda tavanları zarar görmüş ve çökme, sehim, nemlenme, çürüme, malzeme kaybı gibi deformasyonlar oluşmuştur. Sehim görülen ahşap elemanlar, yerlerinden çıkarılmış, düzeltilmiş ve tekrar özgün yerine konulmuştur. 105 hela ve 106 depo tavanlarında hasar gören ahşap elemanlar onarılmıştır. Su ile temas yüzünden fiziksel ve kimyasal hasar gören kiremit altı tahtalar, uygun müdahale ile onarılmıştır.

7.7.2. Bütünleme

Bir bölümü hasar görmüş ya da yok olmuş yapı ve öğelerin ilk tasarımlarındaki bütünlüğe kavuşturacak biçimde geleneksel ya da çağdaş malzeme kullanarak tamamlama işlemine bütünleme (entegrasyon) adı verilmektedir. Bütünlemeyi yönlendiren etmenler estetik, işlevsel ya da strüktürel denge kaygıları olabilir. Yıkık durumda göze hoş gelmeyen bir yapı bütünlenerek, hem estetik bütünlüğüne kavuşur, kullanılabilir duruma getirilir, hem de tümüyle yok olmaktan kurtarılabilir.

Bütünleme ancak gerçek yapısal verilere ya da belgelere dayandırıldığında kabul edilebilen bir uygulamadır [74].

Yapıda izi olmayan, yeri, malzemesi, boyutu ve formu sözlü kaynaklardan elde edilen, karşılaştırmalı çalışmalar ve diğer örnekler sonucu tahmin edilen, mimari gereklilik ve varsayımlar sonucu bilinen elemanlar yapı karakterine uygun özgün malzeme ile en sade şekilde ve yeni detaylarla tamamlanmıştır.

Bu bağlamda, bodrum kat taş beden duvarlarından kopan taşlar, özgün malzeme ile aynı boyutta tamamlanmıştır. İç bölme duvarlarından dökülen kerpiç duvar dolgusu ve özgün duvar sıvası aslına uygun şekilde tamamlanmıştır.

Taşlık mekanı ile bodrum arasında geçişi sağlayan merdivenin taş dolgu üzeri ahşap kaplama olan malzemesinde görülen sorun, özgün aynı malzeme ile tamamlanarak çözülmüştür.

108 mutfak mekanı ocak duvarı yapıdaki veriler doğrultusunda tamamlanmıştır. Z07 ve 108 nolu mekanlarda bulunan ocağın hasar gören alçı malzemesi aslına uygun olarak tamamlanmıştır.

Birinci kat sofa mekanında izi bulunan ahşap bağdadi kubbe ve ahşap çıtalı tavan kaplaması kaynaklardan elde edilen veriler doğrultusunda tamamlanmıştır.

Birinci kat tavanlarından 101 sofa ve 108 oda tavanında yok olma, 102 oda tavanında çökme, 104 oda tavanında sehim, 103 oda ve 108 depo tavanında çürüme gibi bozulmalar, yapıdan gelen veriler doğrultusunda onarılmıştır.

Uşakizade Rıfat Efendi konağındaki ahşap döşeme kaplamaları, ahşap kapılar, merdivenler, ahşap sedirlerdeki malzemelerin kırılan veya kopan kısımları, dolaplardaki nişlerde meydana gelen süsleme kayıpları yapı içindeki yer alan benzer elemanlar örnek alınarak aynı boyut, malzeme ve formda yapılmıştır. 102, 103, 104, 108 ve 110 nolu mekanlarda malzeme kaybına uğrayan pencereler restitüsyon projesindeki detaylara uygun olarak tamamlanmıştır.

7.7.3. Temizleme

Anıtların ve kentsel sitlerin genel etkisini bozan, tarihi ve estetik değer taşımayan eklerden arındırılması işlemidir [75].

Temizleme işleminde genel anlamda basit yöntemler seçilmeli, karmaşık işlemler ve kimyasal maddelerin kullanılmasından mümkün olduğunda kaçınılmalıdır. Temizleme aşaması, fiziksel ve kimyasal temizleme olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Fiziksel temizleme

Yapıda özgün olmayan ve ihtiyaçlar doğrultusunda sonradan eklendiği düşünülen niteliksiz eklerin kaldırılması işlemidir. Bu bağlamda Uşakizade Rıfat Efendi konağında şu işlemler yapılmıştır:

Bodrum katta odunluk mekanlarında bulunan döşemelerin taşınmasında destek olarak düşünülüp yapılan ahşap dikmeler kaldırılmıştır.

B04 ve B06 depo mekanlarında bulunan ve ahşap ile kapatılan pencere boşluklarındaki ahşaplar kaldırılmış, restitüsyon çalışmasından elde edilen bilgiler doğrultusunda tamamlanmıştır.

Zemin kat mekanlarında yer alan elektrik ihtiyacından kaynaklanan ve sonradan yapıldığı düşünülen kablolar ve tesisat elemanları kaldırılmıştır. Zemin kat odalarının tavanlarında yer alan aydınlatma elemanları ve tesisatları kaldırılmıştır. Z04 ve Z08 mekanlarındaki mutfak evyeleri kaldırılmıştır.

Avlu duvarının dış yüzeyinde ve üstünde bulunan niteliksiz sac levha malzeme yüzeyden arındırılmıştır.

Mekanların zemininde bulunan ahşap parçalar, taş ve kerpiç birimler, sıva döküntüleri, ocakta bulunan kül yığıntıları ve atık eşyalar temizlenmiştir.

Kimyasal temizleme

Uşakizade Rıfar Efendi konağı özgün yapı malzemelerinde çeşitli derecelerde kirlenme oluşmuş, bunda rüzgar, kar, yağmur, nem ve ısı değişimleri gibi etkenler yanında, bakımsızlık ve onarım hataları da rol oynamıştır. Bu bağlamda:

Yapıdaki ahşap elemanlarının (döşeme ve tavan kaplama kirişleri, pencereler, kapılar, merdivenler, ahşap bölücü duvarlar, yüklükler, dolap ve nişler, özgün ahşap tavanlar) malzemesi genel olarak iyi durumdadır. Ahşap elemanlar incelenmiş, bozulmamış yüzeylerdeki çatlaklar ahşap macunu ile düzeltilerek, ön koruması yapılmış ve 2 kat vernik uygulanmıştır. Ahşap malzemede görülen boya lekelerinde ise, ısı uygulanarak boya yumuşatılmış ve sonra kazınmış ardından zımparalanma yöntemiyle boya sökülmüştür. Metal malzemelerin, pencere korkulukları, kapı tokmakları, menteşeler, kilitler, pas ve korozyona karşı pas sökücü astarla temizlenip koruyucu boya uygulaması yapılarak korunmaları sağlanmıştır.

Bodrum katta bulunan moloz taş duvarlarda görülen kirlenmeler, raspa edildikten sonra yoğun kirlenme varsa noniyonik müdahaleyle, yüzeysel kirler ise yumuşak kıl fırçalar yardımıyla temizlenmiştir.

Özgün duvarlarda görülen kararma, islenme, kirlenme gibi problemler noniyonik uygulama ile temizlenmiştir. Yapının bütün mekanlarına, örümcek ağlarına karşı insektisid uygulaması yapılmıştır.

7.7.4. Yenileme

Yenileme başlığı altında müdahale kararları, onarılması mümkün olmayan yapı elemanlarının aslına uygun olarak yeniden yapılmasıdır. Restorasyon müdahale şekillerinden olan yenileme tekniğindeki genel ilke; restitüsyon aşamasında görsel kaynaklardan, yapılan araştırmalardan, sözlü kaynaklardan ve karşılaştırmalı çalışmadan edinilen bilgiler doğrultusunda özgün detaylar ile yenilenmiştir.

Bu bağlamda, yapının onarılması mümkün olmayan birinci kat bağdadi cephe çıtaları ve yeri, izi ve boyutu bilinen pencere boşlukları özgün malzeme ve detayda yenilenmiştir.

Birinci kat mekanındaki döşeme malzemesi olan ahşap parçalardan geometrik formunu ve taşıyıcılığını kaybedenler, özgün malzemeye uygun yenisiyle değiştirilmiştir.

7.7.5. Çağdaş ek

Venedik Tüzüğü'nün 13. Maddesinde belirtildiği gibi "Eklemelere ancak yapının ilgi çekici bölümlerine, geleneksel konumuna, kompozisyonun dengesine ve çevresiyle olan bağlantısına zarar gelmediği durumlarda izin verilebilir." maddesi ile yeni işlev gereği günümüz konfor koşullarına uyum sağlamak için eklenen bütün elemanların ve sağlıklaştırma amacı ile yapılacak tüm müdahalelerin özgün yapım sistemi ve geleneksel elemanlara saygılı, mevcut sistemi bozmayacak şekilde olması gerektiği vurgulanmıştır [74]. Bu bağlamda, yalın, sade tefriş elemanları tercih edilmiş ve konağın kendisinin ön plana çıkarılması istenmiştir. Yapıya işlev gereği eklenecek olan eklentilerde, aydınlatma ve ısıtma elemanlarında günümüz detaylarıyla yapılmış olan modern elemanlar kullanılması ve gerektiğinde kaldırılabilir ve geri dönüşümü olan elemanlar tercih edilmiştir. Tefriş elemanlarıyla uyumlu renkler sade formlar ve modern detaylar kullanılarak minimalist tarzda düzenleme yapılmıştır. Ayrıca fonksiyon gereği yapılan eklemeler yapı bütünlüğünü bozmayacak ve günümüz izlerini taşıyacak işcilik, malzeme ve teknikle yapılacaktır.

Günümüz konfor koşullarının sağlanabilmei için elektrik, yangın, ısıtma, sıhhi tesisat gibi uygulamalar geleneksel yapılara restorasyon aşamasında yapılan eklemelerdir. Uşakizade Rıfat Efendi konağında konfor şartlarının sağlanabilmesi için yangın, ısıtma, sıhhi ve elektrik tesisatı projelerinin hazırlanıp, restorasyon aşamasında uygun çağdaş ekler ile uygulamaya geçecektir.

<u>Yangın tesisatı</u>

Yapıda büyük oranda ahşap malzeme kullanılması sebebiyle yangına açık bir durumdadır. Bu nedenle yapıda yangın uyarı ve söndürme sistemleri projelendirilip uygulanmalıdır. Ahşap yüzeylerde ise saydam ve mat olacak şekilde yanmayı geciktirici kimyasal uygulanması yapılmalıdır.

Isıtma tesisatı

Uşakizade Rıfat Efendi konağında, ısıtma sistemi için klima düşünülmüştür. Tüm odalara split klima yerleştirilecek ve tek bir VRF sistemle toplanacak, dış ünitesi ise yapının bahçesine yerleştirilecektir.

Elektrik tesisatı

Yapının mevcut elektrik kabloları sökülerek yeni yapılacak tesisatın yalıtımı yapılarak, yapıya zarar vermeden geçirilmesi sağlanmalıdır. Gerekli olan mekanlara tv, telefon gibi zayıf akım tesisatı çekilmiş ve bunların kısa devre yapmalarına engel olabilmek için PVC antigron kablolar tercih edilmiştir.

Aydınlatma

Yapının mevcut halindeki aydınlatması, tavanlardan sarkan elektrik ampüllerinden sağlanmaktadır. Ancak bunlar yapıya daha sonra eklenmiştir. Uşakizade Rıfat Efendi konağında uygulanacak olan yapay aydınlatmanın niteliğinin ve niceliğinin doğru seçilmesi yapı için önem taşımaktadır. Bu nedenle doğal aydınlatmanın yanı sıra her mekanın özelliğine ve büyüklüğüne uygun olarak aydınlatma tasarımı yapılmış, doğru yerlerde yerleştirilen 3 ayaklı lambader beyaz şapka ile yardımcı aydınlatma sağlanmıştır.

Sıhhi tesisatı

Yapının mevcut durumunda 105 hela mekanı ve taşlıkta bulunan mekan tuvalet olarak kullanılmaktadır. Mekanlarda bulunan küçük boyutlu pencereler ile hava sirkülasyonu sağlanmaktadır.

Konut işlevi değiştirilerek Kültür ve Sanat Evi olan yapıda kullanıcıların konfor koşullarının sağlanması amacıyla ıslak hacimler ve mutfaklar mekan ihtiyacına göre ya revize edilmiş ya da yeniden tasarlanmıştır. Gerek revizyon tasarımlarında gerekse yeniden tasarlanan mekanlarda uygulanan sıhhi tesisat için geleneksel yapı elemanlarına zarar vermeyen çözümler üretilmiştir.

Uşakizade Rıfat Efendi konağı için sıhhi tesisat önerileri; taşlık mekanında bulunan tuvaletin kaldırılıp, ihtiyaç olan yerde yeni ıslak hacmin önerilmesi ve mevcut 108 nolu tuvalet mekanının iyileştirilmesi şeklinde olmuştur. Bununla birlikte zemin kat mutfak işlevinde kullanılacak olan mekanda yapıya zarar vermeden hareketli tezgah, evye vb. tefriş elemanları eklenmiştir.

7.8. Restorasyon Projesi Uygulama Aşaması

Uşakizade Rıfat Efendi konağının restorasyonu sırasında uygulama aşamaları;

1. Aşama: Öncelikle, fiziksel temizleme ve kimyasal temizleme yapılmıştır. Yapıya sonradan eklenmiş olan niteliksiz ekler kaldırılmış, bitki temizliği yapılmış, kirlenen cepheler ile nemden zarar görmüş iç mekan duvarları kimyasal yollarla temizlenmiştir. Yapının dış cephesinde ve iç mekanlarında yer alan tüm elemanlara uygun temizleme çalışmaları titizlikle yapılmıştır.

2. Aşama: Güney, doğu ve batı cephelerinde bulunan çıkmalarda görülen deformasyonların onarılması için, bu cephelerde iskelet kurulup, çıkma duvarları askıya alınmış, deforme olan ahşap kiriş ve bağdadi çıtaların onarımı, kötü durumda olanların değiştirme işlemleri yapılıp strüktürel iyileştirme yapılmıştır. Bodrum kat yıkılan taş duvarları ve ahşap iskelet arası dolgu duvarların onarımı yapılmıştır.

3. Aşama: Yapı çevre drenajının yapılarak zemin sularının toplanması ve yapıdan uzaklaştırılması sağlanmıştır. Çatıdan kaynaklı ve yağmur suyu nedeni ile meydana gelen bozulmaların önüne geçebilmek için de deformasyona uğrayan kiremitlerin onarılması, çatı strüktürün sağlamlaştırılması, yağmur oluk ve iniş borularının eklenmesi tamamlanmıştır.

4. Aşama: Yapı malzemesi ve yapının elemanlarında meydana gelen değişme ve bozulmalar giderilerek uygun yerlerde tamamlama ve yenileme yapılmıştır.

5. Aşama: Yapı strüktürel sistem, sıhhi tesisat ve elektrik tesisatı için teknik hizmetler açısından konunun uzmanları tarafından incelenmiş ve problemler giderilmiştir.

6. Aşama: Yapının etrafını çevreleyen bahçenin düzenlenmesi yapılmıştır.

7. Aşama: Restorasyon projesinde belirtilen uygun tefriş elemanlarının yerleştirilmesi ve dekorasyon çalışmasının yapılmasıdır.

8. SONUÇ

Ege bölgesinin İç Ege bölümünde yer alan Kütahya, tarihi içerisinde farklı medeniyetlerin yaşadığı ve bu dönemlere ait kültürel miras örneklerinin bulunduğu merkezlerden biridir. Kültürel mirasın bir parçası olan geleneksel konutlar, bölgenin malzeme ve ikliminin, örf ve adetlerinin etkisi ile şekillenmiştir. Geçmişteki yaşam biçimini yansıtan geleneksel yapıların bir kısmı tadilattan geçirilip içinde yaşanmaya devam edilirken, birçoğu terk edilmiş boş ev ve konaklar çevresel şartlardan ve bakımsızlıktan yıkılmaya yüz tutmuşlardır.

Projedeki asıl hedef, kültürel değer taşıyan Uşakizade Rıfat Efendi konağının ve Gözüm Şeyh Sultan tekkesinin özgün niteliklerinin korunması ve yok olması tehlikesine karşı bir belge olarak gelecek dönemlere aktarılmasıdır. Bu amacı gerçekleştirmenin en uygun yolu ise yapıların kullanılarak korunmasıdır. Bu kapsamda tekkenin mevcut durumunun belgelenmesi yapılmış, konağın günümüzdeki durumunu gösteren rölöve çalışmaları, sözlü bilgiler, karşılaştırmalı çalışma ve yapının kendinden gelen örnekleri ile restitüsyon ve kültür sanat evi işlevine uygun olarak restorasyon ve yeniden işlevlendirme projeleri hazırlanmış ve yüksek lisans tezi kapsamında sunulmuştur.

19. yüzyılın ikinci yarısında inşa edildiği düşünülen konak ve tekke, günümüzde terk edilmiştir. Tekke yıkılma tehlikesi nedeni ile belediye tarafından uyarı levhaları ile insanların yapıya girmemesi için ikaz edilmiştir. Konağın strüktürel durumu daha iyi olmakla birlikte bakımsızlıktan ve hırsızlık gibi sebeplerden dolayı tahrip olmaktadır. Konağın ve tekkenin restore edilerek kültürümüze kazandırılması ile yapılar, çoğunluğu konut kullanıcısı olan bulunduğu bölge halkına da hizmet edecektir.

Uşakizade Rıfat Efendi konağının ve Gözüm Şeyh Sultan tekkesi ile ilgili yapılan bu çalışmanın, yakın zamanda uygulamasının yapılarak sürdürülebilir korunmasının sağlanması ile gelecek nesillere aktarılması beklenmektedir. Bu uygulama ile Kütahya içerisinde benzer değer ve sorunları olan diğer konaklara da rehber olacak ve halkın koruma bilincinin gelişmesine vesile olacaktır.

KAYNAKLAR

1. Dönmez, Y. (1981-1982). Kütahya ve Çevresinin Fiziki Coğrafyası, *Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına Armağan Kütahya,* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. 1-19.

2. İnternet: Coğrafya harita, URL: www.cografyaharita.com, Son Erişim Tarihi: 27.07.2020.

3. Özbudak, Ö. (2018). *Kütahya'nın Kent İmgesi Bağlamında İncelenmesi,*Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

4. Tatlı, A. ve Tel A.Z. (1999). Kütahya ve Çevresinin Bitki Örtüsüne Genel Bir Bakış, *Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, (1), 332-336.

5. İnternet: Meteoroloji Genel Müdürlüğü, URL: www.mgm.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 27.07.2020.

6. Kültür Turizm Bakanlığı Folklor Araştırmacıları. (2010). *Kütahya Halk Kültürü Araştırmaları*. Kütahya: Kütahya Valiliği Yayınları.

7. Altun, A. (1981-1982). Kütahya'nın Türk Devri Mimarisi 'Bir Deneme', *Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına Armağan Kütahya*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. 171-700.

8. Yıldız, H.D. (1981-1982). Kütahya'nın Tarihçesi, *Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına Armağan Kütahya*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. 35-51.

9. Uzunçarşılı, İ.H. (1932). *Bizans ve Selçukiylerle Germiyan ve Osman Oğulları Zamanında Kütahya Şehri*, İstanbul: Maarif Matbaası.

10. Minez, B. (2006). *Geleneksel Kütahya Evlerinin Korunması ve Yeniden Kullanımı Bağlamında Değerlendirilmesi-Ahierbasan Sokağı Evleri,* Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.

11. Tuncel, M. (1981-1982). Kütahya İlinin Beşeri ve İktisadi Coğrafyası, *Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına Armağan Kütahya*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 21-34.

12. Bozkurt, Y. (2015). Türkiyede'de Nüfus Hareketliliği ve Kütahya Örneği . *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (30) , 291-300.

13. İnternet: Kütahya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, URL: kutahya.tarimorman.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 27.07.2020.

14. Eskişehir İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi Kütahya Yönetim Bilimleri Fakültesi, (1981-1982). Kütahya'nın Ekonomik Durumu, *Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına*

Armağan Kütahya, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 717-746.

15. İnternet: MTA Genel Müdürlüğü, URL: www.mta.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 27.07.2020.

16. İnternet: Kütahya Sanayi ve Ticaret Odası, URL: https://www.kutso.org.tr/wp-content/uploads/2017/06/sanayi-devrimleri.pdf., Son Erişim Tarihi: 30.07.2020.

17. Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden edinilen belgeleri kapsamaktadır.

18. Bayartan, M. (2010). Osmanlı'dan Günümüze Kütahya Şehrinin Yapı Taşları: Mahalleler, *Coğrafya Dergisi*, (18), 57-70.

19. Aru, K.A. (1998). *Türk Kenti: Türk Kent Dokularının İncelenmesine ve Bugünkü Koşullar İçinde Değerlendirilmesine ilişkin Yöntem Araştırması*, İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

20. Hatipoğlu, H. (2020). *Kütahya Saray ve Mecidiye Mahallelerinde Geleneksel Konut Mimarisi ve Koruma Sorunları*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

21. Eruzun, C. (1988). Kütahya Kentsel Sit Planlaması, *Mimarlık Dergisi*, 26(2), 45-51.

22. İnternet:Türkiye Kültür Portalı, URL: www.kulturportali.gov.tr , Son Erişim Tarihi: 27.07.2020.

23. Texier, C. ve Süad A. (1923). *Küçük Asya*, İstanbul: Matbaa-yı Amire.

24. İnternet:Kütahya Belediyesi, URL: www.kutahya.bel.tr, Son Erişim Tarihi: 27.07.2020.

25. İnternet:Kütahya Belediyesi, URL: www.kutahyada.net, Son Erişim Tarihi: 27.07.2020.

26. Kaçmaz, E. (2010). *Kütahya Lisesi ve Tarihi Gelişimi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

27. Akok, M. (1963). Kütahya ve Uşak Şehirlerinin Eski Evleri, *Etnografya Dergisi*, (6), 5-17.

28. Kalyon, M. (2007). *Kütahya'da Selçuklu-Osmanlı Eserleri*, Kütahya: Kütahya

Belediyesi Kültür Yayınları, 273.

29. Dadaş, C., Batur, A., Yücedağ, I., (2001). *Osmanlı Arşiv Belgelerinde Kütahya Vakıfları,* Kütahya: Kütahya Belediyesi Kültür Yayınları, 92.

30. Karaağaoğlu, D. (2014). *Yaşadığım Kütahya*, Kütahya: Kütahya İlinden Yetişenler Derneği Neşriyat, 71-79.

31. Yakupoğlu, A. (1991). *Rengarenk*, İstanbul:Türk Petrol Vakfı Yayınları, 77.

32. İnternet: Bit Mezat, URL: www.bitmezat.com, Son Erişim Tarihi: 21.07.2020.

33. İnternet: Kütahya Tarih ve Kültür Paylaşımları, URL: https://tr-tr.facebook.com/ktkp43/ , Son Erişim Tarihi: 14.07.2020

34. Fikret Pak ve Belgin Pak ile görüşmeler sonucunda elde edilen sözlü bilgileri kapsamaktadır.

35. İnternet: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, URL: http://ktp.isam.org.tr/pdfsal/D029191287000000001.pdf, Son Erişim Tarihi: 21.07.2020.

36. İnternet: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, URL: http://ktp.isam.org.tr/pdfsal/D029191294000000008.pdf, Son Erişim Tarihi: 21.07.2020.

37. İnternet: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, URL: http://ktp.isam.org.tr/pdfsal/D029191295000000009.pdf, Son Erişim Tarihi: 21.07.2020

38. İnternet: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, URL: http://ktp.isam.org.tr/pdfsal/D029191316000000025.pdf, Son Erişim Tarihi: 21.07.2020.

39. İnternet: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, URL: http://ktp.isam.org.tr/pdfsal/D029191319000000028.pdf, Son Erişim Tarihi: 21.07.2020.

40. İnternet: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, URL: http://ktp.isam.org.tr/pdfsal/D029191322000000031.pdf, Son Erişim Tarihi: 21.07.2020.

41. İnternet: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, URL: http://ktp.isam.org.tr/pdfsal/D02919132500000003.pdf, Son Erişim Tarihi: 21.07.2020.

42. Demiryürek, H. (2018). Kütahya Sancağında 1919 Osmanlı Meclis-i Mebusan Seçimleri, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(3), 519-544.

43. İnternet:Devlet Arşivleri Başkanlığı, https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/Sayfalar/eSatis/BelgeGoster.aspx?ItemId=30952897&Hash=870C548904C6834C67C10D6C8C41CEC58CF2D365A4A52AE18C9C888C363A7677&A=2&Mi=0, Son Erişim Tarihi: 23.08.2020

44. Eser, L. (1955). *Kütahya Evleri,* Doçentlik Çalışması, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, I. Yapı Kürsüsü.

45. Kuban, D. (1995). *Türk Hayatlı Evi,* İstanbul:TC. Ziraat Bankası Yayınları.

46. Eldem, S.H., Ünver, S. (1970). *Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı*, İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları.

47. Esin, E. (1975). *Sadullah Paşa Yalısı,* İstanbul: Tek Esin Vakfı,.

48. İnternet:SALT Araştırma, URL: https://archives.saltresearch.org/ , Son Erişim Tarihi: 26.07.2020.

49. İnternet: TEK Esin Vakfı, URL: https://tekesin.org.tr/, Son Erişim Tarihi: 26.07.2020.

50. Arslan, H. (2014). Boğaziçi'nde 18. Yüzyıldan Kalma Bir İstanbul Evinin Durumu Hakkında Sanat Tarihi Bağlamında Yeni Değerlendirmeler, *METU Jfa Journal*, 31(1), 97-117.

51. Eldem, S.H. (1984). *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, İstanbul: Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı.

52. Akok, M. (1958). Tokat Şehrinin Eski Evleri, AÜ İlahiyat Fakültesi Türk İslam Sanatları Tarihi Enstitüsü, *Yıllık Araştırmalar Dergisi*, (2), 129-151.

53. Çal, H. (1988). *Tokat Evleri,* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

54. Kahraman, G. (2012). Karaman Kültüründe Tartan Evi'nin Önemi, *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 109-114.

55. URL: https://twitter.com/seda_ozen/status/1100833659366584320, Son Erişim Tarihi: 10.07.2020

56. Sönmez, F. (2012). *Kayseri Barınma Kültüründe Değişim 1930-1970,* Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

57. İnternet:Sivrihisar Belediyesi, URL: https://sivrihisar.bel.tr/gezilecek-yerler/sivrihisar-tarihi-evleri/, Son erişim tarihi: 07.12.2020

58. URL: https://www.academia.edu/41688518/GELENEKSEL_BİTLİS_EVLERİ, Son erişim tarihi: 08.08.2020.

59. Birinci, S., Kaymaz, Ç.K, Camcı, A. (2017). Kültür Turizmi Açısından Harran İlçesi ve Geleneksel Kubbe Meskenleri (Şanlıurfa),*Turkish Studies International Periodical Languages, Literature and History of Turkish*, 12(3), 93-188.

60. Akın, G. (1991). Tüteklikli Örtü Geleneği: Anadolu Camii ve Tarikat Yapılarında Tüteklikli Örtü, *Vakıflar Dergi*si, 22, 323-354.

61. Karpuz, H. (1984). *Türk İslam Mimarisinde Erzurum Evleri,* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

62. Özkan, H. (2013). Geleneksel Erzurum Evlerinde Kırlangıç Örtünün Kuruluşu ve Son Kırlangıç Örtü Ustası Sırrı Alacakanat, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (28), 19-37.

63. İmamoğlu V. (2010). *Gesi Evleri: Mimar Sinan'ın Yetiştiği Yöredeki Köyler ve Geleneksel Evler*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi.

64. Pakalın, M.Z. (1993). *Osmanlı Tarih Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

65. Tanman, B., (1990). *İstanbul Tekkelerinin Mimari ve Süsleme Özellikleri Tipoloji Denemeleri*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

66. Yarar, S., (2019). *İbrari Sururi Vezir Paşa Camiinin Yeniden İnşası, Geçirdiği Dönüşümler ve Günümüzdeki Durumu*, Cedrus, 7, 705-721.

67. Bölükbaşı, A. (2015). *XVI. Yüzyılda İstanbul'daki Halveti Tekkeleri,* Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

68. İnternet:Üsküdar Belediyesi, URL: https://www.uskudar.bel.tr/tr/main/proje/fen-isleri/9/afgan-tekkesi/230, Son erişim tarihi: 11.08.2020 .

69. İnternet: Uşşaki Asitanesi, URL: http://www.ussaki.com/v2/aksaray-ussaki-tekkesi-kirkagacli-mehmed-emin-efendi-tekkesi, Son erişim tarihi: 11.08.2020 .

70. Aktemur, M.A. (2014). Zile Müftüoğlu Konağı ve Tekkesi, *Atatürk Üniversitesi The Journal of Academic Social Science Studies*, (25-1), 1-20.

71. Özkan, A. (2013). *Eşrefoğlu Rumi Hayatı, Tasavvufi Görüşleri ve Eşrefiyye Tarikatı,* Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

72. Altınoluk, Ü. (1998). *Binaların Yeniden Kullanımı*, İstanbul: Yem Yayınları, 20-22.

73. Kuban, D. (2000). *Tarihsel Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu*, İstanbul: Yem Yayınları, 117-118.

74. Ahunbay, Z. (1996). T*arihi Çevre Koruma ve Restorasyon*, Yem Yayınları, İstanbul, 152-158.

75. Şenocak, M. (2016). *Akseki İlçesi Bucakalan Köyü'ndeki Mehmet Duruk Konutu Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme Önerisi,* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

76. Yasa, A.A. (2016). Seben Geleneksel Konut Mimarisi Üzerine Bazı Gözlemler, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 24, 45-70.

77. Sağıroğlu, Ö. (2020). *Malatya Arapgir Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Raporu*, Mimari Değerler Bölümü, Belda Ltd., 492.

78. Çapraz Alankuş, B. (2017). *Ankara İli Kızılcahamam İlçesi Başören Köyü Altıntaş Konutu Restorasyon Önerisi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

79. İnternet: Internet Archive, URL: https://archive.org/details/Lugat-iRemzi1Cilt/Lugat-i-Remzi-1-Cilt/page/n569/mode/2up, Son erişim tarihi: 23.02.2021

80. Internet: TDV İslam Ansiklopedisi, URL: https://islamansiklopedisi.org.tr/divanhane, Son erişim tarihi: 25.02.2021.

81. Internet: TDV İslam Ansiklopedisi, URL: https://islamansiklopedisi.org.tr/tekke, Son erişim tarihi: 25.02.2021.

82. İnternet:Vikipedi, URL: https://tr.wikipedia.org/wiki/Kubbealtı, Son erişim tarihi: 24.02.2021.

83. Eldem, S.H. (1969). *Köşkler ve Kasırlar*, İstanbul: Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümü Rölöve Kürsüsü.

84. Tekin, İ. (2003). *Milas veYakın Çevresinde Geleneksel Konutların Özellikleri Üzerine Gözlemler*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

85. Dursun, A.H. (2005). *Antik Çağ'dan XXI. Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi*, İstanbul: İstanbul Belediyesi.

86. Çevrimli, N. (2014). Vakfiyelere Göre 15.-19. Yüzyıllarda İstanbul'da Ev Tanımlarına İlişkin Bir Değerlendirme, *Journal of Turkish Studies*, 9/10, 315-333.

87. İnternet: Türkiye Kültür Portalı, URL: https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kutahya/gezilecekyer/pasam-sultan-turbes, Son erişim tarihi: 27.02.2021.

88. URL: http://www.evliyalar.net/pasam-sultan/, Son erişim tarihi: 27.02.2021.

89. Aydın, Ö , Akça, E , Tubay, B . (2013). Eskişehir İli Seyitgazi İlçesi Yazıdere Köyündeki Eski Alevi Zaviyesi: Üryan Baba Manzumesi . *TÜBAV Bilim Dergisi* , 6 (1) , 11-22 .

90. İnternet: İslam Ansiklopedisi, URL: https://islamansiklopedisi.org.tr/turbe, Son erişim tarihi: 01.03.2021

91. Kandemir, Y. (2013). *Riyazüs Salihin*, İstanbul: Erkam Yayınları.

EKLER

(Ekler tezin arka kapağında CD ortamında verilmiştir)

GAZİ GELECEKTİR...